המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ו' ערש"ק, ערב חנוכה פ' וישב כ"ד כסלו מ"ז (26 בדצמבר)
דף היומי: בבלי — בבא קמא צ"ה; ירושלמי — יבמות פ"ה (סיום)

שנה ל"ח גליון 10672
80 אג"ח כ' מע"מ

T.D.Y. צמד שרותי שילוח בינלאומיים בע"מ
משלוח חפצים אישים
לניו יורק, לונדון, פריס
דרום אמריקה, אוסטרליה
צלצל עוד היום
03-376658/9, 376232/3
04-661137/8
הערכת מסען חינם!

62 נהרגו בהתרסקות מטוס נוסעים עירקי חטוף בסעודיה

44 ניצלו, ביניהם 34 פצועים

ריאד, — ששים ושניים איש נהרגו אתמול בבמוס מטוס עיראקי, כאשר ניסה לנחות בחזית אנוס והתרסק בצפונה של סעודיה.

הטלוויזיה הסעודית מסרה, בצטטה גלי־דעת של משרד ההגנה, שארבעים וארבעה איש ניצלו, ושלושים וארבעה מביניהם נפצעו.

הטלוויזיה הירדנית הממלכתית, מצידה, מסרה, כי מטוס מדגם "בואינג 737" של נתיבי האויר העיראקים נחטף זמן קצר לאחר שהמריא מנמל התעופה של בגדד, בטיסה רגילה לרבת עמון — והתפוצץ באויר, לפני שהצליח לנחות. ואילו סוכנות הידיעות הכוויתית הרשמית "כונה" ציטטה מקור יודע דבר ברבת עמון, שאמר, כי המטוס התפוצץ לאחר התגושות בין החוטפים ובין אנשי בטחון שבתוך המטוס. לא הטלויזיה הירדנית ולא סוכנות הידיעות הכוויתית לא זיהו את החוטפים

ואילו מבגדד לא נמסר דבר על הפרשה כולה.

הטלויזיה הסעודית, מצידה, לא הזכירה כלל את נוכחותם של חוטפים. היא מסרה כי המטוס, ובו תשעים ואחד נוסעים וחמישה עשר אנשי־צוות ואנשי בטחון, ניסה לנחות בנמל התעופה של ערער, ליד גבול עיראק — אך התנגש בקרקע במרחק שמונה מאות מטר ממסלול הנחיתה ועלה באש. (ע"ר וע"צ)

איראן: כבשנו א' - עירק: הדפנו אותם

בגדאד, — עיראק טענה אתמול כי כוחותיה הביסו כוח איראני שתקף את איי הגמ' הדרומית בצורה מכיוון מזרח. ואלפי איראנים נהרגו.

בהודעה שמסר רדיו טהראן נאמר, כי כוחות איראניים התקדמו אתמול, וכבשו אי במרכז נתיב המים שאט אל־ערב, המהווה את הגבול הדרומי בין שתי המדינות.

רדיו טהראן הוסיף, כי 80 אחוז מחטיבת שריון עיראקית ו־50 אחוז מחטיבת רגלים הושמדו במתקפה, אשר נפתחה כתגמול על הפצצות עיראקיות שנערכו לאחרונה על מרכזי תעשייה ומגורים איראניים.

הדובר ציין כי ספינת מלחמה עיראקית הושמדה בטיל שנורה לתוך הבסיס הימי אום־קאסר, בקצה הצפוני של המפרץ.

נלכדה חוליית המרצחים מעזה

שייכים ל"ג'יהאד מוסלמי" ★ חשודים ברצח תושבי אשקלון, עוזן וקוטרו הי"ד

זרועות הביטחון לכדו לאחרונה ברצועת עזה — לאחר מאמצים ממושכים את החשודים ברציחתם של תושבי אשקלון, חיים כוזן וישראל קוטרו הי"ד, שנרצחו בדקירות סכין ב־27 בספטמבר וב־7 באוקטובר השנה בשוק עזה.

לחוליית המרצחים שנלכדה מייחסים גם את דקירתו ופציעתו של שבתאי שוילי מאשקלון שאירעה ב־12 בנובמבר השנה.

החולייה שנתפסה היתה חלק מהתארגנות רחבה יותר המשתייכת לארגון המחבלים "הג'יאהד האיסלמי", אשר זרועות הביטחון חשפו לאחרונה את פעילותו בעזה.

החקירה נמשכת.

חיים אוזן הי"ד נדקר למוות ב־27.9.86 בשבת בבוקר בשוק הזהב בעזה, וב־7.10.86 נדקר למוות באותו מקום כמעט ישראל קיטרו הי"ד. שניהם הותירו אחריהם אלמנות ויתומים. לפני כחודש נדקר תושב נוסף שבתאי שוילי, אולם יצא בדקירות בלבד ושב לביתו.

שני מעשי הרצח גרמו בשעתו לסערות והתפרעויות באשקלון וחלפו שבועות עד שהרוחות נרגעו קצת. ייתכן שתהיה התארגנות גם בקרב תושבים באשקלון לתביע עונש מוות.

בהמשך החקירה התברר, כי לחוליית המרצחים מייחסים גם את רציחתו בדקירת סכין בעזה של ערבי תושב אבו גוש ב־3/5/86. (עתי"ם)

בס"ד
"לקט מוצרים" (החנות הירוקה)
מבצע חנוכה
★ מערכות רדיו טייפים יוניסף וקראון מתוצרת יפן
ב־5 תשלומים
★ ווקמנים במגוון רחב
★ מקרו־גל סניו לבשר וחלב בהכשר הרבנים הרב הלפרין והרב רוזן
★ מוצרי חשמל ביתיים וטלפונים מכל הסוגים
יחס אישי, שרות אדיב
"לקט מוצרים" רח' יפו 80 02-249031

דיפלומט לובי נרצח וחברו נפצע בלבנון

"הבריגדות של סאדר" איימו בעבר לפגוע בלוב

שמורה, — דיפלומט לובי המוצב בדמשק נרצח וחברו נפצע קשה אתמול בצהרים בביקעת לבנון הנתונה לפיקוח סורי — על כך נמסר מחוגים יודעי דבר בשמורה.

יועץ בשגרירות לוב בדמשק, מוסבאת מוחמד גאריבי, נהרג בר־בכ־קום. הדיפלומט אחר, מוחמד אבובאקר דאחמאני, נפצע פצעים קשים על ידי צרורות מנשק אוטומטי שנורו לעבר מכוניתם מתוך מכונית אחרת ליד הכפר תעבאיל, השוכן כ־45 ק"מ מזרחית לביירות.

עד לשעת מסירת ידיעה זו, שום גוף לא טען כי ביצע את ההתנקשות אולם קבוצה המתכנה "הבריגדות של סאדר", לזכרו של האימאם מוסה סאדר, ראש העדה השיעית בלבנון אשר נעלם במהלך ביקור שערך בלוב באוגוסט 1978 — איימה מספר פעמים בגילוי דעת שלה, כי יש בדעתה לפגוע באינטרסים לוביים כלבנון ובשאר מדינות העולם. (ע"ר וע"צ)

"ניו יורק טיימס": נתגלו עקבותיהם של עשרים מיליון דולר מכספי התרומות ל"קונטראס"

וושינגטון, — עקבותיהם של לפחות עשרים מיליון דולר מכספי תרומות שנועדו למורדי הקונטראס בניקרגואה, נתגלו על ידי אנשי ממשל רייגן לרבות כמשרה מיליונים דולר שנתרמו על ידי סולטאן ברוניי — על כך מסר אתמול "הניו יורק טיימס".
העתון מציין, כי עשרים מיליונים אלה הם בתוספת לכספים אשר הופנו, ככל הנראה, למורדים אלה במהלך עסקת הנשק עם אידאן. (ע"ר)

האוצר: הבטחון יקוצץ רבין: דרושה תוספת

נמשך הדיון בקבינט על הקיצוצים בתקציב

— מאת סופרנו הכלכלי —

במשרד האוצר אומרים, כי בדיון בקבינט הכלכלי אתמול הושגה התקדמות בכל הנוגע לקיצוץ תקציב הבטחון, אך שר הבטחון, יצחק רבין, עדיין מתנגד לקיצוץ ודורש תוספת של מאה וחמישים מיליון שקל לתקציב.

שר הבטחון הציג אתמול בפני הקבינט הכלכלי את הסיכונים הנובעים מקיצוץ תקציב הבטחון. רבין אמר, כי יש להוסיף מאה וחמישים מיליון שקל כדי לקיים את צה"ל המוקטן ולהחזיק אותו במצב הכן למלחמה, במילואים, בסדיר ובאימונים.

רבין הדגיש, כי הסיכון הרב ביותר לעתיד נובע מהקיצוץ במחקר, בפיתוח ובהצטיידות.

בדיון אתמול הסכימו ראשי מערכת הבטחון ובכללם הרמטכ"ל, סגנו וראש אגף התכנון, לערוך את השוואת התקציב כלפי שנת 1982 — לפני מלחמת לבנון, בעת שהכוחות היו קטנים יחסית ולא כלפי שנת 1983, שהיא שנת השיא של שהיית צה"ל בלבנון.

אנשי משרד האוצר הציגו בדיון מסמך, בו מסכים משרד הבטחון לכך, שכל ההוצאות לפרוייקט הלביא יבואו מתקציב הבטחון המקומי.

הקבינט הכלכלי שמע אתמול גם את השרים חיים קורפו, יעקב צור וחיים ברלב.

היום יופיעו בפניו השרים יצחק נבון ואברהם שריר.

זמני השבת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
הדל'	4.06	4.24	4.13	4.22
מוצש"ק	5.22	5.23	5.20	5.20

מוצש"ק לשיטת ר"ת 5.58

ספרים קונים בתפוצה!

יו"ר ועדת הכספים:

לא אתן לאשר תקציב הבריאות בלי הסרת קיפוח בי"ח דתיים

מחה בחריפות על קיפוח בתי החולים "ביקור חולים" ו"לניאדו"

מאת סופר "המודיע"

—קיימת אפליה המורה כלפי כל בית חולים שריח דתי נודף ממנו. כך מקפחים בצורה המורה את ביה"ח "ביקור חולים" ואת ביה"ח "לניאדו" בנתניה — אמר אתמול ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, יו"ר ועדת הכספים, כאשר הועדה דנה בהצעתו לסדר היום בענין מצבם הכספי של בתי החולים.

בישיבת הועדה השתתפו את־מול שרת הבריאות ש. ארבלי אלמוזלינו, המנכ"ל החדש של המשרד ד"ר גולן ונציגי משרד האוצר.

הרב שפירא אמר בתחילת דבריו. בהתיחס למצב הכללי של משרד הבריאות, כי מצב בתי החולים חמור ביותר ועמד על הכפילויות ביניהם. כאשר אותו מיכשור קיים במספר בתי חולים והוא מנוצל בכל מקום רק במשמרת אחת. יתכן שכדאי למכור את המבנים הגדולים של בתי החולים למשקיעים והם יחכירו אותם בחזרה בשכר דירה. בכסף שיתקבל ניתן יהיה לפחות לקנות תרופות שחסרות עכשיו.

בהתיחסו לבתי החולים הדתיים הזכיר את אפליית ביה"ח "ביקור חולים" ואת דברי יו"ר ועד העובדים בבית החולים שסיפרה בעת ביקור הועדה במקום לפני כמה שבועות, כי יש אפליה קשה כלפי בית החולים.

הרב שפירא יחד דברים לקיפוח הקשה המתמשך כלפי ביה"ח "לניאדו" בנתניה אותו בנה כ"ק האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א במשך שנים רבות לאחר שגייס סכומי עתק לצורך זה, ולמרות חולשתו ומחלתו ממשיך גם כיום לאסוף כספים להרחבת בית החולים, משום שהממשלה לא השתתפה בבניה. זהו בית חולים יחיד בנתניה הפתוח אפילו לערבים אך מקפחים אותו בכל צעד ושעל.

"אני מודיע שלא אתן להעביר את תקציב משרד הבריאות כאשר יש בו אפליה בין יהודי ליהודי" — אמר יו"ר ועדת הכספים הוא הזכיר את המלצות ועדה בראשות ח"כ נ. ערד, שקבעה את קיפוח בית החולים: "כל עוד אני מכהן כיו"ר ועדת הכספים לא אתן לאשר את התקציב בלי הסרת הקיפוח. זוהי פעם ראשונה שאני מרגיש אנטישמיות יהודית, דבר אותו לא הרגשתי מעולם כתפשירי".

קול תפלה וזעקה

נוכח הגזירות והצרות הרעות שתקפו ובאו עלינו, מתבקש הצבור, לפי הוראת רבנים וצדיקים להוסיף 5 פרקי תהלים לתפלת היום, וה' יאמר די לצרותינו ויצילנו מכל מחלה ומכל נגע.

החזאי: צפוי סוף שבוע גשום וסוער

סוף שבוע גשום וסוער צפוי ברחבי הארץ, נמסר מהשרות המטאורולוגי.

החזאי צופה, כי היום ירדו מעלות החום וינשבו רוחות חזקות.

בערב יחלו לרדת גשמים וברמון ירד שלג.

ביום א' וביום ב' צפוים גשמים בצפון הארץ ולפרקים גם במרכז.

טמיר יארגן פיסגת מובארק-פרס

— מאת סופרנו המדיני —

אברהם טמיר, מנכ"ל משרד החוץ, עומד לצאת למצרים, כדי לארגן פגישת פיסגה שתערך בשנה החדשה בין הנשיא מובארק לבין שר החוץ שמעון פרס.

מוחמד בסיוני, השגריר המצרי בישראל, שנשאל בדבר פיסגה אפשרית בין מובארק ושמיר השיב, כי פגישות פיסגה בין ראשי מדינות אינן בדיחות וכי המגעים נמשכים כלל הזמן באמצעות שדרים ואגרות.

● פריס, — ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, הודה טלפונית לנשיא סוריה חאפז אסאד, לאחר שחרורו של אורל קורניה, בן הערובה הצרפתי ששוחרר בלבנון. (ע"צ)

בשבח והודיה להשי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה הננו מתכבדים בזה להזמין את ידידנו ומכרינו הי"ו לבוא להשתתף ולקחת חבל בשמחת כלולות בנינו היקרים

החתן
שלמה הי"ו
עב"ג
הכלה
גולדה תחי'

החופה תתקיים ברצות השי"ת בשעה טובה ומוצלחת, ביום חמישי בערב פרשת מקץ, אור ליום א' טבת תשמ"ז, נר ז' של חנוכה, בשעה 7.00, באולם "קונטיננטלי", בני ברק, רחוב בן־יעקב 21

ואי"ה בשמחתכם ישמח לבנו גם אנו

הורי החתן
מאיר ויינשטיין
בהרה"ח ר' שלמה זצ"ל
ורעיתו — ירושלים

הורי הכלה
מרדכי ויינשטוק
בהרה"ח ר' יוסף זצ"ל
ורעיתו — ק. ישמח־משה

מפאת שיבושי הדואר — נא לראות בהודעה זו הזמנה אישית

חיים זאב נבנצל
ירושלים

לאה מילצקי
ירושלים

מאורשים

בס"ד, אור לכ"ד בכסלו תשמ"ז

בן־ציון ידלר־גולדברג
פתח תקוה

צירה שפרה שטוב
בני ברק

מאורשים

בס"ד, אור ליום ה' כ"ג כסלו תשמ"ז

יוסף שוק
רמת גן

דינה שרה צובנר
בני ברק

מאורשים

בס"ד, אור לכ"ד בכסלו תשמ"ז

ברוך דיין האמת

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת אבינו וסבינו היקר באדם

הרה"ח **ישעיהו טויב** ז"ל
תל־אביב — בני־ברק

הלויתו תתקיים היום, יום שישי כ"ב כסליו מרח' יונה הנביא 11 בני ברק לבית העלמין חולון (חלקת חסידים)
על מועד הלויה נא להתקשר לטלפונים
03-792347 ,03-707818
המשפחה המתאבלת

בימ"ס כל־בו דגים טל. 221641
מחנה יהודה רח' השקמה 5 ירושלים
שרות נוסף
ללקוחותינו הנכבדים
אפשר להשיג אצלנו בצל טחון מאודה (שמיסה)
במחיר 2 ש"ח לחבילה
תקונה ק"ג דג טחון משלם רק 1 ש"ח לחבילה

נותרו מס' ימים
לסגירת "רהיטי ברג"
רח' ירושלים 18 בני ברק
45% הנחה 45%
פריטים רבים במחירי קרן
רהיטי שטרן את ברוק רח' ירושלים 15 בני ברק

ברכת מזל טוב נאמנה
לידידנו היקר והנכבד שי"ב
הר"ר **אשר לנדאו** הי"ו
ולרעיתו הנכבדה מרת **אסתר** תחי'
ולאביו הר"ר **משה לנדאו** ורעיתו הנכבדה שיחיו
לרגל הכנס הבר־המכנד היקר
הבה"ח **יוסף** ני"ו לעול המצוות
יהי רצון שירוו ממנו רב נחת ואושר
מאחלים
אלכסנדר פלוטשניק ומש'
שמואל לנדאו ומש'
שמחה לנדאו ומש'

למורינו ורבינו

הרב ר' **אהרן נשר (אדלר)** שליט"א
בן מורנו ורבינו הגאון הרב ר' **דוד** זצ"ל
ולהרבנית **יעל** תחי'

קבל נא את ברכותינו מקרב לב
ליום התמנותך כרב בית הכנסת "בית יהודה" בבנין מוסד הרב קוק ולרב שכונת מימון

עלה והצלח ומן השמים יסייעך לחיים ארוכים והצלחה בכל מעשה ידיך

עלייתך במעלות הרבנות לתורה ולגדולה יהיו נחמת קהילתנו

מתפללי בית הכנסת "בית יהודה"
תושבי השכונה
שכ' בית יעקב מחנה יהודה
ירושלים

בס"ד
נתנאל
פוז סנטר
לנופשים בטבריה ובאזור הגליל
לרשותכם מסעדה גלאט כשר
שמירת שביעית כהלכתה
בהשגחת הרב א.ד. אורבך שליט"א
היחידה בטבריה והסביבה
דלפק חלבי ומסעדה בשרית בקומה שניה
טבריה, רח' הגליל 14 פינת הירקון טל: 067-20465

ללקוחותי הנכבדים,
צעדתי צעד אחד קדימה
עברתי לרחוב רבי עקיבא 80 בני־ברק
צעדו גם אתם למשכני החדש ותהנו
מסחורה חדשה, הכוללת את כל הביגוד לבן ולבת
מחירים מוזלים במיוחד בשבוע הפתיחה
להתראות
יסכה

Bride
סלון יוקרתי לשמלות חופה
התאמה + יחס אישי
בני ברק, רבי עקיבא 96, קומה ב', טל' 03-705024

המסורה
הוצאה לאור • הפצה • בתי מסחר ספרים
הופיע
מהדורה נוספת של הספרים המבוקשים
מעשיהם של צדיקים
על כל חמשה חומשי תורה באריזת סט יפה
★
הפצה ראשית
אברמוביץ
קוטלר 5 ב"ב
★
ירושלים:
רח' חבקוק 5 ת.ד. 5656 טל. 286588

ישיבת ברסלב
רח' ר' נתן מברסלב 12 בני־ברק

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

מתוך רגשי כבוד והוקרה שולחים אנו את מיטב ברכותינו למקים ומיסד הבית הגדול שמגדלין בו תורה ותפילה ראש ישיבתנו ומנהלנו העובד במסירות נפש עילאית למען ישיבתנו הקד' הנקראת ע"ש מוהרנ"ת מברסלב זצוקללה"ה

הרה"ח הרב **שמעון ברגשטיין** שליט"א
ולנוות ביתו שתחי'
ולכל המשפחה הכבודה
לרגל אירוסי בנם המופלג בתורה ויר"ש
כמר **נתן** הי"ו
מבחורי ישיבת בריסק
מרת **בתיה יהודית ויסברג** תחי'
יהי רצון שיהא קשר של קיימא ויזכו לרוות מהם ומכל יוצאיה רב נחת ואושר

הרמי"ם התלמידים והנהלת הישיבה

גמינדר-ביטוחים
רח' בן יהודה 29 ק"ב ירושלים
טלפונים: 246201-246202

לכל ידידי, מכרי, ולקוחותי
הרינו מודיעים כי בס"ד
עברנו למעוננו החדש
ובזה הנני מזמינכם להרים כוסות בשנ"ג כ"ח כסלו ב' דחנוכה בשעה 6.30
אלו שלא קיבלו הודעתי האישית מפאת שיבושים בדואר
גם להם מצפה אני [illegible]

אצל "מאיה"
בני ברק רח' ר' עקיבא 122
מכירת חיסול מוחלטת
כל בגדי חורף
במרכז הגדול להלבשה "בני ברק"
★ פיז'מות ★ סודרים ★ חולצות
★ מתנות לילדים ועוד
מבצעים, הנחות והחלות

מכירה מיוחדת לחנוכה
החל ממוצאי שבת [illegible] 6.30 ועד 11 ובחנוכה
הנחה 30%
על כל המלאי [illegible] כולל דגמים חודשים
חליפות אלגנטיות מהארץ ומחו"ל
בלייזרים, חצאיות, חולצות, סוודרים ועוד
לינדל - אורה
בני־ברק רח' ר' עקיבא 102

טעם טוב
רח' ההגנה 25 פ"ת
מאחורי התניון ע"י צרכנית "בשעריך ירושלים"
"טעם טוב"
מטעמים סינים ואירופיים
גלאט – כשר בהנהלה חרדית
אוכל מוכן הביתה
• כל סוגי הבשרים המטוגנים
• ממולאים וסלטים למיניהם
• דגים מסוגים שונים
• מרקים למיניהם
• ומבחר מטעמים סינים
המסעדה בחנוכה פתוחה מ 10.00 בבקר עד 10.00 בערב

ישיבת "שערי ציון" טורדא
בעיה"ק ירושלים ת"ו

ברכת מזל־טוב חמה ולבבית

שלוחה בזה מהררי ציון וירושלים למעיכ הרה"ג הרב לך בעטמקה של תורה דולה ומשקה לעדרים פאר היוחסין וכו'

כש"ת הרב **חיים דוד** הכהן **רוטנברג** שליט"א
ר"מ בישיבתנו הקדושה

לארוסי בתו המושלמת תחי' עב"ג

יה"ר שהזיווג יעלה יפה, ויזכה לראות מהם ומכל יוצ"ח רב נחת

המברכים בלו"נ

הרמי"ם והתלמידים ההנהלה

כל סמלה "פנינה"
בחנוכה מבצע!
כל הקדמת הרויחה... שמלת פנינה
כל סמלאי (הפנינים) במחיר הזדמנות
פנינה - רח' השמונאים 5 בני־ברק
פנינה פתח תקוה רח' [illegible] 16.00 – 8.00
במריב ניתן להשיג בחנויות המובחרות

הצטרף לישיבה העולמית של לומדי ה"דף היומי" בתלמוד הבבלי והירושלמי
התחל עוד היום בלימוד מסכת כתובות מסדר ה"דף היומי" בתלמוד הירושלמי

הד היום

על חומת השבת

מ/ת. חילולי שבת נמשו חיזון נפרץ מאוד בארץ ישראל למגינת לבם של שומרי חומת השבת הפרוצה מאד. כוח המחאה שלנו חלש ואין בו כדי לצאת אפילו ידי מחאה. יש חוגים שהיו רוצים לפרוץ גם המעט ברשות הרבים שיש בה כדי לשוות שוני בין ישראל לעמים אחרים ולעשות את ישראל ככל העמים. כנגד מגמה פסולה זו ניצבת הציבורות החרדית הנבחרת בהרבה הזדמנויות.

קיים הבדל גדול ומשמעותי בהתייחסות אל שמירת השבת מצד חוגים חילוניים לערך השבת וקדושתה להתייחסות זו של שומרי השבת. גם אלה אשר מוכנים לשמור על יום השבת כיום מנוחה לאומי, רחוקים מלהבין את ערך הקדושה של שבת קודש כפי שאנו מבינים אותה. אולם יש חוגים, גם אם הם קטנים הרוצים לעקור את השבת מלבם של בני ישראל. קשה לנהל דיאלוג עם חוגים אלה. אוזניהם אינן קשובות לדברים של טעם על ערכה ומקומה של השבת מנוחת וקדושתה. עם אנשים אלה אין לנו שיח ושיג.

אולם יש עוד חוגים רחבים שאינם מזדהים עם השקפתיהם והלך רוחם של מרשיעי ברית אלה. אצל רובם יש עוד מידה מינימלית של הבנה והערכה על מקומה של שבת וקדושתה. לא תמיד מדברים בשם הרוב הדומם, רוב זה רוצה לשמור על השבת כיום המנוחה אף הם אינם יודעים להעריך נכונה את קדושתה, אלה מסורת אבותיהם בידיהם, אלא שלפעמים הם נעמדים לפני נסיון קשה, נסיון הפרנסה שלא תמיד מצויה בידם.

חוק שעות העבודה והמנוחה בא להחליף את חוק השבת שלא נתקבל בהשפעתם של חוגים רדיקליים, חוגים אלה חששו מפני ההשפעה של חוק זה ובמקומו הניחו את יסודו של חוק שעות העבודה והמנוחה, חוק זה קובע כי השבת ומועדי ישראל הם ימי מנוחה, אולם השאיר בידי הממונים על ביצועו את הרשות לקבוע יוצאים מן הכלל, להבטיח שירותים חיוניים שלדבריהם אין אפשרות קיום בלעדם בין אלה שרותים שיש בהם משום פיקוח נפש.

חשיפת הרשימה של מפעלים היה בה כדי לגרום תדהמה בציבור, היא חשפה רשימה ארוכה למדי של מפעלים, שאין בהם לא פיקוח נפש ולא חיוניות. רשימה זו גררה אחריה הצעת אי אימון שהועלתה על ידי חבר כנסת חרדי. המציע ואתו כל אלה מחברי הכנסת שהצביעו בעדה ידעו מראש כי על ידי הצעת אי אימון זו לא יביאו לידי הפלתה של ממשלה זו, שהיא מקיפה כיום את רוב הכנסת. אולם היה בה אקט שלמחאה שאליו הצטרפו גם נציגי אגודת ישראל, גם אם הם חברי הקואליציה הממשלתית, הצבעה זו עוררה ביקורת ותרעומת בממשלה. תרעומת שאין לה שום הצדקה.

הנושא שעלה לדיון רציני מכדי שנעלים עין ממנו, גם אם הדבר מתפרש כפרישה מן הקואליציה, וגם אם הדבר מחייב להסיק מסקנות, הכל נלקח בחשבון לפני ההצבעה. כיון שרשימה זו, כפי שהתפרסמה חשפה אחת מנקודות התורפה שאין לעבור עליהם לסדר היום. אנו רוצים להאמין, לדבריהם שאמר שר העבודה, כי רשימת המפעלים הולכת ומצטמצמת. אולם לא יתכן להיות שותפים לאחריות למעשים כאלה גם אם הם נעשים בצמצום.

המחאה היתה במקומה, אולי יהיה בה כדי להמריץ את הממונים על כך, להרבות בקשיים בעת הוצאת "היתרי עבודה" בעתיד ולבדוק מחדש את המניעים למתן היתרי עבודה מטעם זה נראית ההתחמקות של חברי כנסת דתיים מסיבות אחרות בעין קשה, שום אינטרס אחר חשוב ככל אשר יהיה אינו מצדיק התחמקות זו מהצבעת מלאה כדי שלא יתפסו בעוון זה. אין אנו מתימרים לתקן כל אותן קלקלות שנתגלו בחומת השבת, אבל כדי מחאה חייבים כולנו בה.

הדי הקרבתם של גיבורי כח שומרי שביעית מקיפה חוגים רבים

השבת, שבת חנוכה תיערך מגבית "קרן השביעית" בבתי הכנסת בירושלים, לאור קריאותיהם של גדולי הדור לעמוד לימין מטרה נעלה זו

בישיבת מזכירות "קרן השביעית" של המרכז הארצי לחקלאים שומרי שמיטה, נמסר אתמול דו"ח מקיף על ההישגים המוצלחים של אלפי החקלאים שהתחייבו לשמור על השביעית כהלכתה, ונסקרו הבעיות הכספיות והאירגוניות השוטפות של העבודה בשטח. אורח הישיבה היה יושב ראש הוועד למען קרן השביעית בבריטניה הגדולה, הרה"ג ר' עוריאל שכטר, דיין ומו"ץ בלונדון.

בישיבה נמסר על התלכדות רחבה של הציבור על כל גוניו שהתגברה בשבועות האחרונים, למגבית "קרן השביעית", לעזרתם של גיבורי כח עושי דברו.

בישיבה דווח על הסיור שערכו השבוע קבוצת רבנים, יחד עם האורח, הרה"ג ר' עוריאל שכטר בשדות של ישובים בצפון הארץ. שם נפגשו עם חקלאים שומרי שביעית, עמדו על בעיותיהם ועל סדרי העבודה הנעשית בהדרכת מדריכי ורבני המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית.

בישיבת המזכירות אתמול הביע הרב שכטר התרגשות והתפעמות ממראה עיניו, והודה על האפשרות שניתנה לו להתרשם בעיניו מהנעשה בשטח זה. את התרשמותו, אמר, יוכל להעביר להמוני עם התורה באנגליה, שכבר נחלצו והפרישו סכומים ניכרים ומכובדים לטובת גיבורי הכח ועוד ידם נטויה.

בישיבת המזכירות הועלה אתמול זכרו של הר"ר נחום הלפרין שהיה גזבר הקרן שנים ארוכות ועשה מלאכתו נאמנה בשליחותם ודירבונם של גדולי התורה.

בישיבה נמסר דיווח על ההכנות לקראת שבת חנוכה, שבה שתתקיים בבתי הכנסת שבירושלים מגבית קודש למען "קרן השביעית". ברחבי העיר התפרסמו קריאותיהם של גדולי ומאורי הדור שפנו אל אחב"י לקחת חלק בהשגת מטרה קדושה ונעלה זו, ולהירתם ביד נדיבה למען עדת מקדשי שביעית. בדיווח צויינו התגייסותם של חוגים רחבים למען הקרן.

כ"ק האדמו"ר מסלונים, שנפגש עם משלחת מטעם "קרן השביעית" בראשות הרב מאיר פרוש, ושמע סקירה מאלפת על צרכיה ופעולותיה, פנה אל קהל חסידיו בקריאה אישית להיות לאחיעזר ואחיסמך למען "קרן השביעית", ולהושיט יד נדיבה להפצת מצוות השמיטה בארצנו הקדושה.

משלחת נכבדה, בראשות מנהל "קרן השביעית" הרב מאיר שמר לו, ביקרה אצל כ"ק האדמו"ר מבריאן, ודיווחה על המפנה הגדול וההולך בתודעת שמירת השביעית באה"ק, ועל פעולות "המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית" למען חקלאים מחוסרי פרנסה במשך שנת השמיטה. בתוך כך פנה האדמו"ר אל קהל חסידיו בבקשה לערוך מגבית מיוחדת בין אנ"ש, כשהוא מקציב את תרומתו החשובה לפתיחת המגבית.

כאמור, נרתמו למען "קרן השביעית" חוגים רחבים ביהדות החרדית שקיימו מגביות והושיטו סיוע רב למטרה זו. הגרי"י וייס, גאב"ד העדה החרדית בירושלים, השתתף במגבית מיוחדת שאורגנה ע"י העדה החרדית, מגבית שהצליחה מעבר למשוער. ההיחלצות למען הקרן מקיפה את כל ערי וישובי הארץ, ביניהם ערים ומושבים רחוקים וגם כאלה השייכים למסגרות רחוקות.

ילדי לונדון במסיבת קבלת פנים במשרדי מרכז אגודת ישראל בירושלים

התלמידים שהגיעו לארץ במסגרת סיור לימודים באו להתרשם מהיקף הלימודים בארץ בדיני שביעית לקראת מבחן תחן ההלכה העולמי שיערך בקרוב ע"י "קרן התרבות — ירושלים" את פני התלמידים קיבל יו"ר אגודת ישראל בי-ם העומד בראש הנהלת "דגל ירושלים" הרב מנחם פרוש שבדבריו אמר לתלמידים שעליהם לדעת שהם מהווים חלק בלתי נפרד מאותו קיבוץ גדול של חמש עשרה אלף בני נוער בארץ וברחבי תבל ההוגים בחדשים אלו בדיני שבת הארץ שזה מעיקרי יסודות האמונה.

כן ברכו במסיבה הרב שלמה גולדהבר, מנכ"ל ממעל תורה ודעת. הרב אשר בזיל, מחשובי המחנכים בלונדון העומד בראש הקבוצה. בסיום הטקס קיבל כל אחד מהתלמידים חבילת שי שכלל ספר "דיני שביעית" בשפה האנגלית, שתורגם ע"י הרב בצלאל רפפורט וספר "משנת דיני שביעית — שאלות ותשובות" סידור תפילה וזמירות שבת, לוח שנתי מהודר לשנת השמיטה, שבהוצאת דגל ירושלים. בימים הקרובים יו"ל הספר "דיני שביעית" שתורגם לשפת האידיש.

מאות נערים ובני תורה הגיעו ללונדון לשבוע של לימוד תורה

יום ראשון — ערב הסיום השנתי הל"ת של לימוד המשניות ע"י פרחי אגו"י

מאות ילדים מכל תלמודי התורה ובתי הספר היהודים ברחבי בריטניה הגדולה, הגיעו בימים האחרונים ללונדון, כדי לקחת חלק במבצע השנתי של לימוד ומבחני משניות הנערא.

בין הבאים גם קבוצה של נערים משוויץ וממקומות נוספים באירופה. ביום ראשון בערב יתקיים עצרת הסיום שבה ישתתפו גדולי הרבנים באנגליה, הגאב"ד הגר"ח פאדווא, ראשי בית הדין ואחרים. כן הגיעו ברכות מגדולי תורה בארץ ישראל.

כמו כן צופים השתתפותו של הגה"צ רבי יהודא סגל ראש ישיבת מנצ'סטר, שיגיע במטוס מיוחד וישתתף באירוע.

בתשובה לנציג אגו"י:

משרד החינוך לא מוכן להפסיק תמיכה ל"קאמרי"

— מאת סופר "המודיע" —

משרד החינוך אינו מתערב בהחלטות תיאטרון הקאמרי בנושאי הרפרטואר וההחלטה היא בידי ההנהלה שלו — אמר שר החינוך, יצחק נבון, בתשובה לשאילתה של ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא.

השר לא היה מוכן להודיע, שמשרדו ישקול הקצבות לתיאטרון בגלל הצגת "החילוני האחרון" המועלית שם, הפוגעת בציבור הדתי.

כ"ק האדמו"ר מבוהוש ישהה בחנוכה בבני ברק

כ"ק האדמו"ר מבוהוש ישהה בימי החנוכה בבני ברק.

בשבתות פר' וישב מקץ ישבות בבית מדרשו בבני ברק, וסעודת ר"ח תתקיים ביום ה' בערב, נר שביעי של חנוכה בבית המדרש דחסידי בוהוש-פשקאן בבני ברק.

שר הכלכלה של מאסאצ'וסטס בארה"ב לביקור בארץ

שר הכלכלה של מדינת מאסאצ'וסטס בארה"ב מר גווף אביאני יבוא בראש משלחת כלכלית של אנשי ממשל ועסקים ממדינת מסאצ'וסטס לביקור בארץ כדי לעמוד מקרוב על ההתפתחויות שחלו בארץ בתחומי התעשיה והמחקר והמסחר.

על ביקור זה הומלץ במשותף בפגישה שנערכה בלשכתו של שר הכלכלה בינו לבין הציר הכלכלי של ישראל בארה"ב עורך הדין גבריאל לוי. הפגישה נערכה במסגרת מאמצי המשלחת הכלכלית של ישראל בניו יורק שבראשה עומד מר לוי להגביר את שיתוף הפעולה הכלכלי בין גורמים ישראליים במיוחד בתחום הטכנולוגי המתקדמת המדעית לבין גורמים מקבילים בבוסטון וסביבתה. בוסטון הידועה כמרכז אוניברסיטאי ומחקרים בארה"ב בתחומים רבים התפתחה מאד בשנים האחרונות מבחינה כלכלית והיא משגשגת והולכת. (עש"ת למ"מ)

● ביירות, — ראש ממשלת איראן, מיר חסין ומוסאוי התנצל בפני ראש ממשלת סודאן, צאדק אלמהדי, על אי יכולתו לארגן לו פגישה עם חומייני במהלך ביקור רוב טהראן. מקורות איראניים הסבירו ל"אלדסתור", כי הסיבה האמיתית היא הדרדרות במצבו הבריאותי של חומייני. (ע"מ).

נשלמות ההכנות לקראת ה"דינר" השנתי של "עזרת תורה" דאמריקה בישראל

— מאת סופר "המודיע" —

ההכנות לקראת הדינר השנתי של "עזרת תורה דאמריקה בישראל", שיתקיים ביום שני ד' טבת במלון רמדה קונטיננטל בתל-אביב — הולכות ונשלמות.

חלק מאורחי הדינר מארצות הברית כבר באו לישראל ואורחים נוספים, בהם ראשי "עזרת תורה" עומדים להגיע בשבוע הבא ארצה.

גדולי תורה, רבנים וראשי ישיבות כבר הודיעו להנהלת "עזרת תורה" על השתתפותם באירוע חשוב זה לכבודה של תורה.

אורח הכבוד יהיה הר"ר יעקב לסלוי, יו"ר החברה קדישא בתל-אביב. יו"ר ועדת הדינר — ר' פנחס שינמן והמארחים הר"ה. רייזמן ורעיתו.

"בית לפליטות"
רחוב בהר"ן 1 ירושלים 02-231584

לכל חניכותינו ומדריכותינו לשעבר
הנכן מוזמנות
לכנס בוגרות
שיתקיים בעז"ה ביום ד' ו' דנר חנוכה, כ"ט כסלו בשעה 7.00 באולם בית לפליטות

בתכנית:
דבר ההנהלה — הרצאה מפי המנהלת **הרבנית כהנא**
דברי ברכה — מפי **אחת הבוגרות**
תכנית אומנותית בחומר ובצליל **ע"י הבנות**
"שבת אחים גם יחד" — עם כיבוד קל
מחמת חוסר הכתובות
נא לראות הזמנה זו כאישית

רק במוצאי שבת
42% הנחה
למוצרי "קרילה" "לגו" "פישר פריס"
איפה? נכון!
ב"הכל לגן" כמובן
רח' מאה שערים 7

בפרשת וישב פרק ל"ח פסוק י"א:
ויאמר יהודה וכו' עד יגדל שלה בני
בחומשים הפשוטים כתוב בתרגום
עד דְרָבָא שְׁלָה בְרִי
זה ס"ס שזה לשון עבר וצ"ל עד
דְיִרְבֵי שְׁלָה בְרִי
לשון עתיד וכן הוא בחומשים מקראות גדולות
המעוררים

במוצש"ק פר' וישב
נר ב' דחנוכה
יוקרן בעזהי"ת
סרט מרתק ו"מבוקר"
(שעתיים)
"לכידת פושע נאצי ראשי"...
לנשים ונערות
"באולמי ויז'ניץ" ב"ב בשעה 8.00
מכירת כרטיסים במקום משעה 7.30
כל ההכנסות קודש לצדקה לנזקקים

במלאת שנה
לפטירתה של אשתי ואמנו
מרת **קילה - חנה כהן** ע"ה
תתקיים אזכרה ביום ראשון כ"ו כסלו תשמ"ז בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בסנהדריה
שמואל כהן המשפחה

בראון – יצור ושווק מוצרים וכלים מכסף - (סיטונאות בלבד) טל' 03-704128
הודעה חשובה
מבקשים מהסוחרים ובעלי החנויות שעמדו בקשרי מסחר וכו' עם המנוח **האברך ר' מנחם בראון ז"ל**
ליצור קשר עם המשפחה כדי לגמור חשבונות, חובות/או זכויות.
טל' (אח) 03-704128
נ.ב. **נמשך מסחר ויצור מוצרי הכסף הבאים:** פיליגרין, פיליגרין רשת, חריטה, ריקוע, בטיק, אלקטרופורמינג.
סוחרים ובעלי עסקים המעונינים יפנו לטל' הנ"ל

החוג לזכרה
של **בלומה אבוביץ** ע"ה
יערך אי"ה ביום ראשון כ"ו בכסלו ב' דחנוכה תשמ"ז בשעה 8.30 בערב בבית הכנסת "באר יעקב" רח' הרב הירש 10 בני ברק.
נא לדייק!

עזרת תורה בישראל
המוסד הקדוש
"עזרת תורה"
מתכבד להזמין בזה את כל הידידים
מוקירי פעליו ומאמציו הרבים לתורה, לצדקה ולחסד
להשתתף ב"דינר" השנתי
לכבודו של ידידנו הדגול
רבי **יעקב לסלוי** הי"ו
שיתקיים אי"ה ביום שני ד' טבת (5.1.86)
במלון רמדה קונטיננטל תל אביב
בשעה 6.00 בערב
מפאת קוצר הזמן, מתבקשים כל ידידנו המעוניינים להשתתף לאשר השתתפותם טלפונית
02-810714
בין השעות 16.00-8.00

מחלקת הכשרות מחזיקי הדת
הוסרה ההשגחה
הננו להודיע כי הוסרה ההשגחה
מחנות פירות וירקות של
רפי קרביאן
רח' ל"ה 38 קטמון ירושלים
אחרי שלא צייה להוראות הכשרות בעניני שמיטה וערלה
ועל הציבור להזהר
מחלקת הכשרות

רבן של ישראל
רש"י

• מי היה רש"י?
• מתי וכיצד כתב את פרושו?
• מה ידוע לנו אודותיו?
התשובות לשאלות אלו בספר החדש, המנוקד המאויר שהופיע זה עתה
להשיג בחנויות הספרים

רצונך לדעת?
מהם הוראות גדולי הפוסקים בנוגע לטיפול בגינות נוי ועציצים
רכוש עוד היום את הספר
שביעית הלכה למעשה
בהוצאת המכון לחקר החקלאות ובית מדרש להלכה בהתישבות
להשיג בחנויות הספרים או בטל. 02-381579

הרבנות הראשית לישראל
הכשרות הארצית
אזהרה לצבור
בבירור שנערך, ע"י ועדה שהוקמה ע"י הרה"ר לישראל, ביום ב' כסלו תשמ"ז התברר כי
כרת "כרמל קור" שבבעלות יעקב בלבול (לב) מרחוב יום טוב 15 בשוק הכרמל בתל אביב
...שיווק והפצת נבילות וטריפות בזיוף ובמסווה של בשר כשר.
יש ל...
ויש למ...
...השגחה מחנות "כרמל קור"
★ מודיעים ...שימת האיטליזים הכשרים ובמסעדות שיו... לחקירה משטרתית
בבשר המשווק ע"י ...גיזי הכשרות בבתי המלון
★ כל מי שקנה בשר ...פו המטבחים שבהשגחתם חכם על כליו.
...יזהר הצבור לבל יב... הנ"ל — ישאל שאלת ...לות וטרפות

חיננית איפה עילית ?
רח' פרג 1 פינת שטראוס 9 ילנערות
בברכת חג אורים שמח
ומודיעות שהחנות תהיה פתוחה בימי החנוכה מ-9.00 עד 3.30 רצוף
מבצע חנוכה נמשך עד סוף חנוכה
20% הנחה על כל המלאי
הננו מברכות את לקוחותינו
בחיננית

1001 מתנות
במבצע חנוכה
המודח הלימוד
רח' הזון איש 2 בני ברק

המהפכה האמיתית - עכשיו באישונית
העדשות שכבשו את שוויץ הגיעו לישראל:
אישוניות יומיות שאפשר לישון איתן!
נוחות וחזקות במיוחד. תוכלו לישון איתן בכל הזדמנות שתרצו:
בנסיעה, בטיול, בהפסקת לימודים ואפילו לילה או שניים ברציפות.
חדש! "אישונית" — בבני ברק
אין צורך כבר לנסוע לתל-אביב
★ אישוניות רכות נושמות סופר—סופט: לשינה עד 30 יום ברציפות
★ אישוניות גמישות נושמות: עבירות חמצן גבוהה במיוחד
מבצע חנוכה
תשלומים שווים* החל מ-22 ש"ח לחודש
למזמינים עד 31/12/86
שימו לב
הצלחה מובטחת ב-100% לפי התחייבותנו בכתב.
באישונית, רק אופטומטריסטים מוסמכים מחו"ל בודקים אותך, במיכשור אלקטרוני משוכלל
גם השנה נבחרה אישונית כמספר 1 בישראל בעדשות מגע
1986
*באמצעות כרטיס אשראי
נא לתאם מראש מועד לבדיקה
ירושלים: הסורג 2 (פינת יפו 29) קומה 2, טל' 223028
תל-אביב: בן-יהודה 94 (פינת גורדון), טל' 222589
יפו: שד' ירושלים 46, טל' 831705
נתניה: סמילנסקי 7, טל' 053-25123
בני ברק — רבי עקיבא 23 טל' 787433
אישונית בניסיון ... אפשר להתחרות

מבצע חנוכה

כל הרוכש בית, ב קרית דחף ברחובות
מקבל שי חם ונפלא!
מערכת הסקה מרכזית היוקרתית ביותר בעולם Vaillant
ד.דפי בע"מ
משרד ראשי קבלן מבצע:
ע. בזאיד, ד. זמיר, ויצמן 2 חולון טל' 03-886943-4
משרד המכירות באתר:
רח' ההגנה (המשך רח' עזרא) שילוט במקום
שעות המשרד:
א-ה 9.00-13.00
ו' 9.00-12.00
ב' וה' 17.00-19.00
טלפון מס' 08-456034
קרית דחף
הפרוייקט היוקרתי לציבור הדתי

CHANOKKA SALE! at 20% DISCOUNT
כל ספרי הוצאת פלדהיים — בהנחה של 20%
להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות
ובחנות הספרים פלדהיים, רח' שטראוס 20 ירושלים
פתוח רצוף בין השעות 9.30–19.30 ובמוצ"ש חנוכה מ-7.00–10.00 בחנוכה פתוח עד 4
מבצע חנוכה!

י. שפיגל

האומה על מזבח היחיד

סוזאן מילר "הגיורת" יכולה לרשום שיא בחוסר־היכולת "לשחק עד הסוף" את משחק התמימות המלאכותי של "אהבת הארץ". מסתבר ש"עלייתה לחונן את עפר ארצנו הק'" היתה מתר־כנות לזמן כה קצר. עד שאפילו לא מסוגלת היתה להמתין עד שתנפק לה תעודת־הזהות, כציווי של ביהמ"ש העליון על שר הפנים. ככל הנראה אישרו לה משלחיה באמריקה תקופה מוגבלת לצורך מבצע ההסודה של המדינה, הממשלה וביהמ"ש, והיא נאלצה להיכנע לצו משלחיה ולחזור במועד הנקבע.

ההברה החילונית קלת־הדעת העמידה את עצמה כולה לרשותה של "הגיורת", ואילו היתה בה רצינות כלשהי, היתה צריכה עתה לעצור את עצמה ולשאול מאה או אלף פעמים, איך זה השתגעה להתגייס למען הגב' מילר, כאשר מתברר שלא רק גירות מזויפת בידיה, אלא גם "עליה" פיקטיבית, שכולה כזב ושקר?

אילו רק הסתפקה בעקשנות לאלץ את המדינה להכיר בגירות שאינה גירות, אפשר היה להבין את החילוניים, מנקודת־הראות שלהם, למה הם כה להוטים להילחם למענה; בהתאם לחוק המדינה, אי־אפשר להעמיד למבחן משפטי־חילוני גירות ריפורמית הנעשית בתוך המדינה, כי כאן הדבר חייב להיעשות במסגרת "המונופול האורתודוכסי", כפי שהם קוראים לכך. והכרח להשתמש לצורך זה רק ביבוא מבחוץ. אבל זו התעקשה גם לקבל אזרחות בלי עליה אמתית, שהרי סופה מוכיח על תחילתה, כשהיא נעלמה מהארץ בהשאירה "יפוי־כח" לקבלת תעודת הזהות שלה; מה יענו החילו־ניים לשאלה, איך זה הסכימו שהרפורמית הזו תהתל גם בהם, גם בשופטים ובכל המימסד של המדינה?

יתכן מאד שריפורמים אינם רואים בדבר כזה כל פגם, כי הם עושים דברים הרבה יותר חמורים. אם אפשר לומר על אדם שלא נולד יהודי, שבא לראביי שחקן וליצן ומצהיר שהוא רוצה להיות יהודי. ועל־ידי טכס מגוחך הוא נעשה אצלו "יהו־די", בלי שזה יחייב אותו לשום מצוה ממצוות היהדות, בלי שיצטרך לשנות דבר מאורחות חייו, למה זה תחייב "הצהרת עליה" למשהו ממשי ומגוחך כל כך כמו התישבות בארץ וההאזרחות בתוכה? ואולי עוד נעמוד בפני החזיון, שריפורמים יעתרו לבג"ץ. למה זה לא תוכר אזרחותו של יהודי־שאינו־יהודי כשהוא תושב־לא־תושב בארץ, אלא הוא מיפה־כח לקבלת אזרחות ותעודת־זהות על־ידי עורך־דין? אם כוחה ה"גירות", למה לא כך ה"אזרחות"?

אנו לא מופתעים מזה שמילר עזבה את הארץ. היא לא היתה נשארת כאן גם אם תעודת הזהות כבר היתה בידיה מזמן. אין לה זיקה לארץ, מי שאינה יהודיה, אלא מתהלכת רק עם פיסת נייר עלובה של "גיור רפורמי" בידיה — מה לה ולארץ? איזו זיקה יש לה לזה? מה קושר אותה לרגבי ארצנו הקדושה?

* * *

אין זו שאלה למען המהתלה, כי המקרה של גב' מילר אינו רחוק, משתי הבחינות, מהאפשרות הקיצונית הזו. אבל במבחן הדיון הציבורי הכללי, צריכה לעמוד. כמובן מלבד השאלה העקרונית היסודית של ההלכה המקודשת והנצחית — גם שאלה יסודית אחרת, שאלת זכות היחיד מול הרבים, או שאלת זכותה של האומה להתקיים, גם איזה שהוא יחיד מוצא את עצמו מקופח ומופלה, או שהוא מנסה לטעון כך.

כי זהו הדבר היסודי המובהק הבולט בכל הפרשה הזו. עם ישראל, כידוע, אינו להוט אחר קבלת גרים, אבל הוא לא נועל את הדלת בפניהם. ההלכה רק קבעה הלכות ודינים ברורים ומדוייקים איך הדבר הזה ייעשה, כלומר איך גירות מתבצעת ומתקיימת, באלה תנאים ניתן לגייר ומה מוטל על הבא להתגייר לעשות, כדי שגירותו תקובל. דבר כזה באורח כללי מובן ומקובל בכל מקום ובכל חברה שהיא. מדינה אינה מעניקה זכות־הגירה לכל דיכפין, אלא היא קובעת קריטריונים ברורים, מציבה תנאים, מעמידה הגבלות וסייגים. כל חברה שמתיישבת, קובעת לעצמה מראש כללים איך תקבל לתוכה עוד אנשים. מי לנו כמו הקיבוצים, המדברים גבוהה על "חופש" ו"ליבראליזם", הדואגים לקיומם של תנאים קפדניים ומחמירים ביותר לגבי קבלת חברים חדשים לקיבוציהם. איש לא יעלה הדעת לשלול מהקיבוצים זכות זו, איש גם לא יעלה על דעתו לבוא ולהכתיב לקיבוצים מה יהיו התנאים שידרשו למען קבלת חברים חדשים למסגרתם.

מה שקרה כאן, במקרה של הגב' מילר, כפי שזה קרה כבר בעבר ועלול גם לקרות בעתיד הוא, שהזר הנכרי מבחוץ, הרוצה להתקבל לחברה היהודית, בא ואומר: עליכם לא רק לקבל אותי, אלא גם בתנאים שאני מכתיב ומציב. במילים אחרות: האומה היהודית שנצרפה ביסורי־קיום של אלפי שנים ושמרה על גבולותיה, נתבעת עתה להקריב את עצמה, את קיומה, את חוקיה, הלכותיה ודיניה, סייגיה ומיגבלותיה, בפני יחיד אחד ולא חשוב אם ישנם עוד כמה אלפים יחידים כאלה, שהרי בכל מקרה — זהו יחיד, עם עוד יחיד, מול אומה שלימה, גדולה ועתיקה, כאשר היחיד תובע מן האומה כולה להיכנע לדרישותיו ולרצונותיו.

במקום שהעם או החברה יחייבו את היחיד להיכנע לתנאים שלהם, מנסים לחייב את האומה לקבל את תנאיו של היחיד, ובפעם הזאת — ההגזמה זועקת בכל מקום. כי בשביל מי ביקשו כאן להפוך עולמות? אפשר עוד להבין, כמובן רק מבחינה אזרחית גרידא, כאשר באים ותובעים פריווילגיה וכשהוי יוצא־מן־הכלל עבור חייל שעשה שירות צבאי מסור, עבור אורח שזיקתו לישיבת הארץ ולמדינה היא ברורה ואינה נתונה לשום ספק. אבל כאן לפנינו מקרה שתבעו להקריב את האומה ואת כל מסגרותיה — בשביל מי? בשביל "גיורת" רפורמית שלא הוכיחה שום זיקה כפרטל לארץ, וכך אמנם מתברר בדיעבד, כי הס־פיקה להתעופף מן הארץ עוד בטרם קיבלה לידיה את תעודת־הזהות...

* * *

היו בעבר עוד שני מקרים כאלה, ששניהם הסתיימו בצורה דומה. המקרה האחד, מן הבולטים ביותר ובו נעוץ השלב החמור של ההתפתחות הבעיה של "מיהו יהודי". היה קשור ליהודי, איש צבא הקבע, רס"ן שליט. הוא נשא לו אשה נכריה אך התעקש שילדיו יירשמו כיהודים. על התביעה כי אשתו וילדיו יתגיירו, השיב, כי אשתו היא "חסרת דת" ואינה מוכנה לעבור טכס שאין לו כל משמעות עבורה. אבל למרות "חוסר המשמעות" התעקש כי ילדיו ירשמו ליהודים.

באותה תקופה היו עניני מירשם התושבים מעוגנים רק בתקנות של שר הפנים, ולא בחוק, ואלה קבעו במפורש, כי "יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או התגייר כהלכה". שליט פנה לבג"ץ וזה פסק, כי משרד הפנים חייב לרשום את ילדיו כיהודים, בנימוק כי שר הפנים אינו מוסמך להוציא תקנות כנ"ל. פסה"ד הסעיר את הרוחות, חולל משבר ממשלתי, עד שהכנסת התקינה חוק, אך בעצתו הרעה של שר המשפטים דאז, יעקב שמשון שפירא, הושמטה במכוון המלה "כהלכה". אמנם, לפי החוק הזה, לא יכול עוד מקרה כמו רס"ן שליט לחזור על עצמו, אך אם מדובר במקרה של "גיור" רפורמי בחו"ל — מחייב החוק רישום כיהודי.

ובמה הסתיים אותו מקרה מהבחינה האישית של העותר, רס"ן שליט, שילדיו נרשמו במירשם התושבים כיהודים? זמן קצר ביותר לאחר כל הסערה, לקח שליט את אשתו וילדיו, עזב את הארץ והשתקע לרווחתו בשבדיה. האומה כולה נדרשה להקריב עצמה עבורו, והוא לא מצא לנכון לגמול לה, לפחות, במחווה קטנה הזו, שיואיל להישאר בארץ. המדינה עשתה את שלה, והוא כבר יכול ללכת, בדיוק כמו גב' סוזאן מילר...

לא שאנחנו מתגעגעים ומשתוקקים לכך שרס"ן שליט יתגורר בארץ ויחזיק בה את משפחתו המבו־ללת, את אשתו ואת ילדיו שאינם יהודים, אלא כדי ללמד ולהוכיח עד היכן מגיע הטירוף החילוני בנסיון הזה לשעבד את האומה כולה לכל שגעון תלוף של יחיד זה או אחר.

* * *

היה עוד מקרה דומה. אשה אחת, לא־יהודיה, התעקשה לקבל בארץ גירות, והפעם מדובר בגירות אורתודוכסית, שהרי עדיין ב"ה לא מכירים ב"גי־רות" רפורמית הנעשית בארץ, אך ברור היה כי אשה זו רוצה להתחתן עם כהן, עמו חיתה עוד לפני הגיור. מובן מאליו שבתי־הדין הרבניים דחו אותה מכל וכל, עד שבא אז "הגואל" הגדול, הרב שלמה גורן, העמיד מה שנקרא אז "בי"ד בזק", ובין יום ללילה עמד ה"גיורה", ממש על רגל אחת.

אשה זו, שחיתה בקיבוץ, שמה היה הלן ויידמן. הגיור הזה עורר סערה עזה בכל עולם הרבנות והדיינות, אך המחנה החילוני ליווה בצהלה פרועה את "מבצע הגבורה" של הרב גורן, ואל ההילולא הזו הצטרף גם בטאון המפד"ל, "הצופה", שבאותם ימים עוד רקד בהתלהבות מסביב להרב גורן, ופירסם מאמר על הלן ויידמן, תחת הכותרת: "אחותנו את", כמובן בצירוף פולמוס ארסי ומר עם "הרבנים המחמירים" ועם עמדת ההתנגדות של היהדות החרדית.

היה זה עוד מקרה מובהק של כפיית היחיד על הרבים ושיעבוד האומה כולה לדרישות ותביעות של פרט. אך גם הסיום היה דומה, כי לא יצאו ימים מרובים וגב' הלן ויידמן, "אחותנו את" מ"הצופה", נטשה את הקיבוץ ואת הארץ וחיפשה לה איזה מקום אחר בעולם לחיות בו. היא ניצלה את ה[illegible], החברה החילונית בקלות־דעתה [illegible] כולה למענה, [illegible] המתאים ביותר: קמה ועזבה, לאחר שראתה בודאי שכבר אין לה מה להשיג כאן יותר...

* * *

יש בודאי משהו מיוחד ומשותף לעובדות הללו, שטיפוסים כאלה אינם מתערים כאן, אם כי אין כל סיבה להצטער על כך. הם אינם מתערים כאן, מפני שעם כל נסיונותיהם לטעון שהם "דבקים לארץ ולמדינה", אין כאן למעשה כל זיקה של ממש. ברור בלי ספק, שמבחינה הלכתית, גם אם היו מתיישבים בארץ מעמד עשרות שנים לא היה בזה כדי לשנות מאומה לגבי הגירות, אבל גם מנקודת־הראות החילונית צריכה להיות בצירוף הזה הוכחה, כי זוהי קלות־דעת נפשעת למהר ולהעניק "זכות עליה" לכל אחד שמנסה להישפל בטענה של "תחושה יהודית" או "יהדותה". אפילו רס"ן שליט, שהוא עצמו יהודי, לא מסוגל היה להישאר כאן, למרות שירותו הצבאי הממושך, מפני שהוא נמשך אחר משפחתו הגויית, מה גם אנשים שאינם יהודים לגמרי ורק איזו פיסת־נייר של גירות פיק־טיבית בידיהם.

בימינו אלה, צריכים היו, אילו התייחסו בכנות לנושא, לשאת קל־וחומר, הגם שהוא כאוב ביותר. אם חילוניים רבים כל כך יורדים ומאבדים את טעם ישיבת הארץ — מנין ימצאו גויים שחופשו בתפלולים צלובים שונים ל"יהודים" טעם כלשהו בישיבה כאן? אם יהודים גמורים מאבדים את הזיקה לארץ בגלל עזיבת התורה — מה כבר ניתן לצפות ממי שאינו יהודי בכלל? ואולי סיבה נוספת לכך, לפי הכלל של "אסיא דמגן מגן שויא"; ארץ שנמכרת כל כך בזול לכל מי שרוצה, נעזבת גם בקלות ע"י אותם אנשים שכל כך היטיבו עמם. אולי כאן המובן העמוק של "ארץ ישראל נקנית ביסורים", כי מלבד זיקת התורה, גם בלי יסורים לא נקבעת הזיקה העמוקה של היהודי לארץ, ואצל גוי בודאי לא שייך כל העניין של יסורי ארץ־ישראל, ואם עוד נותנים להם את זה בקלות כה גדולה, הם מיד מסיקים את המסקנה ובורחים.

מכל סיבה שלא תהיה, הרי המערכה מסביב לגב' מילר, מסמנת את אחד הטירופים החמורים של המחנה החילוני. במלחמתו נגד הדת, הוא איבד כל גישה הגיונית ועניינית. מוכן להפקיר ולהרוס ערכים נצחיים המשמרים על סגוליות ויחוד האומה אלפי שנים למען קפריזות של יחידים, כאשר מתברר כי היחידים הללו, בסופו של דבר, יורקים גם בפניהם וגם בפני השופטים של ביהמ"ש העליון שקמו להיות להם מגינים, באמתלא של "שמירת זכויות אזרח". אלה שתוב־עים שהאומה כולה תקריב את עצמה למענם, אינם מוכנים כיחידים לתת מאומה מעצמם למענה. סופם מוכיח על תחילתם, סופם מוכיח כמה אווי־ליים הם אלה הפועלים נגד ההלכה וגם נגד הסדר ההגיוני הקיים בכל חברה, התובעת כי היחיד יכפף לתקנת הרבים, ולא ההיפך מזה.

יצחק מתתיהו טננבוים

נס לשושנים!

פתח מרן, אב התורה ואב החכמה, רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל, מקים עולה של תורה בי־שיבת פוניבז', ואמר:

— "יהודים רחימאים!, הבה ונעצום עינים כמו רגע קט ונביט אל העבר הקרוב, ודאי תתפרץ מליבנו גניחה עמוקה. הבה שוב, יהודים שרידי־אש, נפקח עינינו, נייבש מליזולחי הדמעות ונ־סתכל אל סביבנו, על עולם התורה אשר שוקק, כי אז יהודים, הבה יחד נצעק בקול: נס!"

נס גדול היה פה!

עלינו לחזור ולשנן זאת לעצמינו חזור ושנן: — "נס גדול היה פה"! כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על ניסך ועל נפלאותך ועל ישועתך.

העבר, ההווה והעתיד, של העם היהודי היא מסכת־חיים הנפרשת על פני הדורות כולם כמיקשה אחת. אין הווה ללא עבר כשם שאין עתיד ללא הווה, העבר צופן בחובו את ההווה, וההווה — את העתיד. תמיד נשואות עינינו אל אבותינו מחוללינו ולעולם נישא עין אל קץ הישועה.

אותו חכם־הרזים אשר הכ"ש נכוחה על פני גלריית הדורות, והוא עצמו שתול על פלגי־דורו — פריחת עולם התורה באירופה שבין שתי מלחמות העולם; שקיעת השמש וההתרפפות מוסדות תבל: קימום עולם התורה לאחר איבוד וכלייה של כשליש מעמנו — הוא וההתהפוכות אשר ראה בחייו, הוא לבדו, היה יכול לאסוף יהודים ברוצלים, לקבצם יחד, להחיל דמעה על העבר. לפקוח עינים דמועות ולזעוק בקול רם: "נס!".

כי אכן דורות מעטים בעבר הרחוק והקרוב של עם ישראל, יכולים היו לראות הבטחת־שמים מתקיימת בהתגלות: "כי לא תשכח מפי זרעו". ואלה אשר זכו לחזות בהבטחה המתקיימת כשא־רית הפליטה, לא מצאו ביטוי לרגשותיהם על החזיון המופלא הזה אלא במילה אחת: "נס!".

* * *

החזיון הנסי הזה הוא נס כפול ומכופל, שהרי "מנותר קנקנים — נעשה נס לשושנים!". מאותו פך השמן שנותר לפליטה מבית סופרינו; אותם מועטים וחלשים, טהורים וצדיקים, אשר קובצו אחד לאחד מבין שיני האריות וכבשני האש, ובחומלת־שמים ניעורו מאפר־מות — קמה ונת־קוממה מחדש מלכות התורה בישראל.

מנותר קנקנים — אלה הנותרים מקנקני התורה אשר התנוססו לתפארת לפני עלות הכורת עליהם — נעשה נס לשושנים, אלו ישראל שנמשלו לשושנה. והנה עמקים עטפו בר, מלאו שושנים, יתרועעו אף ישירו.

מלכות התורה, על דמיה ונהרותיה, על סירותיה ומצודותיה, פורחת כשושנה. עליה מרהיבים ביד־פיים, אבקניה נושפת צוף וכל רואיה מספרים שבחיה ומקלסים חמודותיה. עולם התורה אשר שוקם על תילו הוא חמדת־החיים לדור ההווה ולדור העתיד — מכונו ובית־חייו.

ובמבט לאחור. לנקודת ההתחלה שלפני ארב־עים שנה, כאשר היה העולם כמו שמם, נדמה שעמד מלכת תרים אמרו אין תוחלת ואין תקווה חלילה, דומה כי כל מה שעבר עלינו עד הלום חלף ועבר בין־לילה. הנה הרצב המקל, וכמעט רגע כבר הציץ ציץ, ועוד רגע קט כבר גמל פרי, וכבר ריחם נותנים למרחוק, עד ששלהבת עולה מאליה.

* * *

בהעלותנו על ליבנו זכר העבר הלא־רחוק, עת ראשי ישיבות ותלמידיהם, אדמו"רים וחסידיהם, קראו תגר נגד מי שביקש כרות קומת־כרוש והפך ד' בידם הצליח, לשמור התורה — ההמחשה של נצחיות התורה וישראל — דומה שכל יושבי הדורות ודיבים להבין שאומה זו אשר נמשלה לשושנה, [illegible] נס, [illegible] מתפלא, שרידותה — נס שבנס!

"אין בעל הנס מכיר בניסו"! כמה שנתבונן, שנחשוב ונהרהר, על הניסים שנעשו לאבותינו ולנו בימים ההם ובזמן הזה — אין אנו מספיקים להודות, משום שאין בעל הנס יודע את הניסים הנסתרים. לא היה בסוד עצת רשעים ולעולם אינו יודע מה ביקש אוייבו וזומם רעתו.

אבל רשעי האומות אשר ידעו מה ביקשו לעשות לנו ולא עלתה בידם; אלא אשר ידעו מה זממו עלינו והופר עצתם; אלא אשר ידו עלינו גורל ולא קם ולא היה — אלה ודאי מכירים את היד הגדולה. הם אינם "בעל הנס" כי אם חורשי מזימות רשע שבעל הנס נמלט מהן. שורת ההגיון אומרת שייטיבו דעת אלו ניסים גדולים עמדו לו לבעל הנס.

אלא שגדולה שינאה שמקלקלת שורת ההגיון. שונאי ישראל לדורותיהם אינם למדים מנסיון העבר. בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, חלילה. הקב"ה מצילנו מידם.

* * *

אויה להם לאומות הרשעות כאשר יחשוף זרוע קדשו וישפט עמהם במהרה בעמק יהושפט. אוי להם כשיבוא בעל־הבירה להיפרע מהם גם על מה שעלה בידם וגם על אשר זממו לעשות ולא הניח להם.

על גויי הארצות כבר ביקש דוד המלך ע"ה: "לא לנו — כי אם לשמך תן כבוד"!.

אבל על המתייוונים מזרע ישראל המבקשים לראות כבלע את הקודש, אשר עינם צרה באסוף השמן המוסיף והולך והשמן אינו עומד, פושטים מלהצותיהם לאוצר המנוצר — אלו היכלי התורה — כיצד אינם יראים? איזה מוראם לנעוץ ציפרנם בשושנת העמקים, אשר עצתו העמוקה הותיר לנו שריד ופליט לפליטת עולמים?

מנין העזה והעזות להתנכל כיום, לאחר אותו נס גלוי ושגיב מבינת אנוש, לחובשי ספסלי הישיבות אשר תורתם אמונתם, ולאלצם להינתק מבית חייהם ולקפד פתיל שלהבתם כאוצר שמנם.

מובטחים אנו בתורה הקדושה שלא תתנשי מינן, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתא; בטוחים אנו בתפילתנו שלא נתנשי מינה. עינינו הרואות שכנגד כל קבוצי־עמים שנקבצו עלינו לפרוץ חומות מגדלינו ולסמאות שמנינו — קמו חש־מונאים שבאותו דור וטיהרו חצרות קודשינו.

אלה המהרהרים בפה או בלב, כי יש בידם לעשות רעה עם השושנים השתולים בבית ד' מוטב שיפתחו את ספר הזכרונות של האומה הישראלית הלוא הם חרותים בציפורן־שמיר בדברי ימיה, ויראו כי מאז ומעולם נעשה נס לשושנים. יתבוננו במשמעות ובקשר שבין הימים ההם והזמן הזה וישכילו לדעת כי צפחת השמן לא יחסר.

אלה הבאים לערער את המצוקה שבמציאות הישראלית, היא התורה ולומדיה, מחובתם לדעת כי כל הפוגע בה כאילו פגע בבבת עינו. כל המבטל תורה מלומדיה. כל הנוטל סייפא ומבירה ביד הספרא, נוגע בנישמת האומה ובנצחיותה.

* * *

הישיבות הקדושות, אלו הן דבירי הקודש, אשר הוקמו ושוקמו בנס הודות ל[illegible] של ענקי הדור, ראשי ישיבות ואדמו"רים, אשר נחלצו חושים להקים יד ושם לישיבות ולהחזרת החסי־דות — עלו ונתעלו על כל אשר היה בגולה טרם שואה.

התפתחות הישיבות על כל זרמיהן, כאן בארץ קדשנו, נועם התורה אשר בהיכליהן ורוממות מעמדתם של מסתופפיהן, היא אות ומופת נגד כל אשר ביקשו ומבקשים ללכת בעצת יוון — להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

וכשם שבימים ההם שוכן־מרום היה צור ישר־עתנו וכרחמיו ברבים הפר עצת זדונים, כן ברחמיו המרובים גם בזמן הזה — תיכון בית תפילתנו ושם תודה נזבח.

אמיתי שולמן

לא רק "אור אדום"!

כאשר נדלק אור אדום ברמזור, על הולך הרגל לעצור. "אור אדום" מסמל, במקרה זה, את מגמת הפסקת ההליכה השוטפת.

עצם העצירה — די בה. לאחר מכן אפשר להמשיך בהליכה עם הידלק "אור ירוק". האור האדום, במקרה זה, לא הורה על תקלה כלשהי.

כאשר נדלקת נורה אדומה במרכז ביקורת של מפעל גדול, ואפילו של רכב קטן — גם כאן צריך לעצור. אבל בכך אין די. הפעם צריך להתבונן ולראות מה קרה. איזו תקלה אירעה, שבגללה נדלקה הנורה האדומה? איזה מנוע שחוק הפסיק לפעול? ואולי איזו מערכת בלויה מדי אינה מתפקדת עוד?

* * *

החלטת ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, שהתקבלה בניגוד לדעתו של שר הבטחון, יצחק רבין, להקים ועדת משנה לבחינה מחדש של דחיית גיוס בני ישיבות שתורתם אומנותם, היא לא בתם "אור אדום", שמחייב לעצור ומיד אחר כך אפשר להמשיך ללכת. ההחלטה היא "נורה אדומה", במלוא מובן המושג הזה.

אם נרצה להמשיך ולדמות את הענין בהקשר הטכנולוגי, נוכל להוסיף, שהפעם התווסף להבהוב הנורה האדומה גם זמזום קולני. קולות ורחשים שהתלוו להחלטה מלמדים, כי אם לא נבחן מיד את הסיבות ואת המשמעות שלה — עלולה התקלה לשתק את המערכת כולה.

מי שדיבר השבוע עם חברי ועדת החוץ והבט־חון, עם שרים ועם חברי כנסת הקרובים לנושא, יכול היה להבין שלא מדובר כאן ב"בורג קטן" שאינו פועל כשורה. יש בעיה הרבה יותר גדולה וסבוכה.

* * *

צריך לומר את הדברים בצורה ברורה. ושוב בדימוי הטכנולוגי: אם הממונים על מערכת הבקרה לא ינקטו להציל ולתקן את הטעון תיקון — וכל רגע במקרה זה יקר מאוד — עלול להיות מאוחר מדי. אם האחראים על הפיקוח יתווכחו ביניהם בנושא כלשהו ולא ישימו לב למה שמ־תרחש על לוח הבקרה — הם עשויים לאחר את המועד.

במצב שנוצר השבוע צריך לפעול ללא דיחוי. אסור להמשיך את הויכוחים והמחלוקות בתוך המחנה פנימה. כי חילוקי דעות, כל השקפות איזה שיהיו — מקומם יפה תכנן לשעות שקטות, כאשר הכל פועל כשורה. לא עכשיו.

האש פרצה החוצה והחלה להתפשט. היא אמנם יצאה בתחילה מכמה ברגים קטנים, מכמה חלקים חסרי חשיבות שהתחממו יותר על המידה, אך עתה הם מאיימים כבר על לב המערכת כולה. לא חסר הרבה כדי שהשריפה תאחז גם בה ותשתק את כולה.

* * *

כאמור, אין זה "אור אדום" סתם. זוהי אזעקה חמורה וחריפה ביותר. לראשונה מאז קום המדי־נה תומכים נציגי המערך והליכוד גם יחד (מלבד שר הבטחון) בצורך לבחון מחדש את הצורך בדחיית גיוסם של בני הישיבות שתורתם אומ־נתם. לראשונה מזה שנים רבות שנציגי הליכוד יוצאים במילים חריפות ביותר נגד בני הישיבות, על כל המשתמע מכך.

עכשיו אי אפשר עוד להתנחם בתמיכה של הפוליטרוקים המפלגתיים ושל ראשי המפלגות. מתקבל הרושם שהם אינם עומדים עוד בלחצים הגוברים. הקרקע בוערת גם תחת רגליהם והם לא יכולים להציג שוב ושוב עמדות של מה שמכונה בכלי התקשורת כתמיכה בכפיה הדתית.

צריך לומר לנציגים החרדיים בכנסת, כי יש חשש רציני שאפילו ראשי המפלגות הגדולות בעצמם שינו את מחשבותיהם בענין זה. חוסר התגובה של יצחק שמיר ושמעון פרס, התרת הרסן שאיפשרה לנציגיהם בועדת החוץ והבטחון לנסות ולשנות הסדרים הקיימים מזה ארבע עשורים כמעט — מעוררת חששות כבדים.

* * *

צריך לחזור ושוב ושוב: הפעם אין זה "אור אדום" אלא נורה אדומה, שמשמעותה אזעקה! בכל השנים מאז קום המדינה כבר עשו מפלגות השמאל נסיונות חוזרים ונשנים להעלות את הנושא לדיון. הם ידעו כי עלולה לצמוח להם תמיכה גם בין שורות המפלגות החילוניות הגדו־לות. אבל כנגד השמאל — גם לשלטון היה מה לומר, כה גם שהאהדה הדתית בתחום זה היתה מלאה.

הפעם יוצאת היוזמה דוקא ממפלגת "התחיה", מפלגה שבבחירות האחרונות הציגה עצמה כמ־פלגה "חצי דתית". בין 4 חבריה בכנסת יש רב העומד כראש ישיבת הסדר וחבר כנסת דתי. גם המפד"ל לא תומכת עוד "בעיניים עצומות" בדחיית גיוסם של בני הישיבות. ההקצנה האנטי־דתית, בכנסת המאבק ב"אנטי־ציונים", הגיעה גם לשם. אם נכונות השמועות בענין זה, הרי שנציג המפד"ל לא התנגד לבחון את הענין מחדש, למרות שלא רצה להראות כמי שיוזם את המהלך. נוח היה לו יותר כך.

העובדות הללו מערערות חזית דתית מלאה שהיתה עד כה בין המפלגות הדתיות בכנסת, להתנגד כאיש אחד לכל שינוי בנושא דחיית גיוסם של בני ישיבות לצה"ל. היו כאלו שהכחישו בכך והוסיפו את החשבון הפוליטי הקר, שכיום ממילא הסיעות הדתיות אינן עוד "לשון מאזנים". התוצאה היתה — עמדת נציגי הליכוד והמערך בועדת החוץ והבטחון, שתמכו בהקמת ועדת המשנה. אפילו חכ"ים מתונים ראו עצמם משוחררים להע־לות את הדרישה, "לבדוק אם אין כאלו המנצלים את הדחיה למטרות שהחוק לא התכוון אליהן".

* * *

כדור השלג המאיים החל להתגלגל. החומרה נעוצה בעצם העלאת הנושא לדיון מחודש. תמיד יודעים איך זה מתחיל. אף פעם אי אפשר לדעת כיצד יסתיים.

טוב עשו נציגי אגודת ישראל, ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא וח"כ הרב מנחם פרוש, שקראו לראשי המערך והליכוד לחזור בהם ולבטל את הקמת הועדה, או להביא לידי כך שהנושא יוקפא ולא יידון כלל. אך הפעם לא יוכלו הם לעשות במלאכה לבד.

האזעקה המתלווה לנורה האדומה צריכה להדהד אצל כולנו. כאשר צופר האזעקה פועל — צריך לשכוח כל מחלוקת וכל יריבות פנימית. אסור להמשיך ולשקוע בויכוחים, בעוד האש מלחכת ומתפשטת. צריך להתאחד מיד ולפעול ללא דיחוי. כי אנו עלולים להתעורר כאשר הקרקע תבער כולה.

ראש הממשלה: הנושא בבדיקה

תגובתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, על הקמת ועדת המשנה לבדיקת נושא דחיית גיוסם של בני הישיבות שתורתם אומנותם, מלמדת משהו.

דוברו, יוסי אחימאיר, אמר ל"המודיע": "הנושא בבדיקה".

יצחק שמיר ידוע כממעט בדיבור. גם בתגובות. אם הוא צריך לבדוק רק עכשיו את הנושא, אפשר ללמוד מזה הרבה. האם התכוון שמיר, שהנושא בבדיקה על ידי ועדת המשנה?...

מ. להב

מוצצי מח העצמות

אלפים רבים בארץ, ואולי עשרות אלפים מתושביה הבוגרים והצעירים, לוקים במה שנקרא "תסמונת שואה". הם לא תמיד עברו את השואה על בשרם, אבל גדלו בלא הורים, בלא ילדות, בלא סב וסבתא ולעיתים בלא שמחה. בין הרא־שונים נמנים בוגרי בוכנוולד, למשל, אשר בגיל 9 היו ילדים ובגיל 10 היו זקנים. האחרונים הם ילדי הארץ, אשר מלאו קנאה למראה שבט משפחתי המתכנס לליל הסדר בניצוחו של סב, או אחרים אשר אוצר זכרונות הילדות שלהם מתמקד סביב סיפורים על דרכם האחרונה של קרובי משפחתם.

כל אלה לא חשו מעולם כי ספרות השואה מגמדת את זכר בני משפחותיהם, להפך: הם בלעו כל סיפור; תרו אחר כל מילה שנכתבה והזילו דמעות עם כל ספר זכרונות שהיה בטווח קריאתם. הכתובים — ככל שהיו מסמרי שיער יותר — קרבו אותם אל זכר קרוביהם האבודים. לפעמים — כשהזוועה היתה בלתי נסבלת ורצו להפסיק את הקריאה — גברו על עצמם בטענה: אם "הם" עברו על בשרם את הכתוב — אנחנו לפחות נקרא על כך! אם הֲצֵרוּ הצאצאים על דבר כלשהוא — היה זה דוקא על העובדה כי אלפים רבים אחרים, צברים ממשפחות שלא נגעו בטרגדיה, אינם יודעים די עליה, ואינם מזדהים רגשית עם שארי הבשר של קרבנותיה.

ואמנם, כאשר חש הממסד החינוכי בארץ, כי בדרך טבעית לא יתפוס הנושא את המקום הראוי לו בתודעת צעירי הדור — פתח בהקניית משימות חינוכיות ולימודיות בנושא. "פרוייקטים" קראו לכך, כמקובל בבתי הספר. עבודות שנתיות של תלמידים צעירים, מחקרים של בוגרים ואף שיגור משלחות נוער לגיא ההריגה — אמורים היו להגביר, ובצדק, את תודעת השואה בלב הדור שלא חזה על בשרו את עמלק גם קתדראות לחקר השואה באוניברסיטאות נתפסו כיד זכרון, ולא כמנוף לעשיית קריירה אקדמאית, לנדיפת תארים וממון או כאמצעי נוסף לבילוי שנת שבתון בחו"ל. הנושא היה כאוב, צודק ורגיש מכדי שיידון באמות המידה המקובלות של ציניות לגלגנית, האופיינית למגזרים רבים בארץ.

גם אם הממסד החילוני היה לעיתים, כאילו השואה "הכשירה" את עצמאות ישראל וסייעה לנדיבות ליבו של העולם בהצבעה באו"ם על כינונה; גם אם פותחה תיזה כי מחיר 6 מיליון קדושים הוא מחיר "סביר" להקמת המדינה — איש לא דיבר במחנה החילוני על תיעוד השואה במונחים גלויים של מסחור ותגרנות.

כזה היה גם גורלו של אלי ויזל, פליט השואה שתיעד את הזוועות בספרות ובמחקר וזכה לפרס נובל לשלום: איש מהמבקרים החילוניים מעולם לא חלק על שיעור קומתו הספרותי, לא ערער על השפעתם הרבה של ספריו המתורגמים בארץ וב־עולם, ובודאי לא העזו לזלזל ביקורה הרבה שזכה לה "אצל הגויים". דוקא בספרות החרדית לא היתה לחלק מספריו דריסת רגל בגלל דברים מסויימים שכתב בשעת צערו, דברים שעליהם, כידוע, אין אדם נתפס. אז, כשכתב דברים הגובלים בכפירה, נחשב בן בית רצוי בסלונים הספרותיים ובאכסניות הדיתליסטיות ולמיניהן, וגם לאחר ש"ירד" לחו"ל. כמו רבים וטובים אחרים — וזכה רק למחמאות על תרומתו להנצחת השואה. הוא גם היה הראשון שיצא למאבק במכחישי השואה, והפך אותה לנושא חינוכי, עוד בטרם חלם על כך איש בארץ.

והנה לפתע נתהפך הגלגל. במקום לשמוח על שאחד מן ה"קליקה" זכה בפרס החשוב ביותר בעולם — התלכדה הפרובינציה הספרותית החי־לונית נגדו. קודם בהיסוס, טיפין טיפין, ואח"כ בשצף קצף של מלל היסטרי. שמקומו לא יכירנו אצל אנשי "רוח" עתון חודשי ציטט לפני שבוע פרופסור — שונא חרדים ידוע — כשהוא מקונן מרות. על מה? על כי אלי ויזל "ממסחר" את זכר הוריו של אותו פרופסור, שנשמדו בשואה. לפתע נזכר מר פרסגוד (פליטת קולמוס של אותו עיתון, או שגיאה מכוונת?) כי קרובי משפחתו. זכרם הקדוש של הוריו מחולל כביכול, על ידי הספרות של ויזל; והסופר... "מגעיל" אותו! אל הפרופסור הנכבד הָבַר אחר שטרנהל, העונה גם הוא לכינוי פרופסור נוסף על חטא הפיכתו ל"שוּאָן מקצועי". הוא תוקף את ויזל בראיון ברדיו על ישיבתו בגלות, בין הגויים רח"ל! לא נראית לו הצלחתו של ויזל, ש"קנה לו מעמד בין הגויים". נשכחת לפתע התפיסה הנאורה, כי הבדלה בין יהודי לגוי היא גזענות, ומוצנעת יפה העובדה שכל חרצני הבין־בין של ישראל רצים דוקא אל הגויים לגרוף את התשבחות וההתהלולים על יצירותיהם האנטישמיות. מפליא איך תוך שבוע מדביקים שניים את הכינויים "מסליד" ו"מגעיל" לאלי ויזל. לביטויים "ספרו־תיים" שכאלה לא זכו מעולם רבנים ופוסקים, למשל, היושבים כידוע גם הם "בין הגויים" ומס־מיעים בשיטתיות את העם היהודי אלי אבדון.

גם הצחנה הרוחנית העולה מקרקסאות התרבות הישראלית לא הניבה: בטורים הכסוריים משולחי רסן, שמקומם לא יכירם בעולם הרוח הספרותי. רק אלי ויזל, שנטש מסיבות השמורות עימו, את "ביתם של ניצולי השואה", הבית הבטוח והמוגן ששמו מדינת ישראל — ונדד אל מעבר לים (שם מצאו מאות אלפים אחרים בית בטוח) — רק הוא זוכה לקיתונות של חרפות, ומחנך ללמוד כיצד מנציחים שואה... אצל אבא קובנר וקיבוץ לוחמי הגיטאות.

(אשר ממשיכי מורשתם המירו זה מכבר את שדות העמק באוטוסטרדות, של לוס אנג'לס).

ואמנם — שכחו שני הפרופסורים הנכבדים, או סברו כי הציבור בארץ שכח, כי מוסדות רבים בארץ "נהנים", כלשונם, מהשואה. בהצביעותם כי רבה העדיפו להתעלם מזוטות שוליות, כגון שני קיבוצים שמאלנים — יד מרדכי וקיבוץ לוחמי הגיטאות — המקיימים "ענף" רווחי ומשגשג של מוזיאונים להנצחת השואה (כמובן בדרך העולה בקנה אחד עם ההעדפות הרעיוניות שלהם, כולל העלמת מקומן של הישיבות ומרכזי התורה בטרג־דיה המזעזעה). לבד מדמי הכניסה נמכרים בכניסה ספרים, חוברות, אלבומים ותמונות — אבל אלה אינם "מסחור" לדעתו של פרסגוד, אשר במת השמצות שלו היא עיתון שמאלני, המטיף לא רק לאחוות עמים, אלא גם לסוציאליזם. אולי משום כך אינו יודע מסחור מהו...

בצד המוזיאונים מתקיימת בארץ מערכת ענפה של תיעוד ומחקר הסטורי של השואה — המפרנסת בכבוד עשרות רבות של הסטוריונים. כלום יעלה על הדעת להדביק להם תוית של "זוללי עצמות"? ההפך הוא הנכון: מי שבאמת רגיש לשואה ולזכרה "שמח" — אם ניתן להתבטא כך — על כל [illegible] להנצחתה, ולא יגלה צרות עין גילדאית כלפי המצליחים להפוך אותה — באמצעות כלים ספ־רותיים — לזכר כל "ימחה". גם על אבא קובנר, פטרון גיטו קובנה, המוכר כשואָן חיובי, שממנו יש ללמוד, מעדיפים לשכוח עובדה פשוטה: הוא, לא רק שחזר על השואה, אלא שבבית התפוצות — בעינינו ראינו לפני כמה שנים — יש לו משרד ושלט על דלתו. הסדר שם רק שעות קבלת קהל, כדי שספרות השואה תהפוך לארכיון מסחרי של תיקים.

אבל אין צורך להרחיק עד השואה בגלות, די שמאלן כמו הדר שאינו ידוע לסנגור — יביט על סביבתו הקרובה וינסה שם להטיף את ברק מוסרו הצבע. משוררי הפלמ"ח וסופרי תש"ח — כלום לא מסחרו את חללי מלחמות ישראל? מלאכתם כנראה היתה טוהר של התלבשות מוסרית על צדק לעם הפלישתנאי, והתמלוגים שקבלו עבור מחזות המצפון המזויף שלהם לא נחשבו מסחר, מפני שהכסף ה"מגעיל" נכנס לגזברות הקיבוץ. משום כך. כנראה, נמלטו מעטם המטיף של פטרוני המוסר גם מבול אלבומי המלחמות של תמונותיהם נוטפות הדם — לא הציק על מצפונם של הפרופ־סורים. סוף סוף ה"חברה" הם שגרפו את הרווחים. אפילו הקתדראות להסטוריה צבאית, שבהן טבח לטרון, למשל, הוא נושא למחקר — זה המדע בהתגלמותו ולא חלילה מסחור פוליטי או ממוני — משום ששמאלנים יוצאי פלמ"ח מאיישים בהן בדרך כלל את המשרות הבכירות. כל ספרי הזכרו־נות של רמטכ"לים וגנרלים לשעבר היו צריכים זה מכבר להעלות את לחץ הדם המוסרי אצל הפרופ־סורים, כמו גם מסעות ההרצאות בשכר נכבד שהם נוהגים לעשות מעבר לים, גם הם בנויים על הרס, כאב, חורבן ודם. גם הם ריבית של דם חללים.

אבל כל אלה — אינם מדירים שינה מעיני הנפש שלנו. רק אלי ויזל מטריף את דעתם — ואת הסיבה האמיתית לכך אין הם מעיזים לגלות: לא בסחור השואה מפריע להם, אלא סטירת הלחי המצלצלת שהנחית לכל השמאלנים למיניהם: את מאות אלפי הדולרים שקיבל כפרס על השלום — תחום הנחשב ל[illegible] פרטית של השמאל השפוי בארץ — את הכסף הזה תרם, שומו שמים! — להקמת בית מדרש בשכונה חרדית בירושלים (ועוד, למרבה האירוניה, מעבר לקו הירוק השכוח!). אין עלבון גדול מזה לאנשים ולגופים שהפכו עצמם פטרונים על זכר הפרטיזנים וחברים של הגבורה היהודית. אין כשלון צורב יותר לדיאלקטיקה שלמה, שרצתה — על חורבות בית הכנסת של הגלות (עפ"ל) — לבנות רפת לפרה העבריה. אם בקיבוצי השמאל תפרו בעבר נעליים מיריעות ספר תורה, וממשיכי השיטה משליכים בימינו תנ"ך על הארץ (ואחר כך, בפקר־דה, נאלצים להכחיש זאת) — הרי תרומתו של אלי ויזל היא כפרת עוונות קולקטיבית וסמלית לכל אלה שתרמו מהגותם הספרותית להאדרת השיטה הכפרנית. העלבון לשמאל צורב שבעתיים כששמים אל לב את שמה של השכונה: לא תל הוורדים או נוה ידיד — אלא [illegible], יד הזכר לקהילה גלותית מפוארה, שהיתה ואבדה, אבל שרידיה מתרוממים מן האפר אל מקדש מעט, שייבנה בכספי פרס נובל לשלום. שלום אינו עוד נחלה פרטית של רודפי ועידות שמאלניות, אלא הוא המזבח, שאפילו גרזן אסור היה להניף על אבניו. בית הכנסת הזה הוא הנצחון על השיטה שרצתה בכל לב דוקא להשכיח אותו.

את זאת לא יכולים צרי העין לשכוח ועל כך אינם מוכנים גם לסלוח.

כך אפשר גם להבין מדוע לא גילו לשומעיהם את דבר התרומה ומדוע, מאידך גיסא, לא ציטטו עדיין דברי כפירה משחר יצירתו הספרותית. ציטוטים כאלה היו מספחים את אלי ויזל למחנה בעלי התשובה, ואין לשונאי ישראל מבית סיבה מיוחדת, כידוע, להאדיר את שמו של מחנה זה.

גם אם לא היה זה אלי ויזל — בהופעותיו הציבור־יות — מתרפק על בית אביו, מתגאה באבותיו הקדושים, מזכיר את שעורי הגמרא שהוא לומד זה עשרים שנה ובועט בפומבי בקרתנות הקוסמו־פוליטית של אבירי הקדמה בארץ — הרי העובדה שהוא, נכון לעכשיו, קרבנם התורן — היא ההוכחה החותכת לצדקת דרכו בהווה.

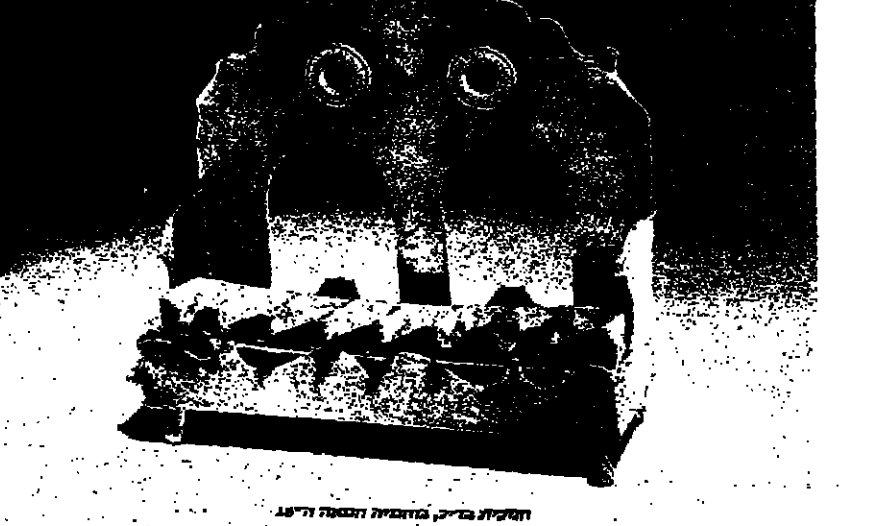

חנוכיית ברזל, במוזיאון [illegible]

על דא ... ועל הא...

שיחזור מצבת בעל "באר מים חיים" בצפת הסיר הספק מעל תאריך פטירתו

כאשר יצאו ביום שני השבוע נכדיו הירושלמיים של בעל "באר מים חיים" להשתטח על ציונו הקדוש בבית העלמין העתיק בצפת, לא תהיה זו הפעם השתטחות רגילה, הפעם יהיה זה בבחינת סגירת מעגל או התרת הספק.

שנים רבות היתה נטושה מעין מחלוקת על יום הזכרון של הגאון הקדוש רבי חיים טירויר מבוטשאן, מחברו של הספר "באר מים חיים" על פירוש "אור החיים" על התורה, ומחבר הספר "סידורו של שבת" ו"שער התפילה". ברוב ספרי התולדות אמנם נקוט היה יום הזכרון ביום כ"ז כסלו ובחלקם כ"ח, אך בספר חיבת ירושלים צויין יום הזכרון כיום "כ"ג כסלו וי"א כ"ז וי"א כ"ח בשנת תקע"ג". בשנה שעברה אף התקיימה מסיבת הילולא בצפת ביום כ"ג כסלו.

המעניין הוא שהציון שופץ כבר לפני מספר שנים על ידי חברת "חלקת מחוקק" ואף נקבעה במקום מצבת שיש חדשה, אך יום הפטירה לא צויין בה. בספר "אור הגליל" הועתק נוסח המצבה ואף יום הפטירה המדוייק, אולם דבר זה לא מנע כאמור, מלנקוט בדעת הסברה שיום הפטירה חל ביום כ"ג כסלו.

לאחרונה קיבל על עצמו צעיר ירושלמי שמוצאו ממשפחת מודנו זי"ע לפתור את התעלומה, והנה צעיר זה לא היה צריך לחקור הרבה ובנכד מסוד גם הגיע למערת הקבורה והחל בביקויה וסידורה, תוך כדי כך גילה שבעצם המצבה המקורית מושלכת משום מה, על רצפת המערה. כמי שהתנסה כבר בפעילות כזו במסגרת אגודת "אתרא קדישא", החל בניקוי המצבה ושחזור הכתוב בה. כך לאחר עבודה מאומצת של ניקוי הלכלוך, השמן ונטיפי הנרות שמילאו את האבן וטישטשו טשטוש מוחלט את הכתוב בה, הצליח לשחזר מחדש את כל הכתוב שעל גבי המצבה. (ראה תמונה).

על פי מה שמתברר, גם נראה שמדובר במצבה הראשונה שנכתבה על פי צוואה או על פי האנשים הקרובים לבעמ"ח, זאת משום הנוסח הפשוט, ללא תוארים וכינויים, כך שאין חשש שאולי מדובר במצבה חדשה ואולי חלה במשך השנים טעות בכתיבת התאריך.

כאמור, ביום שני יצאו במאורגן בשעת בוקר מוקדמת (כדי להספיק לחזור להדלקת נר חנוכה) להשתטח על הציון בצפת, זי"ע. י"ד

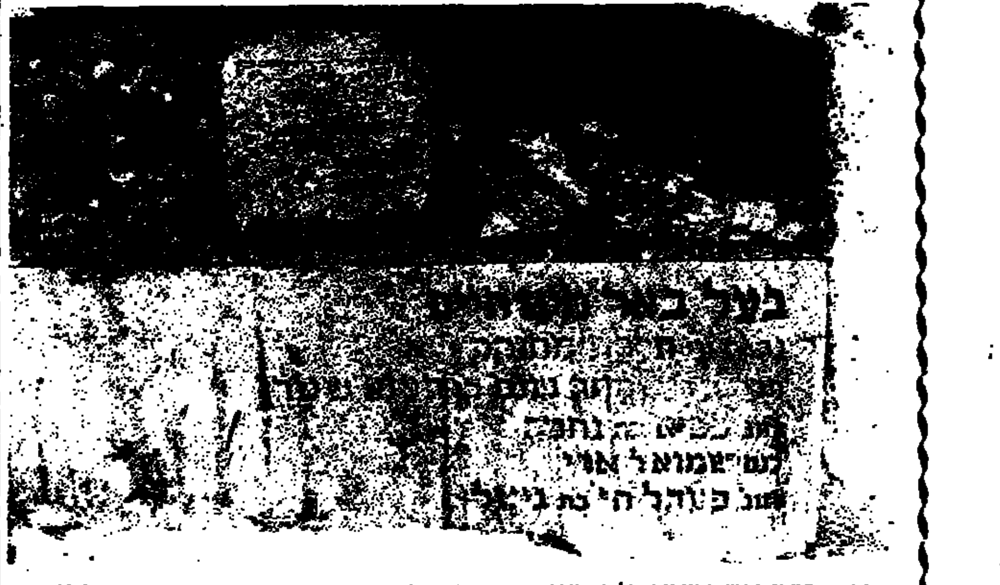

המצבה המקורית שאותיותיה טולטו מחדש בידיו שנקבעה מעל הציון המשוחזר, ותאריך הפטירה נראה בבירור: כ"ז כסלו.

המשטרה עדיין מחפשת את מציתי התחנות

במשטרת ירושלים משקיעים משאבים גדולים, כדי לתפוס את מציתי תחנות האוטובוסים. "המשטרה בודקת וחוקרת בכל הכיוונים", אומר דובר משטרת ירושלים והמחוז הדרומי, פקד רפי לוי.

אחת החקירות עוסקת בעניינם של שני תלמידי ישיבת "שובו בנים", שלטענת המשטרה נמלטו ממכונית בעת מירדף שהתנהל בשכונות צפון ירושלים באחד הלילות לפני שבוע. המשטרה מחפשת אותם אך הם אותרו.

האם המשטרה חוקרת גם בכיוון של הצתות על ידי עבריינים? — המשטרה אינה מוכנה להתייחס לדברים האלו.

ש. אמיתי

דמות פלאית שלא נשתכחה

למעלה מ־40 שנה חלפו מאז נסתלק בדמי־ימיו אחד מן הדמויות המופלאות והבלתי מסולאות בעולם התורה והחסידות בדורנו; אשר בימי חייהו הקצרים זכה להעריצתם ולהתלהבותם של גדולי הדור ושל כל יודעיו וכל הבאים במחיצתו: הגאון החסיד רבי שמחה בונים לייזרזון זצ"ל, ממאריה של חסידות גור, אשר הרביץ תורה וחסידות בטהרת קודש, בסילודין וביראה צרופה, אשר חברו להם יחדיו לאמונתו המדהימה והבוערת בקודש, בשלהם זכה לקירבתו המיוחדת של כ"ק מרן אדמו"ר בעל "האמרי אמת" מגור זצ"ל, כ"ק מרן אדמו"ר בעל "הבית ישראל" זצוקללה"ה ולהבדיל בחליח"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מגור.

דמות פלאית שכזו, גם אם הילכה בעולמנו כ"ח שנה בלבד וגם אם חלפו מאז נסתלקה למעלה מ־40 שנה, מי שהכירה אינו יכול לשכוח ממנה. תלמידיו ומעריציו הרבים של רבי שמחה בונים לייזרזון זצ"ל — אף הם לא ישכחו. דמותו ניצבת לנגד עיניהם בכל עת. אולם, הדור הצעיר, זה שקם תבנה כ־40 השנים האחרונות — הוא לא הכיר, לו אין אפשרות לזכור, אך מה טוב עבורו אם ישמע, ידע, יתבונן ויבין הנהגתו של גאון וחסיד אשר הקדיש חייו ותוכנם לתורה וחסידות ועבודת הש"ית.

השבוע, לעת שמחת נשואי נכדו שיחי', ניתנה ההזדמנות לשוב ולשמוע על גדלותו של גאון וחסיד זה. בדברים נרגשים ועמוקים השמיע הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א, ראש ישיבת "שפת אמת", אשר תאר את רבי שמחה בונים זצ"ל כ"סמוך ודבוק", עמו למד בהכרות אביו כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל. ראש הישיבה תאר את חסידותו וצדקותו, יגיעתו ועמלו בתורה ובעבודת השם ואת בקיאותו המדהימה בכל מקצועות התורה, בבלי וירושלמי, ספרי, ספרא, תוספתא, מכילתא, מדרשים, זוהר, ראשונים, אחרונים וספרי שו"ת.

רבים שנכרו שוב השבוע ברמותו, הביעו דעתם כי מן הראוי והנכון היה להוציא לאור את כתביו הרבים בתורה ובמוסר ובחסידות, אותם השאיר אחריו ברכה.

כמה שווה השוק החרדי?

כמה שווה השוק החרדי? זוהי שאלה שאנו שואלים מידי פעם את עצמנו. קשה לנו להעריך זאת, אם כי תמיד ידענו ותמיד אמרנו, זהו שוק יהודי ושווה להשקיע בו.

השבוע נתנה לכך תשובה חברת מזון "מטע", המתכוונת להשקיע מאה אלף דולר בפירסום מוצריה הכשרים. חברת מטע שהוציאה לשוק סדרות שונות של מוצרים משומרים, החלה להעריך את חיוניותו של שוק זה.

לא מדובר רק בהוצאות פרסום. 400 המועסקים של החברה עוברים לאחרונה תהליך של "התחרדות". כל מוצר חדש שהחברה מוציאה לשוק נבדק על פי קריטריונים חמורים של כשרות, כדי שיוכל לקבל את ההכשר הנכסף.

מנהלי החברה גילו כי החברה החלה לעבוד רק עם ספקים שיש להם הכשר "כשר למהדרין", וכך החלה להקפיד על השבתת כלי הרכב שלה בשבתות.

לדברי מנהל החברה, גדשים ההכשרים ייקור עלות הייצור ב־5%-7%, המכירות ההולכות וגדלות מפצות על הוצאות אלו.

השוק החרדי מוערך היום במאות אלפי לקוחות. ולמעשה "מטע" אינה היחידה שחשה בעובדה זו, לאחרונה סיפרנו במקום זה על התעניינות של חברת תעופה שוויצרית בשוק החרדי.

השאלה הנשאלת היא מדוע יש חברות המזלזלות בכך, ואם הזכרנו את "סוויסאייר" נעמיד מולה את "אל־על" שקשה לומר שעושה משהו מיוחד בכיוון זה.

היבט אחר של התופעה מחייב אותנו מאוד. מה עשוי להיות כוח הלחץ על חברות מסחריות. שונות בנושא של שמירת שבת למשל, או בעניין שנדון בימים האחרונים, בעית פרסומי התועבה בחוצות. על כל פנים חברת "מטע" לא רק מספקת לנו מוצרים כשרים לאכילה, כי אם גם חומר למחשבה.

ד. ירושלמי

חיים אשר ברנמן

סוף שבוע

משטרת ישראל לא עורכת חיפושים במסגדים ובכנסיות, אחר כלי נשק, מפני שחיפושים אלה עלולים להפר את מאזן "ההצלחות" שלה.

★

ההבדל בין חשוד יהודי דתי לחשוד ערבי:
חשוד ערבי הינו זכאי, כל עוד לא הוכח ההיפך.
חשוד יהודי דתי הינו חייב, כל עוד לא הוכח ההיפך.

★

אולי בעזרת כלבי הגישוש המאולפים של המשטרה, ניתן היה למצוא את המידע המודיעיני שהיה בידיה, על המצאות כלי נשק בישיבות בעיר העתיקה.

★

הצעה לקיצוץ בתקציב הבטחון:
לשם מה צריך 20 חלמאים שישמרו על ואנונו? די בשני חלמאים בלבד.

★

המשך מכירת סודות המדינה:
בטרם הספיקו השרים לסתום את פיו בידיהם, הצליח השר משה ארנס לצעוק לעבר דוד לוי:
...אפריקה.

★

הטיפול החלמאי שהעלה השבוע מחדש את ואנונו לכותרות, הבהיר לכל את התמיהות על אגירת מידע רב וסודי, כולל עשרות צילומים, בידי אדם אחד, שנטיותיו ודעותיו היו ידועות למעסיקיו.

★

שר החינוך לא יורה לבטל מחזה המעודד נשואי תערובת.
וכי מה יוכל השר להשיב, כאשר מפיקי ההצגה יבהירו, שהשראתם באה ממפגשי הנוער היהודי־ערבי, אותם יזם השר.

★

מי ימונה כרב ראשי לצה"ל?

על ההצעה למנות רב ראשי לצה"ל, שהועלתה בדיון בצמרת הצבא, להביא אישיות רבנית מתוך למערכת — תגיב אחד הרבנים הוותיקים שכיהן שנים רבות בצה"ל במשל־סיפור ידוע.

מעשה בעיירה שהרב שלה עלה לגדולה ויצא לשבת על כס הרבנות בעיר גדולה. ישבו ד' טובי העיר ודנו — "מי ישב על כסא הרב?". עלו כמה הצעות על פרי גידולי העיירה הראויים לכך, אבל כולם נפסלו מי בכה ומי בכה.

היה בעיירה אחד המיוחד אשר כל התושבים הצביעו עליו כגדול בתורה, מוכשר והגון, לפאר את העיירה ברבנותו. הוא גם נפסל ע"י טובי העיר. אלו הציעו מישהו מבחוץ אף כי לא היה גדול בתורה כבן עיירתם.

באו וסיפרו לו. נענה ואמר: "עכשיו ניתרצה לי קושיה חמורה. למה כשעלה משה למרום ובשש לבוא ומיהוד לחפש לו ממלא מקום לא העלו את אחיו אהרן לגדולה. שמא אינו מוכשר ולא ראוי והרי כולם הכירו את אהרן הרודף שלום וכו'. אלא שכבר אז הבינו "טובי העיר" — מוטב עגל מבחוץ ולא אהרן מבפנים".

אף בחירת הרב הראשי לצה"ל החדש, לאחר שכבוד הרה"ג אלוף גד נבון הביע הרגשתו כי רצונו לפרוש לאחר עשר שנות כהונה — עומד בסימן זה. וכי אין בתוך הרבנות הצבאית הראשית רבנים מוכשרים ויראים אשר ייטיבו לעמוד בראשה.

עם הדיון המעשי בנושא הביעו חוגים דתיים את ציפייתם כי את מקום המשרה הרמה תתפוס אישיות רבנית מקובלת על כולם, בתורתו ובאורח חייו.

ב. יעקבי

סיכוי מחודש להקמת תחנת רדיו דתית?

ההסכמה העקרונית של מנהל "קול ישראל" לשלב את תחנת השידור הפיראטית של אייבי נתן (שהתפרסם בעבר כ"טייס השלום", כאשר טס למצרים במטוסו הפרטי לפגישה עם נשיא מצרים) בין יתר תחנות הרדיו של רשות השידור, הפתיעה רבים. יוזמי הקמת תחנת רדיו דתית הביעו תקווה, כי עתה ניתן יהיה לממש ענין זה.

בעבר התנגד "קול ישראל" למתחרים. התנגדות לשידורי הרדיו של אייבי נתן, המשדרת בעיקר מוסיקה לועזית, הביאה לכך שהוא נאלץ לשדר מאניה, מחוץ למים הטריטוריאליים של ישראל, אך מול חופי תל־אביב. גם חוגים דתיים התנגדו לשידורים של תחנה זו מישראל, באשר היא משדרת בכל ימות השנה, כולל יום הכיפורים.

הסכמתו של אייבי נתן לקבל על עצמו את "חוק רשות השידור" איפשרה ל"קול ישראל" להסכים. עכשיו הוא יצטרך לקבל על עצמו לפתוח את ההגבלות המעטות המוטלות על הרדיו.

מספר עתונאים ואנשי עסקים הביעו בעבר נכונות להקים תחנת רדיו דתית פרטית. יתכן ששילוב תחנה כזו במסגרת "קול ישראל" בתנאי שתוכל לשמור על עצמאות מלאה, תוכל להוציא לפועל תוכניות שהיו עד כה רק "על הנייר".

א. בד

אין תחליף
לעוצמת הפרסום
ב"המודיע"

האיש בעיני עצמו

"האיש ששמו בלבד מעורר פלצות בחוגים מסויימים, שבהם אני נחשב כהתגלמות השטן עלי אדמות, כאשמדאי".

מי אמר דברים אלו השבוע? לא היינו מאמינים אך הללו פרסמו שחור על גבי לבן, ח"כ יוסי שריד, זאת בעיקבות פגישה שקיים בבית החולים בו היה מאושפז עם החסיד הירושלמי, ר' דוד ליפשיץ, שנדקר ע"י ערבי בדרכו מהכותל המערבי.

כמו ר' דוד ליפשיץ, גם אנו לא נדהמנו מה"ביקור ההיסטורי". שריד, כאומן בטוויקים של יחסי ציבור, מתאר את המחשבות במהותיותם של יהודים חרדים; ולא שאינו פטורים אותנו בתמימות... ואלו באים להערכתנו לשרת מטרה מסוימת, ולא מגבעים דווקא מאהבה ליהודי חרדי.

הביטויים שבפיו של שריד עצמו אינם הביטויים של יהודים דתיים, ולכן התדהמה היתה כנראה דווקא על פניו של שריד, שהכין עצמו טוב לקראת הפגישה והזמין לשם כך את להקת הצלמים והעיתונאים.

"יוסי שריד מחשב אצל יהודים חרדים במוקצה מחמת הדעות שלו" — זה הביטוי "המהוגן" ביותר שהצליחו הכתבים להוציא מפיו של ר' דוד ליפשיץ — "אין לו שום הכשר, הוא פסול גמור — אמר האיש — אבל כשבא לבקר אותי הוא אמר שלוש פעמים "ברוך השם", ידע ליפשיץ אפילו ללמד זכות על מי שרואה עצמו כאויבו, כאשמדאי. לדאבוננו, לא מצאנו שום מילת זכות בדבריו של שריד עצמו על האיש שמנגד.

"אני, לא חושב שרועתי אצלו משהו — גילה הר' דוד ליפשיץ בגישה מציאותית — אני לא חושב שראיה אותו כשצאצא מבית החולים, מה יש לי איתו ומה יש לו איתי?".

ד. ירושלמי

מחלוקת במפד"ל?

הנהלת המפד"ל אינה מרוצה מהתנהגותו של ח"כ דוד דנינו, הנוקט לאחרונה במהלכים עצמאיים, שאינם לרוח חברי להנהגת המפלגה.

בשתי הצעות להביע אי אימון בממשלה בשבועות האחרונים (בנושא "מיהו יהודי" ובנושא היתרי עבודה בשבת) הצביע דנינו נגד הממשלה, למרות שהמפד"ל בקואליציה. בהצעת אי האימון השבוע, יצאו מהאולם שני חבריו לסיעה בעת ההצבעה, הרב דרוקמן ופרופ' שאקי. ואילו הוא הצביע נגד.

ידיעות שפורסמו בכלי התקשורת סיפרו, כי הוצע גם לדנינו להצטרף לסיעת ש"ס בכנסת, תמורת הבטחות ותנאים מפליגים.

כנראה שבמפד"ל לא רוצים לחדד את היחסים עם דנינו. בישיבת הנהלת הסיעה שהתקיימה שלשום הוחלט, שלהבא תהיה הצבעת חברי המפד"ל משותפת ומאוחדת. להצבעתו של דנינו בנושא היתרי העבודה בשבת נמצא הסבר מספק. אין צורך בנקיטת צעדים. מיישרים ההדורים.

ח. שריג

חידושים לשונים בכנסת

מזכיר ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר, השמיע חידוש לשוני מקורי השבוע בכנסת:

"שר האוצר אמר שזוהי התכנית הכלכלית ואין בלתה. איך אפשר לנהל מו"מ כשיש תכנית ואין בלתה? והמילה "בלתה" זה בלי ת' ובלי ה'. בלי תעשיינים ובלי הסתדרות...

ועוד משהו מה"פנינים" של קיסר: "את מי מענישים בתכנית? ילדים, חולים, משותקים, הדים השולחים ילדיהם ללמוד, זקנים, נכים. את מי לא מענישים? את מי שיש לו כסף. כסף משחררים ובני אדם מענישים. זוהי תפיסה של קניבלים"!

ת. שריג

מתי לדבר על המשכורת וכמה?

בדיון על חוק מילווה המדינה, הסביר ח"כ דן תיכון (ליכוד־ליברלים) את תמורת משמעות הגידול החזוב הפנימי של המדינה ב־200% מהתל"ג. סגן שר האוצר, עדי אמוראי, שהיה אמור להקשיב לדברים, עסק אותה שעה בשיחה ממושכת עם עמיתו, סגן שר החקלאות, אברהם כץ־עוז.

הפסיק דן תיכון את שטף דבריו ופנה לאמוראי: "אני מבקש שתקשיב. אולי תבקש מסגן שר החקלאות שעל המשכורת ידבר אתך לאחר מכן"...

ח"כ א. נכיר (מערך) הגיב: "מבין אתה יודע על מה הם מדברים"...

באותו דיון הציג ח"כ בני שליטא (ליכוד־ליברלים) שיא של טוטו קצר: הוא דיבר בדיוק 78 מילים, וזה הספיק לו כדי להביע את דעתו והצעותיו בנושא.

אף ח"כ אחר, מיותר לומר, לא הלך בעקבותיו. מבוצע המילים של נאומי חברי הכנסת עומד על 1000 מילים לנאום...

ת. שריג.

דעתו של הרב קוק על היתר המכירה בשמיטה

הסומכים על היתר המכירה בשמיטה, מציגים את עצמם כאילו הם סומכים על דעתו של הרב א.י. הכהן קוק, ועל גדולים שקדמו לו בהיתר מכירה של קרקע ישראל לגוי, כדי שלא להתחייב בשביתת הארץ בשנה השביעית.

לא כאן המקום, לצערנו מבחינה הלכתית על כך שאין "ההיתר" של היום דומה ל"היתר" שלהם, וכמו כן אין כאן מקום לדיון הלכתי בתקיפותו של ההיתר. חלק מן הסומכים היום על ההיתר מנסים להציגו כהיתר מובהק של "לכתחילה", האוהדים... אף בדיעבד... כמעט שאין מקום להיזכר איתם. אך בכל זאת כעניין היה לקרוא דווקא בעלון שיצא לאור ע"י האגף להרבצת היהדות של משרד החינוך, את הסיפור המלמד אותנו מה היתה בעצם דעתו של הרב קוק עצמו על ההיתר, וכמה הוא הצטער שלא לסמוך על המכירה.

ובכן, מסופר בהרב זאב שהנד ז"ל, מיקירי ירושלים ומבאי ביתו של הרב קוק. לר' זאב היה פרדס בפתח־תקוה והיה שומר שביעית כהלכתה. והנה אירע שר' זאב נקלע לקשיים כספיים בערב שנת שמיטה. כמה מקרוביו וידידיו ניסו להניא אותו ממנהגו בשביעית ולהצר עליו לבצע "מכירה", כדי שעל ידי כך יוכל להחלץ ממצבו הפיננסי הקשה. לא רצה ר' זאב בכך, בידעו את עמדתו של הרב קוק בנושא זה והיה משוכנע בתשובתו. אולם מצד שני חשש שיהיו מבין מקורביו שיקדימו אותו בלכתם אל הרב, וע"י תיאום יביאו לידי הוראת היתר בזרוה.

הנה מספר ר' זאב: "הרב הקשיב לדברי בקשב רב, שאל כמה שאלות הבהרה ואחר כך שקע במחשבה. לאחר כמה דקות של דומיה קם הרב ממקומו, אחז בידי ואמר בהתרגשות: ר' זאב, עליך אמר הכתוב "ברכו ה' מלאכיו, עושי דברו לשמוע בקול דברו" כדרשת חז"ל בראש ויקרא רבה: "בשומרי שביעית הכתוב מדבר"! ולא בשבילך נתקן היתר המכירה. זכית ברוך השם להיות שומר שביעית בעבר, ותמשיך לשמור שביעית גם בעתיד, והקב"ה יקיים בך "וצויתי את ברכתי" וימלא חסרונך בדרכים אחרות".

"תשובת הרב וברכתו — המשיך ר' זאב חיזקו אותי ומכאן הכניסו בי רוח חדשה. ואמנם לא עברו ימים מועטים והסתדרתי עם כמה בעלי חובות קשים".

הסיפור דלעיל מובא כאמור בחוברת מיוחדת שי"ל בנושא השמיטה על ידי האגף לתרבות תורנית במשרד החינוך וכן איגוד המושבים של הפועל המזרחי ואגודת "יהדות". בחוברת זו עוד ביטויים חוקים על נושא השמיטה ושמירתה כהלכתה. מסתבר שקיימת השנה, כפי שכבר נאמר במקום זה, רוח אחרת ונטיה גוברת והולכת לשמור שביעית כהלכתה. ללא התחכמויות וניצול היתרים.

ה. שריג

דוחו"ת... דוחו"ת...

ח"כ חיים רמון (מערך) הביע בכנסת חשש, כי קופות הפנסיה לא יוכלו לעמוד בעוד עשרים שנה בתשלומים המוטלים עליהן. לדבריו, קבע זאת דו"ח של משרד האוצר.

ח"כ גרעון גדות (ליכוד־חרות): זה ישן.

ח"כ רמון: אבל איש אינו עושה דבר לכך, לא כספל בזה.

ח"כ אריאל ויינשטיין (ליכוד־ליברלים): גם לפני עשרים שנה פורסם שהיום יהיה משבר. היה דו"ח של מומחה...

השר קורפו בתשובה לנציג אגו"י:

אין אפשרות ללמוד מירידת התאונות על הפעלת שעון קיץ

מאת כתב "המודיע" בכנסת

שר התחבורה חיים קורפו גילה. במליאת הכנסת את דעתו, כי "על אף העובדה שמספר תאונות הדרכים פחת בשני אחוז מאז הונהג שעון הקיץ לא ניתן ללמוד מכך בהוראה על השפעת הנהגת שעון הקיץ בקשר לתאונות הדרכים".

השר השיב לשאילתה של ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, שביקש לדעת נתונים מדוייקים על ההרוגים והפצועים בכל חודש מאז הונהג שעון הקיץ השנה והאם מספרים אלה מלמדים על עליה לעומת שנים שעבר שבהן לא היה שעון קיץ.

להלן הנתונים שמסר השר קורפו:

לשאלה 1 — בחודש מאי היו 1,250 תאונות, 1,816 נפגעים ו־27 הרוגים. בחודש יוני היו 1,165 תאונות, 1,740 נפגעים ו־34 הרוגים. בחודש יולי היו 1,260 תאונות, 1,900 נפגעים ו־36 הרוגים. בחודש אוגוסט היו 1,080 תאונות, 1,680 נפגעים ו־46 הרוגים. בחודש ספטמבר היו 2,850 תאונות 1,750 נפגעים ו־38 הרוגים.

לשאלה 2 — בחודשי הקיץ של השנים 1983 — 1981 לא הונהג שעון קיץ. סך כל התאונות היה 13,847, מתוכן 20,242 נפגעים ו־463 הרוגים.

לעומת זאת בחודשי הקיץ בשנים 1986 — 1984, בהן הונהג שעון קיץ, היו: 13,585 תאונות, מתוכן 20,222 נפגעים ו־354 הרוגים. כלומר, בשנים בהן הונהג שעון קיץ פחתו התאונות ב־2%, מספר הנפגעים פחת ב־0.1% ומספר ההרוגים פחת ב־23.5%.

בתשובה לשאילתא אחרת של הרב שפירא אמר שר התחבורה, כי החוק פוטר את "אגד" מקבלת היתרים מיוחדים לנסיעות בשבת.

השר לוי: תכנית להמשך ההתנחלויות תוגש לאוצר

דוחה את הטענה כאילו הוקפאה ההתנחלות בשנתיים האחרונות

סגן ראש הממשלה דוד לוי גילה אתמול במליאת הכנסת, כי בימים הקרובים תוגש לראש הממשלה ולשר האוצר תכנית מפורטת שגיבש להמשך ההתיישבות ביהודה ושומרון ועזה עם הערכה תקציבית. השר ציין, כי התכנית תוגש עוד בטרם יסוכם ויאושר תקציב המדינה.

השר לוי, שהשיב לשאילתה בעל פה במליאת הכנסת של ח"כ עונה טולודו, הוסיף ואמר, כי הוא דוחה את הטענה כאילו הכבי־זת ההתיישבות הוקפאו בשנתיים האחרונות. ההיפך הוא הנכון. בשנתיים האחרונות, כך גילה, בניגוד לדעת עמיתיו (כמו השר יוסף שפירא) הוקמו 11 ישובים חדשים, בהם 385 יחידות דיור — 4 ישובים בגליל, 4 ישובים בנגב, 2 בהר חברון, וישוב אחד ברמת הגולן. השר גם אמר מהיכן לדעתו יש לקחת כספים להתיישבות החדשה. דבריו עוררו לאחר מכן תגובת־נגד חריפה במערך.

ארה"ב דורשת חקירה וידיעות על אספקת טילים ללוב ע"י טכנאים מערב גרמניים

וושינגטון — ממשלת ארה"ב הבריזה כי היא בטוחה בכך שלטונות מערב גרמניה ינהלו חקירה "נאותה ומושלמת" בידיעות שהתפרסמו לאחרונה, ואשר לפיהן טכנאים ממערב גרמניים סיפקו טילים ללוב.

השבועון "שטרן" דיווח, כזכור, לאחרונה כי מהנדסים וטכנאים מערב גרמניים סייעו ללוב לייצר ולנסות במחוז סיבסטי טילים בעלי טווח של חמש מאות ק"מ.

דוברת משרד החוץ האמריקאי, פיליס אוקלי, שנתבקשה להרחיב את הדיבור בנושא זה, הצהירה כי אין בידיה של וושינגטון מידע נוסף בנושא זה, לבד מן הדברים אשר פורסמו ב"שטרן".

היא הוסיפה כי יצוא ציוד צבאי מתחוכם ללוב עומד בסתירה הן לחוק המערב גרמני, והן להתחייבות שנתקבלה בחודש אפריל על ידי שרי החוץ של הקהילייה האירופית, שלא לייצא נשק ללוב. (ע"צ)

ביהמ"ש העליון בפולין נדרש לקבוע אם "סולידריות" נאסרה כחוק

ורשה — עו"ד פולני בכיר קרא לבית המשפט העליון להכריע אם האיסור שהוטל על קיומו של האיגוד המקצועי החופשי "סולידריות" עולה בקנה אחד עם החוקה הפולנית ועם הסכמים בינלאומיים בעניני עבודה.

הפרקליט פיוטר אנדשבסקי הגיש עתיקה לבית המשפט, בה קרא לו לפתוח בהליכים משפטיים אשר יכולו לסלול את הדרך לשינויים בחוקי העבודה ולהחזיאת "סולידריות".

החוק שאושר באוקטובר 1982 לפיזור "סולידריות", בימי המשטר הצבאי, קובע כי רק איגוד מקצועי אחד יכול לפעול בתוך מפעל.

מאז הוקמו איגודים רשמיים ברוב בתי החרושת הפולניים, ובכך נמנעה הקמתם של איגודים עצמאיים כל שהם.

משפטנים פולניים ידועים הכריזו בראשית החודש, כי חוק זה נוגד את החוקה הפולנית ואת האמנה של ארגון העבודה הבינלאומי אותה אישרה פולין ב־1958.

הופיע הספר המרתק
יהדות הדממה
— ספר שני בסידרה —
★ פרקי גבורה מופלאים של יהודי רוסיה על משמר התורה והיהדות
★ תיאורים מרתקים
★ סיפורים עוצרי־נשימה
תמונות מעניינות
מסמכים נדירים
כן יצאה לאור
מהדורה חדשה של הספר הראשון
ניתן גם להשיג סט
של שני הכרכים יחד באריזת ניילון מפוארת
— להשיג בחנויות הספרים —

בס"ד
"טיסה נעימה וכשרה למהדרין..."
חברת "סוויסאייר" שמחה לבשר לציבור הדתי כי הארוחות המוגשות במטוסי החברה הן כשרות למהדרין **וללא חשש שביעית!**
לכל מנה מצורפת תעודת הכשר חתומה.
סוויסאיר מאחלת לכם המשך הנאה בטיסותיכם ולהתראות על המסלול יום יום בשעה 7:50 בבוקר.
swissair

מבצע חנוכה
עד 30% הנחה
על כל מערכות הישיבה
ופינות אוכל עד גמר המלאי

במבצע מיוחד:
• ארון ספרים משגע כולל ויטרינה מעוגלת ובר, באיכות הבלעדית שלנו, 2.20×3.40 מ'.
• מתקבלות גם הזמנות מיוחדות; תכנון חינם.
מושלם.
הבית שלך עם הרהיטים שלנו
טומי את הרשקוביץ רהיטי
חנות המפעל: רחוב בר־כוכבא 8, בני־ברק, טל. 03-786756.
החנות: קניון איילון, רמת־גן, טל. 03-785967.

הרב אליעזר יהודא ולדינברג

(מאמר שני)

באיסור השתלת לב וכבד

אני מוצא שהדין "פרסם הבהרה מטעם "ההר־ את עד כמה שעל פי ההלכה מחויבים להשתמש "ההתראה" כל עוד שנרגש בו נשימת החיים או פעימת לב, והוא הדין גם אם מוצאים למעשה דופק או תנועת חיים בשאר אברים, ועוד דבר כה בקשר למות־מוח, וכן בקשר "השתל" גם לב או כבד מגוף אחר.

★

במסכת יומא ד' פ"ה ע"א איתא: תנו רבנן עד היכן הוא בודק (מי שנפלה עליו מפולת בשבת) עד היכן הוא מפקח על הגל לדעת האמת אם הוא חי עדנון, עד חוטמו, ויש אומרים עד לבו וכו', אמר רב פפא מחלוקת ממטה למעלה, אבל מלמעלה למטה כיון דבדק ליה עד חוטמו שוב אינו צריך דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו.

במאמרינו הקודם ב"המודיע" מתאריך ועש"ק י"ב מרחשון מ"ז בירדנו שכאשר אמרו ז"ל דעיקר החיות הוא החוטם, כוונתם הוא כשזה נמצא עוד לאחר שדפיקת הלב נפסקה, והסתמכנו על דברי רש"י שכותב ז"ל: "יומר אומר עד חוטמו, דזימנין דאין חיות ניכר בלבו וניכר בחוטמו", והיינו מפני "דלפעמים אף שהנשמה עדיין תוך הלב אין הדפיקה ניכרת בלבר" (כלשונו של החכם צבי בתשובתו).

והעיקר, דלפי זה מחוור עדיין הבהרה להסביר דברי רב פפא שאומר, דמחלוקת ממטה למעלה "אבל מלמעלה למטה כיון דבדק ליה עד חוטמו שוב אינו צריך", וככה נפסקה ההלכה ברמב"ם ובשו"ע, ולמה לא חוששין לשמא ישנה פעימת־לב הגם דאין כאן נשימה בחוטם?

לכן ברצותי להבהיר בזה, כי פשוט הדבר, שהמכוון הוא מפני שמסתמא משערינן ותלינן שאם אין חיות באף אין כבר חיות גם בלב, דכך הוא עפ"י רובא דרובא. ולכן בשבת אין להמשיך לפקח את הגל עד הלב ולחלל שבת עבור כך, אבל כל היכי שרואים ונוכחים לדעת שיש חיות בלב אזי ברור הדבר דאז דינו כחי, ודשמתו דופקת שם, כדברי רש"י ז"ל, ובחול מן התורה לבדוק גם בלב.

וככה מצינו להגאון המהרש"ם ז"ל בתשובותיו בח"ו סימן קכ"ד שכותב בפשטות לבאר גם כן הכוונה כנ"ל, דזה שאמרו דבלמעלה למטה דאין צריך לבדוק רק עד חוטמו, היינו בסתמא, אם ליכא הוכחה להיפך סמכינן על בדיקת חוטמו דהוי רוב גמור ואפילו מיעוטא ליכא אא"כ על צד א' מאלף דהוי מיעוטא דמיעוטא דאין לחוש לכך גם בפקו"נ, אבל אם רואים איזה סימן של חיות בשאר אברים ואיתרע רובא לפנינו יש לומר דלא סמכינן אבדיקת חוטם יעו"ש.

המהרש"ם ז"ל אומר את דבריו אפילו כשיש רק חיות בשאר אברים, ולא בלב, ומינה בק"ו בן בנו של ק"ו כשמוצאים שישנה עדיין חיות ופעימת־לב, דאזי בודאי ובודאי דלא סמכינן כלל על זה שנפסקה הנשימה דרך האף, ודינו כחי גמור, כי הלב הוא כח החיים.

ולקביעתו של המהרש"ם דכל שיש עדנה חיות באיזה אבר מן האברים דחשוב עדיין עי"ז כחי, אנו מוצאים סמוכין לו בשו"ת חתם סופר חיו"ד סימן של"ח, שכותב כהמשך דבריו בזה"ל: "כל שאחר שמוטל כאבן דומם ואין בו שום דפיקה, אם אחר כך ביטל הנשימה אין לנו אלא דברי תורתנו הקדושה שהוא מת" ע"ש, הרי דס"ל להגאון החתם סופר ז"ל דביטול הנשימה מועילה לקבוע את המיתה רק אם באה "לאחר שמוטל כאבן דומם ואין בו שום דפיקה". ומכלל הן אתה שומע לאו, דהא כל שיש בו עדיין איזה דפיקה באיזה אבר שהוא ואינו מוטל כאבן דומם, אזי חוששין שאולי הוא יתצא מן הכלל, ויש לחוש שמא עדנו חי ומן הצורך להמתין עד שיתברר מצבו לנכון.

עוד אנו מוצאים להגאון הפני משה ז"ל בירושלמי ביומא פ"ח הלכה ה', על זה דאיתא בירו־ [illegible] שלמי שם וז"ל: מפקחין עליו בשביל ישראל של שם, עד איכן, תניין אמרין, חד אמר עד חוטמו וחורנה אמר עד טיבורו, מאן דאמר עד חוטמו בהוא דהוה קיים, ומאן דאמר עד טיבורו בהוא דהוה רכין. ומבאר הפני משה כוונת הירושלמי, דז"ל דלא פליגי, דמ"ד עד חוטמו מיירי, בהוא דהוה קיים כלומר שחזק וקשה הוא תרגש בבדיקת חוטמו. אם יש בו איזה חיות, ומ"ד עד טיבורו, בהוא דהוא רכין, שהוא רך כשממשמשין בו ואינו נרגש בחוטמו, ובודקין אותו עד טיבורו שאפשר שעוד ירגישו בו חיות עיי"ש.

הן אמנם אין הוכחה ברורה שכוונת הירושלמי הוא בדייקא כפירושו זה של הגאון בעל פני משה ז"ל, ויש גם פירושים אחרים בכוונת הירושלמי יעיי"ש בקה"ע, ועוד אבל זאת עכ"פ אנו רואים בבירור, שלהגאון בעל פני משה ז"ל היה פשוט ליה הדבר בהלכה זו, דעקרונית, כל שיש עדנה איזה חיות במקום אחר דאזי לא קובע כבר מה שלא נרגש נשימת חוטם ומחשב עדנו כחי, ועל כן כל שיש איזה סיבה לתלות מדוע שלא נרגש בו בדיקת חוטם, מותר אפילו לחלל שבת כדי לבדוק בעוד מקום בגופו, כגון בטיבורו, כדי לעמוד על הבירור אם נרגש בו עוד חיות, ולכן היטה אל זאת הכוונה בדברי הירושלמי.

על כן, אם אמרנו לענין שבת, לפי הבבלי וההלכה הפסוקה, דמלמעלה למטה כיון דבדק ליה עד חוטמו שוב אינו צריך, היינו, מכיון שהדבר כרוך בחילול שבת לכן לא חיישינן יותר למיעוטא דמיעוטא ולא מתירין משום כך להמשיך עוד בחילול שבת, וכדיוצא כן גם מדברי המהרש"ם הנ"ל. אבל בל שלא קשור הדבר בחילול שבת שעומד מנגד, ובאים לקבוע מותו של אדם, אין לקבוע בהפסקת הנשימה בלבד, אלא לבדוק גם ביתר חלקי הדופקי הגוף ובמיוחד עם קיים עוד פעימת־לב דבר שמאשרים גם הרופאים שלפעמים מפסיק הלב לפעול בשעת המיתה ולפעמים נפסקת הנשימה תחילה.

ובדרך כלל ניתן לסכם ולומר, דבכלל כל מה שנחלקו בזה הוא רק מאימתי אפשר בסתמא לקבוע שנחשב עי"כ כמת, אבל כל שמתברר שכן ישנה עדיין איזה חיות ודפק באיזה מקום שהוא, אזי כו"ע יודו בזה שיש לחוש שחי עדנו. ומכש"כ כשמוצאים עדנה פעימת־לב, שבודאי ובודאי שדינו עוד כחי לכל דבר.

היוצא מהאמור, כי בנוסף להפסקת פעולת המוח אפילו בכללותו, זקוקים לפי ההלכה לשם קביעת המות גם להעדר פעילות הלב וגם לרבות תוסר דופק ותוסר תנועה. וכל עוד שקיימים דופק או תנועה, איתרע נאמנותם של הרופאים לבוא ולקבוע מותו של זה. וכך כותב בשו"ת מהרש"ם שם, דדברי הרופאים אין מכריעין בכל כה"ג דכבר כתב הבה"ז פ' משפטים דדוקא כחלאים החיצונים יש לסמוך על דבריהם ע"ש.

[והנגע בעצמך, אם אחרי מות המוח כולו, לרבות מה שקוראים אנגד־המוח, ימשיך האיש הזה לחיות עוד כמה חודשים עם פעימת לב, כפי שקובעים הרופאים בעצמם שזה מאד יתכן, האם בכל זאת נתיר את אשתו להנשא לשוק מיד עם מות אבנד המוח? ואיך נעשה בזה איסורא דאורייתא?]

יש לציין כי גם בקשר לבדיקת וקביעת הרופאים למות־המוח גופיה אין לסמוך על נאמנותם לקביעתם הסופית לכך, הקורא בדו"חות הרפואיים שלהם על כך בדפי־רפואה שמפורסמים מדי פעם נוכח לדעת שגם אצלם אין עוד סוף פסוק בזה, ואחרי כל קביעה בזה. הספק מכרסם בקרבם ובעלי הנפש שבהם מביעים זאת בפרהסיא, ומדי פעם באים כולם להכרה שהקביעה עפ"י הבדיקה הקודמת אין בה אמנם בכדי לקבוע ודאות בזה, וקובעים קביעה עפ"י בדיקה אחרת, וגם אז אין תמימות דעים, ומה שרופא זה קובע על פיה מוות־סופי בא השני וחוקר [illegible] לפעמים המציאות [illegible]

באה ומטפחת על פניהם, ולמה שבתחילה התייחסו בעל סימן מובהק של מות המוח, מתגלה לאחר מכן מצבים שונים המחקים את תיסמונת מות־המוח ונותנים תרשים שטוח למרות שהפגיעה במוח היתה הפיכה, והחולים החלימו.

על כן מודים ובאים, כי בדרך כלל גם בקביעת המות על פי מות־המוח, יתכן אבל מצב הפיך למרות שלפי הבדיקות והנתונים המרעיים החולה היה לכאורה במצב של מת, באשר שברור וידוע שכל הבדיקות הטכניות־חשמליות מסוגלות רק לשער את חייהם או מותם של מליוני תאים במוח, אך יתכן בהחלט שהרבה תאים עדיין חיים אלא שהפוטנציאל החשמלי שלהם לא נקלט בתרשים, על כן אין ממרים קליניים וטכנולוגים בטוחים מספיק כדי לקבוע בוודאות וסופית שאכן מת המוח, והנימוק על מצב "סופי" או "הפיך" אינו מוחלט בשום קריטריון [אכן: אין חקר לתבונתו של הבורא יתי"ש].

ובסיכום הם בעצמם מעוררים אחרי ככלות הכל שתי בעיות חשובות והמה: א) המצב האימנטי למות כל אברי הגוף — כפי שנדרש בהגדרה של מות המוח — איננו מוגדר דיו, כי זה יכול לקרות לאחר מספר חודשים. ב) המצב ה"בלתי נמנע" של המוות, שאף הוא חלק אינטגראלי של הדרישה לקביעת המות על פי מות המוח, אף הוא עשוי להשתנות על ידי שיפור הולך ומתקדם במדע הרפואי והטכנולוגי. והאם בעיות חשובות אלה אין בהם בכדי לחסום לפניהם את הדרך? דרך־לא־דרך לפי מושגי ההלכה.

על כן ברור ופשוט הדבר בתכלית הפשטות שגם מבחינה זאת, וגם אליבא דידהו, מן ההכרח שגם לאחר קביעה של הפסקת פעולות המוח, זקוקים גם — כדי לקבוע את המות — להעצר נשימה והעצר פעילות הלב.

ועוד מלה גם בנוגע לנשתל.

במאמרינו הקודם כתבתי והערתי: שאפילו אם המושתל נשאר חי לשנה ויותר, בכל זאת יתכן לומר שנשאר בגדר טריפה, והרי ישנם כמה מגדולי הפוסקים ורא"ה דס"ל דהעושה אדם טריפה חייב עליו, ויהיו חייבים איפוא לפי שיטות אלה גם על כריתות לבבו הטבעי של הנשתל אם לא היה לפני כן בגדר של טריפה, והבאתי סיוע לקביעה האמורה שנשאר בגדר טריפה מדברי הגאון בעל כרתי ופלתי ז"ל דס"ל דכאשר ניטל הלב מבעל חי אע"פ שנמצא בגופו אבר אחר כדמותו וכתבניתו ובו משכן חיותי וממלא תפקידו של הלב ונותן לו החיות, בכל זאת אין זה מוציא אותו מגדר של טריפה היות ועכ"פ ניטל ממנו לבבו הטבעי, והוספתי, דאם כן, הדבר עוד במכל שכן שניתן לקבוע בכזאת כאשר כורתים ממנו לבבו או כבדו הטבעי ומשתילים בקרבו לב או כבד של גוף אחר.

ואבהיר בזה ביתר הבהרה, כי רצוני לומר בההוספה של "מכל שכן", כי אפילו אם נתפוס בההיא דהכר"פ כמסקנתו הנ"ו בעובדא דידיה, וכפי שמצינו להגאון החזו"א ז"ל בחיו"ד סימן ד' אות י"ד שכותב לחלוק על הכר"פ, וס"ל דודאי בשר זה המפקד תפקיד הלב ומחייה את הבע"ח הוא באמת הלב, ואם נשתנה צורתה החיצונה לא מצינו שהלב נטרף בשינוי תואר יעו"ש, בכל זאת בכגון נידונו יש לומר שגם החזו"א יודה שנהיה טריפה עי"ז, כי בההיא דהכר"פ הרי האבר תחליף־הלב נברא באותו הגוף עצמו ומתפקד תפקיד־הלב באופן טבעי ולכן ס"ל להחזו"א דמכיון שכן הרי הוא באמת הלב ולא נטרף בשינוי תואר, אבל בכגון נידוננו הרי כורתים הלב או הכבד הטבעי מהגוף, ואין לו לזה תחליף עצמותי, אלא דבמקום זה שותלים בידי־אדם לב או כבד מגוף אחר ומפעילים אותם בגוף חדש זה [אשר למעשה הגוף לחוד נגדם ודוחה אותם] באמצעים מלאכותיים מעשה ידי אדם. ומכיון שלא בא בדרך הטבע אם כן בכל כגון דא מסתבר הדבר שבכו"ע יודו, וגם החזו"א [illegible]

שחסר לו הלב או הכבד הטבעי, שנטרף עפ"י דין על ידי זה, ואין כח בלב או כבד מגוף אחר הנשתל על ידי אדם בגוף זה להתאחד עמו להיות לאחדים גם באופן חיותי כמקדם, ולמלא בשלימות את התפקיד שמילא בו הלב או הכבד הטבעי, וזהו הסיבה שהגוף נלחם נגד גוף זר זה ומנסה לדוחפו ולהרחיקו ממנו במלוא התנופה, וצריכים לרסנו בכל מיני המצאות רפואיות חדשים לבקרים ולכן האדם הזה נהיה עי"כ בגדר של טרפה.

[אגב, אותה הבעיה תהא כאשר ירצו לכרות לב או כבד מחולה מסוכן שאינו בגדר טריפה, ולהשתיל במקומו לב או כבד מלאכותי, ועוד חריפה יותר, כאשר שאינו בא אפילו מאדם חי הדומה לו בסידור אבריו וחיותיהם].

חז"ל אומרים: טוב שברופאים לגיהנם (קדושין פ"ב). וראיתי בספר קול סופר על המשניות להגאון בעל מחנה חיים ז"ל שכותב לבאר הכוונה, דר"ל, דרופא מומחה ובקי הוא שחוקר והיה מנסה הרבה בכמה חלאים אשר חפץ לנסות, וע"י שמתו רבים תח"י וראה שסם זה אינו מועיל וגם זה אינו מועיל בא עד התכלית מה שמועיל, אם כן דם הרבה שפך עד שנעשה טוב שברופאים, וראוי לבוא לגיהנם ע"ש.

בעקבות פירוש זה של הגאון בעל מחנה חיים ז"ל, ולאור המציאות המרה שלפנינו, ניתן לפרש שהמכוון הוא על כגון רופא שכזה שאינו נרתע מלהרוג נפשות (כלשונו של רש"י ז"ל בקדושין שם). ובלבד שיצא לו שם בעולם לטוב שברופאים כאשר לפעמים יעלה בידו להאריך עי"כ חיי־הנשתל לכמה חודשים, או שנים, והכל תחת מסווה של קידום־הרפואה, וסחו עיניהם של הרופאים אלה לראות נכוחה כי מות בסיר התבשיל הרפואי הזה, בהריגת "התורם" ובהריסת "הנשתל". ובצורה זאת לא ניתנה בכלל רשות לרפואות גם בלעדי הנ"ל שגם מגדיל עון.

ובאשר שכפי הנשמע, ורופאי־ההשתלה, והנגררים אחריהם, על אף כשלונם החרוץ בהשתלות שעברו וביצעו וגרמו גם למיתת הנשתלים בעבור זמן קצר מההשתלה, בכל זאת לא שמו לב לאזהרות האהדה ולא נרתעו לסנת אתותרית מוסמכים, ולמרות שזה הודיע החהיר רבבות מקרב בית ישראל, המצפון שלהם לא התעורר, ולא גרם להם שום נקיפת־לב, תבלי כל הרהורי חרטה מקשיחים את ערפם לחזור על משגם הגס המזעזע, ואורבים ומתמסים בכל בתי־החולים למצוא טרף אדם נוסף להקריב על מזבחם־הרפואי, תחת שמות נרדפים של "תורמים" "ומסכימים", לכן מוטלת משנה־חובה לעשות מאמצים לקדם את פני הרעה, ולמנעה, לעמוד על המצפה ולהיות צופה לבית־ישראל, להזהירם ולהעמידם על חומרת מעשי־השתלה־כאלה הגובלים עם רציחת נפשות, ובכיוון זה לשלוח חוזרים תכופים לכל בתי־החולים, ושחלילה לא יתנו יד לזה, וכפי שכבר הזכרתי במאמרי תחת השם "גילוי דעת" את דברי הרמב"ם בפ"ד מ"ה רוצח ה"ט שפוסק "שכל מי שיש בידו עון זה הרי הוא רשע גמור ואין כל המצות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עון זה ולא יצילוהו מן הדין". עוד זאת, כי אפילו מי שהוא בעל עבירות חמורות בלאו הכי, בכל זאת העון הזה של גרימת רציחה הוא שמכריעו לכף חובה יותר מכל העבירות שעשה, וכפי שמסיים הרמב"ם שם וכותב וז"ל: "צא ולמד מאחאב שהיה עובד ע"ז שהרי נאמר בו רק לא היה כאחאב, וכשנסדרו עונותיו וזכיותיו לפני אלקי הרוחות לא נמצא עון שחייבו כלייה ולא היה שם דבר אחר ששקול כנגדו אלא דמי נבות שנאמר ותצא הרוח ותעמוד לפני ד' זה רוח נבות, ונאמר לו תפתה וגם תוכל, והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב, קל וחומר להורג בידו" עכ"ל. למדים מזה עד כמה שצריך ליזהר מזה אפילו רשע גמור ולא להפטיר שבכך דינו פסוק, בהיות שזהו העון שיכול להכריע ביותר לחייבו כלייה, ולמדים גם עד כמה שחומרת העבירה על כך, וכל כך, הוא אפילו למי שלא הרג בידו אלא רק מסבב את ההריגה.

עלינו לשנן לעצמנו ולאחרים האזהרות החמורות העונשים הכבדים האמורים בתה"ק לכלל ולפרט על עון רציחה ואביזריה, גם לרבות כאשר "שפיכת דם האדם" בא בכיבול לשם "באדם", עבור הצלת אדם אחר, באשר האדם הוא נזר היצירה וכל אחד ואחד ממנו מהוה עולם מלא, כיודעים וכלא יודעים, כנימוק האמור על כך בתורה "כי בצלם אלקים עשה את־האדם". והתקין לו [illegible]

הרב אברהם יוסף שפירא

אי אמון כמחאה על חילול השבת

אני חייב, לפני שאני מתחיל לדבר על שבת קודש, להגיד: כאשר היה פה אחרי הצהריים מאורע למלאת חמישים שנה לתזמורת הפילהרמונית, שהיא לא נזכרת בעשרת הדברות — היתה הכנסת מלאה עם השרים, עם אור גדול, עם עתונות, עם כלי התקשורת. כאשר מתחילים לדבר על שבת — חושך, ריק, אין שר, אין נפש.

לא מעניין שיש לליכוד ישיבת סיעה עם שר האוצר. כל הכלכלה תתמוטט בגלל השבת. הכנסת הזאת, אם בשעה שמדברים על שבת אפילו לא מוכנים לשמוע — לא תהיה כלכלה בישראל.

היו קראים, היו פעם יהודים, לא עלינו, שלא האמינו בחז"ל, לא האמינו בתלמוד הבבלי, לא בתלמוד הירושלמי, אבל בתורה שבכתב האמינו. בעשרת הדברות אפילו הגויים מאמינים, ומדובר בדבר שכתוב בעשרת הדברות — ואז חושך, אין כלי תקשורת, אין חבר כנסת. יש שר העבודה והרווחה, כי הוא חייב לשמוע, זה המשרד שלו.

אבל תסתכל על הכנסת: ריק. על מה מדברים? על איזה דבר שקיבלנו לפני אלפי שנים. חבר־הכנסת פלד, אתה סוציאליסט, אתה באופוזיציה, אם היית שומע שכופים עשרים וחמשה יהודים לעבוד בשכר יותר נמוך, איזה סקנדלים היית עושה פה. רק בגלל שכופים אותם על שבת. עלינו אומרים שאנחנו עושים כפיה דתית. לא היה עוד אצלנו שנכפה על מישהו.

אני יכול לומר לך שאצלי עובדים לא יהודים גם כן הם לא רוצים לבוא לעבוד בחגא שאני לא רוצה להזכיר אותה. אני אכריח אותם שיבואו לעבוד?

חבר הכנסת הרב פרוש והרב ורדיגר דיברו על 25 עובדים, ואתה פרלמנטר שאתה יושב פה ושומע, אבל את זה לא שמעת. למה? — כי ריח של שבת נודף מזה?

רבותי, אני רוצה להגיד: אם לא הייתי רואה את הרשימה של היתרי העבודה הייתי שומע את שר העבודה והרווחה, הייתי מתרשם עמוקות שהוא רוצה להוריד: היו פעם 25 אלף שחיללו שבת, והיום הוא מדבר על 7,000. אבל כשרואים את הרשימה, אי־אפשר לעבוד ולהאמין שאת היתרי העבודה האלה נתנו בשיקול דעת.

"זוגלובק", נקניקיות, זה פיקוח נפש אם לא יעבדו בשבת? "ידלתא" בנהריה — פיקוח נפש? אני רואה את כל המפעלים האלה. מה זה טקסטיל אני מבין. יש מפעלים שעובדים בגלל פיקוח נפש? פיקוח נפש דוחה שבת, אבל נקניקיות, "זוגלובק", "ידלתא" בנהריה. למי יספרו את זה?

יתרה מזו: יש לאחרונה מגמה להקים מפעלים בארץ. השקעות. למה? הרי בין השכר ובין השער יש פער עצום, או איך אפשר לעשות פה ייצוא?

אך יש פה נימוק אחר. לא בגלל הריווחיות אלא בגלל האפשרות הקיימת לעבוד באין מפריע שבעה ימים בשבוע. אין לנו מתחרה בזה. במקומות רבים בעולם, ואני מסתובב בכל העולם בשטח התעשיה, יש הגבלות לעבוד חמישה ימים בשבוע.

רק עכשיו נתנו אישור ל"אינטל" לעבוד בשבת. מה ענין "אינטל" לכאן? לקבל את המעבקים ולעבוד שבעה ימים בשבוע.

לפני שנה הגשתי אישית הצעת אי־אמון לממשלה בגלל האוניברסיטה המורמונית ובגלל השבת וכולם שמעו את זה. בכמה יורד חילול שבת מלפני שנה עד היום?

אילו לא הייתי רואה שמפעל דלתא טכסטיל עובד בשבת, פולגת עובד בשבת, ומפעל הנקניקיות בנהריה עובד בשבת, אלא הייתי רואה מפעלים שאני לא מבין בהם ויכול להיות שיש שם נושא ביטחוני, נושאים שאתם לא יכולים לפרסם — אבל ככה לאן אנחנו מגיעים?

עכשיו אני רוצה לדבר על אל־על. לפני חודש היה פה דיון, קודם אמרו שאל־על הפסידה 25 מיליון דולר כי היא לא עבדה בשבת, אחר־כך אמרו שהיא הפסידה 16 מיליון דולר, 8 מיליון דולר. אין שקר יותר גדול מזה. קודם כל אל־על, לא עלינו, מחוץ לטיסות הרשמיות עובדת בשבת, בכל המשרדים ובכל העולם.

בעשרת הדיברות כתוב פעם "זכור את יום השבת לקדשו" ופעם "שמור". למה אומרים פעם "זכור" ופעם "שמור"? הביטוי הוא פעמיים והגמרא אומרת ששניהם נאמרו בדיבור אחד. ולמה כתוב: זכור ושמור? זכור — שתזכור לקחת 400% בגלל שבת. תשמור — אם תרצה — תשמור על השבת. אבל אם אתה רוצה לעבוד — לא. שבת קודש היא לתענוגים, ללכת לקולנוע ולקבל 400% שכר. בעד מה מקבלים 400% בשבת לא ביום שני? כי השבת הוא יום המנוחה רק לשכר?

שר האוצר רוצה לבטל קצבאות לילדים והשלומים סוציאליים. שיבטל ליהודי שעובד בשבת ומקבל 400%, שזאת לא תהיה הוצאה מוכרת למס ואז נראה כמה יעבדו בשבת. שיבטל לא את הפטור על קיצבאות לזקנים ולילדים. אומרים ש־45% מס זו תהיה הקלה בשבילי אבל מי שמשתכר 2,000 שקל לחודש העלו לו השכר ל־45%. שיבטל זיכוי, הוצאה מוכרת למי שמשלם 400% בעל עבודה בשבת, ואני מבטיח לכם שאיש לא יעבוד בשבת.

אהרן דברת, שהוא יהודי לא דתי והיה חבר בהנהלת אל־על, עוד לפני שהתחיל בכלל כל הדיון לסגור את אל־על בשבת, אמר לי: אתה יכול לצטט אותי שהשבת מביאה אסון והפסדים באל־על, כי אנשים עבדו במשנד בהנהלת חשבונות וקבלו 400%.

אדוני שר העבודה והרווחה, אנחנו חתמנו על הסכם עם הליכוד, מחוץ להסכם הקואליציוני. אני יודע שאתה שר של הממשלה אבל אני יכול להגיד שאתה שר מטעם הליכוד. ידידי חבר־הכנסת ודינר ציטט בדיוק מה נותם בקרקציה העשירית, אבל בכנסת האחת־עשרה הוספנו ואמרנו שלא יהיה פחות מזה. אני זוכר — ותשאל את הרב פרוש — בכל פעם שבאנו לבגין הוא היה קם, שם את הכיפה ואומר: רבותי, יש לי בשורה בשבילכם. מספר היתרי העבודה בשבת ירדו.

כשם שהיו מסוגלים להוריד את מספר היתרי העבודה בשבת מ־25 אלף לשבעת אלפים כך אפשר לבטל עוד, תקרא לאלי פה ותגיד לו, וגם אני אקרא לו, היות והוא רוצה לדבר אתנו. יש בידי הרשימה ולרובה אין צורך לתת להם לעבוד בשבת.

גר, גר — נרשום כיהודי. שבת — נמחוק. ומדוע נקרא עוד למדינה הזאת מדינת ישראל, בגלל שיש לה דגל כחול־לבן? בזאת נגמרת היהדות, הציונות, כשמדברים על כפייה?

אי־אפשר לצפות מאגודת־ישראל שאם אנחנו לא נביע על דבר כזה אי־אמון, שזו מחאה. אתם לא רוצים שהמחאה תהיה על־ידי אבנים, על־ידי הפגנות. אבל על דבר כזה לא למחות?

תאמין לי, מר משה קצב, קח לך שבוע ימים ואז תודיע לנו בשמחה: אתם אמנם הצטרפתם והצבעתם אי־אמון, אבל שבת קודש בשבילי זה כמו בשבילכם, ואני מאמין בזה. אני רוצה להודיע לכם שהודדתי 1,500 איש, לצמצם ולהשאיר את זה רק לדברים הקשורים עם בטחון ישראל ועם פיקוח נפש.

ברצוני להזכיר לסיום, שבעשרים השנים האחרונות פועל בירושלים המכון הטכנולוגי לפתרון בעיות על־פי ההלכה, מיטב המוחות בתחום ההלכה והטכנולוגיה הצטרפו יחד כדי למצוא במשותף פתרונות על־פי ההלכה. אין כמעט בעיה טכנולוגית שאינה ניתנת לפתרון.

אני מבקש להודיע בשם אגודת ישראל שאי־האמון אליו נצטרף הוא מחאה על חילול כבוד השבת. לעם ישראל יש דבר אחד: שבת קודש, לפני כלכלה ולפני כל דבר אחר, ובזכות השבת נצליח בכל, ואם לא; חלילה חס — לא אגיד.

(דברים בכנסת)

הרב משה שרר, ניו־יורק

כתובת חדשה למשימות חדשות

בינו שנות דור ודור (דברים לב, ז)

בימים אלה עברה אגודת ישראל באמריקה מכתובתה הידועה והמפורסמת ברחוב ביקמן 5, לכתובת שכדנה בלתי־ידועה: רחוב ויליאם 84. ואולי אין זה סתם מקרה, כי כתובתה של אגודת ישראל משתנה בתקופה שבו העולם היהודי כולו כשנה את צורתו. את הפסוק "בינו שנות דור ודור", ביאר פעם אחת הגד־לים, כי חובתו של היהודי הוא "התייחס אל השנות", מלשון השינויים" והנדירים הצצים בכל דור, ולשעבדם לעבודת ה' יתברך הרצונו.

על שינוי אחד כזה בחיינו הי־הודיים, הצביע בועידה הארצית האחרונה שלנו ראש ישיבת טלז שליט"א. הוא דיבר על "העולם היהודי בלי ר' משה ובלי ר' יעקב", ואני מהין לדבר כאן במסגרת יותר מצומצמת, על אגודת ישראל בלי ר' משה ובלי ר' יעקב, זכר צדיקים לברכה. הנואמים בועידתנו, בזה אחר זה, לא יכלו שלא להזכיר את האבידה הקשה ואת החלל הריק שהם הותירו אחריהם. גם חברים מן השורה הביאו זאת לידי ביטוי בשיחותיהם האינטימיות במסד־רונות של מלון הועידה. פעמים רבות אפשר היה לשמוע אנשים מתאנחים ואומרים: "אוי, הם אינם, הלא הם השתתפו תמיד בכל הועידות"...

אבל חשוב הוא לזכור, כי השתתפותם בועידות היתה רק חלק זעיר ואפיזודה קטנה ביחס למעמד הכביר שהם תפסו באגודת ישראל. הלא הם היו המנהיגים המובילים במועצת גדולי התורה והיו לא רק נותני הטון, המעודדים והתומכים, אלא בתור חברי הנ־שיאות של אגודת ישראל רבות בשנים, היו הם הנושאים בעול במובן המעשי של כל הפעילויות הגדולות ו"הקטנות" של התנועה האגודאית במרכזה שברחוב ביקמן 5.

קשה, איפוא, להשלים עם השינוי, כאשר הם חסרים לנו לא רק בועידה, אלא ממש בכל יום ועל כל צעד ושעל. אבל בעומק לבנו יודעים אנו, כי זהו רצונם האמיתי שלא ניעצר, אלא נמשיך הלאה וללא־הפסק לטוות את שרשרת־הזהב של המורשת שאותה הם הורו והנחילו לנו. יותר מזה: דוקא משום שהם אינם אתנו יותר, ואנו נותנים לעצמנו דין־וחשבון כמה עני ומרוקן יותר נעשה העולם היהודי ואגודת ישראל בלעדיהם, — נמשיך עוד ביתר שאת לשאת ברמה את הדגל בכתובת החדשה שאליה אנו עוברים וביתר נחישות נעשה הכל כדי להמשיך בדרכים שהם סללו לנו.

* * *

יש עוד שינוי שכדאי להתעכב עליו בעת שאנו משנים מקום וכ־תובת לביתנו החדש, זו הדרות השיטה של תנופה שהוציאה את היהודים שומרי־התורה מן הפי־נות הצרות האיים המבודדים שלהם בעבר אל האופק הרחב, "לרחובה של עיר" באמריקה. כאשר אתם עוקבים ומתבוננים אחר השיכבה החדשה של עסק־נים צעירים; כי תוכך כיום בי־שיבות, כי ישב כיום בהנהלות שלהן ומי הם "אורתודוכסים" בפסיבות השנתיות, ניתן להבחין כיד בתהליך החילופי שפוקד את עלמנו היהודי.

אנו עדיין זוכרים היטב את הזמנים שבהם "מועצות המנה־לים" של הרבה ישיבות היו מורכ־בות מאנשים, טובים וישרים אמנם, אבל בחייהם הפרטיים, מבחינת ההשקפה ושמירת המצ־וות, היו רחוקים מאוד מיהדות צרופה. והנה ההתהלל שינוי משמעותי בחיי הציבור התורניים שלנו. אנו עדים לצמיחת דור חדש של מבינים ועסקני־כלל צעירים, שיכבה חדשה של בני תורה פעי־לים בעמדות החשובות ביותר של בתי־כנסת וישיבות ובראשות של מוסדות חסד שונים ורבים. ומטבע הדברים הוא, כי ניתן למצוא אותם במספר גדול באגודת ישראל, שהרי לאגודת ישראל החלק הגדול בטיפוח ובפיתוח הרוח החדשה של החזרת פעילות רצינית ואח־ראית במחנה יהדות־התורה, וזאת מתוך מבט רחב ורחוק על כל האינטרסים של כלל ישראל.

ההתפתחות החדשה הזו, מב־טיחה הרבה טובה וברכה לעתיד ובכוחה לחולל נפלאות. ואמנם, מתוך ידיעה שיש עמנו חלקים גדולים מתוך דור מפואר זה, עוברים אנו למעוננו החדש בת־קוות גדולות ביותר.

* * *

בספר יהושע מוצאים אנו דו־שיח מרעיש בין יהושע לבין האורח המציג את עצמו בפניו כמלאך שבא לסייע לו בכיבושה של יריחו. וכאשר יהושע שואל אותו "מה אדוני מדבר אל עבדו", עונה לו המלאך "של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו קודש הוא", וגדול הצער פעם, כי לכאורה אין המלאך עונה בכלל על השאלה שיהושע שואל אותו. המלאך הלא בא כדי לעזור לו לכבוש את יריחו ויהושע מחכה לעצתו ולהדרכתו, אבל כל מה שהמלאך אומר לו הוא "של נעליך... המקום אשר אתה עומד עליו קודש הוא", וכרגיל זו רק הקדמה למה שהוא צריך לומר, ובכן, איפה הוא המסר, מה הן ההוראות?

הגדול ביאר, כי "המקום אשר אתה עומד עליו קודש הוא" — זהו המסר ליהושע במבוכתו וזהו הציווי ליהודים לכל הדורות. כאשר יהודי עומד בפני משימה קשה, כשהוא רוצה למלא שליחות למען הכלל והוא נתקל בקיר חסום, כמו שהיה ביריחו: "סוגרת ומסוגרת" והוא מצפה לסיעתא־דשמיא ולנס אלוקי — חייב הוא שתהיה בו קודם כל ההרגשה כי הוא עומד על אדמת קודש, כי שליחותו היא קדושה, ואם יש בקרבו הכרה זו, אם הוא חדור רגש כזה, כי אז אכן מתרוששים הנס. כל החומות מתמוטטות וכל המנעולים נפרצים.

ויתכן לומר, כי זהו באמת סוד ההצלחה של עולם התורה בשנים האחרונות. קם ב"ה באמריקה דור שבעיניו עסקנות הכלל איננו סתם איזה "שירות חברתי", אלא עסקנות המעוגנת מכוח של אש קודש המשורשת ב"אדמת הקודש", בקרקע של קדושת התורה ואשר שאיפתו היא להרחיב את הגבולין דקדושה, ולדור כזה הקב"ה מראה את נסיו. החומות נופלות וקורסות ונעלמים כל המכשולים ומחנה התורה הולך מחיל אל חיל.

עם הדור החדש של בני־תורה ובעלי־בתים עסקנים צעירים נכנ־סים אנו אל ביתנו החדש. זהו דור שבשבילו לא קיים המושג של "תהום בין הדורות", המענה המ־יסר את העולם הגויי ואת העולם היהודי המנוכר.

העובדה שעסקני־התורה הצ־עירים עובדים ביחד ומתוך הרמו־ניה עם העסקנים מהדור המבוגר, איננה מהווה חידוש. עבודת־כלל תורנית שאיננה איזה שירות סו־ציאלי או משהו בעל מושגים מעורפלים, אלא מושפעת בה־שראה העליונה של גישת אדמת הקודש לפתרון בעיות יהדיות, היא גם חדורה בברכה העמוקה של המשך הדורות. אין, איפוא, מקום להבדלים ולחילוקים בין זקנים לצעירים. כאן משפיע יותר הדופק החיוני של "בנערינו ובזקנינו נלך". כאשר אנו מבינים ויודעים איך לגייס ולשלב עסקנים כאלה במסגרת ארגונית — כפי שאגודת ישראל עושה זאת — כי אז רואים אנו באמת ברכות נסיות.

* * *

בועידה האחרונה של אגודת ישראל באהר"ב יכולנו לראות בעליל איזו ברכה צומחת מגיוס הכוחות החדשים שיש לנו. שמע־נו, למשל, את הרב דוד זגאורי הצעיר מיוצאי איראן, שלאחר שנים של לימוד בישיבת "נר ישראל" בבלטימור, הוא עובר עתה עם אגודת ישראל למען פליטי איראן בקליפורניה. הוא דואג לכך, כי צעירים יהודיים שניצלו מאירן, יגיעו לאמריקה וישארו יהודים.

אנשים מעטים בלבד יודעים מה אגודת ישראל עושה בתחום הסיוע ליהודים מאירן. איננו יכו־לים להיכנס לפרטים על עבודת־ההצלה גופא, אבל די להצביע על מה שנעשה בוינה, שם דואגת אגודת ישראל לכמאתיים פליטים, בנים ובנות. הפליטים המגיעים לוינה הם כמו יתומים, ואגודת ישראל הקימה במקום מטבח כשר כדי לספק להם ארוחות כשרות. אבל יותר מזה חשובה הדאגה לחינוכם, שבדרכי־הנדודים שלהם לא יאבדו את נשמתם היהודית. שלושה בני תורה ביחד עם נשו־תיהם נשלחו על ידינו לוינה לעבודת־קודש זו.

הדבר החשוב ביותר שניתן להצביע עליו הוא, כי העבודה המופלאה הזו נעשית בעיקר על ידי בעלי־בתים צעירים, בני־תורה. חמישה מהם השאירו שבוע לפני הועידה את עסקיהם, את משפ־חותיהם ואת שיעוריהם באמריקה, נסעו לוינה כדי לראות ולהיווכח במו־עיניהם איך ניתן להרחיב את הפעולה למען הפליטים האיראנים; איך ניתן להציל יותר יהודים למען יהדות. לא איכפת להם אם משמ־עות הדבר היא תקציב יותר מוגדל שיכביד עליהם את העול הכספי שבו הם כבר נושאים. הנה לנו דוגמה של הדור החדש שנמצא אתנו.

יכולתי להביא יותר דוגמאות שהדור החדש יכול להצביע עלי־הן, אבל נסתפק רק בדוגמה אחת מקליפורניה. עסקנים צעירים מן הדור החדש שהשתלבו שם ביחד עם עסקנים וותיקים באגודת ישראל וביתר הצורה הרמונית הם הגיעו להישגים מרשימים ונ־פלאים בשטח של תוקם לטובת שומרי תורה ולמען הרבה אינטר־סים יהודיים דתיים, למען ישיבות וכדומה. במשך שנתיים בלבד, מאז תחקה המסגרת הארגונית שם בעזרתם, הם השיגו כמעט לא פחות ממה שערי־שדה אחרות מחוץ לניו־יורק השיגו במהלך של 25 שנה.

* * *

במקום להביא כאן עוד דוגמאות, חשוב להפנות את המבט אל העתיד הקרוב. חובתנו היא לדאוג כיצד לרתום את הכוחות החדשים ביהדות־התורה באמ־ריקה למען האתגרים שבפניהם אנו עומדים.

עומדת בפנינו המשימה, וכא־מור — יש בידינו גם הכוחות והאמצעים, אם רק נדע איך לרתום אותם יותר — לתת ליהדות אמ־ריקה אלטרנטיבה חדשה של מנ־היגות. הגיעה השעה, אחת ולת־מיד, לסלק מעלינו את אלה שבמקום להנהיג — הם מדיחים המוני יהודים מדרך היהדות ואין להם לכן הזכות לשאת את האדרת של הנהגה יהודית. הרבה מאד ניתן לומר על התהומות האיומות שמנהיגים אלה נתנו להמונים היהודיים באמריקה לשקוע בתוכן. אך כלום לא די בעובדה, כי מספר גדול של אלה המתיימרים לשאת בכתר של הנהגה יהודית ומדברים כביכול בשם היהדות, הם עצמם נשואים לגויים?

מנהיגים אלה, או יותר נכון: מדיחים אלה, עשו בזמן האחרון שותפות בלתי־קדושה עם ראביים רפורמיים לרדוף את הישיבות ואת יהדות־התורה, ובזה אנו עומדים עתה בפני חזית חדשה עם הר־פורמים.

וחשוב להבהיר כאן, כי אין אנחנו מדברים בסתם יהודים רפורמים או קונסרבטיביים. יהודי הוא יהודי וכולם הם אחינו, תינו־קות שנשבו, ואנחנו שומרי־התורה מעולם לא התייאשנו מהם, כי אם יש מקום שבו קיימת אהבת ישראל אמתית, הרי זה רק במחנה התורה. שאיפתנו הגדולה ביותר וחלומנו היחיד הוא הלא שנצליח להחזיר את התועים אל מקורם היהודי.

המאבק שלנו הוא נגד מנהיגים, אלה שמוליכים את היהודים המ־סכנים אל התהומות העמוקות ביותר של התבוללות והתנכרות לאמונה שבמשך מאות דורות מסרנו נפשנו עליה. ואם רוצים אנו לדעת במי המדובר, הרי להלן ציטוט מענין מידיעה על סערה שחולל אחד מחברי הנהגת הרא־ביים הרפורמיים באמריקה:

"התנועה הרפורמית באמ־ריקה איננה צריכה לסלק מתו־כה ראביים שמשתלבים בתנ־ועה של "יהודים למען ישו". כך אמר מנהל המחלקה ליח־סים בין־דתיים באיגוד הקהי־לות הרפורמיות. הוא הוסיף: לא אוציא אחד כזה משורות הראביים, שהרי אחרי ככלות הכל, יש לתנועה הרפורמית ראביים אתיאיסטים (כופרים גמורים), ראביים הנגועים בחיי־תועבה, ואם נסלק את אלה — איפה ניעצר?"...

והנה ראביים אלה פתחו לאח־רונה במלחמה גלויה נגד יהדות התורה. הם יצרו ברית בלתי־קדושה עם מנהיגים של ארגוני הצדקה הסוכנות היהודית להסיל תורם על הישיבות בארץ־ישראל "שאינן ציוניות". המזימה היא לשלול מהם את הזכות ליהנות מקופות־צדקה יהודיות ותקציבי הסוכנות היהודית. ברית בלתי־קדושה זו של מנהיגים אלה רוצה עתה לשכנע את ראשי ארגוני הצדקה לקצץ בתמיכות שלהם במה שהם מכנים "ישיבות הכוב־עים השחורים" באמריקה.

ישנם יהודים דתיים שנתקפים פאניקה ויאוש. הם נחרדים מן הסכנה שישיבות המייצגות את השקפת התורה עלולות לאבד סכומים משמעותיים. הבה נודה: גם אנחנו מודאגים. לישיבות יש כל הזכויות הראויות כדי לקבל החלק המגיע להם מכספי צדקה היהודיים, בודאי לא פחות מאשר, להבדיל, האוניברסיטה העברית, שבתוכה לומדים הרבה סטודנטים המתרועעים ומתחברים עם צוררי ישראל הקיצוניים ביותר, ויש בודאי הרבה מן הסטודנטים הללו המשתייכים לאותה קטיגו־ריה של הראביים הרפורמיים המוזכרים לעיל.

הברית החדשה בין הרפורמים לבין החילונים כבר קבעה ופסקה, כי המתנבים הללו כשרים לקבל סיוע מכספי הצדקה היהודיים אבל הישיבות הן טריף... ובודאי שזה מדאיג אותנו. אבל להתיאש? לעולם לא! נהפוך הוא, עלינו להודיע להם כי הישיבות אינן עומדות למכירה; הישיבות לא ימכרו את השקפתן ולא יוותרו על עקרונות־התורה שלהן בעד שום מחיר שבעולם.

וכאן, אכן, אנו עומדים בפני התביעה הגדולה ביותר מאתנו. עלינו להכריז בבירור, כי הדור החדש של שומרי־התורה; הדור של אדמת הקודש, ביחד עם הדור המבוגר יותר המייצג את הקדושה ההיסטורית של כלל ישראל, יתייצב בכוחות מאוחדים נגד כל נסיון לחתור תחת הישיבות ואת דושות שהן היסודות לקיום הי־הודי. הם יתנגדו לכל מגמה של הלא־אורתודוכסים, גם אם הם שולטים על כספי הצדקה היהודי־ים, להכתיב את מהות ישיבותינו הקדושות. הרבה אחרי שהתנועה הרפורמית תיבול ותיעלם בתהום־הנשיה של ההיסטוריה היהודית, עוד יהיו שערי הישיבות הקדושות פתוחים עד סוף כל הדורות!

* * *

בעת שאנחנו עוברים למשכן החדש של אגודת ישראל, מוד־עים אנו לכך, כי התפקידים המצפים לנו עוד איתם קלים כל עיקר. אבל נסיון משורות השנים האחרונות ברחוב ביקמן הוכיח לנו כי עם התחושה של "אדמת הקודש" מתחת לרגלים, אפשר תיתן לשבור חומות שהן סגורות ומסוגרות... כי כאשר זורעים החדשים ביגיעה של קודש, צומחים אחר כך פירות בשלים ועסיסיים.

כל מה שהשגנו, הוא הודות לגדולי ומאורי ישראל בדור האחרון, אשר עמדו לצדנו והדריכו למרכנו את התחושה כי אנו עומדים על אדמת הקודש. אילו יכלו קירות רחוב ביקמן 5 לדבר ולספר את ההיסטוריה של 35 השנים האחרונות, הם יכלו גם לספר על מאות ואלפי השעות שאותן דמויות־ההוד של תורה בדורנו בילו שם בישיבות ובהתי־עצויות, כדי לעודד ולעודד אותנו.

אכן, פיסית הם כבר לא אתנו, והם גם לא יהיו עמנו כאשר אנו עוברים עתה למעוננו החדש ברחוב ויליאם 84. אבל בודאי שיהיו אתנו ברוחם, כדי לעזור ולסייע לנו להתמודד עם דרישות התקו־פה: לרומם את הכוח של בני־התורה ולהשפיע על כל יהודי להבין את האחריות המוטלת עלינו. ההשראה שהם נטעו ברחוב ביקמן 5, תלווה אותנו במעוננו החדש ותסייע בידינו להפוך את משרדינו החדשים לאדמת קודש, לכוח מרכזי של מאבק ומעשים למען שלטון התורה בחיים היהו־דיים.

האפשרויות להרחיב את המהפיכה הקדושה באמריקה והעולם היהודי כולו למען תורה ויהדות הן בלתי־מוגבלות. אנו מסוגלים לעשות כיום בחודש אחד למען זיכוי הרבים יותר ממה שהיה אפשרי לפני חמישים שנה או לפני חמש שנים. מצוות למאות מתג־לגלות פשוט מתחת לרגלינו ואפשר להרחיב כיום בלי סוף את גבולות הקדושה.

עם הכתובת החדשה שלנו עומדים אנו בפני משימות חדשות וסיכויים חדשים. ולכל אלה אנו זקוקים לשותפים, לשותפותם של כל היהודים בעלי התודעה וההכ־רה החשים אחריות למען העתיד התורני של כלל ישראל. ורק ביחד ובכוחות משותפים נוכל לחלום, להבין, להיאבק ולעבוד על־מנת שנוכל לקצור את הפירות של נחת יהודית אמתית בלכתנו לקראת הגאולה השלמה.

ביחוד... כי הרי זו היא המשמ־עות של אגודת ישראל.

(המאמר מבוסס על תוכן נאומו של הרב שרר בועידה הארצית האחרונה של אגודת ישראל באהר"ב)

חוגים מדיניים

דוד אבן

מה יאמר יצחק לרונאלד, הקשיש ממנו בשנתיים־שלוש?

הבנות בירושלים לביקור שמיר בארצות הברית ★ התכנית הכלכלית לא הפריעה לראש הממשלה לעסוק גם בענינים פרסונאליים בממשלה, במפלגה ובמשרדו ★ הכל בתיאום מלא עם פרס

במשרד ראש הממשלה בירושלים עבדו השבוע שעות נוספות רבות. עומס כזה לא זכור במשרדו של יצחק שמיר, הידוע באופיו השקט, במזגו הנוח ובהקפדה על שעות עבודה מסודרות "בלי לחץ".

ראשית — הנושא הכלכלי. אף אחד מהיועצים לא היה מודאג ולו לרגע אחד, כי יתרחש משבר ממשלתי בגלל התכנית הכלכלית. "המפקדה הכ־לכלית" פעלה כשורה, בתיאום מלא עם שר האוצר וממלא מקום ראש הממשלה, עם מזכיר ההסתדרות ויו"ר התאחדות התעשיינים. לא הכל היה מוסכם. אבל היה שיתוף פעולה מלא, שהבטיח שקט ומנע שביתות ומלחמות ללא צורך.

ראש הממשלה נאלץ להתערב בנושא הכלכלי רק כאשר זה נדון בישיבת הממשלה, או בקבינט הכלכלי המיוחד. בעיקר כדי ליישר הדורים ולפשר בין הניצים. לקצץ מתקציב הבטחון או לא, ואם כן — כמה? לקצץ בחינוך, במשטרה, בבריאות ובתעשייה־ומסחר או לא? רוב חילוקי הדעות בע־נינים אלו הועברו לוועדת־משנה. שם כבר יסתדרו איכשהו.

שמיר לא נבהל מההחלטה שפרס ינהל את המו"מ עם ההסתדרות יחד עם השר יעקבי. להיפך: "הם ידעו את פרטי התכנית לפני הגשתה לממשלה. טבעי שפרס ינהל את המו"מ עם ההסתדרות. בממשלת אחדות צריך שיתוף פעולה מלא בין המערך והליכוד בנושאים כלכליים" — אמר לעתונאי שפנה אליו בענין זה.

כמה שעות היה צריך לטפל גם בענינו של ואנונו. הכיתוב על כף היד של מי שנחשד בריגול ובנסיון למכור את סודות האטום של ישראל, לא גרם כאן ל"כאב ראש" מיוחד, למרות הכותרות הרעשניות בעתונות העולמית ובכלי התקשורת. "אפשר להבין את איטליה". אמר מישהו בלשכת ראש הממשלה. "כל העתונות בעולם צועקת, אז הם יכולים לשתוק?

הנושא לא מדאיג את יצחק שמיר ולא את ממלא מקומו. איך אמר ראש הממשלה אור לאת־מול בראיון: "עם ממשלת איטליה היחסים טובים מאד ומתמיד יחסים אלה יימשכו. התקרית עם כף היד של ואנונו לא היתה צריכה לקרות, אבל זה קרה. נתגבר על כך".

★ לקראת הפגישה בוושינגטון

יצחק שמיר לא מתרגש משום דבר. לפני חודש מלאו לו 71. ה"עבר" שלו בשרות בטחון המדינה לימד אותו לעמוד מול "גלים גבוהים, החולפים באותה מהירות שבה הם באים, או ביחס ישיר לעבהבה", כפי שהגדיר זאת פעם בשיחה עם מקורבים.

בעוד חודש וחצי יצטרך שמיר להיפגש עם מישהו המבוגר ממנו בשנתיים־שלוש. נשיא ארצות הברית, רונאלד רייגן. מצבו הפיזי והבריאותי של ראש הממשלה עדיף על פני עמיתו. הוא לא מקק להיהודים תחורים תשנים ככו אצל הנשיא רייגן. עציר אנשים שהוא לא "מבעיר", בלי שהם ידופו: אילו זה יסייע לו, כדי להרגיע את הנשיא רייגן האמריקאי, שעוד לא עבר לגמרי את משבר הנשק לאיראן.

גם הנושא הזה גזל כמה שעות מיצחק שמיר. ביקור אצל נשיא המעצמה האמריקאית מחייב הכנה מדוקדקת. בין אם זה נמשך שרייגן נתון להשפעת סמים ובין אם זה סתם עלילה של המפלגה הדמוקרטית, צריך להיות מוכן לכל שאלה ולשיחה ארוכה בכל התחום המשותף לישראל ולאהר"ב.

מלבד הכלכלה, ואנונו, העסק לאיראן והביקור בארצות הברית, צריך לטפל גם בנושאים אישיים. פרשת איראן אותתה לשמיר, שצריך, אולי, להחליף את היועץ המשפטי לעניני טירור, עמירם ניר. יש הסוברים, כי חלקו בתסבוכת לא קטן. אולם ראש הממשלה, כדרכו בראיונות עתונאיים, ממעט לדבר. גם כאשר הוא אומר משהו, כאילו לא אמר: "יש לו כשרון בלתי רגיל לדבר שעה שלמה, ואחר כך הנך חש שבעצם הוא לא אמר לך אפילו מילה חדשה אחת. איך אפשר לדווח על כך?", אמר השבוע עתונאי אמריקני בכיר, שבא לברר אם ישראל קושטת מקורות הישראלים המעורבים בפרשה.

ראש הממשלה אמר דברים ברורים בנושא זה: "לא מקובל שממשלה זרה חוקרת אזרחים של ממשלה אחרת. אפשר להסדיר את החקירה על ידי הקשרים שבין שתי הממשלות. אין לנו מה להסתיר. מצפוננו נקי לגמרי ואנו מוכנים לכל שיתוף פעולה עם בעלת הברית".

★ "בין יצחק לשמעון"

אשר לעמירם ניר — שמיר סירב לומר מילה. שיתוף הפעולה עם שמעון פרס יקר לו יותר מאשר משרה זו או אחרת. אפשר להניח שהענין "יסתדר" בין יצחק לשמעון בימים הקרובים. או שעמירם ניר יישאר או שיילך. בכל מקרה זה ייעשה רק בתיאום ביניהם.

גם בשבוע של עומס — יצחק שמיר רגוע. "הוא" "חיה" פוליטית מנוסה, אומרים מקורביו. מי שבודק ימצא, שראש הממשלה מצוי בזירה הפוליטית בדיוק 15 שנה. "זוהי תקופה די קצרה, כדי להגיע בה לתפקיד של ראש ממשלה. אגב, גם רותי מילוא נמצא בזירה הפוליטית בדיוק 15 שנה"... אומרים פרשנים פוליטיים. ענינים אישיים לא מפחידים את שמיר. הוא מוצא זמן גם לזה.

"לא יתכן ששריר ימלא שני תפקידים בממשלה לתקופה ארוכה". הבהיר השבוע במגעים שהתקיימו בנושא זה, לאור דרישתו של השר יצחק מודעי לתת לו "תיק ביצועי", כפי שהבטיחו לו שמיר בעבר. הוא יודע גם לממש הבטחות, אפילו אם הדבר נמשך זמן רב. "מודעי צריך תיק ואעשה כל שאוכל למען זאת", אמר השבוע ראש הממש־לה, אבל לא אמר, שהדבר ייעשה בתיאום הדוק עם שמעון פרס...

ההצעה המתגבשת בענין זה, אגב, מצביעה על העברת תיק המשפטים לחיים קורפו, ואת תיק התחבורה ליצחק מודעי. בינתיים קורפו מתנגד. אין לו כח לקרוא מאות עמודי פרוטוקולים, פסקי דין ותיחוחים משפטיים, הדרושים לשר המשפטים. הוא מעדיף לעסוק בעניני תחבורה, בהם זכה להצלחה לא מבוטלת. אבל עוד חזון למועד. אם יצחק שמיר יתעקש, יש להניח שקורפו יסכים בתנאים מסויימים. גם זה יסתדר.

יש עוד בעיות פרסונליות. ועידות חרות. השרים ארנס ולוי. מחנה שרון. מחנה לוי. בנימין זאב בגין. "לא צריך להכריע תוך קרע. לא מוכרחים להתמודד", אמר ראש הממשלה שלשום. אפשר להבין אותו. הוא מעדיף, כמו תמיד, ליישב ההד־לוקות בשקט. בהסכמים. בשיתוף פעולה. כך, מסתבר, הענינים מסתדרים טוב ומהר יותר.

★ לא "שה תמים" פוליטי

מי שחושב שיצחק שמיר "שה תמים" בזירה הפוליטית, יכול לבדוק ולהיווכח שאין הדברים נכונים כלל. ידידיו יודעים, שכשם שהוא חותר להסכמים ולפשרות, כך צריך להגיע גם אתו לפשרות, כאשר מנסים "למכור" לו משהו.

טועה מי שחושב שראש הממשלה "יתכופף" ולא יתנגד לכינוס ועידה בינלאומית בקשר למו"מ השלום באזור. שמיר סבור, שהליכה לועידה תביא את ישראל למצב חסר־ייהוה. אפשר לכנות את שמות המדינות שיקחו חלק בועידה, כדי להיווכח שכבלבו לא יהיה שפיר. ברית המועצות וסין נוקטות בגלוי עמדה אנטי־ישראלית. אפילו ארצות־הברית לא תומכת בכל עמדות ישראל בנושא הפלשתינאי. מוושינגטון רואים באור אחר את הבעיות באזור. לא כמו בירושלים. "אני נילחק לפינה ונכנס למצב בלתי נסבל, בעוד בנושא זה כן יסיד אנו שותפים ב־50 אחוזים". הבהיר ראש הממשלה.

יצחק שמיר לא אוהב להילחץ. צריך לארגן את הענינים. לא הכל בבת אחת. למצוא זמן לכל דבר. כאשר שואלים אותו, אם גם שמעון פרס סבור כמוהו בנושא הועידה הבינלאומית, הוא לא מתחמק. ההידברויות ושיתוף הפעולה עשו את שלהם: "בכל מקרה, ההתכנסות שלנו עם מצרים יחד עם ירדן עדיפה על ועידה בינלאומית. איני יודע אם פרס מתכוון לאותו דבר כמו בוואשינגטון בקשר לועידה בינלאומית. אבל בענין זה שמעון קרוב אלי יותר מאשר אליהם". אמר בחיוך.

העומס על משרדו לא גורם לכך שהוא יבקש פקידים נוספים. אפשר להסתדר עם הקיים. יותר מכך. שמיר סבור שצריך לקצץ בכל מקום שאפשר. "מוכרחים לצמצם בהוצאות ועם זאת להראות שה־שכבות החלשות לא ייפגעו. לא נקח כלום מבני צה"ל. נסייע לפעלי הייצור" — אמר ראש הממ־שלה את "התכנית הכלכלית על־רגל־אחת" שלו, כשהוא מלמד כלכלנים ותיקים, שכדאי גם בתחום הכלכלי לדבר פחות ולעשות יותר...

מפקד משטרת ירושלים בועדת הפנים:

התקשורת "ניפחה" את החיפוש השיגרתי שנערך ב"שובו בנים"

מאת כתב "המודיע" בכנסת

מפקד משטרת ירושלים, תת ניצב יוסף יהודאי, ביקש אתמול בישיבת ועדת הפנים של הכנסת להמעיט מהרושם הקשה שנוצר כתוצאה מפלישת־הברק של המשטרה לישיבת "שובו בנים" ו"התפוצצות" במזרח ירושלים. "החיפוש שהמשטרה ערכה בי־שיבות הללו היה חיפוש "שיגרתי" בלבד, היתה דעתו מפקד משטרת ירושלים הוסיף אצבע מאשימה: "התקשורת נתנה לצעדים האלה פרסום מנופח"... "רק פריקה היתה שבר אמר".

תת"נ יהודאי אמר עוד בישיבת ועדת הפנים, כי ברובע המוסלמי של מזרח ירושלים ישנם חיכוכים מתמידים עקב היימצ־אותם של יהודים וערבים ברובע בכפיפה אחת. הוא אמר כי אינו מכיר במושג "יד קשה" ולדבריו המשטרה פועלת רק לפי החוק.

בהתייחסו לידיעות שפורסמו על קיומה כביכול של "מחתרת יהודית חדשה" אמר יהודאי, תוך הבעת יחס צונן לעתונות, כי "המשטרה, אינה אחראית על פרסום ידיעות בתקשורת בנושא זה".

קודם לכן אמר נצב משנה רפי פלד, שהוא עוזר ראש אגף מודיעין במשטרה, כי למשטרה אין כל מידע פוזיטיבי על קיום מחתרת יהודית וככל הידוע למשטרה גם אין מידע כזה לשום גוף בטחוני אחר.

מפקד משטרת ירושלים אמר בפני הועדה, שהתנה באירועי ירושלים, כי בעקבות 81 אירועים שהיו בירושלים מעצרו 70 איש ונגד 61 מתוכם הוגשו כתבי אישום. את חריקת בקבוק התבערה הגדיר "ספורט לאומי".

ביטוי חריג בישיבת הועדה הביע להפתעת הנוכחים חה"כ מוחמד ותד ממפ"ם שהציע, לנוכח החיכוכים במזרח ירושלים, להביא כוח בין לאומי כדי לסייע בשמירת שלום התושבים. אולם לאחר מחאות, פרסם עמיתו מזכיר מפ"ם אלעזר גרנות הבהרה, כי דברי ותד לא היו למעשה אלא הצעה לנוכח הצפי אם יכשכו המהומות בעיר העתיקה.

משחקי האיכות של
"הכל לגן"
שמחי את ילדיך עם משחק הנשמה לעד!!

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב המודיע

מעט מאד יצרנים יכולים להתהדר בסיסמה **לקוח שולח לקוח...**

במטבחי הדקל

זו לא רק סיסמה. זו עובדה!

ועכשיו במבצע
הנחות ותשלומים
■ ערבות בנקאית לכל דורש
■ פטור ממע"מ לעולים חדשים
את מטבחי הדקל ניתן להשיג בשילוב עץ ופורמיקה בצבעי אפוקסי מרחיבים ובדגמים כפריים. כאשר גוף הארון מיוצר מסנדוויץ מצופה פורמיקה
איכות, שרות, אמינות
אולמות התצוגה:
חולון, רח' סוקולוב 82 טל. 841220
ירושלים, רח' הלל 25 טל. 222454
המטבח המושלם • 5 שנות אחריות

קנה מטוב הארץ הכל ובזול

מבצעים מיוחדים לחנוכה

בימבו 9.30 ש"ח	מיונז 2.10 ש"ח
שמן זית 9.30 ש"ח	מרק עוף בד"ץ 1 ק"ג 4.30 ש"ח
רסק עגבניות גדול 1.10 ש"ח	מרק זך בד"ץ 1 ק"ג 4.30 ש"ח
זיתים 1.10 ש"ח	מרק פאר בד"ץ 1 ק"ג 5.40 ש"ח
אננס 1.65 ש"ח	

מבצע על כל מוצרי אסם

אשראי על כל קניה בסך 150 ש"ח— שיק ל־1.2.87 (ר"ח טבת)

על כל קניה בסך 150 ש"ח—
"ינקה ליי" לרצפה חינם+שי מיוחד לחנוכה

שרות הזמנות בטלפון: 241588

מטוב הארץ
רח' דוד ילין 8 טל. 241588

הרב אברהם הכהן-לוין

בימים ההם ובזמן הזה

מצות חנוכה היא משבע מצוות דרבנן, אולם רמזים ממצוה זו ניתנו עוד לאברהם אבינו. בברית בין הבתרים כבר הובטח לו "כה יהיה זרעך", ובתיבת "כה" ישנו רמז לכ"ה בכסלו, ששומרי אמונים יגברו על אויביהם, כאשר ינסו לפגוע בהם מבחינה רוחנית. אף כאשר הלך עם הנערים ל"עקידת יצחק", מצוי רמז נוסף למצות חנוכה. "ואני והנער נלכה עד כה", כמו במעשה העקידה כאשר אברהם היה מוכן להקריב את בנו יחידו, זכה שכח זה של מסירות נפש הושרש גם לבניו אחריו "כה יהיה זרעך".

אמנם ישנם מעלות ומורדות, והיו תקופות שבהם היתה ירידה רוחנית מסויימת כמו בימי המתיונים, אולם בסופו של דבר נתעורר בהם ניצוץ אבותיהם. אצל אברהם־אבינו כתוב: "וירדוף עד דן", וכדברי חז"ל "שם תשש כחו" ונזקק לתפילה, ושם התפלל גם לגבי העתיד, שבני עם קודש ינצחו את היוונים, שרצו "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך".

מגילה וגמרה בסוד חכמי תורה, שגם חנוכה היתה בה הצלה רוחנית, ולעומת נס פורים, שהיה בעיקרו הצלה גשמית, מעצת המן הרשע, שזמם "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים". הרי חנוכה מסמל בנצחון החשמונאים על היוונים והעקבותיו התגברות היהודים הנאמנים למסורת אבות על המתיוונים, שניסו להכניס זמורת זר לבית ישראל.

המלחמה היתה קשה ביותר, ובתנאים לגמרי לא שוים. למתיונים היתה עדיפות מספרית על הנאמנים. אף השלטון הנכרי צמד לימינם, הקב"ה ברחמיו הגביר כוחם של הלוחמים המועטים, שיצאו נגד פורקי העול שניסו "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". עיקרו של אותו נס הוא איפוא "נתת גבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, טמאים ביד טהורים, רשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך". ולכן נקבעו נרות חנוכה כסימן ההיכר של ימים אלה. הנרות, — שמהדרין מדליקין אותן בשמן זית זך, המסמל את הרוחניות העילאית ואת נצחון האור על החושך, — ואם כי פך השמן הטהור נועד לערב אחד בלבד נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים, בבחינת אור מועט מגרש הרבה מן החושך...

הימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, לציון גבורתם הנפשית של היהודים מאז ומעולם. דברי ימי ישראל עקובים מדם, בכל דור ודור קמו עלינו לכלותנו, ובני העם הנבחר עמדו בעוז ובגבורה מול נסיונות האויבים להפריד בינם לבין אביהם שבשמים, בשמחה רבה קפצו בתוך הלהבות כדי לקיים מצוות קידוש השם "ונקדשתי בתוך בני ישראל" וכדברי הרמב"ם (בפ"ה מהל' יסודי־התורה ה"א) "כל בית ישראל מצווין על קידוש השם הגדול הזה".

* * *

רמז לנס חנוכה בפרשת העקידה

בפרשת העקידה כבר רמז אברהם אבינו לנס חנוכה, כדכתיב: "ואני והנער נלכה עד כה", ונשתחוה ונשובה אליכם, אם נבוא ונשתחוה עד כ"ה בכסלו, אז נשתחוה תכרעה, וכמו שמצאנו במשנה (מידות פ"ב מ"ג) ששלש עשרה השתחוויות הותקנו כנגד שלש עשרה פירצות, ולכן יש לנצח — פצות מזה־פטים, בבחינת השתחויה, וכן אמר רבי יצחק במדרש "אברהם לא חזר מהר המוריה בשלום, אלא בזכות השתחויה כמו שנאמר: "ונשתחוה ונשובה אליכם", וכן מצאנו בשעת מתן תורה, "והשתחויתם מרחוק".

במסכת שבת כ"ג ע"ב מצאנו "אמר רב הונא הרגיל בנר (רש"י מפרש של שבת וחנוכה, וב"עין־יעקב" הגירסא בש"ס בנר חנוכה) — הוויין ליה בנים תלמידי חכמים", ומכאן הקשר המיוחד של חנוכה לדור הצעיר בבחינת חנוך וכדברי רש"י דכתיב "כי נר מצוה ותורה אור", על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור התורה!

* * *

חנוכה מלשון חינוך

האחריות לדור הצעיר עמדה במרכז שאיפותיהם, של אבות העולם. חינוכו של אברהם אבינו "כי ידעתיו — לשון חיבה — למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'", וכן טען יהודה "איך אעלה אל אבי, והנער איננו אתי", ומכאן המשמעות המיוחדת לימי החנוכה דווקא לדור הצעיר. ואחד הפירושים של "חנוכה" הוא מלשון חינוך.

בעל "מגן־אברהם" פותח את הלכות חנוכה "במנהג־הנערים העניים לסובב על הפתחים, ומוסיף ב"ספר חנוכת־הבית" כתב טעם לזה", האחרונים המביאים את דברי בעל "מגן־אברהם" חיפשו אחר ספר "חנוכת־הבית" ולא מצאו ובעל "נחלת־יעקב" מציין "והנה ספר "חנוכת־הבית" אינו בנמצא", והטעם נשאר כמוס, אולם גדולי האחרונים מציינים נמוקיהם בדרך הקבלה והסוד. וענין הנערים מוסבר על ידי זקני השל"ה הקדוש, כי חנוכה הוא לשון חינוך, המכין דאורייתא, והמסייעים לתלמידי חכמים, מסייעים הם להתגלות אור הגנוז של נרות חנוכה...

* * *

שלך קיים לעולם

למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? "לפי שכשראה חנוכת הנשיאים, חלשה אז דעתו, שלא היה בחנוכה. לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם".

לפי המדרש רבה "אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לאהרן, אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן. — הקרבנות - כל זמן שביהמ"ק קיים — נרות של חנוכת החשמונאים, שהיא נוהגת אף לאחר החורבן, בגלותנו. ויש להסביר מה עבודה זאת שנשתמרה גם לדורות מכל העבודות שבמקדש שבטלו עם החורבן, אולם הגמרא אומרת (במס' שבת כ"ב ע"ב) על הפסוק "יערוך אותו אהרן ובניו", וכי לאורה הוא צריך. אלא עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל". עם ישראל בגלות בבחינת בנים שגלו מעל שלחן אביהם, הקב"ה נמצא ביניהם כדברי הגמרא (מגילה כ"ט ע"א), אף על פי שגלו שכינה עמהם, וידוע פירושם של המקובלים "כבודו מלא עולם — לית אתר פנוי מיניה", ונרות חנוכה המאירים גם במקומות החשוכים ביותר, מאירים את הדרך לבני ישראל, — בעמוד ענן לנחותם הדרך, ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה, לא ימיש עמוד" וגו'...

זאת ועוד, שתי מצוות יש בהן מצוות ראיה: אחת היא מצוות ציצית, "וראיתם אותו", — והשניה חנוכה, ולפי ההלכה "הרואה נר חנוכה צריך לברך", וכן ישנה גם מצוה מיוחדת של הדלקה בבית־הכנסת משום פרסום ניסא, שכן אור חנוכה היא הארת המקדש בגלות, וכאמור מצוה שיש בה רמז לעבודת המקדש ואור המקיף מכחות הגלות.

* * *

ישראל משתוקקים למצוות חנוכה ומהדרים בה

בכ"ה בכסלו נשלמה כל מלאכת־המשכן, אך למעשה לא החלה העבודה במשכן עד יום ראשון בניסן, ובמשך שלושת החודשים האלה היו משתוקקים בחיבה יתירה, מתי תתקיים מצוה זו לידם, ועל כן בכל חנוכה מתעוררת התשוקה בלב, וכדברי בעל חידושי הרי"ם, "אין להם קיום לישראל בגלות אלא בזכות נרות חנוכה. — כל שנה חייב אדם לדאוג על שאין לנו מקדש ולא עבודה, והגיע ימי חנוכה, ואנו מקיימים את המצוה, מצוה יתירה שהיא בבחינת מקדש, וע"כ ראוי לעשות את המצוה הזאת בחשק עצום ובגעגועים רבים.

רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה עשה חשבון מופלא, כי באותו זמן שבו הצליחו לטהר את המקדש התלכדו שלושה אירועים: חנוכת המזבח חנוכת המנורה וחנוכת השלחן ביממה אחת. בהתאם לחשבונות שעשה תוך שימוש בספרי "סדר־הדורות" "צמח־דוד" וחשבון המולדות, קבע כי חנוכת המזבח היתה ביום כ"ה בכסלו ג' אלפים תרכ"ב, למנין שאנו מונים. במקדש היו שתי תופעות שמשמעותם ביטול חוקי הטבע: — הדלקת המנורה ושמן המנורה לא כלה, ועריכת השלחן ולחם הפנים לא יבש.

רבי צדוק מלובלין מסביר את יחודה של שבת־חנוכה: אחד הניסים שהיה בבית־המקדש, בכל שבת בשבתו היה בלחם הפנים — כמו שמצאנו (במסכת יומא כ"א ע"א) "נס גדול היה נעשה בלחם הפנים — סילוקו כסידורו, שנאמר לשום לחם חם ביום הלקחו". לדברי רבי צדוק בספרו "פרי־צדיק": — כי בחנוכה היתה חנוכת המזבח ששקצום היוונים, ע"י הקרבנות והדלקת המנורה בשמן הטהור, והיה נצרך לחנך בקרבנות, ובשבת היה מצוה בחנוך השלחן ע"י שתים עשרה לחם הפנים".

נרות החנוכה מפיצים אור מופלא לדורות רבים, ולא רק לדורנו, שכן כאן היתה הוכחה לבטול כוח הטבע, כמו בקריעת־ים־סוף וכמו במתן־תורה, כך גם בגילוי נס־חנוכה. הוכח — לעין כל ביטול הטבע, הן במלחמה, כאשר הקב"ה נתן גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", והן בניסים שנעשו בבית־המקדש, ואם בגילוי פך השמן — הטהור לחנכת המקדש המחולל ע"י היוונים, ואף בעשרה ניסים שנעשו לאבותינו בית המקדש.

בעל "שפת־אמת" מסביר "אין כל חדש תחת השמש, ובני־ישראל כאשר היו בביהמ"ק התנהגו למעלה מן הטבע, שכמה ניסים קבועים נעשו בבית המקדש, ושם נתגלתה התחדשות בכל יום... והנה שם חנוכה על ההתחדשות... בבית שני שהיו תחת האומות לא היתה יכולה להתגלות ההתחדשות כראוי. ורק לאחר ביטול מלכות יון הרשעה נתגלתה להם ההתחדשות כראוי. כאילו היתה אז חנוכת בית־שני ממש, לכן נראה מנבואות זכריה, דמנורה של חשמונאי היתה עיקר היסוד של בנין בית־שני, והגם שהיה זמן רב אחר־כך, עם כל זה היה מעשה זה עיקר חנוכת בית שני. שעיקר ביהמ"ק הוא כאשר בנ"י נבדלים מהאומות, ואז הקב"ה פורס סוכת שלומו עליהם בביהמ"ק, ולא כשהם תחת ידי הרשעים, ולכן הראה הקב"ה לזכריה נרות דמנורה שזה היה יסוד וקיום הבית.

* * *

כאורות חנוכה ניתן לפעול ישועות ונחמות

רבי אליעזר בעל הרוקח מחשובי הראשונים מציין כי בחנוכה מתנוצץ האור הגנוז של משיח, ודבריו מובאים גם על ידי "בני יששכר" המוסיף שכל דברי הרוקח הם בבחינת דברי קבלה מפי אליהו־הנביא. אורם של נרות חנוכה נובע מהאור הגנוז שנברא בששת ימי בראשית. העולם לא היה יכול לסבול את האור העצום, והקדוש ברוך הוא גנזו אותו לצדיקים לעתיד לבוא, יחידי סגולה יכולים להשתמש באור זה, ולפי דברי רש"י היכן גנזו? בתורה, ולכן יכולים הצדיקים וגדולי התורה להשתמש באור זה ולראות מרחוק.

לעומת זאת, מתעורר האור הגנוז בימי החנוכה גם לפשוטי העם. נרות החנוכה יכולים להאיר גם במבואות האפלים ביותר, וכדברי חז"ל למה זכה שאול למלוכה מפני שאביו היה מאיר את עיניהם של ההולכים לבתי המדרש.

ואורות חנוכה משפיעים חסדים טובים, ומגולים גם לפשוטי העם, ובעל "אוהב־ישראל" מצא רמז בדברי הגמרא בבא מציעא פרק הזהב: איתתך גוצא גחון ולחיש לה", אם אשתך נמוכה התכופף ולחוש לה, וזהו סוד הדלקת נר חנוכה למטה מעשרה טפחים כמובא בדברי הקבלה והשל"ה הקדוש.

ימי החנוכה מסוגלים גם לרפואה, ולכן אנחנו אומרים בחנוכה "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד ארוממך ה' כי דליתני... שועתי אליך ותרפאני", ואף בתפילת "יקום פורקן" יש סמיכות בין "בריות גופא ונהורא מעליא שכן האור הגנוז המתגלה בימי חנוכה משפיע רפואה לבית ישראל".

זאת ועוד לדברי חז"ל, "המצפה לשלחן אחרים — עולם חשך בעדו", והמאושר בפרנסה טובה הוא בבחינת אור, ובכוחם של נרות החנוכה להשפיע שפע ברכות והצלחה.

חלק שני של המאמר בשבוע הבא אי"ה.

אורות הקודש בימי החנוכה...

יצחק אנגל

אור זרוע לצדיק

(ע"פ ספרי המהר"ל ועוד)

בתוך שלל הנגהות ועטרת האורות המקיפים והסובבים את ימי החנוכה הקדושים מזדקרים ועולים אלו השנים: זה של התורה וזה של הצדיק. שני האורות, תרין רעין דלא מתפרשין צמודים ודבוקים יחד כשלהבת בפתילה וכנשמה בגוף. כשם שעיקר חיותם ומהותם הפנימית של הצדיקים היא התורה, כך כל גלוייה של התורה וזיוותה בעולם היא על ידם. הצדיקים הקדושים הם בבחינת נושאי הארון, תופסי התורה ומחזיקיה ומתרוממים על ידה. בבחי' "הארון נושא את נושאיו" (סוטה לה. א) וכך מתמזגים ומשתלבים שני האורות גם יחד: הצדיק מקרין מאורו לתוך התורה והיא מצדה מאירה ומזהירה דרכו לתוך כל הבריאה.

מאבקם של היוונים ושותפיהם המתיוונים כוונו כמדה שוה נגד התורה הקדושה ונגד שבט לוי נושא דגלה. הרשעים הטמאים ידעו נאמנה כי ללא הכהנים הקדושים, שומרי משמרת הקודש ומפיצי דעת ה' לא יהא קיום לתורה. כך הם זממו מחשבת רגע לגזול את הכהונה מידי זרע אהרן הצדיקים ולהעבירה לידם של המתיוונים הרשעים. ואכן ראשית דרכו של הכהן הגדול המתיון, שהגיע לכהונה בעזרת שוחד ושלמונים, היתה לעקור את התורה ולהדיח את עם ישראל מקדושתו וטהרתו. החשמונאים במלחמתם הקדושה נגד מרשיעי הברית הצליחו בעזרת הא־ל לבער את טומאת יון מן הארץ ולהעמיד את הדת על תילה. במאבקם הנועז — מעטים נגד רבים — הראו דוגמה ומופת למסירות נפש על קדשי ישראל לכל הדורות.

לזכר נצחונם של החשמונאים, אמנם, לא הוקבע חג לדורות ביחוד. אין מצוה מיוחדת שתבטא אותו, ברם בהדלקת נרות החנוכה לזכר נס פך השמן, כלול גם הזכר לנס הנצחון. עם ישראל אינו חוגג נצחונות־כיבוש והשתלטות ארציים, ימי חגיו הם זכר להצלתו ופדות נפשו על ידי נסי הקב"ה. טהור המקדש והדלקת נרות המערכה מהווים בעצם את שיאו של מאבק החשמונאים ביוונים ופסגת הצלחתו. נס פך השמן, אם כן, לא רק על עצמו הוא בא להעיד, אלא גם להמחיש לנו וללמדנו על מהות הנצחון ואופיו שלא היה טבעי אלא נסי "שעיקר מה שקבעו ימי חנוכה — כותב המהר"ל — בשביל מה שנצחו את היוונים, רק שלא היה נראה שהיה על ידי נס השי"ת ולא מכחם וגבורתם ולפיכך נעשה הנס על ידי נרות המנורה שידעו שהכל היה בנס, גם המלחמה.

עליונותה של חכמת התורה על יפיפותו של יפת

"שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול"... (שבת כא ב') כל מטרתם של היוונים היתה מכוונת נגד השמנים שבהיכל, נגד החכמה דקדושה, לבטל את מקור האור ולהחשיך עיניהם ולבם של ישראל בחכמת יון החיצונית; להסיר מלבם תורת ה', ולהכניס במקומו את הבלי הנכר. תרבות יון האלילית. בכך בקשו לחדור לתוך היכל הקודש, מקור חיותו של עם ישראל, לקעקע את יסודותיו מבפנים ומאליו יתמוטט מבחוץ.

חכמי אותה דמו בלבם, שבכח החכמה "יפהפותה של יפת" יוכלו לדחות את התורה, אשר לדעתם גם היא מקורה בחכמת אדם ובתבונת אנוש. ברם מה מאד נואלו לדעת, סרחה בינתם, שבעוד שחכמתם מקורה בהשגות שכליות פשוטות, בתפיסות אנוש מוגבלות, הרי חכמת התורה מקורה במה שמעל לשכל המצומצם במקור האלוקי בבחינת קודש הקדשים. זהו אותו פך השמן הטהור "חכמה עילאית" שהיה מונח בחותמו של הכהן הגדול הנכנס לפני ולפנים, מקום אשר ליוונים הטמאים אין שום דריסת רגל וכל שליטה. וזהו הכהן הגדול מלאך ה' צבאות השומר על דעת התורה הנובעת ממקור עליון, לבל יגע בו כל זר וכל טמא.

וכך הם דברי המהר"ל: "כי היוונים היו מטמאים את ההיכל, שכך כוח יוון בפרט לטמא ההיכל יותר מכל האומות. וסימן לדבר: "היכל" עולה במספרו ס"ה שישים וחמש ד"יון" מספרו ס"ו להורות כי יש לו כוח גובר על ההיכל ומטמא את ההיכל. ולכן טימאו את כל השמנים שבהיכל. ודוקא שמנים, כי השמן יש לו כוח יותר במה שממנו האור... כי כהן גדול יש לו עוד מעלה על היוונים והוא מה שנכנס לפני ולפנים לקודש הקדשים שהוא למעלה מן ההיכל אשר שם ישלטו היוונים, ובשביל מעלה זאת לא היו יכולים לשלוט באותו פך קטן שהוא בחותמו ובהסתר של כהן גדול.

כל ערכה ומהותה של חכמת יוון ותרבותה מתמצית, כאמור, רק במה שכרוך בטבע. כך העריצו היוונים את היופי החיצוני, התעמקו בחכמת הטבע ובתופעות השונות שבו ברם במה שנוגע למעלה מן הטבע, בסוד חקר אלוק לא היתה להם כל השגה וכל תפיסה. נצחון החשמונאים על היוונים היה, אם כן, נצחון הקודש על החול, העל־טבעי על הטבעי. דבר זה מרומז במספר הימים בהם אנו מדליקים את נרות החנוכה. המספר שבע מרמז, כידוע, על הטבע — שבעת ימי הבנין של העולם והמספר שמונה — על העל־טבעי מעל למספר ימי הבנין "ולכך — ממשיך המהר"ל — הדליקו בו ח' ימים, כי קודש הקדשים הוא אחר שבעה והוא השמיני. כי הנהגת הטבע הוא תחת מספר שבע, כי בשבעת ימים נברא העולם הטבעי ומה שאחר הטבע הוא תחת המספר שמונה.

מאבק היוונים נגד יסודות הקיום של עם ישראל

כך גם יובן מאבקם של היוונים נגד המילה. מצוה זאת מרמזת על העל טבעי החתום בבשרנו, אות ברית קודש. כי לפי הטבע אדם נולד ערל, ואנו מסירים מאתנו את חרפת הערלה לגלות ולהראות על העל־טבעי שבנו, על ההשגחה הנסית המיוחדת לעם ישראל. זה גם מרומז במספר שמונה ימי מילה — המצביע על העל־טבעי כאמור.

היוונים הרשעים בקשו לעקור את יסודות הקיום של עם ישראל, לעקור את מקור חיותם ומעין נביעתם. כך הם דכאו את כל חציהם המורעלים נגד התורה הקדושה. הגזרות על שבת מילה ור"ח מכוונות לא רק נגד קיום המצוות, אלא גם נגד לימוד התורה בכללותה. כך הם רצו לטמטם את מוחם ושכלם, על ידי ערלת הבשר והלב, שלא יוכשרו ללימוד תורה ולעשוק את זמנם הפנוי שבת ומועד שבהם בטלים ממלאכתם מלעסוק בתורה. כוונתם המרושעת היתה להשכיח את תורת ה' מלבם, להחשיך את עיני רוחם ולהעבירם מחוקי רצונו בה'.

וכך כותב בעל "בינה לעתים" רבי עזריה פיגו: וכראות אויבינו כי כל טוב ישראל ותועלתם היא ע"י התורה התנכלו עלינו להאבידה חלילה. וראו כי היה מן הנמנע לבטלה מכל וכל לחלוטין... לכן התחכמו לבטל הדברים העיקריים הגורמים להם קיום למוד התורה: מצד הנשא והזמן: מצד הנושא — שלא תחול חכמת התורה בעצם לכל אשר לו ערלה, לפיכך גזר לבטל מהם המילה, כי בהיותם ערלים לא יהיו מוכנים לידיעת התורה ומצד הזמן — כבר ידוע שלא נתנו שבתות ומועדים לישראל אלא לעסוק בהם בתורה... ולכן גזרו על ביטול שמירת שבת ושמירת ראש חודש שבהבטל אלו ההכנות ממילא יבוטל מהם כתר התורה ולא יזכו לאורה.

נצחונם של החשמונאים, הווה מעתה, נצחונם של בני האור על בני החושך. שומרי גחלת הקודש על פני אלו שבאו לכבותה. באור פני התורה זורחים גם פניהם של הצדיקים הקדושים וכך מתמזגת ומתאחדת שמחת "ישרי הלב" בשמחת התורה, "אור זרוע לצדיק" באורה של תורה.

מכאן אותה נהירה מיוחדת של חסידים ויראי לב לחצרות בית ה' להסתופף בצילם של הצדיקים הקדושים בימי זוהר אלו. לחזות בזיו פניהם המאירים ולשמוע דברי אלוקים חיים מפיהם. להתבונן בסדר עבודתם בקודש, בעת התיחדם עם קונם בשעת הדלקת נרות הקודש ובלהטם בהלל ההודאה, בשירות ותשבחות לפני בוראם. זהו הזמן לשאוב מלוא חפנים קדושה והתעלות, יראה ואהבה לימים הבאים: להתעורר בתשובה ולהתחדש בתורה ובתפילה.

אור התשובה בימי החנוכה

סגולת הימים הקדושים האלו כי רבה היא, אף לאלו שהרבו לפשוע ובגד בוגדים בגדו, גם לרבות לאלו שכמעט קט ננעלו בפניהם שערי־תשובה וכך כותב הרה"ק מאלעסק זיע"א, כי ימים אלו מסוגלים לתשובה, אפילו לזה שנאמר עליו שתשובה אינה מועלת, כגון מי שאמר: אחטא ואשוב ורמז לזה כי סופי תיבות: חנון המרבה לסלוח הוא חנה, הרומז לחנוכה כמ"ש בסידור האריז"ל: חנה — כי הוא חנוכה.

כן מובא גם בשם בעל חידושי הרי"ם זיע"א שחנוכה מסוגל לתשובה, יען שתשובה קדמה לעולם, ומי שהוא מוטבע בעולם קשה לו לעשות תשובה, אשר באה מחוץ לטבע העולם וחנוכה בעת הארת הנס שמעל לטבע, יוצאים אז מגדר הטבע ויכולים בקל להגיע לתשובה.

אור התורה ואור הצדיק המופיעים בימי קודש אלו במלוא זהרם ויפעתם מהודרים בכל פינות הלב, שיר ורננים, התעוררות התעלות. וכך הם סגולת הימים האלו לעלות בקודש להוסיף מרסוף ההולך בעבודת ה' להרבות בתורה ובמעשים טובים מבלי להמתין עד שיבער הרע ויסולק כליל; לחתור בכל עת אל הקדושה ולדלג על כל המכשולים המעכבים: להשאיר את הרע והאופל מאחור עד אשר יבקע השחר ואז ימוג מאליו, מעצמת אורות הקודש בחזות הטהור שיופיעו בכל עוזם וכוחם.

בכך מסבירים בשם היהודי הק' זיע"א את המחלוקת הידועה בין בית שמאי האומרים פוחת והולך — כנגד פרי החג וב"ה הסוברים מוסיף והולך דמעלין בקודש ואין מורידין. דדעת ב"ש הוא דהאדם הרוצה לתקן מעשיו צריך הוא עובר לכל — לפחות מהרע, להוציא מקרבו ולשרש מלבו טומאת העמים, קליפות העכו"ם הרמוזים בשבעים פרי החג ועל עבודתו תהא קודם ב"סור מרע" ורק אחר כך יכנס לבחי' "ועשה טוב". ברם בית הלל סוברים מוסיף והולך, היינו שיוסיף בתורה ומצוות ועל ידי זה יהיה ממילא "סור מרע". נמנו וגמרו הלכה כבית הלל מוסיף והולך — שאם ימתין עד שיתקן את הרע לגמרי, יכלו הימים והם — המעשים הרעים — לא יכלו. על כן תהיה כל עיקר עבודתו ב"עשה טוב" וממילא יסור הימנו הרע, כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך.

ימי החנוכה - ימי התחדשות והתעוררות

"חנוכה הוא לשון התחדשות — כותב בעל קדושת לוי — כמו מזמור שיר חנוכת הבית, וההארה ראשונה של כל השנה אחר ראש השנה, יוה"כ ושמיני עצרת הוא חנוכה, לכן נקרא חנוכה לשון התחלה ראשון". ואכן כמו שאז היו ימים אלה ימי חנוכת המזבח וחדוש העבודה בבית המקדש, כך בכל שנה ושנה יורד מלמעלה בימים אלו שפע של התחדשות והתעוררות לעבודת ה'.

וזה שנאמר בנוסח "על הנסים": ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה ולכאורה תיבת "ופורקן כהיום הזה" אין להם מובן.

ברם יתכן לומר שהפורקן והתשועה שהיה אז בימים ההם, בימי מתתיהו הוא אותו פורקן ותשועה של "היום הזה" וזה מה שאמרו בגמ': לשנה אחרת קבעום ימים טובים וקבעום בהלל והודאה" — שקבעו שאלו ההארות והנסים החסדים שהיו אז יהיו תמיד באותו הזמן בכל שנה ושנה ובכל דור ודור. (ע"פ קדושת לוי, קדושה ראשונה).

וכך מסוגלים ימים אלו שנקבעו להודות ולהלל לשמו הגדול להתחדש ולהתעלות בתפילה ובדביקות בו יתברך. להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם. זהו הזמן המתאים והשעה הכשרה לבדוק את בדקי ביתו הפנימי של כאו"א ולתקן את הטעון תיקון. לא להיכשל ח"ו בשיחה בעת התפילה ובעיקר להוסיף אומץ להתפלל בנעימה ולשים לב לתיבות התפלה היוצאים מפיו. כללו של דבר להכניס כח בתפילה, חיות ורעננות בעת עמדו לפני קונו.

כך נזכה לקבל את האורות הקדושים המופיעים בימים אלו בפתחי ביתנו ובשערי חצרותינו. לטעום מהאור הגנוז בתורתינו הקדושה ומהזמן לגדולי הצדיקים יחידי הדורות; אותו האור המתנוצץ בברכות חנוכה הקדושים מדי שנה בשנה. ועוד יפיץ את מלוא זיוו והדרו בעתיד המקווה. וכך נזכה שיקוים בנו הפסוק (ישעי' ס' י"ט): לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם ואלוקיך לתפארתך.

שיפוצים???

ברצונך להוסיף חדר על הגג?
מחסן לחנות? לשפר חזית הבנין? הרחבת וסגירת מרפסת? חלונות ראווה? תריסים? שפריץ כללי לבנין? שלד בגמר בניה? שיפוצים?

כל זאת ועוד
פנה
למשפץ — משה קלוגר
03-796203

קרן השביעית

שע"י המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית
מיסודו של הגאון החסיד רבי בנימין מנדלזון זצ"ל אב"ד קוממיות
ת.ד. 5480 ירושלים ★ חשבוננו בבנק פאג"י רמ 105-332267

אלפי חקלאים בשדה ובכרם שומרים השנה את מצות השביעית לכל דיקדוקיה
והידוריה הקוקים לשותפות אמת מצד אחינו בני ישראל
בהתאם לקריאת גדולי ומאורי הדור שליט"א לבוא לעזרת ה'
בגיבורים ביד רחבה ונדיבה למען עדת מקדשי שבת הארץ נערכת

בשבת חנוכה - מגבית קרן השביעית

בפניה אל כלל אהבי"י להימנות כשותפים מלאים ל"גבורי כח עושי דברו"
ולהיות להם לאחיעזר ואחיסמך בסיוע של ממש בברכת ה'
תרומות והוראות קבע אפשר להעביר לעסקנים הנכבדים כדלהלן:

הר"ר זושא ליבוביץ	ביהכנ"ס נוף, מעלה
הר"ר יונה גולדשמידט	ביהכנ"ס הגר"א, בית וגן
הר"ר מאיר הירשמן	ביהכנ"ס צאנז, קרית צאנז
הר"ר צבי סמיט	ביהכנ"ס לב שמחה, בית וגן
הר"ר צבי הורביץ	ביהכנ"ס זוהל, בית ישראל
הר"ר שמאי ברוכשטט	ביהכנ"ס ביאן, מקור ברוך
הר"ר שניאור פרידמן	ביהכנ"ס בתי ניסן
הר"ר עקיבא לנדא	ביהכנ"ס נר ישראל, גבעת שאול
הר"ר יוסף מיאר	ביהכנ"ס אהל יצחק, קרית משה
הר"ר צבי פילמיק	ביהכנ"ס קרלין, אביטוס ילין
הר"ר שמואל מטיא	ביהכנ"ס הר צבי, מעלה
הר"ר תוליע ישראל	ביהכנ"ס תפארת משה, ארזמן הנגיב
הר"ר יעקב מרק	ביהכנ"ס משכנות, אבן העזל
הר"ר מנחם פרקנהר	ביהכנ"ס הפרכי, קטמון
הר"ר משה שור	ביהכנ"ס ברסלב, סנהדריה המורחבת
הר"ר יעקב ואלפס	ביהכנ"ס אליהו הנביא, העיר העתיקה
הר"ר דוד כהן	ביהכנ"ס חב"ד, בית וגן
הר"ר דוד דהן	ביהכנ"ס חב"ד, גילה
הר"ר קלמן שמולביץ	ביהכנ"ס הכללי חסידים, בית וגן
הר"ר שלמה דויטש	ביהכנ"ס קהילת יעקב פאפא
הר"ר תוליע ולס	ביהכנ"ס אוריאל, שיכון פאג"י
הר"ר ליב הורוביץ	ביהכנ"ס חב"ד, סנהדריה המורחבת
הר"ר שמשון קרויזר	ביהכנ"ס רוממה, שיכון הרבנים
הר"ר פישל גינבר	ביהכנ"ס זכרון מנחם, מתי ראש
הר"ר דוד פרוסר	ביהכנ"ס באר שמואל, ואנגרוף
הר"ר יוסף זומגלד	ביהכנ"ס חניכי הישיבות, בית וגן
הר"ר נתן פרנקטמן	ביהכנ"ס חסידים, רמות פולין
הר"ר דוד יפרח	ביהכנ"ס אהל אליהו, נוה יעקב
הר"ר משה דויטש	ביהכנ"ס אמשינוב, בית וגן
הר"ר דוד ספייער	ביהכנ"ס מגן אברהם, קרית קמניץ
הר"ר שמואל קרשינסקי	ביהכנ"ס עטרת תורה, סנהדריה המורחבת
הר' יוסף קצבורג	ביהכנ"ס הרמב"ן, העיר העתיקה
הר"ר שאול מושקוביץ	ביהכנ"ס ערלוי, קטמון
הר"ר נחום כהן	ביהכנ"ס שדיגורא
הר"ר סנואל ניאמוף	ביהכנ"ס אלומים, רמות אשכול
הר"ר מנחם גרשוני	ביהכנ"ס בית זיק, נוה יעקב
הר"ר משה מאה	ביהכנ"ס שטיבלעך, קטמון
הר"ר כרמן שטרנברג	ביהכנ"ס הפרסי, גילה

ובזכות מצות שביעית שבעון ביטולה גלינו מארצנו נזכה לגאולת עולמים בב"א

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק

בסיעתא דשמיא

הופיעו ונתקבלו בהתלהבות בקרב הציבור
שני הכרכים הראשונים מן הספר המבוקש

מרביצי תורה מעולם החסידות

מאת **אהרן סורסקי**

אשר מודפס במספר עותקים מוגבל
וכל הקודם זכה

הכרך השלישי והרביעי נמצאים בשלבי הדפסה סופיים
ויופיעו בעזה"י בשבועות הקרובים

להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות

הפצה ראשית: "אור הספר" מלכי ישראל 41 ירושלים

סלסילה רשת בתי כל-בו

משתלם לשלם פחות!

ירושלים — רחוב גבעת שאול 24 ליד בנק המזרחי, גבעת שאול, טל. 524270
מעלה אדומים — מרכז מסחרי, כיכר יהלום, טל. 353333

• פתוח רצוף כל יום מ־6:30 עד 21:00 •

• גבינה צהובה "מרסי" רק 1.49 ש"ח
• "קר־פרי" 45 יחידות רק 3.90 ש"ח
• נקניקיות "טבעול" (בתפזורת) רק 7.90 ש"ח
• עוף סוג 1 (לק"ג) רק 3.95
• טמפו 2 ליטר רק 1.40
• סרדינים "סטאר" (600 גר') רק 3.95
• חמאת בוטנים (400 גר') רק 7.90
• פחית פיפה מלאה רק 1.20
• קפה נמס "עלית" (200 גר') רק 5.95
• רסק עגבניות "טוב טעם" (100 גר') רק 0.35
• פנטסטיק (1 ליטר) רק 2.60 ש"ח
• נוזל כלים "סופר ד" רק 3.90
• משחת כלים "נס" (1/2 ק"ג) רק 1.20
• ביומט (3 ק"ג) רק 9.80
• נייר טואלט קרפ (4 גלילים) רק 2.95

20% הנחה! על כל מוצרי "רמגיה"
גרבר רק 0.75 ש"ח

תודה לקוחותינו!
קנה היום
שלם ב־1.2

מתקבלות הזמנות בטלפון
בקניה מעל 50 ש"ח משלוח הביתה חינם!
מחלקות בשר וקפואים כשרים למהדרין
כל הירקות והפירות משנת שמיטה בהשגחת הבד"צ
רוב המוצרים ב"סלסילה" בהשגחת הבד"צ

דהיטי שירן דורון
רח' שלומציון המלכה 18 טל: 231110

הופעה לקוני הרהיטים:
לשבוע החנוכה בלבד: רהיטי דורלי במבצע
הכל מעץ אורן מסיבי חזק ועמיד.
מבחר בדים ענק
■ מסגרות עץ, בדלות, כפולות, קומותיים ופינתיות
■ שולחנות כתיבה
■ ספות נוער קפיציות ועוד
דורלי — הרהיט בשבילך!

הגר"ש גרוסברד בסיום קורס מנהלות בתי הספר של החינוך העצמאי:

"עיקר ההצלחה בחינוך תלויה במידת מסירות הנפש של המחנך"

זה לצד זה הסבו ראשי החינוך העצמאי עם בכירי משרד החינוך והעריפו שבחים על מסירותן המתמדת של 50 מנהלות בתי הספר של החינוך העצמאי שסיימו בהצלחה קורס מנהלות בן 720 שעות ושנמשך למעלה משנתיים ומחצה. סמנכ"ל משרד החינוך שיבח את החינוך העצמאי שהוכיח את עצמו בכל השנים בגידול דורות תלמידים לתפארת. את הכנס הנחה וניהל הרב קלירס שגם היה יזום הקורס

משה מיכאל צורן

טקס כמו זה שנערך השבוע בבני ברק הוא חריג גם להנהלת החינוך העצמאי המורגלת בכנסים חשובים ומרגשים. נפתח אולי במספרים יבשים:

50 מנהלות מכל רחבי הארץ; למעלה מ־700 שעות לימוד; שנתיים וחצי של נדודים למקום קיומם של השעורים בבני ברק או בירושלים; שעות ארוכות של נסיעה מכל קצוות הארץ מדי שבוע בשבוע, ואולי נתון "יבש" נוסף כפי שהגדירו סמנכ"ל משרד החינוך והתרבות מאוחר יותר: קורס מנהלות ראשון אחרי 2000 שנות גלות...

ואם המספרים עוד לא הביעו דיים, נצרף נספחים:

המשפחה כולה, משפחתה של המנהלת, צריכה היתה להרתם למשימה הזאת. אם הבית הנעדרת למספר שעות מן הבית, זו בעיה לא קלה... ומי ימלא את מקומה של המנהלת בבית ספרה בעת שהיא תשהה שעות ארוכות בנסיעה מעיירה דרומית או צפונית למרכזי השעורים?

ואם למרות הכל נעקפו כל הקשיים למיניהם, והמשפחה היתה מוכנה להרתם וממלאי המקום הוכנו מראש (ע"י משרד החינוך שמימן זאת) וגם כל הבעיות האחרות באו על מקומן בשלום — הרי שכל זה נזקף לעקשנות ומסירות, דביקות במטרה ושאיפה להשיגה שבאו לידי ביטוי גם אצל המנהלות עצמן, שכל אחת מהן אחראית ומופקדת על בית ספרה, ולא פחות אצל הנהלת החינוך העצמאי והפעם הקרדיט מגיע בעיקר להרב שמואל קלירס שהוא יו"ר מחלקת השתלמויות בחינוך העצמאי, שעבד ללא ליאות — ובעידודו המלא של יתר חבריו להנהלה — ועמד כל העת בקשרים הדוקים עם ראשי משרד החינוך למען יבוא הקורס הזה לידי סיומו.

וכשהסיום הזה נערך השבוע באולם "נהדר" בבני ברק, הרגישו שהסיפוק מרחף בחלל האוויר.

המדובר הוא בקורס מנהלות שהיוזמה להקימו בשאר זרמי החינוך באה מהנהלת משרד החינוך שלפני 9 שנים הוחלה בהעברת קורסים למנהלים בהם מנחים אותם במקצועות שונים, הן לגבי עצם תפקיד הניהול והן באפקטים רבים אחרים. משרד החינוך לא פנה משום מה לחינוך העצמאי שיצטרף למגמה זו. לאחר מכן יזכיר סמנכ"ל משרד החינוך אריה שובל את הפליאה על הנהלת משרדו שלא יזמה פניה כזאת לחינוך העצמאי.

הרב קלירס, בתוקף תפקידו כיו"ר מחלקת הרווחה בהנהלת החינוך העצמאי בירושלים, היה זה שיזם את העברת הקורס המשך גם למנהלים ולמנהלות בתי הספר של החינוך העצמאי, וכמובן בהתחשב במגמותיו המיוחדות של החינוך החרדי. הרב קלירס יזם פגישות תכופות עם משרד החינוך כשהמופקדים על כך הם ד"ר יעקב בלומר המרכז את נושא השתלמות מנהלים במשרד ויוסף דור מנהל אגף מוסדות החינוך ומנהל מחוז החינוך העצמאי. בין הגופים נוצר קשר הדוק ומתוך הבנה הדדית לצרכיו המיוחדים של החינוך העצמאי הועבר הקורס. השעורים התקיימו בבני ברק או בירושלים מדי שבוע, וכל עשרות המנהלות הגיעו לשעורים מכל קצוות הארץ. יצויין שלפני זמן מה נערך במקביל סיום קורס המנהלים של החינוך העצמאי.

הקורס מקנה למנהל/ת דרגת מורה בכיר/ה והוא מצוייד בתעודה מיוחדת שחולקה בסיומי הקורסים. גם ראשי משרד החינוך הביעו לאורך כל הדרך את התפעלותם ממסירותן ועקשנותן של המנהלות שלמרות שהן מופקדות על ביתן ומשפחתן וגם על בית ספרן, הצפו במשך קרוב ל־720 שעות כדי לסיים את הקורס.

הדובר הראשון היה הרב שמואל קלירס, המייחד את תחילת דבריו לסמליות קיום הטקס לקראת חג החנוכה. "חג זה הצטיין בתאריך היהודי כימים בהם שלטה העל־טבעיות והנסים שארעו בו לאבותינו היו למעלה מדרך הטבע", אמר הרב קלירס. "כל אחת ממשתתפות הקורס הזה יודעת עד כמה קיומו של החינוך העצמאי בכלל הוא על־טבעי, וגם סיומו של הקורס הזה בפרט ניתן בסממן על־טבעי". ובעברו לתאר את ייחודו של החינוך העצמאי מספר הרב קלירס שאחד ממנהלי בתיה"ס של זרם אחר אמר לו שהוא מקנא במנהלים ובמנהלות של החינוך העצמאי ושל כל העובדים בזרם הזה על מסירות הנפש שהם מגלים בקיום המשימות שהציבו לעצמם. "תפקיד מנהל נושא בחובו אחריות עצומה ונוראה. כל תנועה תיד עפעף שלו עלולים לגרום להשפעה לא נכונה, השפעה היכולה להיות הרסנית לדורות".

הגר"ש גרוסברד נושא דבריו בטקס. (צילום: מ.מ צורן)

★ הרב קלירס: החינוך העצמאי מתקיים בדרך על־טבעית

הדובר הציע להעדת המנהלות שנבחרה בדרך דמוקרטית לפני זמן מה, ליזום מפגשים אזוריים עם עובדי ההוראה בשטח כדי לנסות לפתור את הבעיות המתעוררות בכל אזור ואזור. בסיום דבריו מודה הרב קלירס לכל אלה שסייעו לו להביא את הקורס לידי סיומו המוצלח, ובראשם להרב ויינברג המשנה למנכ"ל שייעדד אותי כל הזמן לעמוד בכל הקשיים", ולראשי משרד החינוך שהשתתפו בטקס, אריה שובל, ד"ר בלומר ויוסף דור, כשהזכות שמורה, כדברי הרב קלירס, גם לרעייתו של דור, הגב' אסתר דור, שהיא המפקחת הארצית ואחראית באופן ישיר על ההשתלמויות.

★ הגר"ש גרוסברד: החינוך העצמאי מסוגל להתמודד כיום עם כל זרמי החינוך לא רק במוסר ובמידות אלא גם ברמת הלימודים

מנכ"ל החינוך העצמאי הגאון ר' צבי שרגא גרוסברד, ייחד את נאומו על מידת מסירות הנפש שצריך כל מחנך להיות ניחן בה. בתחילת דבריו התעכב על כך שכל ידע והבנה המתווספים למחנך אינם שווים רק את כמותם הטבעית אלא הרבה למעלה מכך. "אם יהלום שמשקלו קרט אחד שווה 1,000 שקל, זאת לא אומרת שיהלום ששווי 2 קרטים יעלה רק 2,000 שקלים. בהפך בעל ערך כל תוספת משקל שווה הון תועפות. כן הדבר בחינוך", אמר הגר"ש גרוסברד. כל מידה טובה ומעלה נכונה שהתווספו למחנך, שוויים הון עצום. לכן, הוסיף המנכ"ל, יש לייחס חשיבות עצומה לקיום הקורס, אם כי, כל אחד מבין שלא הנייר עליו כתובה התעודה היא הקובעת אלא מידת מסירות הנפש לתפקיד.

ההגדרה הנכונה של "מסירות נפש" היא לאו דווקא בעליה על המוקד, אלא אם המחנך עושה את מירב המאמצים מצידו לבצע את תפקידו.

ובפנותו אל בוגרות הקורס אמר המנכ"ל: "מי כמוכן יודע מהי מסירות נפש לתפקיד"? אם יש הצלחה בחינוך העצמאי זה רק בזכות מסירות הנפש הגדולה והבלתי־ניתנת־לשיעור של כל צוותי ההוראה, בהקשר לכך הזכיר הרב גרוסברד שהחינוך העצמאי לא רצה לפני מספר שנים להצטרף לרפורמה שהונהגה במשרד החינוך לגבי חטיבת הביניים. "רבים אז התפלאו ולעצנו, אך כיום יכולים אנו להתמודד עם כל מערכת החינוך לא רק ברמת המוסר אלא גם ברמת הלימודים".

★ סמנכ"ל משרד החינוך: זו שעה של קורת רוח

המשנה למנכ"ל, הרב וויינברג, ציין ש"היו הרבה התחלות שלא נסתיימו ומשימות שלא באו לידי גמר. בזכות העמדה העקבית והעיקשת של הרב קלירס שבאה לידי ביטוי בפרטים רבים כמו הבאת מרצים לנושאים אלה ואחרים וכל כיו"ב — זכיתן היום הזה לעמוד כאן בטקס הסיום וקבלת התעודות", אמר הרב ויינברג.

להלן הביא הרב וויינברג ראיות מחז"ל וגם מפרשת השבוע עד כמה חשובה מידת ההשתלמות.

המנחה הרב קלירס מכבד את סמנכ"ל משרד החינוך אריה שובל לשאת את דבריו. הסמנכ"ל מלא בדברי שבח על החינוך העצמאי היודע לנווט את עצמו היטב גם בסער התקופה. "זו שעה של קורת רוח עבורי להסב יחד עמכם", הוא אומר, ומדגיש את חלקו של הרב קלירס בכל הנושא תפילת היזמה להעביר את קורס המנהלים גם אל מערכת החינוך העצמאי. שובל מציין את מידת הפתיחות הרבה שגילה בהנהלת התנהע"צ שבאה לידי ביטוי בדיאלוג הנעים שהתפתח בין הגופים. "הרגשתי שאנו מדברים כדבר איש אל אחיו ובתקופות כשלנו בה מתרבות *מלחמות האחים* ואיש אינו יכול לומר שלי זה לא יקרה, נהניתי מאוד מציינד התקשורות הנוסף שנוצר בינינו", אומר סמנכ"ל משרד החינוך והתרבות, ומברך את מסיימות הקורס שתרענה למצוא את השימוש הנכון בתורת המינהל כפי שלמדו בשעורי הקורס. "רק מעטים יודעים להעריך את מידת ההשקעה של אלה שעברו את הקורס", אמר.

ד"ר יעקב בלומר אומר שהמסר העיקרי של קורס המנהלים, מעבר להעברת המידע הסוציולוגי, הפסיכוסוציולוגי הוא "ליצור בקרב הדרכן תחושה של מנהיגות חינוכית ולחברה הישראלית של ימינו הדבר נחוץ כאוויר לנשימה. למול הסמכות "הראש הקטן" השוררת בכל מערכות החברה חשובה מידת המנהיגות פי כמה וכמה", קרא בלומר. אותו אחריו חביב גשא דברים יוסף דור.

לפני חלוקת התעודות בירכה נציגת המנהלות הגב' שפרה רובין מנהלת בית הספר "בית יעקב" של רמת אהרן בבני ברק. מטעם החינוך העצמאי השתתפו גם הרב אלכסנדר מילר, הרב מאיר לוריא, והרב מרדכי מנטב.

שמשון לרנר

חינוך למניעת צער מהזולת

"כי יצר האדם לב מנעוריו"! כך מעידה תורתינו הקדושה. ומשמעות הדברים, שמרגע יצירת האדם, מתלוות אליו כל מיני תכונות נפשיות, תכונות אשר מתבטאות אח"כ במעשים ובפעולות שהוא עושה בילדותו. להבנת התכונות הללו, מוקקים אנו להתבונן בתורת ה', רק באמצעותה נוכל לתמוך ולחנך את ילדינו, למען יוכלו להודכך, מאותן תופעות שליליות שיצרו הרע נתפס אליהם.

המודעים הצמידו לזה שם מדעי, פסיכולוגיה, או כשמדובר בחינוך, — פדגוגיה. ועל הלימודים הללו, לומדים באוניברסיטה זמן רב. ובלימודים ממושכים, מבסים הם ללמוד אנשים את תורת החינוך, ואת הבנת נפש האדם, ו"חלמידים" אלו, ידיעתם והבנתם מתבססת על הרצאות וספרים, אשר חוברו ע"י אנשים המעורטלים מידיעות התורה, והתוצאה — ברורה... אין לך אלא להפיץ מבט בתוצאות החינוך שלהם ומיד יתבהר לך עד כמה מומחים הם בחינוך. כלל ברור למדנו: התורה הקדושה, היא המחכימה את האדם. ובלעדיה אינו יכול להיות חכם, כפי שהתבטא אחד מגדולי ישראל: שכל, יש גם לגוי; דעת — רק ליהודי שהלפיט את עצמו בתורה הקדושה.

וכאמור, היצר הרע מתלוה אל האדם מעת יצירתו, ויצר זה מסית ומפתה את האדם למעשים לא טובים. וההאונה אליו נובעת משתי סיבות, לפעמים מטשטש הוא את האדם, והלה אינו מבחין שהוא נכשל, וכמאמר חכמינו ז"ל, שאין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות. לפעמים, הוא מצליח לצבוע בפני האדם את המציאות, והוא מצליח לשכנע שבעצם אינו "יצר־רע, אלא יצר־טוב", וכי הוא מציע לו לעשות "מצוה"! לא נאריך ב"הקדמות" ונינש ישר לענין.

בכל כתה (בדרך כלל) יש ילד, אשר הוא ה"מסכן" של הכתה, הילדים — אלו שאינם בעלי מדות התומיות, "מתלבשים" עליו, ולפעמים מצליחים הם לגרור עמם את רוב הכתה או כולה, וכולם יחד מציקים לילד ה"מסכן.

הסיבות להתנכלות אליו, יכולות להיות שונות ומשונות. יש ילדים שהמראה שלהם דוחה, יש ילדים שתוך־הרעה לא חנן אותם בפקחות יתירה, ודי בסיבות הללו בכדי שילד זה יהפוך אובייקט להתעללים. ויש סיבות נוספות, וכגון — ילד מבריק בכשרונותיו ובהתמדתו וידיעותיו, הילדים מקנאים בו, וכידוע — הקנאה והשנאה הם "קרובי משפחה", או לפעמים יש ילד, המתנגד להתעלליהם; וכתוצאה מהתנגדות זו, שולחים "יוצרי־התעללים" להכניעו לנידוי, מקניטים אותו ומצערים אותו. תנסו לשאול אותם מדוע, והיצה"ר מכניס בפיהם מיד "קושיות עצומות" על "הסברים הגיוניים". ואם לא עורכים לילדים הללו שמיפתה־בית, הם לא יהוו כי דרכם מובילה אלי שאול.

לא נוכל לאסות אם נאמר שיש מתנגים, הדואים מעשים שליליים אלו בפרופורציה הנכונה, הם יוצאים למלחמה־חרמה נגדה, ומעניישים את החוטאים, ובנוסף לכך, מעמידים את המתעללים על חומר עוונם.

לעומת זה, יש מחנכים שאינם עושים די לביעור נגע זה, ומסתפקים בהטפת מוסר חד פעמית, בטענה: הלא הם עדיין ילדים, ולכשיתבגרו — יחדלו ממעשים כאלו. ולעומת זה, מנסים למצוא את כל האשמה בילד הנרדף (שיתכן שגם לו יש חלק בבעיותיו).

ובכדי שאנו — ההורים והמחנכים — נעמוד על חומרת הענין הזה, תדע כיצד מתייחסים בשמים לעבירות מעין אלו, רצוני שנתבונן מעט בדברי תורתינו הקדושה. בטרם ניגש להביא ראיות ממעשי אבותינו הקדושים, מחובתינו לדעת, שאין לנו מושג כלל בגודל מעלות אבותינו הקדושים, והלואי ונזכה להיות הדום לרגליהם. שהרי לא לחנם הם מכונים אבות־העולם, העולם מתקיים בזכותם, הם חקוקים בכסא הכבוד, ואת זכותם תובעים אנו בתפילתנו ג' פעמים בכל יום.

* * *

מי שיש לו ידע קטן בפרקי ההיסטוריה של עם ישראל, יודע היטב, כי מנת־הסבל שניתכה על עמנו מבני ישמעאל, מזעזעת. מאות שנים סובלים אנו מהם, דם יהודי רב הם שפכו, ולו יהיו כל הימים דיו, קשה יהיה לתאר את גודל הסבל והעינויים שהרשעים הללו הסבו לנו. ומן הצד עומד היהודי ושואל: מדוע? באיזו זכות ניתנה להם משמים האפשרות להציק לעם הנבחר? והגם שאסור לשאול שאלות, והקב"ה הוא למעלה מהשגת אנוש, לית מחשבה תפישא ביה! אעפ"כ מחובתינו לנסות ולהבין את מעשי ה', עד כמה שמוחנו הדל קולט.

התשובה לשאלה זו מוצאים אנו בדברי הרמב"ן (בראשית ט"ז ו) עה"פ ותענה שרי, והרמב"ן אינו נרתע לומר, שכתוצאה מעינוי זה (שעינתה שרה את הגר שפחתה) ניתן רשות לזרע ישמעאל לענות את זרע אברהם בכל מיני העינוי.

ובעצם, מדוע עשתה זאת שרה, האם לשם נקמה חו"ח, לא ולא! וכראי' ברש"י הק' שם (פסוק ד') שהגר היתה מזלזלת בשרה ואומרת שאין היא צדקת, והראיה — שאין היא זוכה לבנים.

הרה"ק רבי הלל מקלומיא זי"ע, בספרו משכיל־אל־דל, מבאר, ששרה אמנו ראתה שפתחה עומדת לה בדרך, ובמה? תפקיד שרה היה — לגייר את הנשים, ולהגיע למטרה זו, היתה צריכה להשפיע ולשכנע אותן שיתגיירו, והגר היתה הולכת אל הנשים ואומרת: האם מדברי שרה אתן מתפעלות, והלא אינה צדקת? ושרה, אמנו הבינה, שבכדי שתוכל למלא את תפקידה בעולם, חייבת היא לסלק מן הבית את שפחתה. ואעפ"כ לא נרתע הרמב"ן לומר את דבריו המזעזעים, שמעינוי זה אנו סובלים עד היום הזה.

ואת ועוד:

בפי' ויראו, כששרה ראתה את בן־הגר "מצחק", ודרשו חז"ל, שישמעאל היה לקי' בע"ז ג"ע ושפיכות דמים, ושרה, "שהיתה גדולה בנבואה מאברהם אבינו ע"ה, חששה שמאד ילמד ממנו יצחק, ותבעה מאברהם שיגרשו מן הבית. ואברהם נאלץ לציית לה, ולמרות כל החישובים אין "בעל הטורים" נרתע לומר, שבגלל גירוש זה, נענשו בני ישראל בשעבוד במצרים!!! וכשמתבוננים בכך, מודעזעים.

ואם לא די בכך, נביא בזה את דברי הרה"ק ר' זאב מזיטומיר זי"ע, בדרושי שיר השירים (לאחר דרושי פסח, בד"ה שלחיך פרדס רמונים) בספה"ק אור המאיר, המביא את דברי האריז"ל הכרוב, שלכן נתחייב אדון הנביאים, משה רבינו ע"ה גלות, כמ"ש וברח משה (לאחר שהרג את המצרי) וכידוע היה משה רבינו 67 שנים בגלות, בארץ כוש, ובמדין. מגיל 13 ועד גיל 80) ומדוע? מפני שהרג את המצרי קודם זמנו!! וכותב שם (האריז"ל) שאע"פ שדרשו חז"ל עה"פ וירא כי אין איש, שאין איש עתיד לצאת ממנו שיתגייר, ואעפ"כ, מכיון שהרגו לגר זה קודם זמנו, נתחייב גלות! וה"אור המאיר" כותב שם, שמדברי האריז"ל — המזעזעים — נוכל ללמוד, שלמרות שלמשה רבינו היו לו זכויות כה רבות, ומדובר היה בגוי רשע, וכמו שדרשו חז"ל: ראה מה שעשה בבית... ומה שעשה בחוץ, משום גר לא היה עתיד לצאת ממנו, ואעפ"כ נענש בגלות (למרות שמשה רבינו לא הרגו בידים, אלא גרם למיתתו ע"י שם־המפורש) מה נענה אנן אבתריה? שעושים צרות ליהודים, ולא פעם גורמים לו שכתוצאה מצרות אלו הוא נפטר רח"ל (התקף לב, או לחץ דם וכדומה)

ולא רק על צער אדם נענשים, אלא גם על צער בעלי חיים. וכמובא בספר קב־הישר, פרק ד' המביא עובדא מזעזעת (המובאת בספר "חרדים") מהאריז"ל, שפעם אחת התאכסן בבית יהודי אחד, וכבדוהו שם בכבוד מלכים, ולפני הפרדו מהם, פנה אליהם האריז"ל ושאל: במה אשלם לכם על גמולכם הטוב שגמלתם עמי? וענה לו מארחו: רבי! אין אנו זקוקים לכסף, בקשה אחת בפינו, אשתי, היו לה בנים, ולפתע פסקה ללדת, וכל המאמצים עלו בתוהו.

וסיפר להם האריז"ל (מדוע נענשה לפתע האשה בעקרות רח"ל) שזהו עונש על צער בעלי חיים, שהיה להם לול־תרנגולים בחצר, והיה שם סולם קטנטן, שבאמצעותו היו התרנגולים נכנסים ויוצאים מהלול, ובגלל חישוב מסויים, הסירה האשה את הסולם מהלול, והאפרוחים הקטנטנים סבלו מצמא, וצעקו אל ה', ולכן נגזר על האשה שתהיה עקרה!... וכששמע זאת מארחו, החזיר את הסולם למקומו והקב"ה נתן לאשה הריון נוסף, ועיין שם בקב־הישר, המאריך שם בחומר עוון צער של יהודי.

וזכורני, ששמעתי פעם מכ"ק האדמו"ר בעל "אמרי חיים" זצוק"ל, שאמר: שדברי חז"ל במס' גיטין (דף נ"ז) "מסמרים את שערותיו", שחז"ל אומרים שם (לאחר הסיפור עם בר קמצא) אמר ר' אלעזר: בא וראה כמה גדולה כחה של בושה, שהרי סייע הקב"ה עם בר קמצא (שביישו אותו ברבים וגרשוהו מן הבית, וחכמי ישראל לא מיחו) והחריב את ביתו ושרף את היכלו! והנה, מי היה בר קמצא? אדם שפל! חזל־אישים! אדם שהיה מוכן להרוס את כל ישראל ולמסרם למלכות, ולמה? מפני פגיעה אישית שפגעו בו. וגם על אדם כה שפל — תבע הקב"ה את עלבונו. ולא זו בלבד. אלא שחז"ל לא אמרו: שהרי "פתח" הקב"ה לבר קמצא (כדרך שאמרו: הבא לטמא פותחין לו) אלא נאמר: שהרי "סייע" הקב"ה את בר קמצא, וכל זה למה? מפני שביישו יהודי ברבים אמר מעתה: כל כלל ישראל סבל, בגלל בושתו של יהודי שפל.

גדולים וטובים מאתנו נענשו, על צער ובזיון של אדם (גם אם הוא גוי רשע) וצאכו"כ על צערו ובושתו של יהודי, וכן — לגבי צער של בעלי חיים, וא"כ, כמה כח ומה חייבים אנו להשקיע בילדינו ולחנכם שלא יצערו או יביישו שום יהודי.

חכמינו ז"ל אמרו: חביב אדם שנברא בצלם, שנאמר וכו'. וגם מי שנתחייב מיתת בית דין, גם עליו הוזהרנו שנשמור על כבודו, וא"כ, כמה עלינו לעמול, שנשמור על כבודו של כל יהודי ויהודי.

ואם הגדולים הללו, שאין לנו כל מושג בגדולתם, אעפ"כ לא הועילה להם גדולתם, והקב"ה גמל להם, מה נענה אנן אבתריהו?

עלינו להבהיר היטב לילדינו, שהעולם אינו הפקר, וכי יש דין ויש דיין, ואם אין הקב"ה מעניש מיד, זהו מפני שהשאר ביד האדם הבחירה, אבל לבסוף: הכל יבוא בחשבון! בשמים רואים הכל, הכל נכתב ונחתם, ואין שם שום ויתורים!

הקב"ה יעזור לנו, שנוכל לזכך את מדותינו, ולשפר את מעשינו, וייטב לנו בזה ובבא כל הימים.

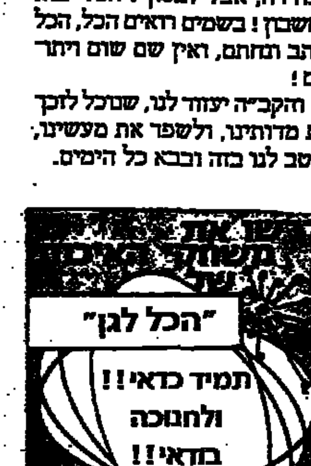

מתנת חנוכה
לסבא ולסבתא היקרים
תהילים
עם ה"כנור"
באותיות גדולות ומאירות עינים
להשיג בחנויות הספרים

"אני אם לשמונה תמיד תמיד רעננה"
אני שותה ויזל ג'ינסנג
הממריץ הטבעי

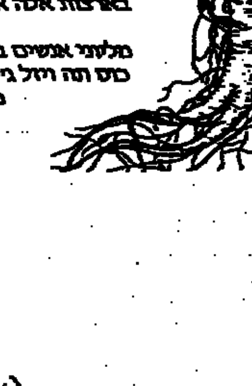

כמוסות המרץ המלאכותיות למיניהן עלולות, כידוע, לגרום נזקים לבריאות:
הועת יתר עצבנות ואף התמכרות מסוכנת. מקומם בסל האשפה!
חברת מנחם ויזל חשבה על כך והביאה ארצה את הג'ינסנג. הג'ינסנג הוא צמח קדום שטולטל במזרח הרחוק. משורשיו מכינים משקה מיוחד המקובל בארצות אלה אלפי שנים. צרכי שורש הג'ינסנג חשים בתוספת אנרגיה טבעית מוגברת, ערנות ורעננות ללא כל תופעת לוואי.
מליוני אנשים באירופה ובארה"ב מעידים על סגולותיו המדירות לאחר שתיית כוס תה ויזל ג'ינסנג במשך חודש פעמיים ביום תגלה גם אתה לפתע רעננות מוחשית, מרץ נעורים והרגשה כללית משופרת.
אתה חייב לנסות

ויזל ג'ינסנג - "פרישפייט" מן הטבע

להשיג בצורת תה, אבקה או כמוסות ברשתות השוק ובחנויות מובחרות
מכיל גם ויטמין C, B1, B6, סידן, ברזל ועוד.
אין לראות במוצר זה תרופה.

JACQUELYN JACQUELYN JACQUELYN JACQUELYN ATARA עטרה JACQUELYN JACQUELYN JACQUELYN JACQUELYN

סלון עטרה גם בירושלים

לנוחות לקוחותינו הירושלמיות!

הספריות רבקה ודבורה מפאות עטרה בני־ברק,
תקבלנה מעתה גם בירושלים,

בסלון החדש והמפואר של
JACQUELYN
פאות עטרה

רח' יחזקאל 2 ירושלים, טל. 02-288585

לקביעת תור, נא לטלפן לגב' מרים רוזנוסר, טל. 02-288585,
בימים: ראשון, שלישי ורביעי, בשעות 9 בבוקר עד 6 אחה"צ;
בימי שני וחמישי, בשעות 9 בבוקר עד 1.30 בצהרים.
בימי ששי וערבי חג — סגור.

פאות עטרה

בני ברק: רח' האדמו"ר מגור 37, טל. 03-788054
ירושלים: רח' יחזקאל 2, טל. 02-288585

לרגל חג חנכה!
בימים ראשון, שלישי ורביעי, יהיו סלוני עטרה פתוחים עד שעה 4.00 אחה"צ.

מכתבים לדרור/דע מה שתשיב

במעלות קדושים וטהורים...

מ. אליה

לדרור השלומות הברכות.

מכתבך האחרון קיבלתי. אכן הבעיה אותה הנך מעלה הינה בעיה אנושית מורכבת למדי, כשהגישה לפתרונה חייבת להביא בחשבון את מלא האחריות הה־לכתית ומיצב ההוויות הרגשית.

כפי שהבינותי מתוך דבריך, מדובר הוא בידיד נעוריך, חבר קרוב מאד, שנפל בקרב — ואשר לזכרו עורכת משפחתו מדי שנה, בימי החנוכה, מרוץ לפידים מקברות המכבים. הנך מתלבט, איפוא, בין החשש כי המנעותך מהשתתפות במרוץ ובטקס שבס־יומו, תעורר הדים שליליים ותפגע קשות באלמנתו, בהוריו ובילדיו, לבין הכרתך היהודית לה זכית באחרונה: זו ההוראה, והבדק, טקסים מעין אלה כחיקוי למנהגי אומות העולם החסרים כל סממן יהודי.

לענ"ד, דרור, הדרך הנאותה ביותר לפתרון הבעיה הינה אמירת האמת: ראשית אתה להבהיר לבני שיחך את עמדתך הרואה בזכרו של ידי־דך הטוב דבר שבקדושה. כי אכן פתיל חייו הצעירים קופד אך ורק על היותו בן לעם היהודי. הרי עליו ועל שכמותו נאמר במקור־תינו כי זכו במותם יותר מאשר בחייהם...

חושבני, אפוא, כי בהתאם לכך, ולאור השקפתנו הרואה בשמירת זכרון חבירך ערך רוחני נעלה — הרי ברורה למדי, הסתייגותך המוחלטת מכל השתתפות בטק־סים בעלי צביון חילוני כמשחקי ספורט מרוצים וכיוצ"ב. אשר לא רק שאין בהם להוסיף קורטוב כלשהוא לנשמת הנפטר, אלא שלמיטב הכרתנו ואמונתנו יש בהן את ההיפך הגמור...

חושבני, כי טוב תעשה באם תסביר למשפחת חברך, כי נשמת אדם שהלך לעולמו איננה איזו שהיא תופעה אבסטרקטית בעל־מא, אשר כל אדם או חברה רשאים לבחור לעצמם את הדרך לכבדה ולהנציחה.

שכן כל המתעניין, ולו התעניינות שטחית גרידא, בנושא ההופך בשנים האחרונות לפופולרי יותר ויותר — "החיים שלאחר המו־ות". בודאי מכיר ספרים למאות המעידים על הקשר האמיץ והמ־יוחד בין נשמת הנפטר לעולמנו הגשמי, ומי שמוסיף חקר בנושא בודאי מודע למהות המיוחדת המציינת את נשמת היהודי. (ע' בזוהר פ' אמור ופנחס, רבנו בחיי פרשת יתרו, ועוד) אשר גם לאחר היפרדה מהגוף היתה בעלת תכונות וחוקים המיוחדים אך ורק לה.

ולאמיתות קביעה זו מודעים גם שאינם מבני ברית:

לפני מספר שנים ביקרה בארץ אחת הדמויות המפורסמות שב־מרכז ה"מדיומים" שבלונדון (תופעה האסורה ע"פ תוה"ק). בחזרתה מביקור ברמת הגולן לא יכלה אותה מומחית, בעלת חוש של שִׂגֵּב במקצועה, להסתיר את תמהונה והשתוממותה נוכח התופעה המיוחדת לה היתה עדה: בעוד ובכל בקוריה בעבר בשדות המלחמה ברחבי אירופה, נתקלה היא בנשמותיהם של חללי שני הצדדים הלוחמים, הרי ברמת הגולן — לראשונה בחייה — נפגשה בתופעה משונה ופלאית: בשדה המערכה ברמה נמצאו מרחפות בחוסר מנוחה, אך ורק נשמותיהם של חיילי הצבא הסורי. ואילו נשמותיהם של הנופלים בני העם היהודי לא נמצאו כלל בא־זור... לגבי הנכבדה אין כל הסבר לכך...

ודומני, דרור, כי מי שמתמצא קצת ב"חוק שימור החומר" של לָאבּוּאָזְיֶיה (זה האומר: כי החומר והאנרגיה הקיימים בקוסמוס הינם קבועים. ואינם כלים לעולם, כי אם לובשים צורה ופושטים צורה.) הוא בודאי אינו צריך להתפלא על מהות האמונה בהשארות הנפש.

מה עוד שבטוחני שבחברה החילונית, רבים הם המודעים לתופעות מיוחדות אלו. אם מתוך השתתפות אישית ב"סיאנסים" וכיוצ"ב, ואם מתוך קריאה, או שמיעה באמצעי התקשורת, אשר בודאי אינם חשודים בהפצת אמו־נות מיסטיות תפלות...

ומאחר ותפיסתנו את המושג "נשמה" — תפיסה המעוגנת עמוק היטב במקורות היהדות — הינה ברורה וחד משמעית, הרי לא יפלא, אפוא, מדוע גישתנו לנושא הינה כה שונה מגישתו של הצבור ברחוב הישראלי, כי בעוד הצבור החילוני רואה (במקרה הטוב...) את "ימי הזכרון" כימי התיחדות עם הנפטר ופעליו, ובעליה לקבר — אקט סמלי הבא להנציח את זכרו, הרי האמונה היהודית, לעומת זאת, רואה בכך את ההזדמנות המעשית בשמים לבני משפחת הנפטר, קרוביו ומ־כיריו, ליצירת קשר רוחני עם נשמתו במטרה לסייע בידו במצבו החדש. באמירת קדיש על קברו, בלמוד משניות לעי"נ, וכיוצ"ב.

אי לכך, חושבני, דרור, כי מן הראוי היה להביא לידיעתם, כי אם אכן ברצונם להנציח ולכבד את זכר יקירם, הרי האמצעי לכך הינו יחיד ובלעדי — דרכה של האמונה היהודית זו הוראה ב"ק־דיש" לא אקט דתי־סמלי בעלמא, כי אם "מזון רוחני" לנשמת הנפ־טר.

לענ"ד, קיימת סבירות גבוהה שדבריך אלו יתקבלו על דעתם, שכן הכלל המשפטי: ברי ושמא - ברי עדיף" הנו אחד מאבני היסוד בכל משפטי העמים, ואינני רואה כל סיבה מדוע שלא יתקבל כתוקף גם בנושא הנדון:

מול בורותם ודהלתם המחולט של אנשי המדע בכל הקשור לחיים שלאחר החיים, כשהמעט מן המעט הידוע להם הנו חופף להפליא לנאמר במקורותינו (ראה התוהרות היוצאות לאור ע"י הא־גודה הפרה־פסיכולוגית בישראל, המלאות בציטטות ממקורות היהדות, במטרה לאשר את ממצאי מחקריהם...) הרי האמונה היהודית הלא מימות עולם עוסקת היא בחיים שלאחר הפרוד הנשמה מהגוף, ואת כחלק קבוע ואינט־גרלי ממהלך חיי האדם. ומי שקצת מתמצא בספרות התורנית על כל גווניה, בתלמוד המדרשים, וזהר החסידות, בודאי מודע הוא לאוצר האדיר הטמון במכמניה ואשר ממנו למדים אנו בצורה ברורה וחד משמעית על הדרך בה עלינו לבחון תופעות כה עלומות כחיים ומוות. תופעות הנשגבות מבינתנו האנושית.

וכ"י להמחיש גם ל"ראציונא־ליסטים בני דור המאה העשרים", את אמיתותה של תפיסת חז"ל, וכדי למנוע טענות הבאות מכוחה של "ראליות פקחות" המסרבת להכיר ב"מיסטיקה מעורפלת", חושבני כי טוב תעשה אם תציע בפניהם דוגמאות מספר הממחישות את עומק האמת שבמשנת חז"ל. דו־גמאות בהן משתקות כ"דמויות ראשיות" אנשים החיים עמנו כיום, ואשר באפשרותם לאמת את המ־סופר, ולראות הוכחה "משפטית" ואם תרצה אף "מדעית" לנאמר.

והנה היא לפניך אחת מהן, שארעה אך לפני שנים מספר: בבית מדרשו של אחד מחשובי תלמידי החכמים תקיף הדעת שבעיר בני־ברק, נסתלק לבית עולמו אברך צעיר, כהשאירו לאנחות את אלמנתו וילדיו הרכים. כמובן כיאה לבת ישראל כשרה, ורעיה נאמנה, דאגה האלמנה השבורה שבניה הפעוטים יקפידו על אמירת ה"קדיש" מדי יום ביומו לעי"נ אביהם המנוח.

ויהי היום, ואותו רב נכבד בתוהו את מנחת הצהרים, ראהו הוא לפתע בחלומו את תלמידו לשעבר המבקש כי בתפילת המנחה באותו יום יאמר הוא את־ר"ו את ה"קדיש". הרב שהתעורר למראה החלום המוזר, תמה שבעתים ביודעו כי הלה השאיר אחריו יתומים המקפידים באמירת ה"קדיש". אולם בהכירו בחשיבות המצוה "לקיים דברי המת", עשה את אשר נתבקש, ובתפילת המנחה אותו יום, אמר הוא עצמו את ה"קדיש".

לעת ערב נפתחה הדלת והא־למנה הצעירה הופיעה בוכיה, בספרה כי משך חודשים ארוכים מאז פטירת בעלה, הקפידה בדק־דקנות על אמירת ה"קדיש" ע"י ילדיה, והנה היום, לפתע, נפלו הם למשכב ולא היה ספק בידיה לדאוג כי יהיה מאן דהו שיאמר את ה"קדיש" לעי"נ בעלה.

להרב שנפעם מהספור, לא נותר, אפוא, אלא להרגיעה כי משמים כבר דאגו לאמירת הק־דיש"...

חושבני דרור, כי ספור מעין זה, הניתן לאמתו בכל שעה, יש בו בכדי להבהיר גם לאתאיסט הגדול ביותר, כי "קדיש" איננו סתם אישהוא הסגון או מעין הקראת פרקי שירה ופרוזה המלו־ים את טקס האזכרה החילוני, שכן ה"קדיש" כל מהותו מתבטאת בהיותו מזונה הרוחני של הנשמה, הישובת ומצפה לאמירתו בידי קרוביה, מתוך תקוה לזכות בסיר עם בעלמא דקשוט, אשר, כמבואר בספרים הקדושים, "עולם עומד־הנהו".

וכמבואר במקורות אלו, כוחם של הדברים יפה לא רק ל"קדיש" כי אם לכל פעולה הבאה לזכות את נשמת הנפטר. והדוגמאות המוחשיות הנן רבות מני ספור. וכאותו מקרה שארע אף הוא לפני מספר שנים בלבד (באם תזדקק לכך, אמסור לך אי"ה את הפרטים והשמות המדוייקים):

מעשה באברך ירושלמי אשר חלם מדי לילה, כי אביו, אשר נסתלק לבית עולמו לפני שבועות מספר, מופיע מדי בוקר בבית מדרשו של אחד מצדיקי הדור. בהיות החלום חוזר על עצמו פע־מים מספר, שם פעמיו בוקר אחד אותו אברך אל ביהמ"ד, והנה אך בה־גיעו, נקרא הוא אל הקודש פנימה, ולתדהמתו הרבה הוא מתבשר, כי: "אביך היה כאן לפני כמחצית השעה, הוא עבר את דינו בבית הדין של מעלה וקיבל את מקומו הראוי לו בעולם האמת, כ"כ הוא ביקשני למסור לך בקשתו ללמוד יותר משניות לעי"נ"...

דומני, דרור, כי הדברים מדב־רים בעד עצמם, וכל הסבר נוסף אך למותר.

בנוסף לכל האמור כאן, נראה לי שמתוכתך להסביר למשפחת הנפטר, שאינך מסוגל להשלים עם הטענה האומרת כי מאחר וה־נפטר חי כל חייו במסגרת חילונית, יש לכבדו באופן ובצורה ההולמים מסגרת חיים זו, שכן למיטב הכרתך ואמונתך היהודית, המושרשת עמוק היטב במשנתם של חכמי ישראל, הרי ידידך הטוב חוסה כיום בצל כנפי השכינה ב"עולם האמת", וכי עבורך "עולם האמת" אינו איזה שהוא מליצה בעלמא, כי אם עובדה מציאותית, שהינה ההיפך הגמור לעולם השקר, בו חי ידידך בעבר.

וכיהודי מאמין הרי סמוך אתה ובטוח כי כיום מכיר הוא באורה של אמת זו. אשר, לדאבון לבנו, בימי חלדו עלי אדמות העלימה ממנו מוריו ומחנכיו.

דרור יקירי, הנני תקוה, כי כל האמור לעיל, יסייע בידך בהצגת טענך כנגד עצם הנצחת נפטר באמצעות מרוץ לפידים. ועתה, ברשותך, מלים מספר על הקשר המוזר לימי החנוכה הממשמשים ובאים:

להוי ידוע לך, דרור, כי אין לנו ניגוד קיצוני יותר, חריף יותר, למהותם האמיתית של ימי החנו־כה, ימים אשר בעבר לבו כל יהודי פחד ורחב נוכח עוצם קדושתם — כאותו מרוץ ספורטאים הצעדך כביכול לזכר מלחמות המכבים...

כל המתמצא מעט במאמר ב"ספר המכבים" אודות אותם "קהל חסידים וכל המתנדב לתו־רה", אשר יצאו לקרב כנגד "אנשי בליעל מבני ישראל אשר עזבו ברית קודש ויצמדו לגויים", לבו בודאי מתפלץ בקרבו נוכח שעטמו העיוני זה הכולל בתוכו סלוף מושגים כה מדהים. וכפי שהדבר בא לידי ביטוי ב"חג האורים", פרי מעלליו של משרד החינוך הישראלי.

משטוש המוחין המרקיע שח־קים משנה לשנה, הגיע, לדאבוננו, עד כדי כך שארגונים שונים אינם בושים להזמין את קהל אוהדיהם לנשף משותף ל"חג החנוכה", ולהבדיל בין הטהור לטמא, ל"ליל הסילבסטר"!...

הגדיל לעשות קצין חנוך (?) ראשי בצה"ל, (צבא אשר אמור היה, בהתאם ליומרות מיסדיו, להיות ממשיך דרכם של לוחמי המכבים...) ביוצאו בהוספה לקציני ומשקי התרבות בצה"ל, לערוך בימי החנוכה את... "ערב אלילי יון"!!!...

דומני, כי כל בר דעת יסכים, כי המלים החריפות ביותר דלות מלהביע את האבסורד שבהצעה "חנוכית" זו. כדי שלא יחשדוך בני שיחתך בסלופה של ההסטוריה, כתוצאה מ"התחרדותך הקיצונית", כדאי הדבר שתפנה אותם לקטע קצר במאמרו של מר אליע־זר ליבנה, מראשי הוגי הדעות שב"תנועת העבודה":

במאמר שפירסם שנים מספר קודם פטירתו, מבטא הוא את אי יכולתו להשלים עם השקר הסלוף אשר אפפו את הסביבה הרוחנית במחיצתה שהה כל חייו. ובהתיחסו על הראשונות כותב הוא שם בין היתר: "... ימי החנוכה נחוגים בישוב החילוני, ולפני כן היו נהו־גים בין חובבי־ציון ובתנועה הצ־יונית בתפוצות, כיום מועד לאומי־מדיני. מתכונותיו ואורותיו רבי־הגותים נתחרות "הגבורות והמלחמות". התגיגיות התנכה בחוזית התמרודות הצבאית, השחרור הפוליטי והעצמאות. יש בכך משום דלדול משמעותו של חג החנוכה. וככל דלדול הוא גובל בסלוף. מאבקם של החסידים וה־מכבים לעצמאות מדינית היה תוצאה ממאבקם לעצמאות יהו־דית רוחנית, ומרצונם העז להסתייג מהתרבות המערבית־הלניסטית ששלטה אז ברחובי העולם היס־תוכני, ושרבים מיהודי הארץ הזדהו אותה... שחרור פיזושו היה עבורם קודם־כל שחרור מרדפי הגויים..."

ודומני דרור כי את מר ליבנה אף אחד לא יוכל להאשים ב"חר־דיות קיצונית"...

לסיכום, דרור היקר, הנני תקוה כי אותם שבורירי העיצות אשר הצליתי כאן במכתבי, יהיו לך לעזר, אך קח נא לתשומת לבך את בקשתי השטוחה לפניך: אנא עשה זאת במיטב היהדות והרגישות. וראה להדגיש בפניהם, כי חלילה לך מלשכוח את זכר יקירם, אותו הנך מעלה בלמודי משניות לעי"נ, ובתפילה לקל מלא רחמים השוכן במרומים, כי ימציא מנוחה נכונה... וכו' וכו'.

שלך בידידות

סיפור

גיבורים ביד חלשים

ר. פרידמן

הרים עמומים של שירה וזמרה נישאו לתוך הלילה החורפי הקר. ההדים התפשטו בסביבה התגלגלו על גבי השלג הרך ונעלמו אי שם במסתרי החושך. שומרי הלילה הסתובבו משר עממים, אדומי חוטם, כסביבה הטובלת באפילה הסוררת אך קלושות במנורות השואבות חיזתן מנפט דלוח.

הבנין שבמרתפו התקיימה החתונה מואר היה לעומת זאת בזוהר עילאי. לא היה זה אור בשמי הנראה לעין בשר ודם, אלא אור שבקע מתוזת עוצמת השמחה שהיתה במרתף.

* * *

מספר שולחנות בלתי מהוקצעים, גסים ומ־סורבלים, ערוכים היו במרתף שלהלוחית טחובה פשטה באוירה. הספסלים, אף הם תאמו את השולחנות המכוסים בכיסוי גס, אך מכובס ונקי, לכבוד החתן והכלה. המרתף חצר היה לשניים, עזרת נשים ועזרת אנשים. ב"מזרח" על כסא מרופד ישב החתן, חוט של חסד משוך על מצחו.

ותלבושתו הדלה ללא רבב. עיניו התכולות שגונן כגון השמים לטוהר, הביטו בפיזור נפש בקהל. מופנות היו כלפי ליבו, לערוך חשבון נפשו וחשבון ימי בחורותו. דף חדש נפתח בחייו. פלג גוף היה עד הנה, ועתה כרצונו, לפי בחירתו, אדם שלם.

יום החופה, כיום הכיפורים. יום מחילת עוו־נות. וכי אפשר לעבור יום זה כדברים של מה בכך?

וכך ישב לו יענקל החתן, שפוף מעט, על גבי הכסא המרופד, ידיו הצנומות הקמוצות בעקשנות מושטות רק מדי פעם כשניגש מאן דהו לברכו במזל טוב וללחוץ ידו. ליבו ומוחו עסוקים היו ב"מאמר" הקשור לגדולת יום החופה. עניינים רמים בחסידות, המכתתים את הגוף ומקרבים אותו קימעה לנפש.

הקהל שקוע היה בניגון דבקות. התקרובת הדלה, לא היא שרוממה אותו רוח, השמחה היהודית היא שנתנה את העוז והתקומה. החופה הועמדה כבר לפני שעתיים אף הסעודה הדלה נערכה זה מכבר. עתה ישבה החבורה והאזינה בדריכות ל"שיחה" שקלחה מפיו של ר' אריה, שיחה ששמע מפי הרה"ק זי"ע ועתה חזר עליה מילה במילה.

"לחיים! לחיים ולברכה, לחיים ולברכה!" — נישאו כוסיות קטנות של משקה בין האצב־עות. ולפתע קם הקהל על רגליו, הסיט את השולחנות והספסלים לצד ופתח בריקוד. שירה אדירה פרצה מן הפיות. נשקה, חסיד זקן נטל בידיו הרועדות קימעה את כינורו, והחל שופך גלים גלים של ניגונים צובטי לב ומעוררי נפש. מתוך הקהל קפץ ריצא מוטקה, הידוע כרקדן שאין דומה לו, ונשא עצמו בריקוד "קוזק טרער". הקהל עצר את נשימתו כשמוטקה נשא רגליו בקלילות ממקום למקום. הוא שייט במעגל, מרחף ומתייצב, עומד ודוקד לחלופין כאשר כל גופו מזדעזע בצעקה: צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי!!! השמחה וההתלהבות הקיפו את הקהל כולו. הריקודים הפכו סוערים, מחוללים מחשולים של בני אדם להבים התלהטו בשמחת המצוה. אגלי זיעה ודמעות התערבבו אלה באלה, צלילי הכינור עלו מעלה מעלה עם שמחת הקהל.

* * *

זוג עינים חודשות רק עקבו בעירנות אחר השמחה היהודית. אדם נמוך לבוש פרווה עבה מכף רגל ועד ראש, הקיף את הבנין פעם אחר פעם, לבסוף נעמד במקום מוסתר והסיל עיניו בנכנסים ובבאים. רגליו כמעט קפאו, אך אש מחשבות השיטנה שבלבבו חממה את הקור סביבו. בשעת לילה מאוחרת הסתיימה ההילולא. הקהל העייף איחל חיים טובים ומאושרים לבני הזוג שבאו זה עתה בברית הנישואין ועזב את המקום. הלילה הצונן קידם את היוצאים בגלי קור. אנשים הגביהו צווארוניהם ומתחום על פיהם. ההבל קפא באויר.

עוד היתה שהות לחלק מקהל משתתפי החו־תונה להשתתף ב"שבע הברכות" שנערכו למחו־רת. מישהו מבני המקום נטל על עצמו את המצוה, וזוגתו הצדקנית ליקטה מן העוני בכל שיכלה ובישלה סעודה דלה לכבוד החתן והכלה.

* * *

הדבר קרה למחרת, לאחר סעודת שבע הבר־כות הופיעו לפתע שני שליחים שהחזיקו בידיהם תיקים עבי כרס המלאים בחומר הרשעה. היו אלה שליחי הק.ג.ב. המשטרה החשאית, שנראו כשני זאבי טרף המשחרים לציד.

"בא עמנו" ציוו על החתן.

עיניו התכולות של יענקל נעכרו קימעה, המילים הכואבות כמעט פרצו מפיו היתכן? היתכן כי עתה מצאו להם פנאי לשכות כי? והלא כתוב כי יקח איש אשה חדשה...? אך לשונו נאלמה דום, והוא לא אמר דבר. הוא זרק מבט חטוף באשתו שעמדה מן הצד מרטיטה. בעינים, שתהום של פחד וחלחלה נשקף מהן. הביטה לסירוגין בבעלה ולהבדיל בסרדיוטים הרשעים.

"בא עמנו" חזרו הללו על הפקודה, ור' יענקל הלך אחריהם ככבשה המובלת לטבח. כלום היתה לו ברירה? טרם צאתו מן מפתן הבית הניח ידו על המזוזה, ובעודו מפנה פניו הכאובות לרעיתו, ניסה להעלות רוק של חיוך על עיניו המעונות: "יהיה טוב בעזרת ה'" "אמן" השיבה האשה הצעירה, ולאחר שנטרקה הדלת אחרי היוצאים צנחה על הכסא מתייפחת, ונתנה דרור לדמעותיה שעד עתה היו כלואות במאמצים על אנושיים...

סיביר! — תיבה אחת מעבירה צמרמורת בלב האדם.

סיביר! — ארץ הגזירה שכל באיה לא ישובון.

במשרד המחומם היטב, ישב איש מקריח מאחורי מכתבה עמוסה בתיקים בגדלים שונים.

רולת חלאי חומר "הרשעה" דומה שכל ההרשעות אשר בכל העולם נתקבצו ונתלקטו בתיקים האלה.

הפקיד הבכיר, אפור השיער הביט בעיני בך בר־י יענקל, שחוט של חסד היה משוך על פניו על אף חיוורונם. "חבר! — הרעים הקול שיצא מפיו של המקריח — חומר מצוי בידינו על פעולותיך כנגד המשטר!"

עיניו התכולות של ר' יענקל הביטו בו בתמ־מות: מתי הספיק בחייו הצעירים לחתור תחת השלטון, והרי הוא בחור ישיבה שכל עיתותיו קבועים לתורה ולעבודה, לחסידות ולקירוב יהודים לאביהם שבשמים... מתי היה לו זמן לחשוב כנגד המשטר ולדאוג לכשלונו...? הרהור בזק חלף במוחו — שלטון הס"מ מתמוטט לנוכח מסירות הנפש של יהודי... חיוך כמעט עלה על פניו.

"מה הינך שותק — הרעים הקירח משמע מודה אתה בהאשמות"

"אני — אמר ר' יענקל תמה מעט על שהעיז ופתח את פיו — אינני בוגד ואינני ממוטט ממש־לות. יהודי אני, יהודי חסיד, ובפקודת רבי עוסק אני בהפצת התורה, מקור החיות של עם ישראל. כלום מבין הרשע את דבריו? לא ולא, אין הסט"א מבינה שפה טהורה ועדינה שכזו. סטירת לחי הנחתה בפתאומיות על לחיו. הוא הרים את ידו לגעת במקום המכה ונזכר בתלמידיו... ילדים תמימים אותם לימד בכתתרת חומש וסידור... וגדולים יותר אותם לימד משניות ודף גמרא... מה אירע אותו כך זכר אך במעורפל. דומה היה כי חלום משונה עובר עליו. הטיפול היה בו היה קצר, קצר ביותר. תיקים עבים ושחורים נפתחו ונסגרו לפני עיניו בזריזות. ידיים גסות הלבישו אזיקים לידיו, ושני גברתנים, אנשי חוק דחפו אותו הצידה.

לזוגתו הצעירה נשלחה הודעה ביום השלישי לנשואיה. ההודעה היתה קצרה, קצרה ביותר: "הבוגד יענקלביץ נשלח לסיביר למשך 10 שנים".

* * *

כשבועיים עשה ר' יענקל את הדרך לאותו חבל ארץ מאיים. הרכבת נקשה בעצבנות על המסילה הארוכה.

חלפה על פני שדות ויערות, הרי אופל חלפו כצלילים מטילי אימה. ר' יענקל ישב דחוק ולחוץ בין "פושעים" נוספים שהובלו לסיבידיה. בקרונות מיוחדים הובלו מטענים של תבואה, ומצרכי מזון, חבילות ומכתבים מבני המשפחה עבור יקיריהם האסורים בארץ הקפואה.

* * *

השלג הלבן אפור שולט שליטה מוחלטת בכל הסביבה. העצים המשתרעים לכל אורך הדרך עמוסים כמעטה של שלג. אין רואים גזע ואין רואים ענף, שלא לדבר על עלה ירוק. השלג שולט פה שלטון ללא מצרים.

הטור החי הנורש, נע לפי קצב קבוע. טור אין סופי של אנשים. לא אנשים, מספרים. "המספ־רים" מסודרים בשורות שורות של שמונה יחידות. טור ארוך, של שמונה יחידות, והוא נע ונע, דומה כי אין קץ לו. ואם קורה ומספר אחד נופל, כושל מעייפות, מזנק מיד למקום אחד השומרים, אחד מאלו שגורלם התקיקם ממולהתם בגין פשע אמיתי, וכאן בסיביר הועלה לדרגה של שוטר ושומר והוא נוגש באסירים — היינו במספרים ובתוך הטור האין סופי צועד לו ר' יענקל, אף הוא כאן בן בלי שם, מספר ככל המספרים. ואין שאר האסירים מבחינים באבקת האש הפורצת מליבו שניצוצותיה מגיעים לשמים, ואין השומרים רואים כי ר' יענקל הוא בעצם סולם, סולם הבוסס בכבדות על אדמת השלג הסיבירי וכאן בגיא הצלמוות הוא מתגבר ומתעלה. אין השאר יכולים להבחין בכך.

הבוקר הסיבירי, כסיביר עצמה אינו מקבל את פני החודשים בחיבה. סר וזעף הוא ודוקר במחטי קור את הבשר המצומרר. אין כאן ציפורים שישירו את תפילת השחר. הדממה מבעיתה את הגוף ומדכאה את הנפש.

אפור מסביב. אפורים הם האנשים אפורות המחשבות, ומיגעת היא עבודת הפרך.

אך גם בסיביר המתה לכאורה, יש חיים. הווי אומר גם בסיביר האיומה יש אלוקות, ור' יענקל פוסע על אדמת סיביר התורקנית, ובעוד הוא נוהר שלא להעלות חמתם של כלבי השמירה שדמות אנוש להם קשר ליבו בחוט זה של אלוקות אשר בסיביר. משניות, פרקי תהילים, קטעי גמרא ואמורות התניא... אין בית מדרש בסיביר, אך מחוו של ר' יענקל הוא מקדש מעט, והקדש מעט זה מתהלך עם האסירים לעבודת הכפיה, ומקרין מתוך העבן והערפל אור למעונים.

חושך מסביב. אף לא נר דל אחד מאיר את המיכלאות שם ישנים האסירים את שנת הלילה הטורפה. המפקד השומר, סובב בין המיטות שידיעות גסות כחפות עליהן.

"שקט לא לדבר!" הוא מצווה, ונס מן המקום שלא ישהה יותר על המידה בעיפוש. רק מסתלק השומר ר"המיכלאה" מתחילה לשקוק חיים, שני אסירים מתיישבים במיטותיהם: "בורודיאק — אומר קול אחד — טבק יש לי קצת. אך חסר אני נייר לגלגל את הסיגר". באפילה, מחליפים הא־סירים פיסת נייר שערכה לא יסולא בפז בגרגרי טבק שערכם לא ישוזה ליהלומים. השניים מסובבים גבם לקיר, בעודם מחפים בכף ידם על הניצוץ המופק מן הסיגר.

אסירים מרי נפש עלולים לתלוש את הסיגר מפיהם ביחד עם שן... סיביר האימתנית הופכת את אסיריה לחיות טרף.

אי שם בקצה החדר מתייפח אחד מרה, נקניק ששלחו לו מן הבית נגנב ממנו. לא נקניק היה זה, לא סתם חתיכת בשר, מידי ערב הוא פודס נתח קטן כזית ומשהה אותו בפיו שעות על שעות טעם הבית היה מתגעגר ויורד לו מלשונו אל ליבו ועתה שוד ושבר... יושב הוא ומתייפח ואיש אינו שם ליבו לכך...

והגנב? החליף כבר את הנקניק עם אחד השומרים תמורת מעט יי"ש.

שמונה שנים בתופת!

שמונה שנים ארוכות של סבל ויסורים, חלום בלהות הקורה במציאות. שמונה שנים של עבודת פרך וכפיה, עבודות השוברות את הגוף והנפש, אך לא את נפשו של ר' יענקל. הפנים העדינות התקמטו והזדקנו, העינים הכחולות העמיקו, הגב נכפף, העצמות נתעקלו, אך הנפש, הנפש היהודית החסידית של ר' יענקל, דבר־של פגם בה, שבר לא נשברה וכתם לא הכתימה. להיפך היא רק נתחזקה והתעצמה בגיא צלמוות זה, ר' יענקל שמר על הצלם הטהור, צלם האלוקים, צלם החסיד.

כמה שבתות בילה בצינוק? האם אפשר לספרם? ר' יענקל טוב המזג, ששמו יצא לתהילה בקרב האסירים בשל עידודו וחיזוקו המנחם, שהפקיר את גופו שלו כעפר וכל כולו דאגה לאחרים, אותו ר' יענקל נאבק למען קדושת השבת. דבר זה עלה לו בעמידה של שעות וימים בצינוק צר וטחוב שמידת חומו — עשרים מעלות מתחת לאפס, אך נפשו הקשורה כשלהבת לפתילה, בחומה של החסידות, עמדה לנוכח בשעות הקשות ולא עינויים או יסורים שינו את דעתו.

"הסובוטניק" המופלא עורר את זעמם של הממונים, ולאחר שלא יכלו להכניעו בעונשים, שלחו ידיעה למוסקווה רבותי "יהודי אחד יש עימנו כאן, אשר כי לנו ולתמורת ידינו ושומר שבת כהילכתה" השטן במוסקווה התפלץ. הרי כל כוונתו היתה לעקור תורה מישראל ח"ו, ככוונת יוון הרשעה "כתבו לכם על קרן השור כי אין לכם חלק באלוקי ישראל".

ויתיעצו עושי העוולה להתחכם "לסובוטניק" בדרך אחרת...

* * *

הבוקר האפרורי פגש את האסירים בהצלפות תרצניות של פתיתי שלג הישר לפרצופים הצ־נומים והמעונים.

האסירים נצטוו לפנות את השלג מבין הצרי־פים ולכבד את המקום כיאות. אישיות בכירה עומדת להגיע ממוסקווה, אישיות בעלת השפעה בכירה בחלונות הגבוהים, כרצונה יוטב לאסירים וברצונה יורע גורלם. הרכבת של אחר הצהרים פלטה את הפקיד גבה הקומה, שחוטמו אדמוני וכתפיו העשויות פרוות שועלים עוטפת יפה יפה את פדחתו. המעיל החדש הגן עליו היטב מהקור וידיו העבות מכוסות היו בכסיות טובות, משל אתמול נתפרו. בימינו החזיק תיק שחור ובו קבצים ומסמכים חשובים, הקובעים גורל של אסיר זה למיתה ואחר לחיים.

הבהלה שקמה במחנה בין אנשי השרד הב־הירה היטב עד כמה חשוב האיש שהגיע, אנשי השירות שבמקום קיבלוהו בקידות וכמבקר פנים יפות, המצניעות את שיניהם הנוקשות באימה. תנועה קלה אשר לא תמצא חן בעיניו עלולה לקבוע גם את גורלם. המפקדים התרוצצו לפניו מתרפסים ככלבלבים. הם הציעו לו את שירותי־הם, עוזרים, ליוויים, הדרכתם. אך הוא דחה את כל ההצעות. לאחר שנח מעט בחדר מרוהט היטב ואכל ארוחה דשנה אשר הוכנה למענו, ביקש שיביאו לו את האסיר יענקלביץ.

"המספר" התייצב לפני הפקיד בקומה כפופה, לא מחמת נפשו הנפחדת, כלום יש מקום ליראה נוספת לזה שיראת שמים אמיתית ממלאה אותו? אלא שהחיים המרים והקשים וממדי הצינוק הם שכופפו את קומתו.

הפקיד הבכיר הביט בעינים עדוניות ביהודי הסובוטניק, שעיניו הכחולות כגון השמים לטוהר הביטו בו בישרות. חשף הפקיד טור שניים במעין שחוק של אדיבות, החוה תנועה בידו ואמר: "שב בבקשה" ר' יענקל נעצר כמתוך הרהור בכוונו מבט לצדדים הפטיר: "לשבת? חה חה מסוכן מידי... לפני שמונה שנים אמר לי פקיד מסוים לשבת, ועדיין יושב אני עד עצם היום הזה ח..."

חוצפתו של האסיר לא עוררה את חמתו של הפקיד. אדרבה, פיו נפער בשחוק וקולו הידהד מספר שניות — יהודי מענין — חשב. הוא שיחק בחותמת שהחזיק בין אצבעותיו. הישיר את עיני השועל שלו אל מול פני היהודי השפוף הפטיר כלאחר יד:

"שמונה שנים הינך יושב כאן... יפה. ובכן, כמה הקציבו לך?"

"עשר" — השיב ר' יענקל בשלווה.

"יפה — המשיך הפקיד — הידוע הינך שבכוחי לכתוב לך על אתר שטר שחרור. כלומר להפחית לך את הישיבה כאן בשנתיים... הידוע אתה מה פירוש של מחווה כזאת? ... אך בל נדבר ארוכות, מתנה זו תקבל על התנהגות טובה... ובנוסף לכך, תצטרך לתרום עוד דבר מה פעוט".

"מהו" — חידד ר' יענקל את חושיו, מבולבל כולו מן ההצעה המהירה. מאפשרות השיחרור הפתאומי, הבלתי צפוי...

"אהה — כיחכח הפקיד בגרונו — הפסק לשמור שבת!"

השמים האפורים הביטו בעצבנות על אדמת סיביר המושלגת. התמימות בעיניו של יענקל התמזגה עתה בגבורה.

"אני — השיב לאט מחשב כל מילה — יהודי חסיד הנני, ואת השבת לא אחלל תמורת שום שחרור שבעולם".

"צא מכאן!" — הרעים הפקיד, שלא חפץ היה כי היהודי יראהו בחרונו ובבזיונו.

* * *

שבועיים תמימים קדח ר' יענקל. דיזנטריה קשה פקדה את גופו והקברנים אשר במחנה היו כבר קרובים מאד למיטתו... אך הנפש המתחשלת גברה על הגוף הדווי. ור' יענקל קם ממיטת חוליו, אמנם רגליו רעדו עדיין בלכתו אך גופו החל שב לאיתנו.

הפקיד הבכיר עדיין לא הירפה. בשל יענקלביץ שלחוהו הנה ועדיין לא מיצה את האפשרויות.

ושוב עמדו הם זה לעומת זה, הפקיד המרושן המתופף בעצבנות על המכתבה וחיוך ערמומי שפוך על פניו, והיהודי חלוש הגוף שברכיו רועדות מחמת רפיון אך נפשו איתנה.

"מפליא אותי הענין — חייך אליו הפקיד — הרי שכיב מרע היית והנה קמת. אכן בחור כהלכה! הפלא ופלא!... תתפלא לשמוע — חייך שוב הפקיד — כי בקי אני בהלכה"

ר' יענקל הגניב בו מבט מרוכז מה לו לגוי זה ולהלכה?

"אדם משכיל חייב לדעת ולהבין את מהלכי האויב — המשיך הפקיד בדבריו — ובכן יענקלביץ, ידוע לי שכאשר מחזיקים כלי תפירה בשבת, אפשר להחזיק את הכלי בצורה כזו שלפי ההלכה אין עוברים על איסור, ובשביל יהיה הדבר מספיק לצלם אותך בשבת בהחזיקך טוריה ביד, ואז יענקלביץ, משוחרר הינך, ולא רק משוחרר, אלא מאשרים אנו לך חודש של הבראה בפנסיון ממדרגה ראשונה ביחוד עם זוגתך" הפקיד הביט בו בנצחון בסיימו להציע את הצעתו, רבי יענקל השפיל עיניו "ואם אינך מקבל את הצעתי — אמר לפתע הפקיד באיום — מוסיפים לך עוד חמש על העשר".

רק לפני שבוע שלחה לו אשתו חבילה של בגדים ומזון כשר. את הכל בזזו הממונים אך את המכתב השאירו לו למצער, המכתב ספוג דמעות הצער של אשתו הצנועה שבר את לבו...

יענקל, יענקל, זעק קול בלב, הגיע עת השחרור, גוי זה אינו דורש ממך דבר גדול, אין בהצעתו כל איסור דאורייתא והרי פיקוח נפש דוחה את המצוות שבתורה... הגוי התמוגג לנוכח התלב־טויותיו של האסיר היהודי המתנודד על רגליו הכושלות מחמת חולשה. התגבור ידו על הנפש היהודית?

* * *

דקות אחדות התחולל המאבק בליבו. לפתע הגביה את עיניו וכאילו נתקשח בבת אחת, יענקל יענקל מהי העקמומיות הרוצה להתפשט בנפשך להכחידה ר"ל מעץ החיים. מלחמה לה' בעמלק, חזק יענקל, הרצה השטן לרוצץ את כל־אשר השגת עד עתה, לנתץ את כל התיקון שנתקן כאן על אדמת סיביר המפלצתית. וכי אינך יודע את אותו סיפור על התינוק בין השנתיים וחצי שהמלך הרשע רצה להכריחו להשתחוות אליו, וכשהתינוק סירב, התחנן לפניו המלך, בני איני מבקש שתכרע לפני באמת אלא אשליך טבעתי ואתה תרכון להרימה, וכך יתקבל הרושם כי כורע אתה בעבודי... וביכר למות על קידוש שמו יתברך... לעריץ בפניו, וביכר למות על קידוש שמו יתברך... חזק ואמץ יענקל, חזק ואמץ!

הזיעה שטפה את גופו פלגים פלגים. הוא גרר את רגליו לכוון המכתבה שמעברה השני ישב מצפה לו הסיטרא אחרא: "לא!!!" צעק.

והדי המילה היחידה התפוצצו לאלפי בנות קול, מקצה אחד של סיביר הקפואה לקצה השני התגלגלה צעקתו "לא, לא, לא, לא!"

"ככה? — הרעים הפקיד הבכיר בקולו — ככה? אם כך אינך שווה יותר להתעסק עמך!" ר' יענקל נעצע בראשו ומיהר להסתלק מן החדר... לפתע כעבור שבועיים שוחרר ר' יענקל. הקליפה נכנעה ונתקפלה לנוכח עזות דקדושה של יהודי חלש ומעונה שעמד בנסיון.

* * *

ר' יענקל הקשיש, כפוף גב ולבן השיער, חי כיום בירושלים עם זוגתו. שתקן הוא ר' יענקל ואינו מרבה בדיבור, ממעט הוא לספר על התל־אות הרבות שמצאוהו בארץ גזירה. את גופו שברו העריצים אך נפשו איתנה כאז כן היום.

לבנים משלו לא זכה אך מעשי תקפו וגבורתו גלעד ניצחי לעוצמת תוקפה ועיזוזה של הנשמה היהודית.

האדמו"ר ממאנאסטרישט

הרה"צ רבי יצחק יואל ראבינאוויטש זצ"ל

ביום הביעי לסדר חיי שרה הלך לעולמו אחד מראשוני וגדולי האדמו"רים בניו יורק אדה"ב הרה"צ י. י. ראבינאוויטש זצ"ל בגיל 77, ההובא לקבורה כשציבור רב אדמו"רים, ראשי ישיבות, רב־נים ומאות חסידים ורבים אחרים משתתפים בלווייה למרות מזג האויר הקשה. לפי בקשת המשפ־חה לא נישאו הספדים. עם פטירתו נעלמה אחת הדמויות האצילות והחשובות של היהדות החסידית, שהמשיכה את הרוח של דורות קודמים ומסורת האדמו"רות.

האדמו"ר זצ"ל נולד במאנא־סטרישט איזור קיוב בשנת תרס"ט לאביו הרה"צ הקדוש רבי גדלי' אהרן הי"ד בעל "זכר אהרן" שנהרג בפוגרום של עיר אוימן בבי' אב תרע"ט, האדמו"ר שהיה אז עמו בן עשר ניצל בנס, והתחנך אצל סבו האדמו"ר הזקן הגאון רבי יהושע העשיל זצ"ל שהנהיג עדת חסידים גדולה במאנאסטרי־שט, ושהיה גאון שחיבר ספרים בנגלה ובנסתר, וספרו "דברי יהושע" הוא אחד הספרים היסו־דיים בעולם החסידות. האדמו"ר הזקן התחיל לקומם את הקהילות החרבות שחורבו בפוגרומים, הקים בתי מדרשות ובתי טבעת ומקוואות, וקומם חרבות. השלטונות הרוסים רדפוהו ואסרוהו, ובחמלת ה' עבר עם נכדו לארצות הברית, ששם קהל חסידיו הקימו לו ביהמ"ד "נחלת יהושע" בבראנזוויל.

האדמו"ר הזקן שהיה מגזע ישישים, שושלת אדמו"רים מבכי־ האהוב ישראל מאפטא, ונכדו רבי משולם זושא מזינקוב בן האדמו"ר מלינץ בעמ"ס חן אהרן עד רבי גדליה מלינץ זי"ע בעהמ"ח "תשואות חן" שהיה תלמיד הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה ואמו מנכדי האדמו"ר ר' מאסעלי מטשערנאביל זי"ע.

באמריקה למד האדמו"ר זצ"ל אצל סבו הגדול וקיבל היתר הוד־אה מהגאונים רבי שמשון אהרן פאלאנסקי הרב מטעפליק, ומהג־און ר' משה צבי רבינוביץ אב"ד קלניבלאס שהיה מגדולי ההוראה באוקראינה שסמכוהו לדון ולהור־רות, וגם לסדר גיטין, אבל בענות־נותו לא רצה להזדקק לסידור גי־טין. אחר פטירת סבו ורבו הגדול גאון ישראל וקדושו רבי יהושע העשיל זצוקל בעל דרכי יהושע, המליכו את האדמו"ר זצ"ל להיות ממשיך השושלת וממלא מקום אבותיו.

אדמו"ר זצ"ל שהיה תלמיד חכם גדול בהוראה ובהלכה ובקי בתורת החסידות, ובעל רעיון ומ־חשבה מקורית, היה אוצר בלום של הרבה מסורות בעל פה מתול־דות החסידות ומסיפורי צדיקים, צנוע ובורח מן הפרסום, כל דרכיו היו דרכי נועם וכל נתיבותיו הד־ליכותיו שלום, ושימש גם ברבנות בקהילת "בני יעקב" בברוקלין, וישיבת "תורה מציון", ובית המדרש של סבו הגה"ק "נחלת יהושע".

כל ימיו היה איש ציבורי, רב פעלים לתורה ולתעודה בארגוני הצלה ועזרה למען הפליטים של מלחמת העולם השניה, ובוועד העזרה של ארגון האדמו"רים באה"ב, נשיא של וועד הרבנים באיסט פלעטבוש שכלל רבנים גדולי תורה וחלש על איחוד יהודי גדול בברוקלין, ונשיא הכבוד של וועד הרבנים של קאנרסי, ופעל למען הקמת המקוואות באיזורים ההם, הוא היה חלוץ החסידות באמריקה בהיותו הראשון שנתגדל באמריקה שנעטר בעטרת האד־מו"רות, בתקופות הראשונות שמצב החסידות היה קשה, והד־אדמו"ר זצ"ל באישיותו ופעליו תרם הרבה להרמת קרנה בעיני הציבור והקהל.

בהתחלפות פני השכונות, כשיהודים החליפו השכנות והמקומות אחר שנתרבו שם הג־ויים, עמד בנסיון ולא הניח למכור את בית הכנסת שלו שהיה בנין גדול לתפארת והציעו לו הון תועפות, ורוב הקהילות מכרו את בתי המדרש שלהם ע"י היותרים שונים ולבסוף בעוה"ר הפכו להד־ות לכנסיות, אדמו"ר נשאר על דעתו עד שבדבות הזמן חרב, ואמר אז אדמו"ר זצ"ל שנגולה מעל לבו אבן כבדה, בטוח היה עתה שבית הכנסת שלו ולא יהפך ח"ו לתיפלה.

כל חייו היה בעל יסורין ולא התאונן על מצבו, ולא רצה שידאגו עליו גם בעש"ק האחרון שלפני הסתלקותו, כשנפל בעלותו במד־רגות הבית ותחלה קשה, לא פסק חיוכו ורעותו הבדוחה כדי לא לג־רום עגמ"נ מהסובבים אותו, ואמר לנו, בשבת זו (פרשת וירא) כנראה כבר לא אוכל לקיים וירץ לקראתם.

בשעת ההלוויה שהיתה מלווה באלפי אנשים הכריז אחיו של האדמו"ר זצ"ל הגאון רבי ברוך מאיר ראבינאוויטש שליט"א שהוא רב של בהמ"ד "חובבי תורה" באיסטרן פארקווי שהם מכתירין את בנו של האדמו"ר זצ"ל הגאון כקש"ת רבי גדליה אהרן רבינוביץ שליט"א מגדולי הלומדים באה"ב וראש ישיבה בשיקגו, להיות ממלא מקום אבותיו לאיר"ש כאדמו"ר ממא־נאסטרישטש שינהג כסאו ברמה. באותו מעמד הכריזו כי האדמו"ר החדש שליט"א יפתח ישיבה וכו־לל אברכים "אהלי יצחק", ושנכדו של אדמו"ר זצ"ל הרב ר' נחום צבי שליט"א יכהן ממלא מקום כ"מרא דאתרא" של בית מדרשו של האדמו"ר זצ"ל בית המדרש נחלת יהושע באזור קאנרסי ברוקלין.

יהדות החסידות ארצות הברית וקהל חסידי מאנאסטרישטש אבדו להן אילן גדול רב יחוסין ומעלה. ובא השמש וזרח השמש, ומשכת השושלת הגדולה עתיקת הימים תתורת על אכסניה שלה ומעמידה יתד ובית בירושלים קרתא דשופ־ריא, שמשם תצא תורה ודבר ה'.

איזה מדינה?

ש. אמיתי

הסטודנט שלומד "מדעי המדינה", מדפדף בין העתונים הצהובים והישנים, קורא מסמכים בלויים ועובר על פרוטוקולים של החלטות ממשלה ומשרדיה.

באוניברסיטת קיימברידג' המפורסמת, בקיץ 2086, שום דבר לא בוער. יש זמן די והותר, כדי לפענח את השייכות של המדינה. אודותיה לומד הסטודנט הזה.

מעניין באמת. מדינה מוזרה למדי. שייכותה האתנית לא ברורה, לאור כמה וכמה נתונים העולים מבין המסמכים והעתונים. האם זו מדינה ערבית? יוונית? ואולי רומאית?

ההוראות הברורות של מיניסטריון החינוך, מלמדות כי בני הנוער נצטוו ללמוד ולהפגש דווקא עם בני נוער ערבים. מעולם לא ביקשו מהם, כהוראה מיניסטריאלית, להיפגש עם בני נוער מסין, מהודו או מאיזה ארץ אירופאית כלשהי. רק עם הערבים! האם מדובר במדינה ערבית־פלשתינאית?

ההשערות בנושא זה משתבשות קצת, לנוכח "ערב האלים" שמארגן מפקד בכיר בצבא של אותה מדינה. מדובר בערב שמטרתו להעלות את זכרם של אלילים יוונים, כולל כל סממני עבודת האלילים הקשורה לכך. אז אולי מדובר במדינה של צאצאי היוונים?

זה לא מסתדר בדיוק, אם הילולות הכדורגל השבועיות, באיצ־טדיונים מלאים ברבבות אדם, כאשר חלק גדול מהבאים חמושים בנשק קר וחם. בדרך כלל מדובר בנשק הנישא ברשיון. האם אין זה מזכיר את הרומאים בשיא תהילתם?

ואולי זוהי מדינה מוסלמית, השובתת בימי שישי. שבוע העבודה הוא בן 5 ימים והיום השביעי מוקדש לכדורגל ולקולנוע ולעוד בילויים, לעבודה בשכר של 500 אחוזים.

ואולי מדובר בצלבנים בכבודם ובעצמם? הרי העתונים מלאים תיאורים מרוקים ומלאים על "ערבי הסילבסטר" והתבאות הנהגגים שם בכל מקום, על הנשפים ובמסיבות הנערכים בכל עיר ומושב.

בפסקי דין של בית המשפט העליון אפשר למצוא הוראה מפורשת, לצרף לעם של בני המדינה גם בני עמים אחרים, בלא להזדקק לשום אקט מחייב, בלבד רכישת תעודת גיור בכמה דולרים. והרי הצלבנים לא היו מאפשרים לעשות זאת בלי להיטבל כדת וכדין.

אולי זו סתם מדינה ברברית מהמזרח הרחוק? יש כמה עדויות המתאימות לכך. מעשי פשע איומים, רצח מדי יום כמעט, דקירות סכינים ויריות בין בני נוער. אלימות בדרגה גבוהה ביותר. אולי זוהי מדינה סטארית?

לא יתכן. הרי הסטודנט שלנו מחזיק במו ידיו עדויות אופי מרשימות, שמדובר במדינה "נאורה", "מתקדמת", במדינה המקיימת סדרי שלטון לפי החוקה הבריטית־עתונאית...

באמת. קשה לדעת באיזה מדינה מדובר.

ואולי אתם יכולים לעזור לסטודנט המסכן בעוד מאה שנים?

דרשו את משחקי האיכות של
"הכל לגן"
"משחקי זכרון"
מפלסטיק קשיח
"חגים"-"תנ"ך"

משאבים
למנויי מבצע סל"ה — התוכנית הגדולה
הופיע ספר ראשון במבצע
נגלות ונסתרות בחיים - ספר מס' 6
המנויים יפנו עם פנקסי המנויים לתפוצה ויקבלו את הספר.
המנויים שהזמינו באמצעות הדואר — יקבלו את הספר ישירות לביתם.

"כֻּלָּנוּ אוֹמְרִים: תּוֹדָה, בְּבַקָּשָׁה וּסְלִיחָה!"

תּוֹדָה,
תּוֹדָה לְךָ
רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם
עַל כָּל הַסַּכָּרִיּוֹת
שֶׁאַתָּה מַרְעִיף עָלַי מִמְּרוֹמִים.
עַל אֵלּוּ שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי בָּהֶן
וְעַל אֵלּוּ שֶׁקִּבַּלְתִּי
וְנֶהֱנֵיתִי
וְלֹא יָדַעְתִּי שֶׁזּוֹ, בְּעֶצֶם, סֻכָּרִיָּה
וּמִמְּךָ...

סְלִיחָה
סְלִיחָה מִמְּךָ
רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם
עַל כָּל הַתּוֹדוֹת
אֲשֶׁר הָיָה עָלַי לוֹמַר
וּבִמְקוֹמָן
טָפַחְתִּי עַל שִׁכְמִי
עַל כּוֹחִי וְעֹצֶם יָדִי
וּבְסַנְוֵרֵי הַסִּפּוּק הָעַצְמִי
לֹא יָדַעְתִּי
כִּי טוֹפַחַת אֲנִי
עַל גַּב כָּפוּף
עַל גַּו שָׁפוּף
שֶׁאַף הוּא
מִמְּךָ...

בְּבַקָּשָׁה,
בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ
רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
שֶׁאַךְ טוֹב וָחֶסֶד
יַמְשִׁיכוּ לְלַוּוֹתֵנִי
כָּל יְמֵי חַיַּי.
אָנָּא, לָהֶם צָרֵף עוֹד חֶסֶד
אֶחָד, קַט וָרָם.
תְּנָה לִי הַבִּינָה
לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל
שֶׁכָּל הַהַצְלָחוֹת,
כָּל הַשְּׂמָחוֹת,
כֻּלָּן שֶׁלְּךָ הֵן וּמִמְּךָ.
שֶׁכָּל הַכְּאֵבִים
אַף הֵם סֻכָּרִיּוֹת
שֶׁהִרְעַפְתָּ אֵלַי
מִמְּרוֹמִים — מִמְּךָ.
בְּבַקָּשָׁה
רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
וְ...תּוֹדָה.

נאוה תהלה

הבית שלנו

גילוי עצמי של אלרגיות

מאת יפה קליין
יועצת לרפואה טבעית לתזונה נכונה

באחת משעות הערב המו־קדמות צלצל הטלפון שבביתי. מן העבר השני התבקשתי לק־בוע תור דחוף לבדיקת אלרגיה למזון. "הבנתי, זה דחוף ביותר! בתנו בת השנתיים משלשלת כבר כ־8 חודשים בלי סוף וכבר נקבעה לה בדיקה ביופסיה לצליאק" (בדיקת רגישות לגלוטן המעשית בהרדמה כללית).

באותו בוקר שבו נערכה הב־דיקה ראיתי את בת השנתיים, יל־דונת חמודה שנראתה יותר כבת שנה... לאחר כשבוע התקבלה התוצאה: הילדה אלרגית לפקאן, אגוזים ולבור... לגזר... השתאותה האם מן העבר השני של הטלפון כשהודעתי לה על תוצאות הבדי־קה... והלא אינני מפסיקה לתת לה גזר הידוע ... כאחד המרכיבים החשובים "בכלכלה עצרות".

מהרבה סוגי מזונות מנעתי את בתי מחשש שהם הגורמים לשל־שול. אך גזר?!

לאחר כשבועיים התבשרתי: ב"ה הילדה חדלה לשלשל לח־לוטין וכבר עלתה במשקל כ־½ ק"ג.

דרך יסורים ארוכה עברו הילדה והוריה עד שהגיעו אל תוצאות הבדיקה דלעיל... דרך תחתחים של בדיקות תסריים ימים ושבועות של חסר אונים, של ילדה קטנה המשלשלת בלי הפסק וכמובן, יורדת במשקל.

סימני האלרגיה הם שונים ומגוונים:

נ. ילד נחמד בן 3 התנהג בדר"כ כרגיל עד להתפרצויות מהם סבל, התפרצויות קשות שבהן לא היתה לאף אחד שליטה עליו, ואפילו אמו לא ידעה מה לעשות בו.

בדיקות שונות עבר אותו ילד עד שאמו שמעה על בדיקת הא־לרגיה, התרגלה שג. אלרגי לביצה בצורה חריפה ביותר. מאז שהפ־סיק לאכול ביצה חלפו ההתפרצ־ויות כלא היו ונ. שב להיות ילד שקט ורגיל.

בעשור האחרון מתרבות ההוכחות הודאיות שגורמים סביבתיים מסוג זהומים במים, באויר, בקרקע, רעש, תאורה מלאכותית, מצבי דחק, ביכולתם להוציא את האדם משווי משקלו הביולוגי עד כדי ערעור בריאותו התקינה.

מבין מכלול הגורמים המזון על כל סוגיו, צרופיו עם מזונות ומרכיבים אחרים, דרכי הכנתו ושימורו יש לו השפעה מירבית בכוון של התפתחות נטיה אלרגנית באדם.

אלרגית המזון — זהו פגם במערכת האנזימטית הגורמת לפרוק לא מושלם של חלבון או מרכיב תזונתי אחר.

ואז מסתובב חומר זר לגוף כתוצאה מהפרוק הלקוי של מרכיב תזונתי כלשהו.

התופעות יכולות להתבטא בכמיהה ל"משהו" לאותו חומר שהגוף אלרגי אליו, דכאון, כאבי ראש, עצבנות וכו'... תופעות שתחלופנה עם הכנסת האלרגן לפה כקפה, לחם, גבינה, שוקולד, וכו'. היא מוסיית האלרגיה, לא מזוהה היטב ומסתתרת מאחורי סימפטומים המתקשרים במחונו לסיבות אחרות.

כיצד ניתן לבדוק אלרגיה למזון?

1. שלושה ימי מיצים — אם מרגישים טוב והסימפטומים נעלמים אפשר לחשוד באלרגיה מדי יום מוסיפים מזון אחד עד "שפוגשים" את האלרגן שגרם לתופעות הלא רצויות.

2. דופק מהיר עשרים דקות עד שעה אחרי אכילת מזון מסוים — מחשיד אותו כאלרגן.

3. כמיהה למזון מסוים שאי אפשר בלעדיו, עצבנות התולפת עם אכילתו — מצדיקים חשד לאלרגיה.

4. רשימת אלרגנים לבדיקה עצ־מית:

א. חמרי מזון הגורמים לדכאון — חיטה, גבינות, קפה, חלב, ביצים שוקולד, קקאו ואלכהול.

ב. אלרגנים הקשורים במיגרנה וכאבי ראש — שוקולד, אלכהול, קפה, חיטה ומוצריה, גבינה וגבינה צהובה, חלב, תה, תפוזים, ביצים שעורה.

ג. חמרים לא תזונתיים הגורמים למיגרנה: אדי צבע, תנורי חמום, אדי בנזין, בשמים, טבק, תרסיסים למיניהם.

ד. אלרגנים הגורמים לתופעות פסיכוטיות (נפשיות) חיטה, גזר, שוקולד, אלכהול, קפה ובננות.

ה. חומרי מזון הגורמים להיפר אקטיביות אצל ילדים: חמרי טעם מלאכותיים, צבעי מאכל, חמרי שמור, חלב, חטה ומוצריה, סוכר ודרים.

בעבודתי נוכחתי לראות שהאלרגן הראשון במעלה הוא החיטה: הקמח המלא והלבן לו אלרגיים כ־$^1/_3$ מהאוכלוסיה, בכל המקרים בה הורידו המטופלים (שסבלו בעיקר מבעיות נפשיות) את החיטה בשלוב עם תזונה נכונה התוצאות היו מפתיעות ביותר לטובה!

5. בדיקת דם — למי שלא נעזר או לא זהה את עצמו ברשימה מס' 4 מומלצת בדיקת הדם שהיא הבדיקה הקלה ביותר והמעשית ביותר בה מוצאים בדיקנות לאילו מזונות האדם אלרגי. בדיקה זו מצינת לבעיות ככאבי ראש, סחרחורות, גודש באף, עינים דומעות, כאבי אזנים, אובדן שמע, זהומים תחרים בגרון, שטל כרוני, סיניסיטוס חוזר, קצב לב בלתי סדיר, אסתמה, בחילה, הקאות, שלשולים, כאבי בטן, נפיחות לאחר ארוחות, מחלות עור, פרי־חות, אקזמות, בצקות, חרדה, התקפי פחד, דכאון, התפרצויות בכי, רגזנות, תוקפנות, פעילות יתר ועוד.

בבדיקה זו מפגישים דגימה מדמו של הנבדק עם 120 סוגי מזונות והאלרגיה המתרחשת בדם מתגלית בדיקנות ובודאות.

בכל מקרה של אלרגיה שפ־רושה תולשת המערכת החיסונית רצוי ביותר עם הוצאת המזון הא־לרגן מהתפריט לשלב טפול בת־זונה נכונה ותוספת מזונות מרפא עם ויטמינים ומינרלים וזאת בכדי למנע הופעת אלרגן חדש במקום זה שעליו התגברו.

ספר־קלטת חדש לחנוכה

לקראת חנוכה יצאה לאור ספר־קלטת חדשה של יוכבד סקס, "אורח בליל חנוכה". כקו־דמותיה, משלבת גם קלטת זו מלל עם שירה, ומיודענו הסופרת עושה זאת במיטב כשרונותיה. לחוברת מצורפים 2 ספרונים, האחד כשם הקלטת והשני "המתנה הנפלאה מסבתא", הנושאים אופי חינוכי ביותר אין הנאה גדולה לילדים מאשר לשבת לאור החנוכיה הדולקת, ולהאזין ברשמקול את מה שהם קוראים בספרונים הצב־עוניים והמושכים את הלב. הפע־לולים הקליים בקלטת מרשימים וכפי שנמסר מיד בעת הופעת הספר־קלטת היא נחטפה ע"י אמהות וגננות, שראו בה ערך חי־נוכי רב.

יוכבד סקס ממשיכה להפתיע אותנו הרשות לבקרים, ועוד היד נטויה.

מ.מ. צורן

המטבח שלנו

סופגניות למתחילות

מישהוי העירה את אזני כי פינת ה"מטבח שלנו" היא ברמה גבוהה מדי לעקרות בית מתחילות שיש להן ספקות והיסוסים והרבה אי בהירות בכל הפרטים המרכיבים את מומחיות הבשול, וכי רצוי וראוי להקדיש להן כמה שורות עם מתכונים מפורטים והסברים שמסביב מפעם לפעם.

בחרתי להתחיל בסופגניות לחנוכה אם משום שזה אקטואלי מאוד וגם משום שעקרות בית ותיקות רבות טוענות ש"לזה לא יוצא" "אינני יודעת להתעסק עם שמרים" או "מדוע הסופגניות של החנות יותר טעימות?" וכד' המתכון הזה כלומר הבא בהמשך קל מאוד להכנה ולהכנה תוצאותיו הם חגיגת חנוכה אמיתית ובעקרון הוא מלמד איך לטפל בבצק שמ־רים בכלל.

קודם כל, כשאת, עקרת מת־חילה, מכינה עוגה כלשהי, עברי על רשימת הפריטים שמהם היא מורכבת והכיני את כולם על השלחן, רק עקרת בית מנוסה יודעת להסתדר כשחסר פריט, מתחילה צריכה להכין את שעורי הבית בקביעות.

ובכן — החמרים הדרושים לחמש עשרה סופגניות ענקיות או 25-30 בינוניות: (המספרים מש־ערכים).

קילו קמח.
¾ כוס סוכר
50 גרם שמרים מוכנים (מיד אס־ביר למה הכוונה)
100 גרם מרגרינה מומסת
2 כפות קוניאק שאותם אפשר להחליף בשעת הדחק בכל משקה חריף שבבית, ואפילו בכפותים תמצית רום.
2 ביצים
2 כוסות מים

אופן ההכנה

א. מניחים את השמרים בכוס עם שתי כפות מים פושרים וכפית סוכר, תוך דקות ספורות הם מת־חילים לתפוח. זוהי בדיקה כדי להיות בטוחים שהשמרים אכן תופחים, היום תוכלי לחסוך את הטרחה הזו אם תשיגי "שמרינה" — שמרים יבשים שאותם פשוט זורקים לקערה בלי הכנות.

ב. מנפים את הקמח כשהנפה נתונה בתוך שקית ניילון גדולה כדי לא לכלכך את המטבח בענן קמח. שופכים את הקמח המנופה לקערה גדולה (של המיקסר) ומו־סיפים בה אחר זה את כל החמ־רים. סוכר, שמרים, ביצים ומרג־רינה שאותה ממיסים בכלי נקי, אין צורך להרתיחה אבל גם אם סתם הרתיחו לא קרה כלום, מתוך שתי כוסות המים שופכים לקערה רק כוס ושלושה רבעי, כי לפעמים הקמח לח יותר ואז הבצק יהיה רטוב מדי. מתחילים למקסר ללוש או שלשים ביצים. מתבוננים היטב ואם אחרי שכל החומרים התערבבו ונלושו יש צורך בכמות מסוימת שאינה נדבקת לבצק אפשר להו־סיף את שארית המים. בסך הכל צריך לקבל גוש בצק גדול וחלק שאינו נדבק לידים ולא לדפנות הכלי רך ונוח לעבודה. קורה שהבצק אכן נעשה רטוב — אפשר להוסיף לו חצי כוס קמח, כדי לפתור את הבעיה.

מניחים את הבצק במקום חם למשך שעה וחצי עד שעתיים וחצי תלוי מאוד במזג האויר ובחום הבית. ביום קר מאוד כשהבית לא מחומם אפשר להכין בצק בלילה, ולאפות אותו סמוך להדלקת הנ־רות למחרת. אחרי שהבצק תפח. כלומר התרומם והפך לגדול פי שנים ויותר מגודלו המקורי. מורידים ממנו עלה בעזרת מערוך בגובה של סנטימטר אחד, בעזרת כוס או קופסת שימורים קודצים מתוכו עגולים עגולים.

במרכזים של מחצית העיגולים מניחים חצי כפית ריבה ובעזרת אצבע רטובה במים מציירים עיגול מים סביב שולי עגול הבצק — ועליו מדביקים עגול בצק נוסף כך שה־תוצאה שני עיגולי בצק דבוקים היטב ובתוכם הפתעת הריבה.

במאפיות מקצרים את הדרך. מגלגלים בין שתי ידים כדורי בצק לא גדולים ומניחים להם לתפוח, לאחר הטגון — מזריקים לתוכם בעזרת מזרק אפיה מיוחד המיועד לריבות וקרמים את הריבה. שיטה זו מצליחה יפה גם בבית.

כיצד מטגנים את הסופגניות?

את העגולים המוכנים המר־דבקים או המגולגלים מתפיחים שנית במשך 15-20 דקות. בינתיים ממלאים סיר רחב בשמן בגובה של שמונה עשרה ס"מ בערך. בשמן חם מאד (לא רותח — אין הוא קופץ כמו מים) ואת בודקים ע"י זריקת פרור בצק לשמן, אם הוא משמיע קול טגון ומעלה בר־עות — השמן מוכן לטגון, מכני־סים לתוכו סופגניות לפי השטח, הסופגניות תופחות בסיר עוד יותר ומשיתות במחצית השקועה בשמן, לעתים קרובות הן מתהפ־כות בעצמן ברגע שהן שחומות ואם לא — עזרי להן בעזרת דחי־פת מזלג קלה, כאשר שני הצדדים שחומים ותאים הסופגניה מוכנה, יש להכניס מיד סופגניות חדשות ולא לתת לשמן להתחמם סתם כך כי אז הוא עלול לשרוף מבחוץ בעוד שבפנים הבצק ישאר בצק. מטגנים בקצב מהיר אחת אחרי השניה, מוצאים מן השמן מניחים על מגבות ניר או כל חומר סופג אחר, בוזקים אבקת סוכר — וסימני (אבקת סוכר אפשר לרסק בבלנדר, על המקום).

לתוך השמן מכניסים חתיכת גזר שקולטת את כל העודפים ושומרת על שמן צלול יש להזה־ליפה כשהיא משחירה, את השמן מסננים דרך פיסת צמר גפן עבה הנתונה במשפך הנהון בתוך בק־בוק, ומשתמשים בו שוב למחרת, אין מסננים לפני שהשמן קר לח־לוטין והיזהרו!

ועוד הערה המיועדת למתחי־לות: את השאריות של הבצק שנשארו אחרי קריצת העגולים לשים שוב מרדדים שוב וחוזרים על המלאכה עד תום הבצק.

וכתתו טיליהם לפסטוקים (ב)

צֶרְנוֹבִּיל והפסטוקים

עם פרסום הקטע עם הכותרת העליונה קיבלנו את התגובה הבאה:

קראתי בעתונכם מהשבוע שעבר על הקשר שבין איראן לפיסטוקים הנמכרים בזול בכל פינה. נדמה לי שהקשר האמיתי בין הפסטוקים לעסקות הנשק עם איראן אינה הבדיחה הזו אלא מחדל חמור של הממשלה ומשרד הבריאות שחייב לדאוג לבריאות הצבור. ה"ניוזויק" וה"טיים" פרסמו לפני מספר חודשים ידיעות כי מדינות אירופה החרימו את כל הסחורה הבאה מטורקיה מחשש כי היתה חשופה לקרינה הצרנובילית. האם אין קשר בין אבדן השווקים האירופאים לבין הצפת השוק הישראלי בפיסטוקים? האם איננו מתים מסחורה מקרנת? לדעתי יש להביא את האפשרות הזו לידיעתם של הקוראים.

בברכה
א.ב. ירושלים

תגובת המערכת:

הפניתי שאלה זו אל דוברת משרד הבריאות בירושלים, מזכירתו הפנתה אותי אל מר דניאל ריכמן, מנהל שרות המזון בתל־אביב. מר ריכמן היה מודע לחרם האירופאי על תוצרי הצדא ההדרכים אולם טען כי מאז ספטמבר 86 נבדקים כל משלוחי המזון המגיעים לארץ מתורכיה ואין מחידים להכניס לארץ סחורה שרמת הקרינה שלה היא מעל לסף המותר שהוא 600 מקרל. "מצדנו אני יכול להבטיח שאין בשוק סחורה שלא עברה בדיקת קרינה ונמצאה בלתי כשרה לשיווק". דברי מר ריכמן.

לעומת תגובתו של מר רייכמן קיבלנו השבוע את הידיעה הבאה: לוגמי התה בתורכיה מפחדים כעת לשתות את המשקה הלאומי שלהם — מחשש לזיהום רדיו אקטיבי. זאת בעקבות אסון הכור הגרעיני בצ'רנוביל.

ממשלת אנקרה ביקשה להרגיע את התושבים, והודיעה כי תורכיה נפגעה רק בצורה מזערית על ידי האסון, שאירע כאלף ק"מ מצפון לתורכיה.

אולם ידיעות ממערב גרמניה, בריטניה ודומא, לפיהן מצרכי מזון תורכים מסויימים זוהמו על ידי הנשורת, אילצו את הממשלה לנקוט צעדים. אך היא הודיעה כי רמת הקרינה היתה מתחת לסף הסכנה.

למשרד הבריאות המערב גרמני היתה דעה שונה. החודש הוא הזהיר את הציבור בגרמניה לא לשתות תה תורכי ולא לאכול אגוזי לוז, לאחר שגילו תה ואגוזים עם קרינה רדיו אקטיבית פי 90 מהמכסימום על פי תקנות השוק האירופי המשותף. (רויטר עתים).

בבוקר
תן צלצול
בערב
יש חיתול!
חיתול־פון
אספקת "ליטופים" — החיתול שסופג כפליים במחירים זולים במיוחד ובהובלה עד הבית
794982/709876/794121

מבצע חנוכה
דמי
פוטו גאולה
תוך שעה
מלכי ישראל 14, ירושלים, טל' 281973
מצלמה רק 12 ש"ח (לא מחזיק מבוזזות)
הקונה פילם ב
ומוסר לפיתוח ב
מקבל פילם חינם

הקרנת וידאו על מסכים בכל הגדלים
רמקולים ותאורה לאירועים
קולשר בע"מ
טל. 03-984849, 03-984850

הסרט
רב העלילה והמתח
"הצונחים אל המות"
יוקרן לנשים ובנות איה במוצש"ק פ' וישב נר ב' דחנוכה בשעה 8.00 בדיוק באולם נהדר רח' אור החיים 19 בני־ברק
ההכנסות קודש לצדקה

מרכז החינוך העצמאי בארץ ישראל
ההנהלה
הודעה
ביום א' הבעל"ט ב' דחנוכה כ"ו בכסלו
לא תתקיים קבלת קהל
ע"י מנהלי המחלקות

נשות ירושלים היקרות!!!
ארגון "חסד שבתפארת"
הכין עבורכם ערב מעלה וגדוש בהפתעות מעניינות ומרתקות ברמה איכותית גבוהה
כרטיסים במחיר של 6 שקלים בלבד ימכרו במקום
ותוכלנה לזכות במצות צדקה תשובה ששכר באה בצידה
התכנית תיערך בס"ד במוצש"ק זה נר ב' דחנוכה
במלון רמות תמיר כביש רמות בשעה 7.30
להתראות!!!
פרטים טל. 865031, 02-868866
התכנית קיבלה ברכה מפוסקים מובהקים

סלון לפאות וכובעים
"רבקה גנר" עזרא 40, 783661
הגיעו פאות וכובעים בדגמים יפהפיים
בחנוכה פתוח לפנה"צ בלבד
להתראות

בואי ללמוד

אביגד
03-708334
03-708334
03-708334
03-708334

חדש
לאה פריד
ושרה קיסנר
מספרות עוד בקלטת החדשה
"שני מחכים הלדימוסים"
הקלטת שכל הילדים חיכו לה
מחרוזת שירים חנוכיים לגיל הרך
מוסיקה צ. יגל

מבצע חנוכה
לשבועיים
ב"מלאכת חן"
תכשיטים, אביזרי אופנה,
צמר וחומרים למלאכת יד
רח' יחזקאל 1 פינת רח' ר' עקיבא 26, בני־ברק
על כל קניה
של 30 ש"ח - סט צבעי מים חינם
של 50 ש"ח - שרשרת מצופה חינם
של 100 ש"ח - צמיד פנינים חינם
הגיעו פנינים אורגליות מיפן
ב־15 ש"ח השרשרת
רצעיפים אופנתיים מאיטליה

הנחה
תחת קורת גג אחת מוצרי אופנה והנעלה
בחודש כסלו הנחה נוספת של 10% מהמחירים הזולים בחנות הנעלים האקסלוסיביות למביאה מודעה זו!
הנחות מיוחדות של 10-25% לקולקצית החורף היחודית בחנות ההלבשה
מוצרי אופנה והנעלה
סוניק

מדסל
אופנה עילית
רח' ר' עקיבא 90 בני ברק
אופנה לאירועים חגיגיים
עקב שיפוצים נהיה סגורים
בתאריכים 15.1.87 — 15.2.87
על כל המלאי הנחות
בחנוכה פתוח לפנה"צ בלבד

'דעת' קנית?
קנה 'דעת' וקבל מצלמה חינם!
קנה משחק אחד ותזכה בשי מיד.
קנה משחק נוסף, תהנה כפליים ותשתתף בהגרלה הגדולה.
הפרסים: מצלמות, שעונים, מחשבי כיס ועוד.
שעשועי חכמה, אבות על בנים, מגני תפילות, חדש בחדשו, באגד.
'דעת' קנית-מה חסרת?
'דעת' חסרת-מה קנית?

סלון ביוטי
רח' חבקוק 2 פינת הרצל 18 ב"ב
פאות ממיטב היצרנים
עיצוב וסירוק ע"י פאנית מעולה
מחירים נוחים
שי על קניית פאה
פתוח לפנה"צ 1 — 9

סלון ביוטי
רח' חבקוק 2 פינת הרצל 18 ב"ב
תסרוקות לנערות לכל הגילים
★ החלקה ★ סלסול ★ פסים
★ עיצוב שיער אופנתי ★ ציוד חדיש
מחירים נוחים
פתוח רצוף מ־10 בבוקר עד 6 בערב

מידות גדולות לנשים
לאשה החרדית האלגנטית
מבחר דגמים ממיטב היצרנים
★ דגמי שרינה ★ דגמי ורדה ועוד
★ דגמי יורם ירדני ★ דגמי מתוקה
★ דגמי מדם
אפשרות ל־2 תשלומים
טלי של XL מרכז כלל חנות 104 א'
שער מס' 2 ליד המדרגות הנעות ירושלים
חג אורים שמח

מבצע חנוכה
בחירת שי על כל קניית
פאה או כובע
אצלנו תמצאו מבחר ענק של פיאות חדישות ממיטב בתי החרושת
ז'קלין, ז'ורז', ופורסט לידי
כמו"כ כובעים יפהפיים ואלגנטיים לנשים, תוצרת אנגליה
להתראות!
רבקה
"פאות וכובעים בה"סטייל קונים"

יפה
נאה
מיוחדת
מושלמת
Yaffa
הפאה שכבשה
בסערה את כולן
מבחר נפלא של
דגמים מרהיבים
להשיג בכל הסלונים המובחרים לפאות
היבואן והמשווק הבלעדי "אוה"
בני ברק רח' ר' עקיבא 88 טל' 787813
בברכת חג חנוכה שמח
יפה הפאה שלי.....
יפה נאה מיוחדת ומושלמת

הבית שלנו

הכנות שבת מתוך התעלות הנפש-כיצד?

מאת הדסה בקר

אם נארגן עצמנו לא לעבוד תחת לחץ תהיה לנו סוף סוף האפשרות לטעום את השמחה והמתיקות של ההכנה לשבת ★ בשביל ילד קטן, ערב שבת יוכל להיות יום של קולות ומראות מגרים. עיניו מסתכלות ומתפעלות ואם אמו מקדישה קצת זמן להראות לו ולהסביר לו את מעשיה, ועוד נותנת לו לעזור קצת, אין גבול להתלהבותו ★ גם ילדים מבוגרים יותר יכולים להפיק הרגשה של הגשמה ושביעות רצון מהשתתפות בהכנות לשבת

הרבה נאמר ונכתב בכל התקופות אודות חוית השמחה וההגשמה שהאשה היהודית זוכה לה על ידי הכנותיה לקראת שבת. שירים לאינספור תיארו את הרגע השקט והנעלה, בביתה המבהיק בנקיון כששני ביתה בתלבושתם החגיגית נאספים מסביבה והיא לבושה בבגדי השבת ניגשת להדליק את הנרות ולקבל את שבת המלכה לתוך ביתה.

כמה רחוקה נראית תמונה זו לפעמים; כמשאלת הדמיון, כחלום יפה המתחמק מהישג ידינו. קרובה יותר נראית המציאות השכיחה, המתוארת באופן מבדח, של עקרת בית מבוהלת בערב שבת, המנופפת במטאטא ובוחשת בסירים, המתנשפת ונחפזת לעומת המחוגים המראים על שעת האפס המתקדמת מול עיניה הטרודות. ערב שבת הופך לעתים קרובות לשעות מטרידות של עצבים מרוטים וכעס בדרגות שונות. בעת שבחדרי הבית מהדהדות רק פקודות הניתנות בקול צורמני וחילופי האשמות, הכל מתקדם לאחור, לוח הזמנים משתבש וככל שעוברים עד כלות הכוחות, נראה שכמעט מאומה לא נעשה.

אפשר ליחס את המהומה הזו, לפחות בחלקה, לקושי הפשוט לעמוד בהגבלת הזמן. אופים של עבודות הבית היא כזאת שלעולם אין הן מסתיימות לחלוטין. בקושי מחסלים שאריות של ארוחה אחת וכבר צריכים להכין את הארוחה הבאה. טביעת אצבעות דביקות מופיעה שוב ושוב כבמטה קסם, רגע לאחר שנוקתה, ספלים וצלחות מצטברים בכיור באותה מהירות בה מדיחים אותם ומחזירים אותם למקומם. ותחתיתו של ארגז הכביסה היא מחזה נדיר.

מכיון שאי אפשר לעשות הכל בו זמנית, וכמעט בכל רגע נתון יש להספיק שתי משימות, נשאר תמיד משהו לא מסודר, ולאחר כל משימה מחכות לעתים קרובות עוד שתים. וזאת בלי להביא בחשבון את הכמות הרגילה של הפרעות שונות, מקרי חרום עם הפעילות וההמולה הרגילה של בית ממוצע שבכל יום. רק אם מביאים כל זאת בחשבון אפשר להתחיל להבין מדוע פטרה התורה נשים ממצוות עשה שהזמן גרמן. ומדוע אין להקל ראש במתח הנגרם כתוצאה מהצורך הפשוט להכין לשבת ולסיים הכל בזמן.

אין זו בעיה שצצה במאה שלנו. הגברים מוזהרים לא ללכת לבית הכנסת בליל שבת עד שיראו בעצמם שהנשים הדליקו נרות בזמן הנכון "משום שנשים דעתן קלה" נאמר גם שצריך לשאול את האשה אם הפרישה חלה (שהפרשתה אסורה בשבת) ועל בעל הבית מוטל להזכיר לבני ביתו שידליקו את הנרות, אולם חז"ל הזהירו שיעשה זאת בעדינות ובמלים רכות.

בו בזמן שחז"ל הבינו היטב את הצורך בתזכורת זו, הם גם ידעו עד כמה היא עלולה לגרום למריבות ולהרגשת פגיעה. אשה שמסגרת בהכנות לשבת עובדת תחת לחץ נפשי גדול. הרגשת הכשלון המשולבת עם תוכחה מגולה או מרומזת (או מדומה) מבעלה, יכולה ליצור מתח גבוה שבו כל הקנטה מקנטרת פי כמה. במצב כזה אפילו תזכורת פשוטה על הצורך להשלים משימה מסוימת עשויה לגרום לפרץ דמעות או התפרצות זעם.

המצב העובדתי הוא שהסיכוי לפגוע בשלום הבית בערב שבת קרוב יותר מאשר בכל זמן אחר. כדי להגיע להבנה עמוקה יותר של הגורמים הגורמים לקשיים בהכנותינו לשבת כדאי שנבדוק את אופים של ההכנות האלו.

ההכנות לקיום כל מצוה יש להן חשיבות גדולה, אולם להכנות לשבת יש יחוד משלהן, וספרותינו משופעת בתיאורים על רוממותן. הרב יצחק הוטנר זצ"ל בספר "פחד יצחק" הציג הסתכלות מיוחדת ברוממות הזאת. חז"ל מספרים לנו ששבת היא מעין עולם הבא. כלומר "שיעור", קודטוב, מבט חטוף, מיקרוקוסמוס (עולם קטן) של עולם הבא. מכל הבחינות שלו. אחת הבחינות היסודיות של העולם הבא היא הדרישה שנשתוקק אליו. עלינו לחפש גאולה, לקוות לה, להתפלל לה ולנסות בכל כוחנו להביא לימות המשיח הדומה כל כך לעולם הבא מבחינה רוחנית לעומת מצבנו הרוחני הנוכחי. הציפיה הזאת וההכנה לגאולה הם חלק מכריע של הגאולה עצמה.

הרב הוטנר זצ"ל מסביר שכמו ששבת היא מיקרוקוסמוס של העולם הבא, כך הכנותינו לקראתה הם מיקרוקוסמוס של "ציפיה לגאולה". וכך מוטל אור חדש לחלוטין על הכנותינו לשבת. הם לא רק אמצעי למטרה, הם מהווים מטרה בפני עצמה. התבשילים שאנו מכינים בערב שבת הם חשובים לא רק משום שנהנה מהם בשבת, יש להם חשיבות עצמית, משום שהם הבטוי המוחשי של געגועינו לעולם הבא. ההרגשות שמכניסים להכנות והאוירה שנוצרת באמצעותם יש להם משמעות מיוחדת. משום שיצירת רוח של ציפיה לשבת היא מטרה לא פחות חשובה ולא פחות ראויה למחשבה ותכנון, כהשלמת המשימות הפיסיות עצמן.

ואם ההכנות לשבת טעונות משמעות כה רבה, קבלת פניה יש לה קדושה מיוחדת. מאז ומעולם הושם דגש מיוחד על קבלת שבת. רבי חנינה לא רק חיכה אלא היה מתעטף בבגדיו ואומר "בואו ונצא לקראת שבת המלכה". רבי ינאי היה לובש בגדיו ואומר "בואי כלה". מקובלי צפת בזמנו של האר"י הקדוש התעטפו בבגדים לבנים ויצאו לקבל פני שבת המלכה, בפיוטי השבת, וגם אנחנו אומרים אותן מילות שיר ושבח ב"לכה דודי".

ומה קורה לנו? פעמים רבות אנחנו נזרקות לתוך השבת, בלי אפשרות לנשום, עם מטפחת ראש נטויה הצידה כשהוראות ותזכורות של הרגע האחרון עוד מתעופפות מפינו. השבת הגיעה אבל האם קבלנו אותה? מחנכת נכבדה דבוקה לאחרונה על התעידות שבה בני ביתה עסוקים בהברשת כובעיהם ורוחצו נעליהם אחרי שהנשים הדליקו כבר נרות. "שבת מלכתא הגיעה" היא אמרה "ואתם אומרים לה לחכות בחוץ עד שתגמרו לצחצח נעלים"?!

אולם, אפילו אם אנחנו לא תמיד מוכנות בשלמות, אי אפשר להכחיש את העובדה שבזמן הדלקת הנרות יש השתלטות כמעט מוחשית של קדושה. כדברי בעלת תשובה צעירה ורגישה "הפעם הראשונה שראיתי הדלקת נרות היה רגע לא יאומן" וכשהיא מחזה ביליה הוסיפה: "יכולתי להרגיש ירידת השכינה".

וזה לב העניין! הכתוב מלמדינו "זה לעומת זה עשה אלוקים" (קהלת ז') היכן שקיים פוטנציאל של קדושה, בה במדה יש כח חזק המתנגד לממשה. בגלל קדושתם של ההכנות לשבת וקבלתה, קיים לעומתם פוטנציאל גובר לחוסר קדושה. בזמן שאנחנו מתכוננים לקבל את מנוחת השבת, ההרמוניה בבתינו עומדת לפני איום כדי שלא נזכה לחויה השלמה האמיתית של שבת.

בכמה אירוני הוא שהדלקת הנרות שהיא סמל לשלום בית — ובחז"ל נאמר כידוע, שזו סיבתם — מתרחשת באוירה של מתיחות ועצבות. וכמה אומלל המצב, אם עת הרצון הזאת, ההזדמנות המיוחדת לאשה להתפלל בקשתה לפני ב"ה אינה מנוצלת בגלל קוצר זמן בלבול, או עייפות.

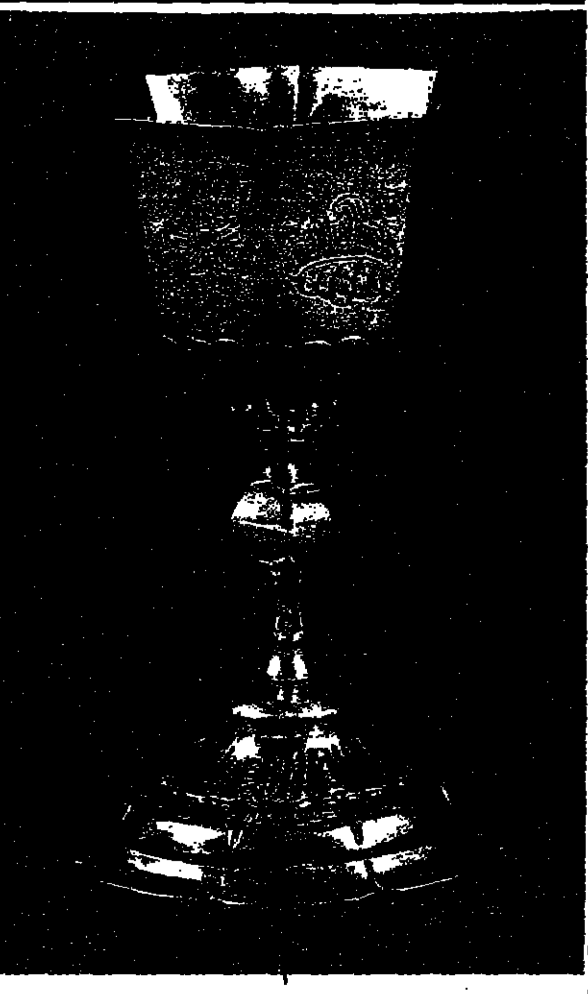

"שני מלאכי השבת מלווין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע, וכשבא לביתו ומצא נר דולק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו".

מדוע אנו זוכים ללוי מלאכים בליל שבת דוקא? המהר"ל מסביר שהשבת עצמה כל כך מרוממת אותנו ומקרבת אותנו לשלמות שאנחנו ראויים שמלאכים יבקרו וילוו אותנו. אבל אין כאן שום הבטחה אוטומטית שהמלאכים ימצאו סדר והרמוניה בכל בית.

"ואם לאו מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כן ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו". בעשיית כל מצוה יש אפשרות כל כשלון. אך בנוגע לליל שבת, האפשרות שלא התכוננו כראוי באה לידי בטוי מפורש מאד, צפוי מראש בצורה גלויה כל כך? מדוע קיימת כאן התבטאות כה ברורה של האפשרות השלילית?

עצם האפשרות הנשגבה לזכות בברכת המלאכים מוכרחה לגרום לאפשרות, שכשלון יהיה כל כך מציאותי. עצם הגדלות של ההזדמנות הזאת מעוררת כח נגדי בעל עוצמה בלתי רגילה המכוון למנוע מאתנו להעפיל לפסגתה.

ואמנם הכח הנגדי הוא בעל עוצמה. לעתים עצם הערכתינו את השבת עצמה ורצוננו לכבד אותה בצורה נכונה מוסיפה נגדנו ומונע את השגתה האמיתית. הרה"ג הרב אברהם פאם שליט"א ממשיל משל לתלמידיו "הזמן קרוב להדלקת הנרות, בחור אחד עסוק בהברשת כובעו או צחצוח נעליו, אמו קוראת לו מהמטבח בבקשה לעזרה. "אני לא יכול" הוא עונה (ברוגזה) "אני מתכונן לשבת", הצעיר חושב שהוא עסוק במצוה, אבל למעשה, הוא דורך על מצוה יסודית של התורה למען דבר שככל מה שהוא חשוב, איננו כי אם הידור בלבד.

האמת מביטה אלינו דרך המשל הקולע הזה, לעתים קרובות, אנחנו אלו, שעם רצוננו להכין את השבת בשלמות הרינו מתעלמים מהיסודות של בן אדם לחבירו. לעתים קרובות אנו מאלצים את עצמנו מעבר ליכולתנו בשפשוף וצחצוח לכבוד שבת. ומאידך מפקיעים את המתיחות המתלווה לזה על אלו שסובבים אותנו. אם כך הרי אנחנו מכינים את בתינו לשבת, אבל לא את לבבנו. אנחנו מכינים לכבודה קבלת פנים חיצונית, בו בזמן שאנחנו מגרשים את רוחה מקרבנו.

ה"חפץ חיים" סירב לתת לאשתו לשטוף את הרצפות של ביתו הפשוט מחשש שהאנשים הרבים הבאים לפתחו יפחדו לדרוך על רצפה שטופה בנעליהם המלוכלכות, הוא אפילו הוכיח את בתו ששיפשפה את הרצפה בערב שבת באומרו "תשפשפי במקומה את הנשמה" לכבוד שבת. כשאנחנו עובדות ביום שישי כדי לצחצח את הבית בודאי אסור שזה יעשה על חשבון רגשותיו של הזולת, אם בתהליך צחצוח הבית — הזוהר של "שלום ביתי" מתמעט אפילו במעט, נמנע מכל המשפחה להשיג את השמחה המלאה של קבלת שבת.

אין הדברים באים למעט השיבותן של ההכנות הפיסיות, כל תבשיל שבושל וכל כלי שמורק לכבוד שבת יש בהם קדושה. נאמר לנו שההכנות של אדם המאמץ למען השבת יש להם אותו כח של דמעות במחיקת עבירות. אם היינו מבינים את משמעותו האמיתית של כל מעשה שאנחנו עושים לכבוד שבת, יתכן שהיינו אפילו מוצאים מעשים שונים שאפשר לעשות.

תכנון הכנה מראש הם הדרכים הפשוטות לקדם את פני השבת בצורה נינוחה ורגועה יותר. נפסק בשו"ע שיש להשכים קודם ביום שישי כדי להכין לשבת, כמו שאבותינו קמו מוקדם לאסוף ולהכין את ה"לחם המשנה" של המן. ויש משום הדור להכין ולקנות דברים ביום שישי עצמו.

אין פירושו של דבר שצריך להשאיר הכל ליום שישי. נפסק בשו"ע "שצריך לקנות ולהכין מוקדם יותר אוכל שצורך הכנה מרובה. אפשר לעשות הרבה הכנות מוקדמות גם לדברים שנעשים ביום שישי. התוצאה של דחית כל העבודות ליום אחד היא עבודת יתר ועייפות, שהם הגורם הראשון לבהלה המשתררת ברגע האחרון, למתיחות ולהפרת שלום הבית. אין ספק שנשים עובדות ואמהות לילדים קטנים, חייבות להתחיל בהכנות לשבת מוקדם ככל האפשר במיוחד בימי שישי הקצרים.

אין זו רק הצעה מעשית להקל על ההכנות לשבת אם "נארגן" את עצמנו לא לעבוד תחת לחץ תהיה לנו סוף סוף האפשרות לטעום את השמחה והמתיקות של ההכנה לשבת, רק אז תהיה לנו סגולת הנפש להרגיש שמחה ושביעות רצון במה שאנו עושים, ורק אז נוכל להעביר רגשות אלו לבני ביתינו, וליצור אוירה של ציפיה בבתינו.

בשביל ילד קטן, ערב שבת יוכל להיות יום של קולות ומראות מגרים. עיניו מסתכלות ומתפעלות בזמן שאמו חותכת, קרצצת, גודדת, קולפת, ובמהירות מכביסה ומוציאה מרכיבים שונים לתנור. הוא נשרך אחריה מוקדם, בזמן שהיא מסירה את האבק, מולפת, משפשפת, ומצחצחת לכבוד שבת, ואם אמו מקדישה קצת זמן להראות לו ולהסביר לו את מעשיה, ועוד נותנת לו לעזור קצת, אין גבול להתלהבותו.

גם ילדים מבוגרים יותר יכולים להפיק הרגשה של הגשמה ושביעות רצון מהשתתפות בהכנות לשבת. אין נוסחה מובטחת יותר להניא אותם לעזור, אבל הרוח בה מובעת הבקשה יש לה השפעה גדולה על הגישה בו עזרתם מבוצעת.

"אני זוכרת את הקטטות עם אחיותי בנוגע לעריכת השלחן לשבת". סיפרה אם צעירה "אבל עכשיו שיש לי בית משלי, אני כה נהנית מהנחת כל פריט במקומו על שולחן השבת, וזהו תענוג לראות איך שההדר משתנה, ילדי הם עדיין צעירים מאד, אבל הייתי רוצה להחדיר בהם אותה הרגשה. כשאני מרשה להם לשים את הגביע על השולחן, הרי זו זכות עבורם ולא עבודה".

אבל מה בנוגע לאותם ימי שישי, כשלמרות כל שאיפותינו הראויות לשבת, ולמרות תכנון קפדני הכל נראה כעומד להתמוטט? מה אפשר לעשות כשמפגרים ללא תקנה אחרי לוח הזמנים. כשה"קוגל" נשרף, והילדים מתקוטטים, וכל מאגרי הסבלנות התרוקנו מזמן? מה בנוגע לאותם ימי שישי אחרי הצהרים כשאנחנו לא מסוגלים להשלים את המשימות הבסיסיות בלי לדבר כלל על החדרת התרגשות ערב שבת לביתנו? מה קורה אז לרעיונותינו היפים?

במשפחה גדולה הופכת במקרה כזה האם לאכולת תסכול משום צורתו של "ערב שבת" בביתה. בגלל סיבה בלתי נראית לעין, המפות משום מה אינן צחות כשלג, העוגות לא פריכות כמו שצריך. הפמוטים לא נוצצים כמו אצל שכנותיה והרצפה מסרבת להתצחצח.

ככל שהיא נאבקת לשלמות הכנותיה לשבת כך הופכים יותר ויותר חפצים למלוכלכים, היא נעשית מתוחה כמיתר ומעגל המתיחות והתסכול נסגר שוב.

אם מתוסכלת כזו החליטה להועץ יום אחד בתלמיד חכם. "יש לך בעיה של בטחון" נאמר לה.

"בטחון? מה לזה ולהכנות של שבת" שאלה בהפתעה.

"חלק גדול מהמתיחות שלך בא כתוצאה מהעובדה שאת משווה את עצמך לאחרות, ונתפסת בעצמך כשאינך מגיעה לרמתם" אמר לה הרב "השלמת כל אדם עם יכולתו הוא גורם חשוב בבטחון. ה' ברא כל אדם עם אופיו וכשרונותיו המיוחדים, הוא לא ברא אותך להיות "סופר" בעלת בית" תקבלי עובדה זו ותעבדי עם היכולת שחנן אותך הבורא בשמחה.

לעתים קרובות שאיפותינו הגבוהות מדי, במיוחד אם הן מבוססות בצורה לא מציאותית על רמתם של אנשים אחרים שאינם שוים ליכולתנו גורמות לנו להכשל. ציור תמונה על "ערב שבת" "מושלם" בדמיונינו עלול להפוך לגורם מפריע אם אנחנו מתוסכלים על ידי כשלוננו להגיע לאותה תמונה דמיונית. אנחנו רק בני אדם לכן הכרח הוא שלא נשיג שלמות. האם פירושו של דבר שלא נוכל לחלום על שלוות ערב שבת? האם יש חוסר תועלת במאמץ להגיע למטרות נשגבות?

כלל וכלל לא. עד כמה שזה נראה מוזר אבל ההכרה שלא נוכל להגיע למטרתנו בשלמות היא הצעד הראשון לעבר השגת אותה מטרה. כשאנחנו מקבלות את המגבלות שלנו ואת חולשותינו ויחד עם זה לא מרפות ידים ולא הופכות למתוסכלות על ידי כשלונותינו נוכל ללמוד ולגדול דרכם.

רצוננו לשוות לערב שבת את האוירה שאנו שואפים אליה מוכרח להתמזג עם ההבנה שהצלחה או כשלון נמדדים לא רק על ידי תוצאות מוחשיות.

בשמים, כוונותינו והרגשותינו הן המכריעות לא רק השלמות הפיסית של התוצאות. אם נאבקנו להשאר שלוים מול תקלות חוזרות — האם אין זו הצלחה? אם התרגזנו אבל הצלחנו להתנצל ולשלוט בכעסנו, האם אין זה נצחון? אם הרצפות לא מבריקות אבל עשינו בכל התחומים כמיטב יכולתנו — האם אפשר להגיד שנכשלנו?!

"והיה ביום השישי, והכינו את אשר יביאו", נאמר לנו שביום השישי אבותינו הביאו הביתה את אשר לקטו מהמן והכינו אותו לשבת. הבטוי "והיה" מבטא שמחה, בעל "חידושי הרי"ם" מבאר ששמוש בבטוי "והיה" בקשר זה בא ללמדנו שהרגשת שמחה לקראת שבת, היא ההכנה המקסימלית לשבת. הבה לא נשכח זאת בזמן ההכנה לשבת. ובעיצומה של ההמולה והפעילות, בתוך כל המרץ והמוחשיות של ההכנות לשבת שממלאים את בתינו נזכור מה שלימד אותנו הרב הוטנר זצ"ל "הציפיה לשבת וההכנות לקראתה, היא המטרה המכריעה".

מחברת המאמר שתורגם מתוך הג'ואיש אובזרבר — ניו יורק, היא מורה בבית הספר התיכון "בית יעקב" בפלטבוש ברוקלין, ותודתה נתונה לבעלה על חלק מהמקורות למאמר זה.

חלווה וממרחי חלווה כתבה שניה בסדרה

חלווה יש רק אחת

50 שנות איכות, ייחוד ופיתוח בהכנת חלווה ומוצריה עושים את כל ההבדל... חורף מזין ומתוק עם "אחווה"

התורף בעיצומו, גשם מכה בחלון, רוחות שורקות, שקיעה מוקדמת, שמיכות פוך ודבר מה לכירסום... כן, החורף מביא עמו חשק למשהו, מתוק, טעים ומרגיע. אז צאו וחישבו — משהו שהוא רק מתוק, וגם לא פוגע בשיניים?! כזה, השתכנעתי, יש רק אחד — חלווה.

החלווה עשויה מטחינה וסוכר ענבים (גלוקוזה)- טחינה טובה עשויה מ־100% שומשום, מכילה 45% חלבון ועשירה בויטמין, בסידן ובמינראלים, מאחר וטחינה הוא המרכיב הבסיסי בהכנת החלווה, מובן עד כמה המעדן הזה טוב, טעים ומזין. ובענין טעים — אין לנו חילוקי דעות, אני מניחה, ואם כבר חלווה, אז רק אחת — "אחווה".

האמת היא שעל "אחווה", כמו גם על "אחדות" (אחותה המייצרת טחינה גולמית איכותית — גם כן מזה כ־50 שנה) שמעתי כמוכם מההורים, וכמוכם קבלתי את האמון במוצרי המפעלים ב"ירושה". אני גם משוכנעת שניסיתם, כמוני, לשנות הרגל של שנים לטעום חלווה מתוצרת אחרת — התאכזבתם וחזרתם למקור — "אחווה".

מוניטין, כידוע, נוצר לא ביום ולא בשנה.

ביקור במפעל הוותיק — "אחווה" רק חיזק את דעתי, מפעל ביתי קטן, מהוותיקים בארץ, השומר עדיין על צביונו המקורי.

חלווה — עסק מדעי

כמפעל קטן, המייצר בצורה ביתית, מושם ב"אחווה" דגש על נושא האיכות. עובדי הייצור במפעל הם אנשים שנולדו אל המקצוע. מנהל הייצור, יצחק צוריאנו החל ללמוד את נושא הממתקים והחלווה לפני כ־50 שנה. בגיל 13 בירושלים, אצל קרובי משפחה. ולדבריו סוד ההצלחה בהכנת חלווה הוא בהקפדה ובהשגחה, במדידה מדוייקת של כמויות, בשילוב עם גורמים נוספים — כולם פועל יוצא של וותק ונסיון.

התוצאה — תאווה לעיניים ולחיך! חלווה שסיביה עדינים, בודדים ויבשים, אשר על כן היא היחידה שלא מתפוררת, לא מדבקת לשיניים, לא סותמת חורים ולא שורפת בגרון. היחידה שנמסה בפה, ככזו מתאפשר לכל בני המשפחה — מגדול ועד קטן, זקן וטף לאכול ולהנות ממנה.

העבודה הידנית, שאין לה תחליף, מנפיקה חלווה, שלה טעם מיוחד עם ארומה, המאפיינת את החלווה של "אחווה" בלבד.

האריזה, לעומת זאת, מתבצעת בעזרת המיכשור המשוכלל ביותר, תוך הקפדה רבה על סטריליות, אסתטיקה ויופי, כיאה למוצר איכות.

בעלי "אחווה" הם היחידים המסוגלים מבחינת ידע מקצועי וסכוי להתחכם עם החלווה ולצרף אליה נוגט, אגוזים וצימוקים ולייצר ממנה סוגים כה רבים, כ־20 במספר! החל מחלוות קקאו, חלוות וניל, חלוות שכבות וכלה ב"פנטזיה" האלגנטית — עם אגוזים, נוגט וציפוי. ולכן גם רבים החיקויים, הזהרו! כשאתם נכנסים למעדניה, לצרכניה, או לאחת מרשתות השיווק ומבקשים חלווה על משקל — חשוב שתדעו כי אתם מקבלים חלווה של "אחווה". שימו לב לסמל המסחרי ולנייר הכסף המרושת שכולו מודפס "אחווה" על רשת. ובכלל, חלווה על משקל של "אחווה" — מעדן אמיתי בכמות הרצויה לכם!

טעם של עוד

ב"אחווה" מייצרים לבד מהסוגים השונים של חלווה גם את ה"קריש" — אותה מרמלדה עם הצבעים לאורך:

משהו מתוק שהוא גם טוב גם מזין וגם לא פוגע בשיניים — כזה יש רק אחד: חלווה. וכזו יש רק אחת — "אחווה".

אחד צלול, אחד מוקצף וחוזר חלילה, וכל זה טבול בסוכר — טעם גן עדן, הזכור לי עוד בהיותי ילדה, מזמן...

ה"קריש" נמכר באריזות שקופות של 500 גר' כל אחת, או באריזות של 1 ק"ג שנתתם על המשקל במעדניות, לפי הרגליכם.

"אחווה" גם יצאה עם פתרון לנושא המריחה על לחם, פתרון שהוא גם מזין וגם בריא: ממרחי חלווה בטעמי וניל וקקאו.

מן המפורסמות הוא שבממרח מרוכזים מרכיבים תזונתיים לא מבוטלים "טחינה, חלווה, גלוקוזה, שמנים צמחיים ומעט סוכר טבעי, וזאת להבדיל מן השוקולד למריחה, שמלבד סוכר אין בו ולא כלום.

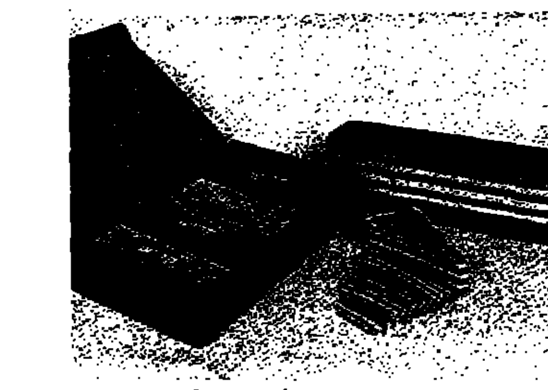

טעם של עוד... ממרחים עושה לכם חשק? קריש.

הממרחים מופיעים באריזות של 500 גר' ושל 250 גר' — חדשים, טעימים ומזינים וילדים הרי מאוד אוהבים לחם עם ממרח, אז שיהיה עמוס ויטאמינים ומרכיבים תזונתיים: ממרחי חלווה.

עושה לכם חשק? הגיוני — מזין עם טעם של עוד... והעוגה — מתאים במיוחד.

בדבר פרטים נוספים ישמחו לענות לכם במרכז השיווק רח' הסדנה 9, גבעת הרצל ת"א טלפון 03-835921

י. הגר

התעמלות ללא מאמץ בבני ברק!
בשיטת "פאולה" (לנשים)
לכאבי גב ורגליים, לשיפור היציבות, לסידור הנשימה ועוד...
מתאים גם לנשים מבוגרות, עייפות ולאחר לידה
השיעורים יתקיימו אי"ה בימי א' בערב
ב"אם וילד" ברחוב יונה בני־ברק
ההרשמה בשבוע חנוכה מספר המקומות מוגבל ביותר
לפרטים 03-796630 בין 12.00-10.00 לפנה"צ או 380527 בשעות הערב

סלון בלומה
הסלון לבני נשים
עקיבא 127 בני ברק טלפון 797073
מבצע לכלות
10% הנחה על כל קניה מעל 100 ש"ח
להתראות
פתוח א-ה 9.30-1.00
א, ד גם אחה"צ 7-4.30

סדנא לאמנות
רטרפון 4 ק"א ב"ב
תערוכת הישגים שנתית
בסדנא לאמנות ר' טרפון 4 ק"א ב"ב
כדאי לכם לבקר בתערוכה
שתתקיים בשבוע של חנוכה
בימים ב', ג', ד' בשעות 10.00-7.00 בערב
וביום ד' גם לפנה"צ בשעות 1.00-10.00

נפתחה קבוצה נוספת
התעמלות ללא מאמץ (לנשים)
בשיטת "פאולה" לכאבי גב ורגליים לשיפור היציבות, לסידור הנשימה, ועוד...
מתאים גם לנשים מבוגרות, עייפות ולאחר לידה
מספר המקומות מוגבל ביותר
לפרטים 02-380527 בערב

יפה קליין
יועצת לרפואה טבעית ולתזונה נכונה
טל. 02-786096
★ יעוץ בתזונה נכונה בשילוב ויטמינים ומינרלים
★ "לאכול כדי לרזות" — הרזיה נכונה באופן פרטי או בקבוצות לילדות, נערות ונשים.
★ בדיקות אלרגיה ל־120 סוגי מזונות
★ בדיקות שיער לאיתור מינרלים ולגילוי רעלים

מבצע חנוכה!
שי מיוחד ינתן לכל הקונה פאה ממבחר הדגמים המרהיבים
להשיג בכל הסלונים בארץ
השווק הבלעדי "הפאה"
ר' עקיבא 65, בני־ברק, טל' 03-790084, 788710
לנוחיות נשות בית וגן ירושלים, מיכלין 22, טל' 02-421872

במבצע לתקופה מוגבלת!!
מבחר ענק
הדגמים האקסקלוסיביים שכבשו את ניו־יורק, לוס־אנגלס, ציריך וג'נבה...
תכשיטי סיגל
הנחה עד 40%
חנות המפעל:
ירושלים, גבעת שאול, מרכז ספיר בנין א', קומה ב' (ליד אולמי "קשת")
הנחה מיוחדת לכלות ובני תורה

בני־ברק רח' טרפון 14 טל' 704253, 797928

אתר אקטואלי: "כפר חשמונאי" והחקלאות העתיקה של ארץ ישראל

ממש ליד קברי המכבים מצוי אתר מיוחד במינו, שאמנם אינו קשור ישירות לחנוכה, אך מיקומו במרכזו של איזור מודיעין הקשור בקשר בל־ינתק לחג זה, מקנה גם לו "אקטואליה" מיוחדת. "כפר חשמונאי" משחזר את חיי החקלאות העתיקה בארץ ישראל, גם מבחינת חיי האיכר, מקום מגוריו, וגם שיחזור של כל כלי־החקלאות והמבנים ששימשו אותו בעבר הקסום של ארץ הקודש. ההדגמות עוסקות רק במבנים ובכלים לכן הוא פתוח גם בשנת השמיטה. אם רציתם לבקר בחנוכה את קברי המכבים, כדאי לכם לקפוץ גם אל כפר חשמונאי

כתב וצילם משה מיכאל צורן

עוד בתוקף תפקידו כמנהל מחלקת התיירות באילת הדרומית ידע זוהר ברעם שזו לא תהא סוף הדרך. אהבתו הגדולה לארץ הקודש הובילה אותו ואת רעייתו, שהיתה מורה, להקים אתר המשחזר, מציג ומדגים בצורה חיה את חיי החקלאות של אבותינו בארץ ישראל.

לפני 7 שנים הם עשו את ההסבה המקצועית ובכוחות גדודים של "משוגעים לדבר" הקימו נדבך אחר נדבך ב"כפר חשמונאי" שממוקם במוקדו של איזור מודיעין, על תל שילת.

"היתה בי מין שאיפה כזאת להראות לילדי ישראל ולכל המבקרים הרבים איך קיימו אבותינו בארץ את חייהם, תוך שאני שואב את הכל מן המקורות בתנ"ך ובחז"ל", אומר האיש שעל האתר. הצורך הפנימי הזה הוא אשר דחף את הזוג לאסוף ולגרור אבנים כבדות־משקל בנות 2 טון ויותר, ושאר אביזרי־עזר ולהקים תוך עבודת נמלים מייגעת את הכפר שאינו מבייש אתרי תיירות מפוארים.

★ שחזור טבעי ככל האפשר

מרבית הכלים והמתקנים המוצגים בכפר הינם כלים אותנטיים אשר הושגו ונרכשו בעמל ובממון רב ע"י מקימי האתר ומפעיליו. עבודת השחזור נמשכת עד היום כשעם כל ביקור וסיור לומד גם ברעם פרטים ומקורות נוספים שלא היו בארכיונו, וכמובן שלא מעט בזכות המבקרים החרדיים המרבים לפקוד את האתר ומגלים לו משניות העוסקות בחקלאות.

לפני שאנו מתחילים לסייר בכפר מדגיש

ה"שומרה"

ברעם שההדרכה המקצועית הניתנת במקום מכוונת לפי עונות השנה. "גם אני הייתי יכול להציב בפתח השער בדווי עם גמל, ולשוות לאתר אופי של מוזיאון, לצחצח כל פינה, להתקין רשת רמקולים עם מוסיקת רקע", הוא אומר, אבל לא זאת המטרה. המטרה היתה לתת לך את האפשרות להרגיש כמה שיותר שאתה נמצא בכפר חקלאי של פעם. בצורה זו גם השחזור הופך להיות תוססני ומומחש יותר, כשהמדריכים משתדלים לשייך את כל המבנים וכלי החקלאות אל האקטואליה של ימינו.

במרכז הכפר נמצא "בית החצר" ובו מתוארת צורת חייו של החקלאי היהודי לפני אלפיי שנה. כפי זוהר פסוקים רבים אותם הוא משלב במקומם הנכון. פסוק אחד המרמז על כך שבתקופה קדומה התגורר החקלאי בביקתה עילית כשהחווה על כל מרכיביה בנויים תחת ביתו, וכך בנה זוהר את בית החצר.

בבית האבן, בעל הגג השטוח והחלונות הקטנים מרוכזים כלים ורהיטים שונים, בצידו נטועים עצי גפן ותאנה "איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו". הדיר והמכלאה מן הצדדים. במרחק צעדים נראה את בור המים; המסיירים באתר מנסים את כוחם בשאיבת מים ע"י העלאת החבל העבה הקשור לפתח הבור. בית הטאבון, בו אפו את הלחמים, נמצא גם הוא בסמוך לבית.

פינת הדגן מציגה בפני המבקרים את כל כלי העבודה החקלאיים ע"פ סדר השימוש בהם: מחרשות מעץ לחריש השדה, מגל קציר עשוי ברזל, מורג חרוץ, מורג אבן לדייש, מזרי עץ להפרדת התבן מהבר, ואבני ריחיים של יד עשויות בזלת בהן טחנו את גרעיני החיטה לקמח.

★ מבנה ה"שומרה" מורכב מ־15 טון אבן

זוהר מנסה להצמד למקורות ככל האפשר. כתוב "איש תחת גפנו", בלשון יחיד, ובכל הפעמים שמוזכר הפסוק בנביא לא נאמר בלשון רבים. המסקנה היתה, לדעתו, שבזמן ההוא לא היתה אפשרות ליטע גפנים רבים ליד הבית מסיבות כלשהן. גם ליד הבית הכפרי שהוקם בכפר חשמונאי ניצבת רק גפן אחת ותאנה אחת. אם תציץ לתוך הבית החשוך תוכל לראות את ה"משכין", מיטה, שלחן, כסא ונר, כפי שהכינה השונמית לנביא. במרכזה של חצר הבית הוקם בית הבד ולידו כדים לאגירת סוגי המזון השונים מזון יבש, נוזלי, כיין ומים, וחצי נוזלי כשמן ועוד.

בור המים

בית בד

בורות

מבנה נוסף, מרשים ומיוחד במינו, הוא ה"שומרה", מלשון נטורה, נוטר, "שמוני נוטרה את הכרמים". בו היו אוצרים את ענבי היין. המבנה בנוי מ־15 טון אבנים שנאספו מהגבעות מסביב. השומרה הינה מבנה אבן עגול שנבנה בתוך הכרם כמגדל שמירה. על גג השומרה נבנתה סוכה ובתוכה ישבו שומרי הכרם. בשעות הצהרים החמות נהנתה המשפחה החקלאית מהקרירות השוררת במבנה, ובימי הבציר נהגו הבוצרים ללון בה. לאחר ימי הבציר שימשה השומרה לאחסון כדי התירוש התוסס בתהליך התהוות היין. הקרירות והטחב שבמבנה יצרו את התנאי השלישי שהוא לחות אויר גבוהה, מה שאיפשר את תסיסת היין.

★ אם היה מתעורר החקלאי הקדמון באתר של כפר חשמונאי הוא היה מרגיש עצמו כמו בבית...

במהלך הסיור עוברים גם את הגורן המשוחזר בסגנון מעולה. הגורן, שנראית כחצר, מוקפת גדר עגלגלה, שימשה לדייש התבואות. פעולת הדישה נועדה להפריד בין הגרעינים לבין הקש והתבן והיא נעשתה באמצעות מורג הרתום לבהמה. לאחר תום פעולת הדייש היה האיכר זורה באוויר את תוכן הערימה, הרוח היתה מרחיקה את התבן, המוץ והקש, ואילו הגרעינים הכבדים היו נערמים לידו. אלה מילות ההסבר ל"עירונים" כמונו.

כיוון שהכפר נועד לשחזר את כל פרטי חייו של החקלאי, הוקמו כאן גם מבנים שלא משרתים ישירות לחקלאות, כמו בית חרש העץ ובית חרש הברזל, בהם נמצאים כל כלי העבודה בנגריות ובמסגריות של פעם. זוהר ברעם יצא מההנחה שחרש העץ היה הנגר שסיפק לאיכרים את כלי עבודתם כדוגמת המחרשה, המורג, קתות והדיות, דלתות ועגלות. בבתים אלה מו־דגמת אופן עשיית הכלים הללו תוך התכתם המושלמת בתנור שעשנו יוצא מארובה גבוהה הניצבת על גגו של בית חרש הברזל.

הנסיון להעניק למבקר את תחושת הכפר החקלאי של העת הקדומה, כולל גם צמחיה פראית שניטעה ע"י המקימים והכוללת את מרבית צמחי הפרא ששימשו את האיכרים היהודיים בארץ. מסיבה זו גם אין מכסחים את הקוצים והברקנים המלווים אותנו לאורך כל

בית אפיית הלחם

הדרך. "לא רצינו שהאתר ייראה מלוקק, אלא שהמבקרים בו ירגישו תחושה אמיתית", אומר ברעם.

האתר עדיין בשלבי התפתחות מוקדמים. "לפני 7 שנים היו פה רק הגת והשומרה", הוא מכר, וכשאתה יודע שהאתר אינו מקבל אגורה של תקצוב מכל גורם שהוא, מעורר הדבר התפעלות.

האנשים כאן אינם יודעים די. הם מתכוונים להקים אחרי שנת השמיטה הדגמות חקלאיות נוספות. הכל בתחושה מליאה, וכפי שהם מגדירים: "אם היה מתעורר החקלאי שלפני 2000 שנה באתר של כפר חשמונאי, הוא היה מרגיש כמו בבית"...

סחארוב ואשתו חזרו למוסקווה אחרי גלות פנימית של 7 שנים

מוסקווה. — חתן פרס נובל לשלום אנדריי סחארוב חזר ביום שלישי למוסקווה "אחור כמעט 7 שנים של גלות פנימית, והודה לעמיתיו המדענים, למשפחתו בחו"ל ולדעת הקהל העולמית על שפעלו למען שחרורו.

"כמובן, אני מרוצה מאד, מרוצה מאד", אמר סחארוב לעתונאים מערביים שצרו עליו בבואו ברכבת לתחנת יארוסלבאסקי, מהעיר גורקי, השוכנת 400 ק"מ ממזרח לבירה.

"דבר זה נתאפשר הודות להגנה בינלאומית כה גדולה. כל אותן 7 שנים הגנו עלי מדענים, מדינאים ואישים ציבוריים, וידידים פשוטים."

בהגיעו למוסקווה, קרא לשחרורם של כל האסירים הפוליטיים הסובייטיים. כשהוא מוקף עשרות כתבים ואנשי טלוויזיה זרים, גם קרא לממשלת בריה"מ "לנקוט צעדים מכריעים כדי לשים קץ לטרגדיה באפגניסטן".

סחארוב נראה עייף ויגע, ואמר כי הכריז באזני מנהיג בריה"מ גורבאצ'וב בשיחת טלפון שקיים עמו בשבוע שעבר כי יש לשחרר את כל אסירי המצפון.

לגבי הדברים החשובים בעיניו אמר לעתונאים: "זוהי הבעיה של המדינה שבה אתה רוצה לחיות, הזכות לנסוע, דברים הכלולים בהצהרה האוניברסלית של זכויות האדם".

לפני כן עוד אמר כי על אושרו מאפיל מותו בחודש שעבר במחנה עבודה של מתנגד־משטר יהודי אחר, אנטולי מארצ'נקו. סחארוב אמר כי הזכיר את מותו של מארצ'נקו בשיחת הטלפון שלו עם גורבאצ'וב.

דמות מפתח בפיתוח פצצת המימן

סחארוב, דמות מפתח בצוות שפיתח את פצצת המימן הסובייטית בראשית שנות ה־1950, ענה על שאלות הכתבים הרבים בשעה שידידים ליווהו מהרכבת למכונית, מרחק של כ־300 מטר. את המרחק הזה עשה סחארוב עם מלוויו תוך כ־30 דקות.

הוא העיר "אינני מצטיין במסיבות עתונאים, אינני מצטיין בנאומים. ואינני רגיל להמונים כאלה ולרעש כזה".

עשרות סקרנים, כולל חיילים סובייטים במדים, שנמשכו על ידי זרקורי צוותי הטלוויזיה הזרים, הצטרפו אל ההמון, ושאלו מי הגיע.

אחדים מהם אמרו כי מעולם לא שמעו על סחארוב, ורבים אחרים נדחקו כדי להתקרב אליו. "סחארוב, חזר מהגלות?" אמר אדם בא בימים. "אני חייב לראות אותו".

סחארוב, אשר בשנות ה־1950 זכה בפרסים ממשלתיים רבים על עבודתו המדעית, אמר כי ינוח זמן מה בדירתו במוסקווה.

בעוד ששוחרר סחארוב מגלותו, נתקבלו ידיעות מסויימות בדבר הגברת הדיכוי בבריה"מ נגד מתנגדי המשטר.

לפי שגרירויות מערביות מסויימות, והצהרות של אסירים ששוחררו, תנאי המעצר הורעו מאז עלה גורבאצ'וב לשלטון.

סחארוב הגן על ישראל

כתב סוכנות סט"א, מוריס סמאלסון, מוסר כי סחארוב נחשב כגיבור בקרב שואפי העליה בבריה"מ וביהדות העולם.

לא רק השמיע את קולו למען הזכות לעלות ארצה, אלא הגן באומץ רוח על מדינת ישראל ועל הציונות, כאשר ארצו השמיצה אותן.

דבר זה מתברר מסיכום של תמיכתו בעניינים יהודיים, אשר פורסם ערב שחרורו מהגלות בגורקי על ידי המכון לעניינים יהודיים, המסונף לקונגרס היהודי העולמי.

ויליאם קוריי, מנהל לשכת המחקר של בני ברית, כותב בבטאון של המכון, כי כבר ב־1968 הגן הפיסיקאי בן ה־47 על העניין היהודי. הוא תקף בחריפות את השיטה לאנטישמיות במדיניות המיעוטים במפלגה הקומוניסטית הסובייטית, הכריז כי התמיכה הסובייטית בערבים נתנה למוסקווה אחריות ישירה להתלקחות מלחמת ששת הימים.

סחארוב תיאר אז את בעלות הברית הערביות של בריה"מ כמדינות שאינן בשום פנים ואופן סוציאליסטיות ואמר כי ישראל ניהלה מלחמת מגן.

במשפטי לנינגרד וריגה של פעילים יהודיים, מילא סחארוב תפקיד בולט ואולי אף מרכזי.

ב־1972 שוב פעל סחארוב בשאלה היהודית, אחרי רצח 11 הספורטאים הישראליים באולימפיאדה במינכן, והצטרף לקבוצה קטנה של פעילים יהודיים שהפגינו מול שגרירות לבנון במוסקווה.

הפגנה זו נגד הטבח הופסקה בהבהירות על ידי המשטרה שעצרה את המפגינים, כולל סחארוב. (ע"ר צ"צ וכסט"א)

ארה"ב מציעה למצרים לדחות פרעון ריבית ב־3 מיליארדי דולר

וושינגטון — ארה"ב הציעה למצרים לדחות את תשלומי הריבית בסך 3 מיליארדי דולר על חובות צבאיים [illegible] 2009. אמר אתמול [illegible] מצרים בוושינגטון.

הוא הוסיף, כי גם הבטחות אחרות להקל על פרעון החובות המצריים, שאותן הציעה השיגרירות, נמצאות עתה בעיון בקהיר.

רשת שיווק ארצית לספרי קודש
בני־ברק חזון איש 15 03־709078
ירושלים מלכי ישראל 6 02־288067

קח ספרים עכשיו
שלם טיפין טיפין

תלמוד בבלי שטיינזלץ 18 כרכים (7x55) — 7 תשלומים
מעם לועז 26 כרכים (6x50) — 6 תשלומים
שס פנינים 20 כרכים (7x30) — 7 תשלומים
אטלס "עץ חיים" מאת: הרב רפאל הלפרין 14 כרכים (6x77) — 6 תשלומים

ספרים קונים בתפוצה
02־245044 — מרכז

עקב ירידת המכס הצפויה
החל מהיום אנו מורידים מחירים
מבצעים והנחות ללא תקדים על כל המלאי
זוגות בודדים עד 50% הנחה
★ נעלים ★ מגפיים
★ קבקבים לנשים
נעלי רומיקה שחורות לגברים
דגמים מתאימים לחוג הדתי

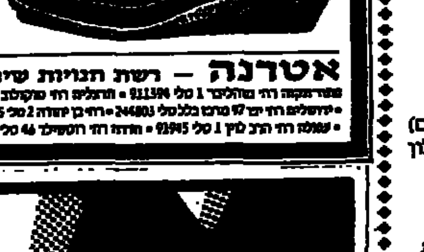

Eterna
ROMIKA
אטרנה — רשת חנויות שיווק ישיר

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגו"י
בני ברק
נשים אמהות ילדות ונערות
הנה כולנו מוזמנות למקסימה שבהופעות בחג המאורות
הצגת בובות מופלאה
"נגהות מתוך האפלה"
מסירות נפש על קיום התורה ברוסיה
אין זו הצגה בלבד — זו מעשה שהיה ואומת
המופע יתקיים בס"ד ביום ג' ד' דחנוכה בבית אגו"י ברח' רבי עקיבא 57 בשני המחזורים בשעה 9.00 בבוקר ובשעה 10.30 בבוקר
דמי כניסה 3 שקלים
בברכת חנוכה שמח המרכזת

לקראת חנוכה
הופיעה מחדש מהדורה מיוחדת של סידרת הספרים
אדירי התורה
על התנאים:
רבי שמעון בן יוחאי,
רבי אלעזר בן רשב"י,
רבי עקיבא,
רבי יוחנן בן זכאי,
רבי יהודה הנשיא,
רבן גמליאל
כל הסידרה (ששה כרכים) בסט אחד ובאריזת ניילון משובחת
לרגל ההופעה מחירים מיוחדים!
להשיג בחנויות הספרים המשובחות

הגיעו!
בדים חדשים לכלי מיטה אמריקאים
דגמים חדשים ומיוחדים לכלות
"פאר"
ז'בוטינסקי 7 ב"ב טל. 783862

מחסן המכירות לבגדי ילדים ונוער
ראב"ד 5 בני ברק
מבצע חנופה
על כל קניה 2 תשלומים חודשיים שווים + שי
בשבוע של חנוכה פתוח כל יום 2 — 9.30 לפנה"צ
להתראות

משאבים — יש ספרים ויש ספרים... ספרים טובים זה משאבים
משאבים — מרכז ספרותי־תורני
ספרים קונים בתפוצה
תפוצה — השרשת ארצית
מבצע סל"ה - התוכנית הגדולה
היוונים זממו ל"השכיחם תורתך" ואנו עוסקים ב"יגדיל תורה ויאדיר"
12 ספרים חדשים ב־120 ש"ח בלבד בשלושה תשלומים 3x40
35% הנחה
ואלו הם 12 ספרי מבצע סל"ה — התוכנית הגדולה
1 חידושי אגדות המהרש"א
2 מנורת המאור המבואר
3 משלי חובת הלבבות
4 כרמי ישראל
5 חינוך הבית
6 גאולות ונסתרות בחיים
7 ספרא וסיפא
8 הברון רוטשילד
9 ממעמקים
10 אח ואחות
11 מעבדות לחרות
12 בנפתולי הימים
המחיר המיוחד (ב־3 אפשרויות) למבצע סל"ה — התוכנית הגדולה
יתרונות מבצע סל"ה — התוכנית הגדולה כל מנוי זוכה!
איך חותמים ואיך מקבלים את ספרי מבצע סל"ה — התוכנית הגדולה
והרי הספח המיוחד לחתימה על מבצע סל"ה — התוכנית הגדולה

חנוכה הגיע
בואו לכייף
במיני לונה פארק
במרכז כלל
המיני לונה פארק עם מתקנים סנסציוניים חדשים וביתני השעשועים שכלכם אוהבים — יהיה פתוח בשבוע החנוכה בלבד מיום א' 28.12.86 עד יום ו' 2.1.87.
שעות פתיחה: 10.00 — 18.00
יום ו': 10.00 — 14.00
מיני לונה פארק — היחיד בארץ תחת קורת גג
הנחות גדולות לרוכשי כרטיס מנוי
מחירים נוחים כתמיד
מיני לונה פארק — בשבילכם ילדים
02־245044 — מרכז

בית מסחר ספרים
ר' עקיבא 124 ב"ב טל. 787365
מבצע
מראשית השנה ועד אחרית השנה
במחירי מבצע
נוסף לכך התשלומים עד אחרית השנה
התשלום האחרון ליום א' ד' בתשרי תשמ"ח
פתוח: בין השעות 17-22 אחה"צ

תשבץ/ מס' 45

פרשת וישב שבת חנוכה

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 45, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

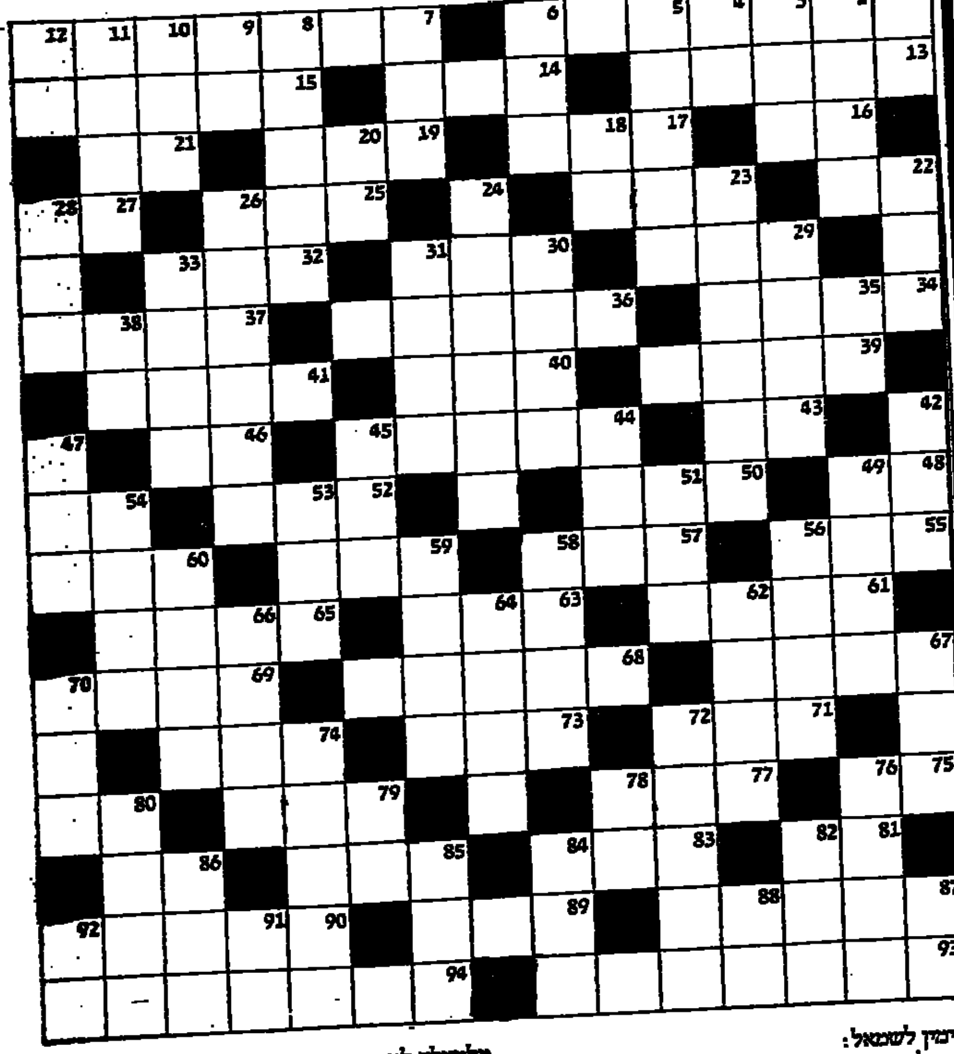

מימין לשמאל:
1. תפלה הנאמרת בחג החנוכה; 7. כינויו של מתתיהו בן יוחנן כהן גדול; 13. מבני מתתיהו בן יוחנן כהן גדול; 14. גזיר עץ שאחזה בו אש, אך לא נשרף כולו; 15. העדר אדמומית טבעית; 16. בהמה דקה טהורה; 17. מין נחש ארסי; 19. מכינויי האריה; 21. משבטי ישראל; 22. עצם כפה; 23. גד; 25. כעס, חמה; 27. תל, קיר; 29. מראה, הבעה; 30. לאן? להיכן?; 32. פאר, הדר; 34. כינויו של יהודה בן מתתיהו החשמונאי; 36. אגודת קני שבטים שנקצרו (כתיב מלא); 37. דג מאכל ידוע; 39. תנובה, הצמחת פרי; 40. ראה, הביט; 41. חבל שקושרים בו את יריעות האוהל; 43. לעצמו; 44. שֶׁטֶף נחלים; 46. צורה, אופן; 48. לחם שמים; 50. ה"כפתור" בצמח שממנו מתפתחים הפרח והפרי; 52. מוך; 54. רץ; 55. מזוזה; 57. אחי הבעל; 59. מצוה מן המובחר לנר חנוכה; 60. חמיו של יהודה; 61. חבוש בבית הכלא; 63. כלתו של יהודה; 65. טרי; 67. תולעה; 68. נקבצו על עם ישראל בימי חשמונים; 69. כינוי לארצות המזרח הקרוב; 71. מועד, זמן לפי סדר קבוע; 73. נהל, הוליך; 74. סרב; 75. בסיס; 77. צניף, צורף; 79. אבר; 80. מאותיות הא"ב; 81. כף עוף; 83. שרף של עץ בשם; 85. אבל, אולם; 86. יבשה מוקפת ים; 87. מבני מתתיהו בן יוחנן כהן גדול; 89. עשן, אד המתנשא מעל לשרפה; 90. מנהיג המערכה בימים; 93. פיוט לחנוכה; 94. ממאכלי חג החנוכה.

מלמעלה למטה:
1. חרק המזיק לבגדים; 2. בעבור, כדי ש־; 3. נתמלא אומץ רוח; 4. מלת זרוז; 5. מסממני טהרה בדגים; 6. מי בארמית; 7. שלא היה קודם; 8. בגד פאר; 9. קרס; 10. צמח בשם; 11. מבני יהודה; 12. מטבע יפני; 18. הכתרים הקטנים שבראשי האותיות; 20. דין, תקנה המוטלת כחובה על הכל; 22. גרעין, סלע קדום וקשה; 23. המשחק של חנוכה; 24. מנורת חנוכה (כתיב מלא); 26. שר הטבחים של פרעה; 28. לעג, רכילות; 29. פסיבי, שאינו פעיל; 30. שיח שפריו אגודים חומים בהירים; 31. נהם קלות; 33. מקום המרעה בו שהו אחי יוסף; 35. הן; 38. כלי למאור; 42. בעל בשר; 44. מתכת יקרה; 45. אם כי, אף על פי; 47. הן (ביחוד שבא שלא בישור); 49. אחד ממיני הבשם שמוזכר במקרא; 51. שליח; 53. מבעלי ברית אברהם; 54. מי שמותו מוטל לפניו; 56. אשת יוסף; 58. שאינו פורה; 59. ענף של גפן; 60. הוי, מושחו; 62. חרק מסדרת הזבובים; 64. דרך פעולה מקובלת; 66. עליון, נעלה; 67. תא חצוב בסלע; 70. צריך לא; 72. רוכסן; 74. שיטת בית הלל בנר חנוכה; 76. נפתח, נבקע; 78. דד; 79. כעס; 80. הנעשה לאלוהי; 82. שם עירו של הדר ממלכי אדום; 84. שטח אדמה גדול שגדלים בו עצי פרי שונים; 85. רעל; 86. כח; 87. כאשר, בתנאי; 88. נע; 91. עיר בירה באירופה; 92. אוי, אבוי.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 43 זכו:
1. אורליך — תל אביב
2. קליר — בני ברק
3. אלתר — בני ברק
4. לעוו — ירושלים
5. ישראלוביץ — חיפה

הפרסים: קלטות מתנת **רפאלי** — המרכז הגדול לקלטות, מוצרי צילום חשמל, תקשורת ותכשיטים — רח' רבי עקיבא 115 בני ברק. הודעות ישלחו לזוכים.

פתרון תשבץ מס' 43

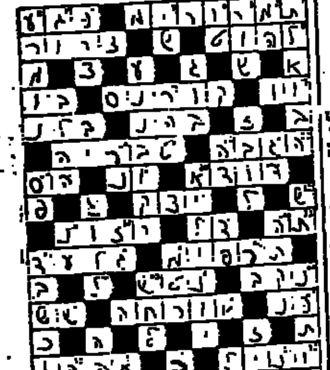

קנס לקצין אר"ם שהבריח כסף מצרי לישראל

שופט בית המשפט השלום בבאר שבע קנס קצין מהכוח הרב לאומי של האו"ם, שהבריח 400,000 לירות מצריות ממצרים לישראל.

השופט הרשיע את הקצין, על פי הודאתו ולאחר שאיש האו"ם סיפר שהרוויח את הכספים בהימורים במצרים ולא ידע שהכנסת מטבע זר כה רב לישראל, נחשב לעבירה על החוק.

צרפת עומדת לבטל את שיטת חבר המושבעים במשפט טרוריסטים

פאריס — ממשלת צרפת אישרה הצעת חוק המבטלת את ניהול משפטי טרוריסטים בפני חבר מושבעים ולנהל משפטים כאלה בעתיד בפני שופט יחיד — מסר דובר הממשלה.

הצעת החוק שתוגש לדיון ולאישור האסיפה הלאומית עוד השבוע, קוראת לניהול משפטי טרור ללא חבר מושבעים. התקנה באה לאחר שבשבוע שעבר נדחה משפטו של נאשם בטרור חבר הארגון הקיצוני "פעולה ישירה".

המשפט נדחה ללא קביעת תאריך נוסף לאחר שהנאשם רז'י שלייכר, הנאשם ברצח שני שוטרים בפאריס, איים על השופט ועל חבר המושבעים. בעקבות זאת פרשו חמשה מושבעים מן המשפט.

(ע"ר)

חריש דחה בקשה לדיון חוזר בבג"צ בענין "גיורה" של מילר

במצב שנוצר, יצטרך שר הפנים לחתום על "יהדותה" של מילר ★ השר שוהה בחו"ל - וממלא מקומו החליט לא לנקוט בשום צעד עד אשר יחזור שר הפנים לארץ ויטפל בעצמו בנושא

בג"צ לא יושב לקיים דיון נוסף, בהרכב של חמישה שופטים, בענין פסיקתו לגבי "גיורה" היהודי של סוזאן מילר, שהפסיקה קבעה החלה את המהומה את הארץ. כזכור, קבע בג"צ כי מילר שעברה הליך "גיור" (ליצנה) ריפורמי היא יהודיה, תוך התבססות על תצהיר משרד הפנים והופעת הפרקליטות בשמו. כי אכן, משרד הפנים אינו שולל את יהדותה של מילר למרות שגיורה ריפורמי.

שר הפנים, הרב יצחק פרץ, למחרת הפסיקה של בג"צ שעוררה סערה רבה בעולם היהודי, ביקש להעלות את הנושא שוב בהרכב של חמישה שופטי בית המשפט העליון, שכן לאחר מעשה נוכחו במשרד הפנים לדעת כי בג"צ בקביעתו הראשונה הרחיק לכת — ולמעשה קבע כי גם התהליך ליצני המכונה "גיור" המבוצע ע"י ראביים ריפורמיים, הינו בעל-תוקף וכי שר הפנים יאלץ בעל-כורחו ובניגוד להלכה עליה אמונים שומרי מורשת אבותינו — לרשום כל "גר" ריפורמי כיהודי.

הבקשה הועברה במקביל לנשיא בית המשפט העליון וליועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, כדי שיטפל בהליכים להגשת הבקשה ובהליכים להציג מחדש את עמדת שר הפנים בנושא. השבוע, דחה היועץ המשפטי חריש את הבקשה. לדבריו, אין מקום ואין טעם להטריד את בית המשפט העליון, מאחר ופסיקתו הראשונה נובעת ישירות מהתצהיר שהגיש משרד הפנים — כך שאין שום סיכוי ושום סבירות שהרכב אחר או רחב יחליט אחרת.

כזכור, הועלתה כבר בשעתו העובדה שהפרקליטות נהגה בצורה מבישה ומתפירה עם שר הפנים, כאשר סירבה לייצג את עמדתו כי גיור הוא רק עפ"י הלכה (שערוריה, הבולטת במיוחד נוכח התנהגותה של אותה פרקליטות עם שר המשפטים אברהם שריר בענין הסנגור של ויליאם נקש).

שר הפנים, לא נקט או שלא הצליח להאבק על רצונו. הפרקליטות היא שניצחה והופיעה בפני בית המשפט העליון בשמו, בתצהירו, ובחתימתו של שר הפנים, אמר לבג"צ כי אכן משרד הפנים מקבל את גיורה הריפורמי של מילר כגיור, הוא מוכן לרשום אותה כיהודיה ורק שהוא מחפש דרכים למען תתקיים בדיקה נוספת של כל גיור וגיור, אורטודוכסי כמו ריפורמי. על בסיס העקרון החמור של: "שוויון בין הזרמים ביהדות".

בג"צ, בפסיקתו האחרונה, אמר: מאחר ואין מחלוקת בין מילר לבין משרד הפנים בקשר לעצם יהדותה; מאחר וגם משרד הפנים מכיר בה כיהודיה; הרי שנותרה רק השאלה האחת האם ניתן להוסיף בתעודת הזהות שלה ציון של "נתגיירה". על שאלה זו בלבד, קבע בג"צ שאי-אפשר, ואילו על הנושא המהותי והעקרוני, הוא טען שאין לו חילוקי דעות עם עמדת שר הפנים כפי שהוצגה ע"י הפרקליטות.

השבוע הלך היועץ המשפטי צעד נוסף. הוא סרב לאפשר קיום בירור חדש בנושא, במהלכו התכוון משרד הפנים לחזור בו מן התצהיר הראשון, ממנו הסיק בית המשפט שגם שר הפנים דוגל בשוויון בין הזרמים ביהדות. קביעה עליה יצאה ויצאת חוצץ כלל היהדות הנאמנה.

החלטתו של חריש משמעותה כי שר הפנים חייב לחתום על תעודת הזהות של סוזאן מילר, בה יצוין לה אישור כי היא יהודיה לכל דבר. השבוע, נעדר שר הפנים, הרב פרץ מן הארץ. את מקומו ממלא השר בלי תיק יוסף שפירא, אשר אמר לאחר הודעת היועץ המשפטי כי הוא לא ינקוט שום צעד בנושא וכי לא יחדיר עדיין את רישומה של מילר כיהודיה עד שישוב הרב פרץ ארצה.

"מילר ממילא עזבה את הארץ — הדבר לא בוער לחתום את תעודת הזהות שלה", הבהיר יוסף שפירא והוסיף: "אין זה מן הראוי שממלא מקום שר הפנים יחליט וינקוט עמדה בנושא כה עקרוני". במשרד הפנים, נתקבלה הודעתו של חריש בתדהמה כה רבה וכמרירות. חוגים בכירים במשרד הפנים הבהירו כי קביעת חריש יוצרת בעיה חמורה, קשה מאד יהיה להרב פרץ לחתום על מילר כיהודיה — אם כי הבהירו שלא ידוע להם על כוונה כל שהיא של שר הפנים לפרוש מתפקידו בממשלה, גם אם תחתם תעודת הזהות של מילר, כמתחייב מבג"צ.

עם שובו של שר הפנים ארצה, יתקיים שוב דיון בנושא. מה שברור, לפי שעה, כי השר בלי תיק יוסף שפירא, אינו רוצה להיות האיש שיוציא את הערמונים מן האש. כאורח במשרד הפנים, הבהירו מקורביו, הוא לא מוכן לחתום על "גיורת" ריפורמית כיהודיה... שפירא נגד הקביעה הזאת, הוא לא מוכן להיות מי שאישר אותה חלילה.

י. אברהם

רשות שווק ארצית לספרי קודש
ירושלים: מלכי ישראל 6
בני-ברק: חזון איש 15

מבצע השנה

סט ספרי החיד"א
ב־10 תשלומים חדשים
במחיר סימלי של 39 ש"ח לחודש
יפאר הסט על 17 כרכיו את ביתך
חורשו והדרתו
המבצע מוגבל עד 200 סט

02-245044 — מרכז

וולייט חדש בישראל
לכביסה הכי עדינה בעולם. לכל בגד שחשוב ויקר לך.
וולייט הוא נוזל כביסה עדין לכביסת צמר, קשמיר, אנגורה, כותנה עדינה, משי ואריגים סינטטיים. וולייט נוסה ונמצא מתאים במיוחד לכביסת טליתות וקפוטות משי. וולייט כובס ומנקה במים קרים תוך דקות ספורות וכבטחון מלא בפני כיווץ, התכווצות או פגיעה של הכבסים. וולייט חסכוני במיוחד: 60 כביסות בכל בקבוק - רק מכסה אחד בכיור מים קרים.
וולייט - מוצר איכות עולמי, מומלץ ע"י תג הצמר הבינלאומי ויצרני האריגים הגדולים בעולם. להשיג ברשתות השיווק ובחנויות המובחרות.

כל מוצר של עקבי

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב המודיע

דרשו את משחק הלכות של "הכל לגן" "משחק זכרון חגים" להשיג בחנויות המובחרות

שירותי בריאות ברמה אחרת ע"י רופאים מומחים
אקופונקטורה
צמחי מרפא
תזונה
הומיאופטיה
רפלקסולוגיה
פיזיותרפיה
ועוד...
חדש בפ"ת
במקום קוסמטיקה טבעית ע"י קוסמטיקאית מדופלמת (PARIS)
א.מ.צ. מרכז שרותי בריאות בע"מ
רח' רוטשילד 128 (מול קופת חולים) פתח-תקוה טל. 9228570
הזמנה ע"י תאום מראש

חליפות "מהודר" 03-789326
בגדי לחליפות ולמכנסיים לגברים ילדים ונוער ר' עקיבא 76 בני ברק
חליפות "מהודר"

ישר מפריז
שמלות חורף מיוחדות, שמלות לילדות יפות וחליפות לבנים (14-8)
המכירה ממוצש"ק פ' וישב ובמשך כל השבוע 8-10.30 בערב קהילת 8 בני-ברק

בס"ד
נס גדול במרתף הצעצועים
מבצע לחנוכה
עד **50%** הנחה
פתוח במוצש"ק 27.12.86 משעה 6.30 על כל קניה שי סביבון נחש

מרתף הצעצועים
צעצועים בסיטונאות
רח' המלך ג'ורג' 29
(מול הכנסת הישנה)
טל' 222851

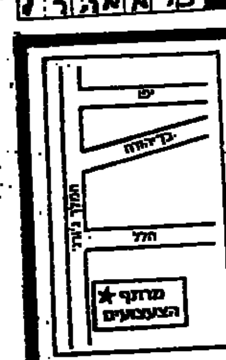

המחירים במודעה זו הם לאחר הנחה.

ווקי טוקי ג'נראל אלקטריק — במקום 49 ש"ח רק 35 ש"ח

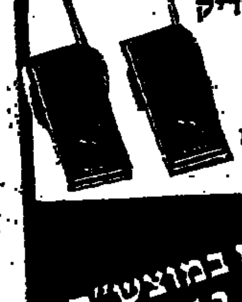

הרכבות — מבצע חגיגי

משחק פייר מאן — כל הסוגים במחירים זולים

הפוני הקטן — כל הדוגמאות

משקופית View Master — לכל הגילאים

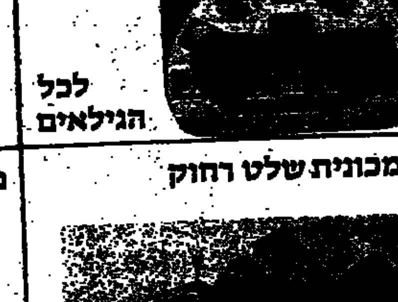

פתוח במוצש"ק 27.12.86 משעה 6.30
על כל קניה מתנה

ג'ק קופץ — במקום 46 ש"ח רק 28 ש"ח

שולחן POOL TABLE — במקום 49 ש"ח רק 25 ש"ח

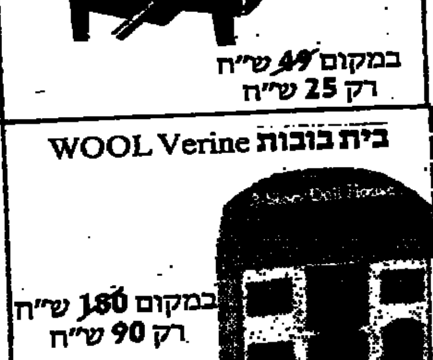

פישר פרייס — במחירים הכי זולים

מכונית שלט רחוק — במקום 29 ש"ח רק 15 ש"ח

מר בטטה — במקום 26 ש"ח רק 15 ש"ח — מגיל 2 ומעלה

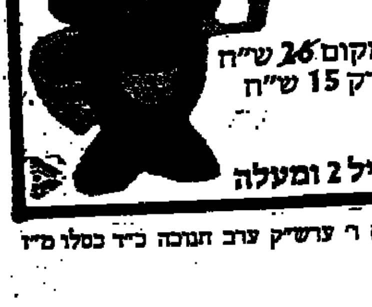

שבץ-נא Scrabble באנגלית וגם בעברית מעץ — במקום 48 ש"ח רק 33 ש"ח

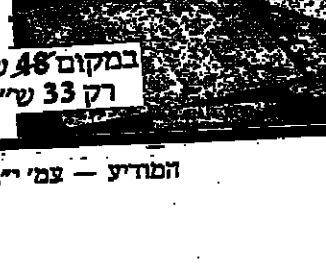

בית בובות WOOL Verine — במקום 180 ש"ח רק 90 ש"ח — כולל רהיטים

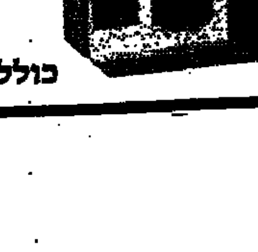

בוא עם מודעה זו
קח 5 ש"ח דמי חנוכה (מעל קניה של 55 ש"ח)
המבצע עד 2.1.87 או עד גמר המלאי
המחירים במודעה זו הינם אחרי הנחה

מזל טוב באסותא
יהודה ומיכל דואניס — בת
אליעזר ואורית דרזון — בת
דניאל ועליזה לולו — בן
אליהו ומזל ברשמען — בן
יצחק ושמחה אל־בוחר — בת
דורון וענת פיסובסקי — בן
אליהו ושרה עג'מי — בן
מיכאל וחנה גרוס — בת
ישראל וטובה רוזנסל — בת
משה יעקב ויפה ישראל — בן
מנחם ואסתר קאופמן — בת
ראובן גריזל גשייד — בן
יעקב וגיטה וויס — בת
שאול ושושנה סבה — בן
אשר ועדה קדוש — בן
יצחק וחנה חן — בן
שמעון ואסתר סולירנו — בת
קיקי ואניטה רוטשטיין — בן
מאיר ואביבית בן צבי — בן
נתנאל ואניטה בורנשטיין — בן
דרור וסמדר ערבה — בן
דוד וחוה אלקראס — בת
מיכאל ועדינה לגדיאלי — בת
אריה וחנה צוקרמן — בן
יוסף ורחל בדיחי — בת
והודי ושפרה ואורי — בן
שמחה ושלמית צ'ישינסקי — בן
יוסף ומרים רוזנברג — בת
זוהר ופרנסיס סל — בת
משה ודליה ליברמן — בן
חיים וגילה אלון — בן
אליעזר ותמר כהן — בן
פינביק ואורנה שרר — בת
מאיר וליאורה נחום — בת
אבי ויפה תמיר — בן
מעון וכברת דקל — בת
מייקל ויפה לוי — בת
אליעזר וסוזי כהן — בן
אורלי ורפאל ארווס — בן
אלי ורינה קנגיסר — בן
יצחק ושרה כהן — בת
גם לך מגיע אסותא 220155

02-245044 — מרכז

עמדה נוקשה של ספרד בשיחות על ההסכם עם השוק המשותף

ספרד לא תהנה מהפחתות במכס שיכנסו לתוקף בראשון לי־נואר 87' כיתר חברות השוק המשותף (כולל יבוא רכב).

בשיחות שהתקיימו בשבוע החולף במדריד ובבריסל בין נציגי ישראל והשלטונות הספרדים וכן עם נציבות השוק המשותף מתברר שעמדת השלטונות הספרדים היא שעל הספרדים לקבל בישראל הנחות במכס כמו מדינות השוק המשותף האחרות ופטור מחולט ממכסים כבר בתוך שנתיים, למ־רות שהייצוא הישראלי יהנה מפ־טור מחולט בספרד רק בינואר 1993.

זהר פרי סגן מנהל מינהל סחר החוץ במשרד המסחר והתעשיה מציין, כי עמדה זו איננה מקובלת על ישראל הדוגלת בעקרון ההד־דיות בתנאי הסחר. פרי מציין, כי ספרד נחשבת למעצמה התעשיי־תית ה־10 בעולם והיבוא ממנה כולל מספר מוצרים רגישים: טכסטילים, מוצרי בנין, קרמיקה, נעלים ועוד ועל ישראל להבטיח הגנה לתעשייה שלה על בסיס של חשיפה שוה לייצוא הישראלי בשוק הספרדי. ממשרד התעשיה נמסר, כי בתחילת 87' ייתקיימו מגעים נוספים בנושא המכסים בין ישראל ונציגי השוק המשותף ועם נציגי ספרד ופורטוגל, במטרה להגיע להסדר, שיגדיר את מעמדן של שתי מדינות אלה, שהצטרפו לאחרונה לשוק המשותף, במסגרת יחסי אזור הסחר החופשי בין ישראל והשוק האירופי המשותף.

עוד מציין פרי, שישראל איננה מקיימת יחסי אזור סחר חופשי עם מדינות אלו. עקב זאת ישראל לא נהנית מהנחות במכס ואיננה מעניקה הנחות לאלו. הי־שראל לא נהנית מהנחות במכס ואיננה מעניקה הנחות כאלו. הי־צוא לספרד הגיע ב־1985 ל־80 מיליון דולר והיבוא ל־77 מיליון דולר. היצוא בחודשים ינואר עד דצמבר 86' הגיע ליותר מכפול מאשר בתקופה המקבילה אשתקד והגיע ל־39 מיליון דולר. היבוא הגיע באותה תקופה ל־83 מיליון דולר — גידול של 60 אחוז. במנהל לסחר חוץ מציינים, כי הקף הפעילות המסחרית גדל מאד ויש ענין רב לשני הצדדים להגדלת הסחר. מספר רב של משלחות מסחריות הגיע השנה לארץ וקו־יימו מגעים בינממשלתיים בכל הדרגים. בתחילת השנה הבאה תתקיים ועדת כלכלית מעורבת עם ספרד, בה יועלו בעיות הסחר והצעות לפיתוח הסחר ושיתוף הפעולה התעשייתי בין הצדדים. (עש"ת למ"ם)

משבר קואליציוני בעירית רחובות

ראש עירית רחובות, יחזקאל הרמלך, כינס את עשרת חברי מועצת העיריה שפרשו מהקואליציה "פורשים הנוטשים את הספינה".

עשרת חברי המועצה מסיעות המערך, תחיה ורשימת "אשרי" התפטרו מהקואליציה של 17 חברים, מאחר והם מתנגדים לצעדים שהציע ראש העיריה להתגבר על המשבר הכספי הקשה הפוקד את העיר. הרמלך נשאר עם 7 חברי מועצה מקרב הליברלים וכמה מחברי תחיה.

בתגובה אמר שהפורשים הם שהביאו את העיר לכמעט פשיטת רגל מאחר שמנעו את עידכון המס לרמה המקובלת בערים אחרות.

כזכור ביקש ראש העיר להטיל מס חד פעמי בן 50־170 ש"ח לפי גודל הדירה כדי לאפשר לעיריה להתגבר על המשבר. (עתי"ם)

סנגורו של ג'ון דמיאניוק מבקש דחית פתיחת המשפט

סנגורו של ג'ון דמיאניוק, המואשם כי הוא "איוון האיום" מטרבלינקה, מבקש מבית המשפט לדחות את תאריך פתיחת משפטו של דמיאניוק. הרכב בית המשפט ידון בבקשה ביום ב' הבא, בבית המשפט המחוזי בירושלים.

הסנגור, עו"ד מרק אוקונור טוען כי להגנה ישנם קשיים בלימוד ובגיבוש של חומר ראיות התביעה נגד דמיאניוק ולכן לא תוכל ההגנה להופיע מוכנה למשפט בתאריך 19 בחודש ינואר.

עו"ד אוקונור טוען בבקשה, כי התרגומים לאנגלית של הפרו־טוקולים מהישיבה הקודמת של בית המשפט, הגיעו אליו באיחור רב ולכן לא יוכל להספיק ללמוד אותם עד לדיון המשפטי. לטענתו, יש לו סיבות נוספות והוא יפרט אותן בפני השופטים במהלך הדיון המשפטי בבקשתו.

השופטים דב לוין, דליה דורנר וצבי טל קבעו לדון בבקשה ביום שני הבא, בבית המשפט המחוזי בירושלים, ואז יחליטו אם להענות לה. נציגי פרקליטות המדינה הוזמנו לישיבה כדי להשמיע את עמדת המדינה. (עתים).

כפייה על חברה לפרסם דו"ח שנתי

בית המשפט המחוזי בירושלים החליט לראשונה לכפות בקנס ובמאסר על יו"ר דירקטוריון של חברה בע"מ הכפופה לחוק ניירות ערך, לפרסם את הדו"ח השנתי שלה, לאחר שלמרות אזהרות של הרשות לניירות ערך לא פירסמה את הדו"ח כפי שמחייב החוק.

חברת ח.ל.ב. השקעות ופיתוח בע"מ, שמניותיה רשומות למסחר בבורסה, טרם פירסמה את הדו"ח הכספי שלה לשנה שהסתיימה ב־31 במרס 1985. התאריך האחרון להגשת דוחות כספיים, על פי חוק, היה 30.9.85.

בינואר הגישה הרשות לניירות ערך בקשה לבית המשפט המחוזי בירושלים לצוות על החברה לפרסם את הדו"ח. צו זה ניתן, אך החברה לא צייתה לו ולא פירסמה את דוחותיה הכספיים. רשות ניירות ערך החלה בהליכים נגד החברה, לפי פקודת בזיון בית המשפט.

בדיון המשפטי החברה, כי רואי החשבון לא יכלו לחוות דעתם על מאזני החברה בעיקר משום שלגבי עיסקת מקרקעין בסך 4 מיליון דולרים לא מסרה החברה לרואה החשבון מסמכים.

השופט שמואל פינקלמן הטיל על החברה תשלום של 2000 ש"ח לשבוע, עד שתציית לצו ותפרסם את הדו"ח. על יו"ר הדירקטוריון בפועל של החברה מר יוסי חכמי הטיל בית המשפט קנס בסכום זהה, וקבע כי אם תוך שבועיים לא יוגש הדו"ח כנדרש — ייאסר יו"ר הדירקטוריון, ואת עד להגשת הדו"ח.

עוה"ד של החברה שלמה תוסיה כהן הודיע לאחר הדיון, שיערער על ההחלטה לבית המשפט העליון. (עתי"ם)

נושא לויכוח ציבורי:

כמה דמי פרישה יקבל ראש עירית קרית גת

דמי הפרישה שישולמו לראש עירית קרית גת לשעבר, חה"כ דוד מגן, משמשים זה שבועות מספר נושא לויכוח ציבורי, והדבר אף הועלה לדיון במליאת מועצת העיריה.

במהלך הישיבה שאל ראש סיעת המערך, מר אלברט ארז, את גיזבר העיריה מה גובה דמי הפ־רישה, ובתשובה אמר לו ראש העיריה הנוכחי מר זאב בוים, שהנהלת העיריה ממתינה להחל־טת היועץ המשפטי של משרד הפנים, ועד עתה הועברו למר מגן 15 אלף ש"ח כמקדמה.

מר ארז טען בשיחה עם כתב עתים, שחה"כ דוד מגן זכאי לדמי פרישה רק עבור התקופה שבה הועסק ע"י העיריה בשכר, אולם מאז נבחר לכנסת ויתר מר מגן על משכורתו בעיריה ולכן אין לו זכות לפיצויים עבור תקופה זו.

באותה ישיבה העלה מר ארז נושא נוסף הקשור בחה"כ מגן, והודיע שהוא וסיעתו מתנגדים למכירת מכונית כמעט חדשה לראש העיריה הפורש. מדובר במ־כונית פיג'ו 505 משנת ייצור 85'. לדברי מר ארז זקוקה העיריה לרכב זה, ואם הוא אכן יימכר למגן יהיה הכרח לקנות מיד רכב אחר לראש העיריה הנוכחי.

דוברת העיריה מסרה בתגובה, שהרכב נמכר למר מגן כמקובל ברשויות, בהסתמך על מכתב תשובה שבידי העיריה ממרכז השלטון המקומי. הרכב נמכר לפי הערכת שני שמאים במחיר 44 אלף ש"ח, ולא היתה כל חריגה בנושא זה.

באשר לפיצויי הפרישה לא נפלה עדיין הכרעה לגבי גובה הסכום שישולם למר מגן.

שבעה נאשמים בהתפרעות בחברון

שבעה תושבים מתל רומיידה, חברון וקרית ארבע, הואשמו בבית משפט השלום בירושלים בהשתתפות בהתפרעות בחברון לאחר פרסום הידיעה על עסקת השבויים עם ג'בריל ב־1985.

שבעת הנאשמים הם הרב משה לוינגר, ברוך מרזל, אברהם בן יוסף, מיכאל לייטר, אבינעם הר [illegible], מיכאל כהן ויהודה מזרחי.

על פי כתב האישום ב־20 למאי 1985, לאחר פירסום הידיעה על עסקת חילופי השבויים עם ג'יב־ריל, התקהלו הנאשמים, למעט מזרחי, ונסעו במכונית בעיר חב־רון. הם חסמו את התנועה, אחד מהם ירד מהמכונית וניגש למספר מכוניות של ערבים וניפץ את שמשותיהם וירה מספר יריות.

ברוך מרזל מואשם שגם היכה בשמשות של מכוניות ובעט בהן. הנאשמים משה לוינגר ומיכאל כהן גם ידו בנשק באותו איזור.

הנאשם מיכאל לייטר ניגש על פי כתב האישום למכונית והיכה עם תחתית צינור בשמשת חלון הנהג וכן הכניס את ידו לתוך המכונית וגרם נזק לרכושו של הנהג.

כאשר ניסו שוטרים לעצור אותו הצטרף אז הנאשם מזרחי לנאשמים וכולם משכו את לייטר מידי השוטרים. (עתי"ם)

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ במקור ברוך מיוחדת ושקטה 3 + פ"א 3 מרפסות 4 כ"א מטבח מסודר ק"א גבוהה $75,000 (02)380610

★ בתלפיות מזרח 3 יפה משופצת + נוף (02)718598 מיום א' לטובה

★ בסורוצקין 5 גדולה במיוחד, (כ־140 מ"ר) + 3 מרפסות. "דור נוף" 243557-8

★ בסורוצקין 3 + מרפסת 30 מ"ר "דור־נוף" 228633

★ בסנהדריה 4 + גינה מטופחת וגדולה "דור־נוף" 243021

★ בהר נוף במרכז 4 77,000, 5 87,000 5 פנטהאוז 115,000 822531 "ארמון"

★ בסנהדריה המורחבת 4 חדרים קומה ד' מרפסת 1.40X7.40 (02)829017 $69,000

★ 4 חדרים במחיר 3 חדרים!!! נמכרת היום!!! ברמות א' (ק"ג אחורנה) גדולה + שיפוצים!!! 54,000!!! מידי 272710

★ ברמות ג' 3 חדרים (אפשרות ל־4) + גינה, משופצת, דרומית, תווך רמות ג' (02)863207

★ בהר נוף, פנטהאוזים, 4 חד־רים, נוף יפה מיידית, כולל חזה במינהל עצמון! (02)534177 (02)664861

★ ברחוב המ"ג, שלושה מסודרת ארונות, דוד"ש, מחסן, מרפסת דרומית טל: 521086

★ לדתיים למכירה בבנין 500 מ"ר או 3 דירות נפרדות (02)523053

★ רמות א' 3 + פ"א + ארונות ק"ג 3 כתנים 48,000 (02)862242

★ בדיקה הנדסית לפני קניית דירה. דו"ח מהנדס קביל בבית משפט מיל"ב (02)224388

ביקוש דירות

★ דרוש 2½־2 חדרים לקניה, מאזור רחו' אלי־הכהן עד אונסדו־רף. קומה נוחה. (02)825081

להשכרה

★ 3 חדרים בפנים מאירות, מר־והטת, כניסה מיידית, לזמן ארוך. טל. (02)228090

★ 3 חדרים ק"ב ברח' בית ישראל ארונות מרפסות דוד"ש מוארת (02)722511

★ בהר נוף 5 חדרים פנטהאוז, כיוונים טובים + נוף דור־נוף 243557-8

בני־ברק

למכירה

★ בבן פתחיה 20 בבנין חדש ומפואר 5 ע"ש חזית $95,000, 4 + 1 וגג מרצף ק"ג חזית ומעליה כניסה מיידית $110,000 799929

★ בהזדמנות! 3 בבני גד ק"ב דרום־מערב, מטבח אמריקאי (02)820258

★ להשכרה 2 חדרים גדולים, 5 מודרנות, במרכז בני ברק טל (053)61355

חנויות

★ "בבית פיקנטי" למכירה חנות בק"ק 85 מ"ר, ק"א 85 מ"ר + כח אפשרי גם לתעשיה (03)743529

ערי הארץ

עמנואל

★ להשכרה דירה יפה 4 חדרים בעמנואל סוכה וכזגן לטלפן (052)921313

ערד

★ למכירה בערד 3 + חצי מסודרת מטבח אמריקאי דוד"ש טל. (057)956061

אשדוד

★ ק' גור שלב א' 3½ + סוכה משופצת ק"א ע"ש (02)227052

★ למכירה 3½ חדרים ק"ג בקרית חסידי גור להתקשר בערב מ־8.00-11.00 (02)286563

עבודה

★ למסעדה גלאט כשר דרוש משגיח חרדי מנוסה לעבודה ביום: ובערב (03)780387 (03)233466

★ איש מכירות מנוסה + רכב בעל קשרים בחוג החרדי, עם מוסדות דת וישיבות. להפצת מתנות ומוצרי פרסום. תנאים טובים: (02)225108

★ דרושה בחורה חרוצה, יסודית, זריזה, ומתמידה לעבודות בית. (02)380527 בבוקר

★ דרושה מזכירה השולטת בעברית ובאנגלית + הדפסה לפ־נות אישיה בית ציון בלומנטל. הושע 14 ר"ם

★ דרושה בחורה לטפל בילדים 5.00-1.00 אחה"צ 3 פעמים בש־בוע (03)771634

תזמורת "ששון ושמחה" עם הזמר "רבי אלתר" להזמנות ופרטים— 02־345595

למכירה בהר נוף
קוטגים בני 5 חדרים, גנות צמודות + נוף מרהיב
02־228616

מכירה
הגיע מבחר חדיש של שמלות אלגנטיות לנשים
וכן חולצות סריג בדגמים מרהיבים תוצרת ארה"ב
המכירה במוצש"ק ים בסנהדריה המורחבת 115/23 כניסה ג' ק"ג
רק בין השעות 7-10.30 ובכל ערב בשעות הנ"ל
הגיע שוב מבחר מעילים לילדות ולילדים

נס חנוכה
מכירת בגדים מהודרים במוצש"ק ובכל ערב
★ הגיעו דגמים חדישים ★
כמו"כ מתקבלות הזמנות לתפירה ואפשרות להרשם לקורסי תפירה
הכל במחירים המפתיעים
רח' עקיבא 10 כניסה א' ק"ב 03־700640

תריסי א.ל.
• ייצור תריסים ואלומיניום
• סגירת מרפסות
איזור התעשיה מקור ברוך
טלפון: 539093 532386

מכירה
על כל שמלות הקיץ 73 ש"ח 2 שמלות ב־130 ש"ח
וכן הגיע מבחר חולצות סריג
המכירה תתקיים ביום א' 4-7 סנהדריה המורחבת 105/4

ירידי ענק לחנוכה
מיטב היצרנים במחירי בתי החרושת
בגדים מהארץ ומחו"ל
צעצועי ילדים
כלי בית
תכשיטים
מוצרי יד שניה מחו"ל
רח' יהודה הלוי 7 בני ברק
בימים א' רב' (28, 29.12)
כ"ז וכ"ז בכסלו
בשעות 9-16.00

מכירה לכבוד חנוכה
זקטים לנשים ולילדים, חלוקים, חולצות חורפיות ובגדי ילדים
אצל משפחת סטריק
רח' סלנתים 9 ר"ם, בימי ראשון ושני
כ"ו־כ"ז כסלו 7.00-10.00,
טל. 02־289913

מבצע חנוכה ב"השמלה"
חוץ ממוצר איכות תקבלי גם
שי חינם!!
הקלטת האחרונה של
אברהם פריד
ודאי הכרתם את טעמנו ואם לא... בואי... ותהני
רח' מלכי ישראל 5 בחצר ק"א
ב.ב. המביאה מודעה זו תזכה בהנחה!!!

אני חתום על סליה. ואתה?!!
נותרו 6 ימים בלבד
ראה פרטים עמי ייב

התנה...? ברמצוה...? וכל אירוע...!!!
שאול־מוסיקה
★ זמר ★ אורגניסט ★ תקליטיה עשירה ומגוונת
★ הנחיה מקצועית
02־766486 בבית

מבצע השבוע
מכירת מעילים, זקטים, חולצות
תוצרת אנגליה במחירי מציאה!
במוצש"ק רח' בן זכאי 54 בני ברק
כל הקודם זוכה

מכירה מיוחדת
בגדי נשים ספורטיביים
תוצרת ארה"ב במחירים מיוחדים
במוצש"ק השב משעה 7.30
בחנות כלי מיסה אמריקאיים
ר' עקיבא 109 ב"ב

מכירה מיוחדת בחנוכה
של מגבות מקסימות, חולצות לנשים, כתנות שקי שינה גדולים, חלוקים, שמלות מקסימות לנשים ועוד
מוצאי שבת
ויום ראשון בערב
בית השומר 81/5
הכניסה מרח' מצוה

פרוייקט ס־ד־ל — חדש... פרוייקט ס־ד־ל מלהיב
סוף סוף הופיע... לאחר עבודת הכנה וביצוע קפדניים!
פרוייקט חינוכי משולב
ס־ד־ל
חינוך למידות טובות לגיל הרך ולפעוטות
מתנת חנוכה! שמחת הילדים ומעשים טובים!
פרוייקט חינוכי
ספר דגלי לוח
כולל שלושה פריטים — בשילוב חינוכי רב עצמה!
1) "מעשי הילדים הטובים". ספר צבעוני מרהיב ביותר. בשבי המלילים מקבילים. לגיל הרך ולפעוטות!
2) לוח המעשים הטובים עם דבקות כוכבי זהב להדבקה (מצורפים 3 לוחות)
3) דגל צבעוני מרהיב מבוסס על הטבע שבספר
פרוייקט ס־ד־ל שמחת הילדים ואושר ההורים!
הוצאת המחלקה החינוכית־פדגוגית לספרות ילדים ע"י מכון מאורות דעת
ירושלים ת.ד. 13196 טלפון 02־532747
— חדש... פרוייקט ס־ד־ל מלהיב פרוייקט ס־ד־ל — חדש...

למכור או לקנות לשכור או להשכיר
דירה ללא דמי תיווך
שרותי עו"ד ומשכנתאות
"מעון": רח' פינס 9 ק"ב 233913, 233266

רצי RATZY
רח' הרצל 24 ק"א טל. 788019
יוצאת במבצע הנחות על כל המלאי הקיים
רק לתקופת החנוכה
מכירות • מכירות • מכירות

מיטב ההלבשה
י. בינט
רח' הנביאים 70 פינת שטראוס טל. 255561
★ בינגד לחורף במגוון גדול לכל המשפחה במחירים סיטונאיים.
★ לרגל חנוכה מחירים מוזלים בהודה ולהתראות

אברך ת"ח
מומחה לתרגום
בעברית, אידיש ואנגלית
בעל M.A ביהדות
מעונין בעבודה
עדיף ספרי קודש
02־285887

דרושה
ספרית מומחית
לסלון בבני־ברק
אפשרי באחהים
טל' 03/783875

זר ברכות לידידי היקר
ר' שלמה אבמוביץ
לפתיחת המרכז לתכשיטים
זהב ירושלים
בחור ר' עקיבא 40 ב"ב
עלה והצלח
מאחל
אריה הרבסט ומש'

חדש ב"תבקוק"!
מלכי־ישראל 14 ירושלים
02־282093, 422868
המשחק הפופולרי "הרוחתי מצוה" ומדבקות שמיטה
חוברת עבודה בלשון: "הכל והקול ביד הלשון"

פוטו ספיד
ר' עקיבא 73 ב"ב טל: 784302
פיתוח תמונות תוך שעה
מבצע חנוכה
צילום ילדים חינם!
כל ילד שיבוא בחג החנוכה יצולם ויקבל תמונתו חינם!

מבחר שעוני שבלייה שעון שהוא תכשיט	25% הנחה	בלגדר ידני פיל	73 ש"ח
טוסטר אובן־	120 ש"ח	סיר טיגון עמוק	137 ש"ח
הקאמן AM-FM סטריאו. תוצרת יפן	49 ש"ח	רדיו טייפ "פיליפס" סטריאו גדול ומפואר	762 ש"ח
מכונת גילוח + סוללות החל מ־	38 ש"ח	רדיו טייפ "פיליפס" סטריאו דבל קסט, צליל באיכות גבוהה	
מקסר פיליפס ידני + מעמד	102 ש"ח		

ועוד נועד והכל במחירים מיוחדים

מבצע חנוכה
מכירה מיוחדת של שמלות וחליפות יפהפיות, חולצות זקטים ועוד... הכל ממיטב בתי חרושת מחו"ל, במחיר בורד־פארק.
המכירה תערך במוצש"ק נר שני דחנוכה מ־11־7
ובימי ראשון ושני נר שלישי ורביעי דחנוכה, מ־5־12 אחה"צ ומ־10־7 בערב
ברח' עזרת תורה 21 קומת כניסה.
באנה לקנות ולהנות הכל משהו...
חבל להחמיץ!!!

דרשו את משחקי האיכות של "הכל לגן"
משחקי הרכבה מפלסטיק קשיח
להשיג בחנויות המובחרות

מטעמי גאולה
בהכשר בד"ץ מחזיקי הדת בארץ ישראל
בהנהלת ארז עמיר
חדש חדש
ירושלים רח' מלכי ישראל 5 טל. 02־248905
בואו לטעום טעם מיוחד!!! במטעמי גאולה!!!
★ פיצה ★ פלאפל ★ מלוח
★ סלטים ★ ארוחות קלות
פתוח מ־9.00 בבוקר עד 11 בלילה רצוף!!
★ ניתן לבצע הזמנות ★
להשתמע!!

קונדיטוריה האחים רוזנפלד
הכתובת: רח' שמשון הגבור 7 פינת עזרא השומר ב"ב 778823
סניף ירושלים 21 ב"ב — 783174
בואו לקנות ולהנות
מהסופגניות המיוחדות
בטעמם הנפלא ובאיכותם הידועה
בהשגחת הרב משה לנדא
אב"ד ב"ב
למוסדות והזמנות מרוכזות ינתנו הנחות
המכירה גם ליחידים
פתוח במוצש"ק

"יריד גאולה" רח' מא"ש 8 ירושלים
מודיע על
חיסול מוחלט
לרגל סגירת החנות הכל... בזול!!
לשבוע ימים בלבד
הנחות ענק של 20%-30% על כל המלאי!
★ צעצועים ★ כלי בית ★ ביגוד ★ מוצרים לתינוקות ★ מכנסיים ★ שטיחים ★ חולצות ועוד...
חיסול חיסול
להתראות

"מאמא בלו"
בית חרושת לבגדי הריון ומידות גדולות
תל־אביב רח' הרצל 78 ק"ב טל' 837969
מבצע חנוכה
הנחות עד 20%
המכירה תחל מיום ראשון עד יום חמישי
בשעות 9-17

נשות בני־ברק הסביבה
מוזמנות בזה לחזות בסרט המרתק והמיוחד
"הפשיטה הגדולה"
קבוצת פרטיזנים מצילה יהודים מרוצעות המוות בגיטאות
ההקרנה ביום כ"ז כסלו נר ג' דחנוכה בשעה 7.30 בערב
בעולמי הפעמ"ז רח' ר' טרפון 1 בני־ברק
כרטיסים במקום:
ההכנסות קודש למוסדות דע"ש בארה"ק
ארגון נשי דע"ש בארה"ק

מלון רמדה רנסנס בירושלים
רק בשמחות!
גלאט כושר למהדרין GLATT KOSHER
■ תחת השגחת הרבנים הראשיים לירושלים הרב יצחק קוליץ והרב שלום משאש שליט"א.
■ בפיקוח הקפדני של 4 משגיחים קבועים יר"ש.
■ דיני קדושת שביעית ושנת השמיטה נשמרים כהילכתה.
■ גם באירועים חלביים המוצרים למהדרין.
הצוות בעל נסיון רב בעריכת חגיגות שמחות ואירועים. ברמה גבוהה!
פאר והדר־ שרות נהדר!
. אפשרות אירוח מ 10 עד 1000 משתתפים!
■ חניה בשפע
אמירים מכתילים
RAMADA RENAISSANCE HOTEL JERUSALEM
רמדה רנסנס
רח' וולפסון 6 ירושלים. טל 02־528111

בדיקת משסח גרון לחיידק "סטרף"
עבדיקות חסר דם תוך דקות
בדיקת הריון תוך שעתיים
02־288540
בין השעות 8.00-9.00 בבוקר

"בשמחה"
מבחר ענק של חנוכיות מוכספות וחנוכיות נחושת
לבחורי ישיבה בתי חנוכיות מוכסות, כוסות, פתיליות, נרות שעוה וכו' וכו'
בעטרת
רח' חזון איש 25 בני ברק

המודיע — עמ' י"ד
יום ו' ערש"ק ערב חנוכה כ"ד כסלו מ"ז

לוח המודיע

"המתווך" מלכי ישראל 6 י־ם 02־286951 ,02־273355
בבניה בפרוייקט חדש בתל ארזה דירות פאר:
4 גדולים 5,100,000 — 125,000. במקור ברוך 2½ + חצר 45,000. 3 והול בכניה ק״ק (לא אחרונה) במרפסות. 4 ע״י צבאי ק״ב וק״ק מעליה ותושה. 3 והול בבניה (גדולה) כותים טובים 90,000. 80,000
בדמי מפתח: בגאולה 3 ק״א וק״ב 40,000
בשעות פתוח לפנה״צ 10-12.30 אחה״צ 6-8

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

דירות ובתים

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

ירושלים

למכירה

★ בשמואל הנביא דירת 3 חדרים מסודרת + אפשרות בניה מידית טלפון 02־817777

★ ברמות פולין 3 + ארונות מטבח, קיר, סורגים דוד״ש ועוד... 02־863641

★ ברמות 04 דירות דו מפלסיות בנות ג׳3־3 קוטג׳ים בני 5־4־3 חדרים לכל דירה כניסה פרטית והצר פרטית בשלבי גמר אפשרות לבעלי חסכון בר־מצוה ומח״ל ללא תיווך ״שרש״ 02־224778

★ בהזדמנות 4½ בסביבת נוה צבי משופצת מפוארות + מרפסות 130 מ״ר ק״ד 02־287174

★ בהר־נוף 4 ק״א לכניסה מידית 76,000 ״אורטל״ 02־288588 02־287973

★ בהר־נוף 5 מרווחים + מרפסת 25 מ״ר אפשרות לשני מוסכים ״אורטל״ 02־288588 02־287973

★ 3½ בעזרת תורה קומה נוחה מסודרת בהזדמנות!!! ״המתווך״ מלכי ישראל 6 02־273355

★ בהר־נוף 5 בשלבי בניה 88,000 ״אורטל״ 02־288588 02־287979

★ ברמות ב׳ 3 חדרים + מחסן + ארונה דרומית 54,000 ״עם־גר״ 02־816833

★ ברמות ב׳ 2 חדרים בניה מאבן 38,000 הלד!! ״עם־גר״ 816833

★ 3½ ברמות 3 42,000 מסודרת 46,000 בדוממה (שרי ישראל) 3½ (כ־4) + מרפסות 249141 60,000

★ הר נוף, 4 דרומית 76,000; 5 חדרים, 87,000 ״אנגלו־סכסון״ 02־221161 (מלד״ן)

★ הר נוף, 3, החל מ־61,000, נוף ״אנגלו־סכסון״ 02־221161 (מלד״ן)

★ בשמואל־הנביא 3 חדרים דרומית ק״ב 41,000 דולר ״עם־גר״ 02־816833

★ בסביבת גאולה 3 חדרים שרותים כפולים 46,000 02־829017

★ בסנהדריה המורחבת 4 + פ״א ק״ב נוף, חדית 115 מ״ר 86.000 (תווך) 02־813854

★ בסנהדריה המורחבת 3 + מרפסת סגורה לסוכה ק״ג מטופחת, כותים, מטבח אמריקאי, 76,000 ללא תווך 02־811512

★ 5 חדרים ברמות ד׳ חישוא כותים מצוינים ק״ב 78,000 02־283615 02־863810

★ למכירה 5 חדרים במרכז (פנס) גינה, כניסה פרטית ״תווך״ 02־248337

★ בסנהדריה המורחבת 3 חדרים דרום־צפון מרפסת גדולה ק״ב לא גג 813854 65,000 (תווך)

★ בבהרי״ן 3 גדולים + חדר המשמש גם לסוכה גדולה ק״ב כותים טובים 02־272619

★ במקור ברוך 2½ חדרים + מרפסת שטח 65 מ״ר דרומית, כניסה נפרדת 228633 $45,000

★ וילה 8 חדרים 3 מפלסים 520 מ״ר מפוארת מידית כל הכותים דור נוף 243021

★ 4 חדרים מרפסות בבנין דרומית ק״ד $82,000 מידית ״דור נוף״ 243021

★ בסורוצקין 4 חדרים מסודרת שרותים כפולים $90,000 מידי 228633

★ שרי ישראל 3½ חדרים גדולה, מסודרת יפה ק״ב $70,000 מידית 243021

★ ע״י גאולה 3 והול מרפסות כותים כחדשה (פני שנה וחצי) בתשלומים 80,000, במאה שערים בית 2 קומות ק״א 2 פניים 1 תפוס, ק״ב 3.5 משופצת פנויה ״המתווך״ 02־273355 (יוסי 21־10)

★ בהטורים בית 120 מ״ר + גג לבניה 180 מ״ר מתאים למוסד בלעדי לתווך אמין 244113

★ בקרית יובל פינת תורה ועבודה 3½ ק״ג מסודרת ומוארת 286330 02־420378

★ בהר נוף 5, פנטהאוז 4 + גג, יפיפיה ללא תווך 531716 713376

★ 3 חדרים מרווחת + מטבח גדול + רשיון לתוספת (02)521912

★ דירת 4 חדרים בהר נוף כניסה מידית ללא תווך 02־228616

★ הר־נוף 4 חדרים $75,000 5 חדרים $98,000 4 + גינה $62,000 3 חדרים מ $79,000 לופיאן ושותי 02־521038

★ 3 והול צפניה 68,000. 4 בצאנז 90,000. 4 באנטפורוף 100,000 ״יוריז״ 02־245258

★ מיוחדת בסורוצקין פנטהויז 6 + מעלית למכירה או להשכרה קצרה 03־612381

קבלנים

★ בהתחלת בנייה קוטג׳ 7 בחב״ס טעם ״מיכאל סטאר״ (מלד״ן) 02־228371

בדמ״פ

★ במרכז גאולה 2 ק״ב גדולים + הול משופצת + מרפסת (סוכה) 02־272537

★ במקור ברוך ברחוב אלפנדרי 3½ ק״ב + מרפסות סוכה + דוד״ש 27,000 02־381884

★ למסירה בדמ״פ מחסן בשוק מאה שערים במרכז, גישה לרכב טל: 02־823913

★ בשטראוס 2½ חדרים + פ״א ק״ב משופצת כותים טובים בהזמנות 02־221448

להשכרה

★ 2½ מרוהטים חלקית בסביבת ישעיהו־שטראוס לפרטים 02־232137 בבוקר ובערב

★ בשער החיים 3½ לוקסוס מרוהטת מלא מיידי עד אחרי פורים 02־382818

★ דירת חדר להשכרה ליד רח׳ נחמיה מרוהטת חלקית (02)823734

★ להשכרה, בגאולה, קומת בנין גדולה, מתאימה לכל מטרה, למוסד, לעסק, למשרד וכדומה 02־287491 לפנה״צ בלבד

★ דירת חדר גדול, מפוארת, נוחה תקיה באחוה לפנה״צ 02־222015 8.15־1.00

★ 4 בית וגן לשנה ויותר, גם למכירה בלכבר 422439

★ 4 חדרים ברח׳ בראגר מידית $250 דור־נוף 228633

★ דירה קומפלט מרוהטת לתקופה קצרה עדיפות לזוג צעיר מידית 02־827482

בקוש דירות

★ נחוץ לנר 5 בסביבות אתנחרוף לקנה רציני ״מיכאל סטאר״ (מלד״ן) 02־228371

★ דרושה דירה 4־3 ק״ק־ק״א לתקופה ארוכה לא מרוהטת 02־528416

בני ברק

למכירה

★ דירת חדר מטופחת + מרפסת סגורה + סוכה + אפשרות בניה רח׳ בעל שם טוב 11 ב״ב ק״ק מחיר אחרון $27,000

★ במרכז בני ברק דירת 3 חדרים למכירה 02־816750 03־709460

להשכרה

★ 3 חדרים מרוהטת בסוקולוב 18 ק״ק מידית 03־794061 02־227008

★ דירת 3 חדרים מרוהטת + טלפון במרכז, בני־ברק, להשכרה 02־816750 03־709460

★ 5 חדרים כניסה נפרדת בבמברגר דו קומתית ריהוט חלקי 03־283159

בקוש דירות

★ דרושה דירת 2־2½ בבני ברק טלפון 704962 בשעות 10־8 בערב

יש! ברכה
שרות מידע (אינפורמציה) לדיור באזורים הדתיים • מאות הצעות
מציע דירה!
קנית • השכרה
עשרות מבקשי דירות מחכים לדירתך
ללא דמי תיווך
מאגר הדירות הגדול ביותר באזורים הדתיים גאולה, לבנון מרדכי 8
02־285876, 282270, 282282

בערי הארץ

בקוש דירות

★ דרושה בשכ״ח במרכז או צפון ת״א דירת 2.5/2 03־287741

להשכרה

★ להשכרה דירה יפה 4 חדרים בעמנואל סוכה ומזגן לטלפון 052־921313

עבודה

★ למפעל תכשיטים בגבעת שאול דרושה אשה כבת 40 לתפקיד אחראי (02)523613

★ למשרד תווך דרוש סוכן מכירות תנאים טובים 816833

★ למשרד בב״ב דרושה פקידה לשעות אחה״צ + יום ו׳ (03)780387

★ למשרד עורכי דין בבני ברק דרושה פקידה אחראית, רצוי בעלת נסיון או ידע בתמלילנות עבודה כל יום לפנה״צ ופעמים בשבוע אחה״צ לפנות (03)781088

★ דרושה בחורה/אשה לעבודות בית קלות בבית וטפול בילד בשעות אחה״צ ובערב בבני ברק 03־657186 ,03־659118

★ לבית הבד דרושה קופאית למשרה מלאה או חלקית טל. (03)656803 עופרה השעות 13-9 (03)708109

★ דרוש עובד נקיון + מלצר (03)797311

★ דרושה מזכירה בכירה תנאים טובים (02)637475

מטפלות

★ מטפלת 5 ימים בשבוע + עבודות בית קלות, בתנאים טובים 792290

★ דרושה מטפלת אחראית ומסורה לשעות אחה״צ, ליומיים בשבוע (02)810252

שפוצים

★ ״שפוצים־בני תורה״ — שפוצים ובניה ברמה גבוהה ובאחריות גמור מושלם 02־822421

עסקים

★ למכירה מסעדה גדולה אקסקלוסיבית במרכז בני־ברק. ציוד מלא + כח וטלפון (03)702913 — (03)701938

שעורים

★ אמריקאית מ.א. מציעה שעורי עזר באנגלית ובמתמטיקה (02)380438

שידוכים

★ ייעוץ והדרכה מעשית לשלום בית ״בית ישראל״ (02)850733 בערב

★ משרד לשדכנות לשם מצוה עם השתתפות בהוצאות לכל העדות והגילים וייס אברהם (03)794719

★ שדוכים לחיים ע״י ארגון מתנדבות ״עזר־עזר״ (03)252280 (03)256941 אחה״צ

טפטים

★ במבצע: הדבקת טפטים, פנלים, חזיות באחריות ב־3 תשלומים 14 ש״ח למ״ר (מינימום 25 מ״ר) ״רמפלסט״ 02־288784

קורסים

★ ב״מחשבת״ מבצע חנוכה 10% הנחה!!! פתוח בירושלים צפניה 41 1000-12.00 לפנה״צ בבני־ברק רבי עקיבא 56 אחה״צ

רטיבות, עובש, עיבוי
דו״ח הנדסי קביל בבית משפט
המפרט את הליקויים וערכם הכספי
מיל״ב מכון ישראלי לביקורת בניה טל. 02־224388

מכירות

★ מבצע חנוכה על כל המל־אי!!! במחסן המכירות עמוס 8 ירושלים

★ לתושבי אשדוד מכירה חד פעמית מעילים, זקטים, חולצות לנשים תוצרת אנגליה במחירים מוזלים במוצאש״ק בראשון ובשני בערב מ־10־3.30 קרית אברמסקי 103/14 כניסה אמצעית ק״ד

★ ארון קיר סנדוויץ לבן 2.55x2 כחדש 520. תנור ברוש באריזה סודבו 620 (03)701490

★ מכירה מיוחדת בנעלי מילר רח׳ ר׳ עקיבא 70 ל־3 ימים בלבד ובמוצאש״ק 10־8 ובראשון ובשני

★ למכירה אורגן 2 קומות טל. (03)780934

★ למכירה מקרר מסחרי וארז־טבאות ומשקל ממסלת עקיבא 103 10-9 בבוקר

★ הגיעו בדים יפהפיים מתוצרת־חוץ וכן טיפים חדישים המכירה במשך השבוע בין 12-10 לפנה״צ 10-8 בערב בני ברק שדרות ויזניץ 13

★ מכירת בגדי ילדים ותינוקות מחו״ל המחירים זולים במיוחד במוצש״ק כ״ה כסלו מ־8-9.30 רח׳ אברהם בן דוד 39 בני ברק

★ למכירה מקפיא דגם ״פרידי־דר״ J 13 us (מדות: 140x72x68) במצב חדש 850 ש״ח (03)741444 (03)708277

מכוניות

★ למכירה שברולט סי־טישן 83 יד ראשונה + מזגן + רדיו ועוד. מצב מצוין 48,000 ש״ח (03)700323

השקעות

★ מעונין בהלוואה (השקעה) תמורת שעבוד נכסים טלפון (02)285264 (03)900879

שרותים

★ מבצע!!! אחים כהן ★ סיד וצבע ★ שפריץ טמבורטקס ★ נקיון פוליש והדברה ★ ניקוי שטיחים וריפוד 02־822227/8

קייטרינג

★ יוסליה הומינר!!! שירותי קייטרינג לשמחות ואירועים גלאט כשר, מומלץ!!! (03)782825

השבת אבידה

★ אבד שעון כיס מוזהב לפני כחצי שנה בירושלים/בני ברק (02)539117

הלבשה

★ בגדי הריון, ונערות לחרדיות, יבוא מאירופה. ״הלבשה מלכה״ המלך ג׳ורג׳ 14 ירושלים

פוליש והדברה אחים פלבני
אנו נבצע עבורכם שרות נקיון הדברה ופוליש + הברקה + ווקס נקיון יסודי בביתכם
בשרות ובטיב המעולה של אחים פלבני
רשיון משרד הבריאות 616
★ יעוץ והדרכה חינם ★ שרות 24 שעות
עבודה מכל הלב
אחים פלבני רח׳ השמינית 22
02־352683 (קשר אלחוטי)

לכבוד חנוכה
לביבות (לטקס)
מתפוחי־אדמה חמות
במסעדת גאולה
רח׳ יחזקאל 10

לפני
וגם אחרי
הדלקת נרות
הש״ס לנוער
לכל ימות השנה
להשיג בחנויות הספרים

מכירה
חלקי נשים וילדות מארה״ב
ובגדי תנוקות מקנדה
באיכות משובחת
מחירים זולים במיוחד
במוצש״ק ויום ראשון מ־10־7 בערב
ברח׳ יונה הנביא 23 ב״ב ק״א

״יריד הצעצועים״
רח׳ יעקב מאיר 2 י־ם

הזדמנות חד פעמית
מבצע חנוכה
של שמלות הריון
ושמלות רגילות
תוצרת חוץ במבחר גדול
במוצש״ק פרשת ״וישב״
בשעה 7.30-9.30
רחוב סוקולוב 20, ב״ב

חדש! חדש!
לרגל פתיחת העסק שתתקיים אי״ה
ביום ראשון, כ״ו בכסלו ב׳ דחנוכה
ברח׳ רבי עקיבא 30
הננו מזמינים את הקהל הרחב
להשתתף בפתיחת העסק
מבחר גדול של
נעלי ״סוניקה״ נעלי ״אדיר״ נעלי ״אומן״
ממיטב היצרנים בארץ
לרגל הפתיחה
מחירים מפתיעים
להתראות

אולם גאולה
רח׳ יחזקאל 10
טל. 287161

דרושה
משפחה אומנת חרדית
חמה ומסורה
(עם ילדים)
לילד בן 5
תמורת תשלום ממשרד הרוחה
לפנות במוצש״ק 02־410883

״רעות״
שרותי טיפול וסיעוד
לקשישים, חולים ונכים
בביתם או בבתי חולים ליווי והשגחה יומית ולילית
פיזיוטרפיה
נקיון
ע״י צוות עובדים מוסמכים מסורתים
טל. 02־225317/8 רח׳ יפו 97 מרכז כלל קומה 7

שיק פריז
בשני תשלומים
מבצע לחנוכה
הנחות מיוחדות
מבחר עשיר בעיצוב חדיש
ז׳קטים, מעילים, מעילי גשם, חליפות, שמלות וחצאיות
במידה עד 52
ללא חשש שעטנז
ביח״ר צרפתי לבגדי גברות תל אביב נחלת בנימין 16
טלפון 655087

טיולי חנוכה בעקבות המכבים
במסלולים שונים.
היציאה יום יום
מבית אריאל רח׳ הפסגה
בית וגן בשעה 9.30
הרשמה בטלפון 02־420426

חדש!!! יצא לאור הספר
״ארץ נפתלי״
בסוגית ״שביעית בזמן הזה״
מאת הרב דיקמן
הפצה ראשית עולם הספר התורני
הפסגה 10 02־422186

מגדנית הדר בע״מ
יצרני ביסקוויטים—וופלים
חנות המפעל
ירושלים, רח׳ פייר קוניג תלפיות טל: 02־717216
מגדנית ״הדר״ שמחה להודיע לקהל לקוחותינו
החל מיום ראשון כ״ו כסלו (28/12/86)
תשדרת חנות המפעל ברחוב פייר־קוניג תלפיות
את הציבור משעה 8 בבוקר עד 8 בערב—רצוף.
לקראת חנוכה:
מבחר עשיר וטעים של מוצרי מאפה—ביסקוויטים—וופלים
נשמח לשרתכם עם ברכת חג אורים שמח
להתראות
במגדנית ״הדר״

הכונו! הכונו!
חבל לוותר!
סרט מענין ומותח מבוקר
״הקפיטן מקולה״
(מבצע הצלה)
לנשים ובנות בלבד
שיתקיים במוצש״ק בשעה 7.30
נר ב׳ דחנוכה בהיכל דוד
מחיר הכרטיס 5 שקל
כרטיסים במקום
כל ההכנסות קודש

מבצע כזה עוד לא היה בירושלים
האולם חינם
אולמי ״פאר״
(בית יעקב הישן)
הגדולים והמפוארים ביותר
במרכז השכונות החרדיות
מעמיד לרשות הקהל
את האולמות שלהם
חינם!!
למזמינים לאירועים
בחודשי טבת שבט
בקשר להזמנות 02־813706

מומחה לפיתוח הקול
לחזנות
ביום שני ורביעי בירושלים
רמת שרת דוד מרץ 14/4
03־320922

ביום שני ח׳ בטלו בשעה 7.30 בערב
יוקרן סרט מרתק
בבית ״מורשת אבות״
רח׳ קאליש 8 ב״ב
(ע״י ביהכנ״ס הגדול)

הגיעו!
בדים חדשים
לכלי מיטה אמריקאיים
דגמים חדשים ומיוחדים
לכלות!
במקום הידוע ״פאר״
רק שיער טבעי
פאות וחלקי פאות
וכן תיקונים וסירוקים
״פאר״
רח׳ זבוטינסקי 7 ב״ב
טל׳ 783862

לקראת
הכונו! ★ הרצאה מפי הרב הלברשטט בנושא ״שמיטה״
★ סרט מרתק וארוך
״כיצד נתפס אייכמן?״ הסרט מבוקר
שיתקיים אי״ה ביום שלישי כ״ח בכסלו באולמי ובשל בשעה 7.00 בערב
★ למטרות קודש ★ כניסה 6 ש״ח ★ לנשים ונערות בלבד

לוח היום

בס״ד יום ו׳ ערש״ק ערב חנוכה
פ׳ וישב
כ״ד כסלו מ״ז
הדף היומי בבלי: בבא קמא צ״ה
ירושלמי: יבמות פ״ה (סיום)
משנה יומית: פרה י״ב, ב-ג
הלכה יומית: או״ח רסח, ג-ה

סוף זמן	8.19
תפילת השחר	9.24
שקיעת החמה	4.45
מחר	
זמן	
עלות השחר	4.59
נץ החמה	6.34

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02—241112 02—243121. השעור מתחיל בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: ליל שבת: אריאל, ס. מסמור ק. יובל. שבת: מרפאת הדסה, רח׳ הנביא 28. מוצ״ש: סדי פלוס, רח׳ בר אילן 2.
תל־אביב: ליל שבת: בריאות, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 28. ארלוזורוב, רח׳ ארלוזורוב 76. שבת: בריאות, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 28, אחוה, רח׳ דיזנגוף 165. מוצ״ש: בריאות, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 28. סופרפארם, רח׳ איינשטיין 40, רמת אביב.
בני־ברק, רמת גן: ליל שבת: אסותא, רח׳ ז׳בוטינסקי 41. מוצ״ש: ברמה, רח׳ ביאליק 50.
חיפה: ליל שבת: הנשיא, שד׳ הנשיא 33. מוצ״ש: שפרינצק, רח׳ הדף צרפת 57.
הקריות: ליל שבת: הימור, רח׳ קרן היסוד 73, ק. ביאליק. שבת: הקריות, רח׳ ההגנה 1, ק. ביאליק.
פתח־תקוה: ליל שבת: קופ״ח הכללית, רח׳ חיים עוזר. מוצ״ש: קופ״ח הכללית רח׳ חיים עוזר.
נתניה: ליל שבת: תרופה, רח׳ הרצל 2. מוצ״ש: פרוח, רח׳ פ״ת 76.
אשדוד: ליל שבת: בית מרקחת א׳. מוצ״ש: בית מרקחת א׳.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת בתבלות ברוך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: יום ו׳ וליל שבת: ביקור חולים — נשים, A.K.A. מוצ״ש: ביקור חולים — ילדים, A.K.A. שער צדק — כירורגית, הדסה הר הצופים — אורטופדית, שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו״ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר׳ י׳ ל׳ לוין ז״ל
•
אזור התעשיה מקור ברוך
רח׳ יהודה המכבי 5
טל׳ 539255-8 • ת.ד. 1306
•
דפוס ״הדי״, בע״מ
•
הדפסה: בירושלם מסט
•
סניף ת״א: אלנבי 132, ת״ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
•
אין המערכת אחראית
לתוכן המודעות וסגנונן
•
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 1 1230
U.S.A.

סמינר בית יעקב בני ברק
רחוב הרב הירש 27 ת.ד. 1105 טל. 706138 ,783211
הננו מודיעים בזה לכל מורותינו את תכנית
״יום עיון״
שיתקיים בס״ד ביום רביעי כ״ט בכסלו ה׳ דחנוכה
על הנושא שמיטה!
בשעה 9-10 על מצות שמיטה ע״י הרב י׳. א׳. שפירא שליט״א
ר״מ בישיבת ״משכן שמעון״ בחיפה
מ־10-11 שמיטה — השקפה ע״י הרב ש. קרלבך שליט״א
מ־11-11.15 הפסקה — כיבוד קל
מ־11.15-12 דיני שמיטה ע״י רב ומורה הוראה מרבני בני ברק
תינתן אפשרות לשאול שאלות בכתב
מ־12-1 הנחיות בהוראת דיני שמיטה ע״י מורה וותיקה לדינים בסמינר
מורות אורחות ובוגרות מוזמנות
בברכת חנוכה שמח
ההנהלה

התרבות החינוכית המרתקת והמקורית
בין שני עולמות
בצוע: בנות בית יעקב
כתבה: י. שוגל
תתקיים בס״ד במוצש״ק פר׳ וישב נר שני של חנוכה
באולם ויגרטן
רח׳ הגלוי 5 ב.ב. כשה
בשעה 8:15
פתיחת הדלתות ב־7.00
מכירת כרטיסים
בגל וכיור
הכרטיס ס״ח.
מזנון במקום!
הכנסות לצדקה
לנשים ולנערות בלבד

Eve & Adam
קו הכלה שכלולתיך לפניך
קו האשה המרשימה בשמלה מקורית
קו הגבר הנהדר בלבושו
רח׳ רבי עקיבא 40 בני ברק. טל. 789 997

מטען חבלה התפוצץ בשכ׳ תלפיות בירושלים

איש לא נפגע ★ נזק קל לבלוני גז

מטען חבלה קטן התפוצץ אתמול בשכונת תלפיות בירושלים. איש לא נפגע ונגרם נזק קל ביותר למתקן לבלוני גז. המשטרה עצרה 4 חשודים.

כתב עתי"ם מוסר, כי המטען התפוצץ סמוך לשעה 7.30 בערב בין בלוני גז השייכים לבית מגורים בדרך חברון 2 בדרומה של ירושלים וזהו הבנין הקיצוני ביותר של שכונת תלפיות, הסמוך ליציאה הדרומית של ירושלים לכיוון בית לחם.

בתחילה לא היה ברור מה מהות הפיצוץ, אך לאחר בדיקת חבלן המשטרה נקבע, כי המדובר במטען חבלה קטן, שהתפוצץ בין בלוני הגז. נגרם נזק קל ביותר לאחד הבלונים, אשר לא התפוצץ.

זמן קצר לאחר ההתפוצצות נעצרו באזור 4 חשודים, שהובאו לחקירה. למקום הוכאו גם כוחות גדולים של משטרה ומשמר הגבול, שסרקו את האזור כדי לוודא שאין עוד מטענים אחרים.

2 נהרגו בתאונות דרכים בתל־אביב

סמדר נגר, בת 22, מהרצליה, נהרגה ושני צעירים נוספים נפצעו באופן קל, לאחר שמכונית פרטית שבה נסעו אתמול לפנות בוקר, התהפכה ליד צומת הכפר הירוק.

נהג המכונית, בן 24 מנתניה, לא נפגע. הוא נחקר ושוחרר במשטרה.

המכונית, מדגם "חיפושית", עשתה דרכה סמוך לשעה 3 לפנות בוקר מצומת הקאנטרי קלאב. ליד צומת הכפר הירוק, סטה הרכב ימינה ופגע בתמרור דרכים. התמרור נעקר ממקומו ואילו ה"חיפושית" שסטתה, התהפכה ופגעה במעקה הבטיחות והתהפכה שנית.

סמדר נגר שישבה ליד הנהג נהרגה במקום ואילו שני צעירים שישבו במושב האחורי נפגעו באופן קל, קיבלו טיפול בבי"ח מאיר ושוחררו.

בת 86 נדרסה למוות

אסתר שפיגל, בת 86, מרמת גן, נפטרה אתמול לאחר שנפצעה ביום ד' באופן אנוש מפגיעת מכונית פרטית מדגם ב.מ.ו. בדרך הרצליה. ליד הכניסה לבית העלמין בקרית־שאול בת"א.

רופא שעבר במקום הגיש לישישה עזרה ראשונה, עד שהוזעקו חובשי נט"ן של מד"א שהעבירו את האשה לביה"ח בילינסון. כאמור, לא הועילו המאמצים להציל את חייה ורופא קבע את מותה.

הנהג בן 32 מצהלה נחקר ושוחרר בערבות. (עתי"ם)

נאטמו חדרים בבתי מחבלים

כוחות הבטחון אטמו אתמול חדרים בבתיהם של שמונה מחבלים, שהשתתפו במהלך השנה האחרונה בשורה של פיגועים ביהודה ושומרון.

ארבעה מן המחבלים הם מקלנדייה, שלושה מגילון ואחד מן הכפר דורה־אל־קרא.

הפיגועים המיוחסים לשמונה כללו זריקת אבנים בקבוקי תבערה ודימונים לעבר אוטובוסים ורכב ביטחון באיזור קלנדייה וגילון בחודשים אפריל ויוני השנה. (עתי"ם)

● מוסקבה, — התפוצצות של גז שארעה ביום רביעי במכרה פחם באזור דונטסק שבדרום אוקראינה, גרמה ל"אבידות כבדות" מסרה סוכנות טאס. (ע"צ וע"ר)

בא להתפלל עבור החולה
ר' יעקב הירש
בן נכע לאה
הזקוק לרפואה שלמה

דיונים על הטלת מס מחזור בבורסה

— מאת סופרנו הכלכלי — שר האוצר, משה נסים, נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, וממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס, דנו אתמול באפשרות להטיל מס מחזור על העסקאות בבורסה.

פרס ונסים החליטו להסמיך את השרים משה שחל ואריאל שרון לעסוק בקידום מכירת חברות ממשלתיות.

לפי שעה עדיין לא נקבע מועד לכינוס ועדת השרים, שאמורה לדון עם ההסתדרות המעסיקים ברפורמה במסים.

רשת מת"ם לבעלים חדשים

מוכיה נרב, יבואן מוצרי חשמל ובעל "סלון מרכזי" עומד לחתום אמש על הסכם לרכישת רשת מת"ם.

בראיון ביומן גלי צה"ל הביע תקווה, כי הרשת תיפתח ביום א' בשינוי שם ובשינוי בעלים, והשיווק יתבצע בשיתוף פעולה של כל היבואנים והיצרנים.

הדובר הבטיח לספק תוך שבוע לכל הלקוחות של מת"ם את המוצרים, שרכשו ברשת. כל העובדים יקבלו פיצויי פיטורים ומשכורות אחרונה, והם יפוטרו עד תאריך מסויים. מ־1 בינואר ייקלטו חזרה עובדים בצורה מסודרת, בהתאם לצרכים של החברה.

כן אמר, שימצא הסדר של הפרשה מידי חודש לכיסוי חובות הרשת, בעיקר לבנקים. (עתי"ם)

3 מנהלי סוכנות פיאט שוחררו בערבות

שלושת המנהלים של "סוכנות מכוניות לים התיכון", העוסקת ביבוא ושיווק מכוניות "פיאט", החשודים ביצירת מחסור מלאכותי במכונית "פיאט 127" ובהעלמת הכנסות — שוחררו אתמול בערבות בבית משפט השלום בת"א.

נגד השלושה נפתחה חקירה מטעם אגף מס הכנסה, בעקבות חשד שיצרו במכוון מחסור מלאכותי במכונית מדגם פיאט 127 ועשו יד אחת עם סוכנים, לפיו ישלמו האחרונים "מתחת לשולחן" 600 ש"ח עבור כל מכונית שהם משווקים. (עתי"ם)

נער חשוד בהנפת דגל אש"ף

נער בן 15, תושב אום אל־פחם, החשוד בהנפת דגל אש"ף במהלך הפגנה אסורה שנערכה בכפרו — הובא אתמול לבית־משפט השלום בחיפה ושוחרר בערבות של 10 אלפים ש"ח.

באי־כוח משטרת מרחב העמקים טען בבית המשפט, כי הנער השתתף ב־11 בדצמבר השנה בהפגנה ללא רשיון שנערכה בכפר, ובמהלכה הניף דגל של אש"ף. (עתי"ם)

משלוח תרכיבי חיסון נגד השפעת

המחלה מתפשטת והולכת ברחבי הארץ

כ־15 אלף תרכיבי חיסון נגד השפעת מן מאווסטרליה שנגמרו הגיעו אמש מצרפת והועברו למעבדת הנגיפים של משרד הבריאות בתל השומר.

מחיר מנת תרכיב של היצרן הצרפתי "מריא" יהיה 10.60 ש"ח.

התרכיבים יופצו בבתי המרקחת, ככל הנראה, רק ביום א', לאחר שמעבדת משרד הבריאות תסיים את הבדיקות המדגמיות.

כזכור, אזלו כל תרכיבי החסון מבתי המרקחת נוכח הסתערות חסרת תקדים של אזרחים שביקשו לרכוש את התרכיב מן הזן החדש.

התרכיב שהופץ השבוע ושנוסף מיד עם הפצתו בבתי המרקחת היה יקר בהרבה מן המחיר הרגיל ונגבה עבורו מחיר של 21 ש"ח. נאלצו לייבא אותו נוכח המחסור והדרישה העצומה לתרכיבים. ב־15 בינואר יובא משלוח אחרון של תרכיבים.

מגיפת השפעת מתפשטת והולכת בינתיים, בכל רחבי הארץ. דווח על היעדרויות רבות של עובדים ותלמידים. בנוסף לשפעת, קיים ריבוי במספר מקרי ההצטננות הרגילים, השכיחים בעונה זו.

מקצצים כמות החיסונים לבתי המרקחת

כמות החיסונים נגד שפעת שעתידים לקבל הרוקחים בבתי המרקחת הפרטיים היום, הינה מחצית בלבד מהכמות שקיבלו בראשית השבוע. דבר זה יביא לכך שמרבית מבקשי החיסון יענו בשלילה, מתריע יו"ר הסתדרות הרוקחים, ארמנד ברקו, במברק למנכ"ל משרד הבריאות.

בראשית השבוע קיבלו הרוקחים בבתי המרקחת 6,000 חיסונים מתוך 12,000 שהגיעו מהולנד ואילו מהמשלוח החדש המיובא מצרפת יקבלו 3,500 חיסונים בלבד מתוך כמות של 12,000. יתרת הכמות תופנה למוסדות רפואיים, בעיקר של קופת חולים הכללית.

לוב פתחה חזית חדשה בהרי טיבסטי בצ'אד

נג'מנה, — לוב פתחה בחזית חדשה במדבר הצפוני של צ'אד, במטרה לכתר את הרי טיבסטי, אמרו אתמול מקורות רשמיים בצ'אד.

אותה שעה קבלה הממשלה, כי ארה"ב מעבירה לה רק טיפטוף של נשק, ובעקבות כך יש ללובים בצפון יתרון גדול בעוצמת האש.

שבוע עבודה מקוצר לאחיות

צפוי מחסור באחיות בבתי החולים

מזכירות האחים והאחיות של בתי החולים החליטה אתמול לעבור לשבוע עבודה בן 36 שעות במקום 40 שעות, שהיו עד כה.

ההחלטה לעבור למסגרת עבודה זו, כפי שנקבע בהסכם שנחתם עם האחיות לפני חודשיים, נתקבלה לאחר ישיבה שהתקיימה אתמול.

צעד זה בא, לאחר שמשרד האוצר לא מימש חלק נכבד מסעיפי ההסכם שנחתם במיוחד בנושאי ההסעות לאחיות, מעונות לילדים, נושא הדיור והפנסיה לאחיות פורשות.

זהו צעד ראשון במאבק האחיות למימוש ההסכם, והאחיות רואות במימוש ההסכם קושי, שידור בעקבותיו מאבק לא קל עד להשגת מטרות מאבק האחיות בשנה האחרונה.

ביום ראשון יתכנסו אחיות בתי החולים כדי לדון בהמשך צעדיהן, ויומיים לאחר מכן יתקיים כנס חירום של הוועדים בבתי החולים בארץ כדי לגבש דרכי פעולה למימוש ההסכם.

יצויין, כי מעבר האחיות לשבוע עבודה של 36 שעות יגרור בעקבותיו מחסור באחיות. (עתי"ם)

ביום א' - הכנס השנתי של איחוד מוסדות גור בא"י

תכונה רבה נכרת בקרב צבור חסידי גור בארץ לרגל הכנס השנתי שייערך ביום ראשון הקרוב באולמי היכל המאור בת"א, בראשותם של גדולי תורה, ראשי הישיבות והכוללים, רבנים ודיינים.

מטעם הוועדה המארגנת את הכנס השנתי נמסר כי הושלמו כל ההכנות לארחת הקהל הרב שיבוא לכנס, כפי הצפוי.

הכנס השנתי מתקיים מטעם איחוד מוסדות גור בארץ שהוא מסגרת המאגדת בתוכה לב מוסדות תורה מפוארים בכל רחבי הארץ, הכנס מתקיים לרגל פתיחת המגבית השנתית תשמ"ז מטעם הועדה נמסר כי תחבורה מאורגנת תצא מבתי החסידים ברחבי הארץ ופרטים על כך פורסמו במודעות.

פקיד דואר נפצע בנסיון בשוד

בסניף הדואר בקרית ביאליק, תקפו אמש שני שודדים את אחד העובדים ופצעו אותו במכשיר חד בנסיון לבצע שוד.

הפקיד הפצוע הועבר לבית החולים רמב"ם. (עתי"ם)

חשודים בהתפרעויות בירושלים

שני צעירים מן הכפר בצל מכמבר שליד ירושלים נעצרו בחשד שניפצו את השמשות של מסעדה בשכונת ארמון הנציב בירושלים והציתו צמיג בשכונת אבו טור.

השניים נעצרו על ידי בלשי המחלקה לתפקידים מיוחדים של משטרת ירושלים לאחר חקירה מאומצת. שני הצעירים בני 18 ו־20 משתפים פעולה עם חוקריהם. (עתי"ם)

שביתת רכבות נמשכת בצרפת

פאריס — שביתת הרכבות בצרפת נמשכה אתמול, לאחר שיחות בין ההנהלה וראשי האיגודים המקצועיים לא הביאו לפריצת הקיפאון שנוצר במשא ומתן על דרישות השכר של עובדי הרכבות.

מכיוון שלא נקבע מועד לחידוש השיחות, נאלץ ראש הממשלה, ז'אק שיראק, להתמודד עם סערה בשורות האיגודים המקצועיים, כאשר שביתות עומדות לפרוץ גם בתעשיית החשמל והגז, וכן במפעלי הנשק הממלכתיים של צרפת. (ע"ר)

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אקער זליג ובריידל	בת	סרבילו נח וסימה	בן
אוחיון דוד וסימי	בן	סויל מוסיד ורחל	בת
אלאסאן משה וגילה	בן	כהקסוויל אברהם ורחל	בת
אלימלך מרדכי ואני	בן	כהן יום־טוב וצופיה	בן
בוסו משה ונחמה	בן	כהן שלמה וברכה	בן
ברגר יהודה ואילנה	בת	לשצינסקי שלום ודבורה	בן
ברפי חביב ומזל	בת	לוי ניסים וענת	בת
בצלאל יצחק ותמר	בן	מוסן לוי מיכאל ואיליין	בת
בראד יהודה ותנה	בן	מגדל איתמר ורבקה	בן
בן חיים מנחם ודבורה	בת	מזרחי יוסף ורבקה	בן
בוקובזה אליהו ושרה	בת	נאקי יצחק וסובה	בן
בריאר חביב וסולגי	בת	סמורלי דוד ואסתר	בת
גולן פנחס זירדנה	בת	פרי סל ולאה	בת
גולדשטיין דוד ובקי	בת	פוגל ישראל ובלומה	בן
גרוסמן יצחק ורימונה	בת	פישמן אליהו ושרה	בן
גבאי שאול ותהילה	בן	פלא יצחק ויפה	בת
דוייטש חיים ובתיה	בן	קלגאווי זכריא ונעמה	בן
דדמר מרדכי ורחל	בת	תבין מאיר ונחמה	בן
הכהייזר נפתלי ולאה	בת	ריבלין אברהם ורבקה	בן
וינגרטן שמואל ושרה	בת	רבינוביץ מרדכי וחיה	בת
ויגנס דוד ושרה	בת	שפיץ דוד ואורית	בת
חבה שאול ושפרה	בן	שמעיה יעקב ונחמה	בת
חנניה סבח ומרגלית	בן	שמואלי שמואל ושולמית	בת
סובול אליהו ומזל	בן	שטיין מנחם וחיה	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

מבחר גדול ומרשים
של משחקי
חנוכה לחנוכה
בתבקוק מלכי ישראל 14 ים
(ע"י בית מרקחת גאולה)
02-282093

★ משחק "חנוכה הגיע"
★ קלפים הלכות ומנהגים לחנוכה
★ "מלחמת הסביבונים"
★ חוברות ציור לחנוכה
★ חתנוכה
★ שעשוחג

מתאים במיוחד לדמי חנוכה
הספר המומלץ והמבוקש
עמוד האמת
להלהיב ולהאיר את לב הצעיר במדת האמת
מכיל: סיפורים ואמרות חז"ל, גדולים, וצדיקים
משלים נאים על מדת האמת מומלץ
ע"י גדולי הדור
מצוייר ומעוצב בהידור רב
להשיג בעברית מנוקד בהוצאה חדשה
וכעת גם באידיש ומנוקד במהדורה שני' ומתוקנת
(אוצרי שאול מהשוק)
בחנויות הספרים ובטל: 288516

לנשות ונערות ירושלים
הכונו! הכונו!
לסרט המרתק
רב עלילתי (המבוקש)
שיתקיים ביום ראשון נר שלישי של חנוכה
ראה פרסום ביום א'
עמוד אחרון

קריאה נרגשת

על זה דוה לבנו ודאבה עיננו למראה הצרה והצוקה אשר מצאו את אחד מבני עליה מבני ציון היקרים המסולאים בפז, תלמיד חכם מפורסם נודע בשערים המצוינים, המטופל במשפחה גדולה בלעה"י וממית את עצמו באהלה של תורה במסירות נפש נפלאה. אשר נכפה עליו כגיגית הר עצום ונורא של חובות קשים ומעיקים הכבדים מנשוא, עלו והשתרגו על צוארו. ובהגיע עת דודים לילדיו, שבת משוש לבם ונהפך ליגון מחולם. כי נתערבו קול חתן וקול כלה בקול נשים ונוגשים, ונשמע קול ענות ואנחה תחת קול ששון ושמחה, וחשך עליהם יומם כי באו עד משבר ואין לאל ידם להושיע.

על כן, אחים, בני ישראל קדושים! מעומק לב נשבר משמיעים אנו את זעקת התורה השרויה בצער:

אל תחרישו בעת הזאת!

לא עת לחשות — ולא נוכל להתעלם: נשיטה נא יד אחת כל אתב"י, כאיש אחד בלב אחד, לחלץ עני בעניו ולהושיעו ממצוקתו הנוראה. ואין אנו רשאים ליפטר מן החובה הקדושה המוטלת על הכלל ועל הפרט לעשות למעלה מכוחותינו ויכלתנו לבוא לעזרת ה' בגבורים לסמוך הנופלים ולהציל הלתוצים.

העשיר ירבה והדל לא ימעיט מתת תרומת ה' בעין יפה וביד רחבה למען הצדקה והחסד ולכבוד התורה ולומדיה מתוך הדחק ומקיימיה מעוני.

הכ"ד המשתתפים בצערן של התו"ח וכו"ח בכאב לב

ניסים קרליץ	חיים פנחס שיינברג
משה הלברשטאם	נתן גשטטנר

גם אני מצורף לכל האמור למעלה והיערב נא עתירתי להענות ביד רחבה ולתמוך עבור מצוה גדולה זו בנפש חפיצה וברוח נדיבה, וישלם ה' שכרכם בשפע, ברכה, והצלחה לכל עושי טוב וחסד.

שלמה זלמן אויערבך

הנני מצטרף להדברים האמורים לעיל וכל המסייעים יתברכו במקור הברכה.

יוסף שלום אלישיב

תרומות נאמנות כל איש אשר ידבנו לבו אפשר לשלוח
לת.ד. 180 בני ברק, או אל הרבנים דלהלן
ולציין: עבור "קריאה נרגשת".

הרה"ג ר' יהושע נויבירט — ברנמן 10, בית וגן ירושלים.
הרה"ג ר' משה גבר — בתי אונגרין 133 ירושלים.
הרה"ג ר' משה מרדכי שולזינגר — השליה 18 בני־ברק.
הרה"ג ר' יצחק הלברשטט — ראב"ד 17 בני־ברק.
הרה"ג ר' מרדכי גרוס — חידושי הרי"ם 3 בני־ברק.
חשבוננו בבנק הדואר 4-39955-8
בנק המזרחי המאוחד סניף הוריא (468) חשבון מס' 487487.
בנק פועלי אגודת ישראל סניף ב"ב חשבון מס' 105-173754.

מודעת אירוסין
מזל־טוב! ל"המודיע"
נקבל ממך עד 10:30
טל: 03-789790
או: 7549111 מנוי 4998
אדירות פרסום חדש

בס"ד

קריאת הצלה דחופה

לאחינו בית ישראל דבכל אתר ואתר

אתאנו בזה הפעם לעורר על הצלת נפש מישראל ...

המדובר באברך מיקירי ירושלים ...

וכל מי שישא בעול בענין זה הרי הוא בכלל מציל נפש מישראל ...

וקיימו בזה מצות והחזקת בו.

נאום: חיים פנחס שיינברג	נאום: יהודה צדקה
נאום: בן ציון אבא שאול	נאום: משה הלברשטאם
הנני מצטרף להנ"ל	גם אני מצטרף
יוסף שלום אלישיב	שלמה זלמן אויערבאך

ב"א מצטרף לדברים האמורים למעלה
נסים קרליץ

הכתובות לתרומות:
ירושלים — הרה"ג ר' שמואל אויערבאך ...
הרה"ג ר' יהושע נויבירט רח' הרב פרנק 15 בית וגן
הרה"ג ר' ישראל גנץ רח' פנים מאירות 2
הרה"ג ר' אביגדור נבנצאל רח' בתי מחסה 9 עיר העתיקה
הרב צבי וייספיש רח' גבעת שאול 3
חשבון בבנק דיסקונט סניף מחנה יהודה ירושלים מס' 378844
בני ברק —
הרה"ג ר' משה מרדכי שולזינגר רח' הגליל 18 ...
הרה"ג ר' יעקב העניג רח' הבעש"ט 5
הרה"ג ר' מנחם מנדל ... רח' ... 24
הרה"ג ר' מרדכי גרוס רח' חידושי הרי"ם 3

נא לציין עבור "הצלה דחופה"

דעת קנית?
ראה עמ' י'

בן ?, בת ?
הכל ערוך לפניך
ב"אוצר הברית"
לראש המוהלים
הרב יוסף וייסברג
להשיג בחנויות הספרים

ספר תורה חדש
בהזדמנות
כתב בית יוסף
לכתחילה ולכל הדעות
גודל 45 ס"מ רמ"ה
טל. 02-817182
867776

הלכות מעשיות
בסגנון קל וברור
בספר הנפלא
שיעורי שבט הלוי
הלכות נדה
להשיג בחנויות הספרים

★ ספות סלוניות ★ מזנונים ★ פינות אוכל ★
שלחנות סלון ★ אחנות ספרים ★ שולחנות בכל הגדלים
במבחר ובטיב מעולה

תצוגה ומכירה בבית החרושת, ירושלים
תל ארזה רח' יוסף זיו 2 פינת רח' בר אילן 32
מקביל לאולם אפריון
פתוח רצוף עד השעה 7 בערב

ללא שעטנז
בשני תשלומים
שיק מודל
בית חרושת למעילים ז'קטים
חליפות צמר ומעילי גשם לנשים
גם במידות גדולות
ניתן להזמין לפי מידה
תל־אביב רח' קלישר 46 ליד מגדל שלום
טלפונים: 03-657186, 03-659118

לתלמידי התתי"ם ובתי ספר החרדיים
הכונו! הכונו!
להצגה מרתקת
"עולם הבא ברובל אחד"
בביצוע עולי רוסיה (חוזרים בתשובה)
שתתקיים אי"ה ביום שלישי ד' דחנוכה כ"ח בכסלו תשמ"ז (30.12.86)
באולם "שרת" רח' חיים עוזר בבנין עירית פ"ת
בשעה 2.30 בצהריים בדיוק
מכירת הכרטיסים בכניסה לאולם החל משעה 2.00 בצהריים
מחיר הכרטיס 8 ש"ח כולל הסעה מב"ב הלוך וחוזר
ההסעה מב"ב בשעה 2.00 לפני המסלול: תחנת 54 מול ביהכנ"ס הגדול לאורך התחנות של קו 54 עד רח' נחמיה פינת עזרא וברחוב עזרא פנת השומר ליד קו 400
ההכנסות קודש לת"ת חת"ס פ"ת

בדק בחשכה
הצגה מרתקת בת 6 מערכות
ספור עלילה מהמם ★ בשילוב מחול וזמר
בביצוע בנות בית יעקב ירושלים
בהנחיית הגב' ש. רוזנטל ומחול וזמר ש. בראון ותחי'
ההצגה תתקיים בס"ד באודיטוריון ע"ש הופמן
אולם ויגנרטן בימים: ג' נר ה' דחנוכה, ד' נר ו' דחנוכה בשעה 7.30 בדיוק
הכניסה לנשים ובנות ★ כרטיסים להשיג:
★ גבל וכיבור יחזקאל ★ מרכז האלקטרוניקה רח' הישיבה 4 ★ סלוסמן משפי פרידמן מס' 119 כניסה א' ★ מינימרקט — עזרת תורה ★ מכולת — קרית צאנז ★ מכולת של דוד ומשיח הפסגה 16 בית וגן ★ ירקות — תפארת רמות
ההכנסות קודש לארגון "חסד חיים" שע"י נשות קרית צאנז ירושלים

חיסול כללי
לרגל ספירת המלאי!
בבית האופנה "בתיה"
רח' ירושלים 52 ב"ב
בגדי ילדים מ־5 עד 50
בגדי נשים ונערות מ־20 עד 90
★ סרפנים ★ חצאיות ★ סריגים
★ פיג'מות ★ מתנות
להתראות אצל בתיה

"הדייג"
האחים רוזנר
שוק מאה שערים
(בפיקוח ויסריבר)
מספרי הטלפון החדשים
829222
829445
נ.ב. משלוחים שלישי וחמישי בשעות הצהרים ורביעי אחה"צ
בתודה רוזנר!

נעלי גאולה
מלכי ישראל 5 בחצר
☆ נעלי יונה ☆ טוניקה
☆ מגה סדקלין ☆ גמר
☆ סימן טוב ועוד...
לילדי תת"ים ולבני ישיבות
☆ במחירים הכי זולים בעיר ☆
כל סוגי מגפיים לגברים מסוד
ושבה לנו נעלי יונה אורטופדיות
פלטות "עוזיאל" מס' 41, 42, 45, 46
כמו"כ נשאר מבחר נשים אורטופדיות
מס' עד 39 בלבד

קורס גרפיקה
כתיבה אומנותית,
רישום, ואיור
לנשים ובנות מתחילות
באזור גאולה
02-825092
בבוקר

הנהלת חשבונות וכתבנות לומדים
ב"מחשבת"
בי"ס חרדי לפקידות
ב"ב: ר' עקיבא 56 טל. 03-702864
ירושלים: צפנית 41 טל. 02-826251
פתוח בשעות 4.30-6.30 אחה"צ
מבצע חנוכה
10% הנחה
לרגל המבצע המשרד בירושלים
פתוח בחנוכה רק בין השעות:
10.00-12.00 לפנה"צ

"הכל לגן"
שמחי את ילדיך עם משחק הנשמר לעד!!

תכשיטי שטיין
(בעק)
מבצע חנוכה
כל סוגי תכשיטים
מזהב ופנינים
מתנות
לחתן ולכלה
במבחר עשיר
רשב"ם 2 ב"ב 708776 בשעות הערב בין 7-10

להתחדש ולהתרענן
זוג חרדי, מתמחה במסוד רפואי וכללי לטיפול בבעיות הקשורות (בכאבי גב, נפיים, שרירים מכווצים, הצטברות נוזלים וכו')
בהסכמה ובקשר הדוק עם גדולי הרבנים שליט"א
אפשרי ביקורי בית
02-867942 ב-9 בבוקר
סו"ל 3 אחה"צ ובערב

סריגים יפיפיים
תוצרת חוץ
15% הנחה
חדש!
אריק אוזר
מלכי ישראל 5
גאולה - ירושלים
קולקציה מרהיבה ומשגעת של שמלות קשמיר
בגדי הריון
מידות גדולות
מבחר ענק של בגדי ילדות ונערות במחירים זולים

אור קור
מזגנים
רח' ר' עקיבא 30 ב"ב 03-786521
מבצע חנופה
מזגן מפוצל 2.5 כ"ס
קרור, חמום
במחיר 2,000 ש"ח
4 תשלומים שוים
ללא רבית וללא הצמדה
אפשרות לסגר את דירתך במזגן מרכזי
בתנור אינסרטול במחיר הזול ביותר בארץ
על כל קניה קופת כח חשמל־חינם לכל מביא מודעה זו

להב ירושלים בע"מ
Gold of Jerusalem Ltd.
יצור שווק ויצוא תכשיטים
שמחים להודיע על
פתיחת חנות המפעל
ברח' ר' עקיבא 40 בני-ברק
פתיחה חגיגית תערך אי"ה
ביום ג' כ"ח כסלו נר רביעי של חנוכה.
בין השעות 17.30-21.30
הצבור מוזמן להרמת כוסית
ש.אברמוביץ

פנינת חן - המתנה שלך
פנינת חן
דברי חן ומתנות
רח' ר' עקיבא 136 ב"ב
מבחר מתנות גדול לחג החנוכה:
★ מנות במבחר גדול
★ מפה רקומה 90×90 במחיר מבצע 13 ש"ח
★ פמוטים מוכספים
★ קופסאות תכשיטים
★ מבחר גרביונים עם דוגמאות מיוחדות
הנחות לשבוע חנוכה בלבד
הגיעו
חנוכיות מוכספות
במבחר דוגמאות
מחירים מיוחדים